

2386

STAATKUNDIGE GESCHRIFTEN,

Opgesteld en nagelaaten door

Mr. SIMON VAN SLINGELANDT,

Gebooren den 14 January 1664,

aangesteld tot

SECRETARIS VAN DEN RAAD VAN STAATEN

den 4 Augustus 1690,

RAAD EN THESAURIER GENERAAL DER VEREENIGDE NEDERLANDEN

den 27 October 1725,

RAADPENSIONARIS VAN HOLLAND

den 17 July 1727,

Overleeden den 1 December 1736.

DERDE DEEL.

Te AMSTERDAM,
By PETRUS SCHOUTEN,
1785.

Geene Exemplaaren worden voor echt erkend, als dewelke door iemand uit de Familie van den Heer Raadpensionaris VAN SLINGELANDT eigenhandig zyn ondertekend.

A. van Slingelandt

REGISTER

DER

STUKKEN

IN DIT DEEL VERVAT.

VERHANDELING

VAN

DE INSTELLING, INSTRUCTIEN, EN AMPT

VAN

DEN RAAD VAN STAATE

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN.

TABEL
VAN DE
CAPITTELEN.

7 Ca-

EERSTE CAPITTEL.

Van de Instelling, en van de successive Instructien, van den Raad van Staate.

BY de Unie van Utregt niet gereguleert zynde, wat Persoonen, of Collegie, souden hebben het beleid der gemeene defensie, en de uitvoering der Resolutien, by de Bondgenooten daar over successivelyk te neemen, heeft dat point, dat men met regt mag noemen de ziel van de Unie, seer gefluctueert, en is uit dat defect in de Unie, onder anderen, gesprooten, dat de Staaten van Holland, Zeeland, en Utregt, siende de wanordre in het generaal Gouvernement hoe langer hoe meer toeneemen, geformeert hebben in het jaar 1583 een nadere Unie, en gearresteert een Instructie voor den Raad, welke den Prins van Orange als Overhoofd soude assisteeren in de Regeering (*a*).

En hoewel die nadere Unie van het jaar 1583 geen voortgang had wegens het moorddaadig omkoomen van de Prins, soo was de bovengemelde Instructie soo wyslyk ingesteld door die groote Staatsman, en door de bovengemelde dry Provincien, en beantwoorde soo volslaagen aan alle de einden van de Unie, dat wanneer deselve Provincien naa doode van de Prins, nevens de Provincien van Brabant, Vlaanderen, Meghelen, en

(*a*) Sie *Res: St*: *van Holl*. 21 en 26 *Octob*:, 14 en 15 *Nov*:, 24 en 26 *Dec*: 1583, 3, 5, 10, 11, 21, en volgende daagen van *Janry*: 1584.

en Vriesland, welke ſig by haar voegden, Prins Mauritz en de Raad van Staate committeerden tot *de Regeering en gouvernement van de Vereenigde Nederlanden*, zy voor deſelve arreſteerden een Inſtructie (1), ſeer weinig daar van verſchillende: gelyk te ſien is uit die beide Inſtructien, waar van de eerſte te vinden is in 't Regiſter van Holland op den 10 January 1584, de tweede in het ſelve Regiſter op den 30 Auguſti, en aan 't hoofd van het eerſte Regiſter van de Raad van Staate: de Copie, die gevonden word in de Hiſtorie van *Bor*, ſeer defectueus zynde.

Dan die Regeering en die Inſtructie waaren van geen lange duur, doordien de Provincien van Gelderland, Vlaanderen, Holland, Zeeland, Utregt, en Vriesland in het begin van het jaar 1586 den Graaf van Liceſter, welke overgekoomen was als *Gouverneur Generaal*, of (gelyk men nu ſoude ſeggen) als eerſte en commandeerend Officier, *van het ſecours*, welk de Koningin van Engeland volgens het Tractaat van den 10 Aug: 1585 aan de Provincien ſond, aannaamen „ tot Gouverneur Generaal en opperſte „ Veldheer over alle en een ieder van de Provin„ cien, met het hoogſte gebied, en abſolute op„ perſte autoriteit in krygsſaaken, —— en met „ het ſelve regt, en gelyke magt, ſoo veel het „ beleid van de Politie, en gemeene borgerlyke „ ſaaken in de voorſ: Vereenigde Provincien, en „ omleggende geaſſocieërde Plaatſen, aangaat, als „ de Generale Gouverneurs in voorleede tyden „ wet-

(1) 15 *Aug:* 1584.

„ wettelyk gehad, en gebruykt hebben" (a), committeerende (1) wel den Raad van Staate tot syn assistentie, maar sodanig, dat die maar alleen consultatif was in syn reguard, en dat bovendien twee Engelsche Raaden daar in sessie kreegen (b).

Eindelyk, na dat de Graaf van Licester in Decemb: van het jaar 1587 sig ontslaagen had van het generaal Gouvernement (c), hebben *de Staaten Generl der Vereenigde Nederlandsche Provincien*, sonder dat de Provincien by naame genoemd worden, gelyk in alle vorige delatien van het Gouvernement, om dat in deese alle de nog onverheerde Provincien saamenspanden, „ de „ generale Regeering van de voorſ. Landen, „ in saaken de gemeene beschermenisse, en Unie „ derselver aangaande, mitsgaders de onderhou- „ denisse van het Tractaat, met haar Majt" de Koningin van Engeland „ gemaakt", by Resole. van den 5 Feb: 1588, en Placaat van den 12 April daar aan volgende, „ gestelt ter bedie- „ ning en administratie van den Raad van State „ van de voorſ: Landen, om by den Gouverneur „ Generaal van haar Majts secours, de Gouver- „ neurs van de respective geüniëerde Provincien, de „ twee Engelsche Raaden, en die uit de Vereenigde „ Provincien, beleid, bedient, en geadministreert „ te worden de saaken, de gemeene defensie „ en Unie derselve tegen den gemeenen Vyand „ betreffende", agtervolgende het voorſ: Tractaat, en

(a) Sie *Res. Stn Genl.* 10 *Jan:* en *Commissie* 1 *Febr*: 1586. Bor *b*: 21.

(1) 10 *Febr*: 1586 by Bor *b*: 21.

(b) Sie *Res*: *Stn Genl.* 22 *Janry*: 1586.

(c) *Res. Stn Genl.* 24 *Nov*: 1586.

en Res:, en de Instructie, ten selven daage gearresteert.

Deese Instructie was op verre na soo ampel niet als de vorige van het jaar 1584, en als (om de waarheid te seggen) overeenquam met het Ampt van een Raad, in wiens handen „ de „ generale Regeering van de Vereenigde Neder- „ landen, in saaken de gemeene bescherming en „ Unie derselver aangaande, mitsgaders de on- „ derhouding van het Tractaat met Engelandt", gestelt wierd.

By exempel, de generale directie, of de *superintendentie*, gelyk de Instructie van het jaar 1584 spreekt, van den oorlog te waater, en van de Middelen daar toe gedestineert, weesende ontwyffelyk een der essentieelste „ saaken, de ge- „ meene bescherming en Unie der Vereenigde „ Nederlanden aangaande", en daarom ook by het twaalfde Articul der Instructie van het jaar 1584 in seer ample termen gedefereert aan den Raad van Staate, wierd gelaaten uyt de deese, en kort daar naa gegeeven aan een *Collegie superintendent van de Admiraliteit*, *nevens Prins Mauritz als Admiraal van de Zee* (*a*), welk Collegie niet lang in weesen bleef, en die *superintendentie* deed vallen in handen van de Vergadering van haar Ho: Mo: (*b*).

De autorisatie, om te moogen opneemen in tyd van nood ten laste van de Provincien tot hondert duisent Gl. toe boven de gedrage Consen-

(*a*) Sie *Res*. *Str*. *Gen*. 20 *Mey* 1588. *Instructie* 22 *April* 1589.

(*b*) Sie *Reg*: *van Holl*. *Decemb*: 1593 *fol*. 168.

ſenten, een groote ſomme naa de geleegentheid van die tyd, wierd meede geheel uytgelaaten, ſchoon niet gegeeven aan den Raad by de voorgaande Inſtructie van het jaar 1584 als om pregnante redenen, om dat namelyk de Staat, in oorlog zynde met een magtig vyand, konde groot nadeel lyden, of verlieſen de favorabelſte geleegentheeden om aan den vyand afbreuk te doen, ſoo 'er geen weg was om gereed geld te bekoomen, als de lange weg van Petitien en Conſenten.

Om kort te zyn, uit de vergelyking van de beide Inſtructien blykt oogenſchynlyk, dat de laaſte veel magerder is ontrent alle eſſentieele pointen als de eerſte.

Maar de Staaten ſaagen, na het ſchynt, minder inconveniënten in het inſtellen van een defectueuſe Regeering, als in het geeven van te veel geſags aan een Collegie, waar in een Engelſch Generaal, en twee Engelſche Raaden, ſouden ſeſſie hebben. En miſſchien ook, dat ſe daar door wilden den Raad van Staate verpligten, om de Staaten te dikwylder by een te roepen.

Dog de motiven daar laatende, waarom de Inſtructie van het jaar 1588 op de bovenſtaande wyſe ingeſtelt is, het Gouvernement, ſodanig als het daar by, en by het voorſ. Placaat, en, Reſolutie gereguleert is, ſoude nog ten huydigen dage ſtant grypen *in de ſaaken, rakende de gemeene defenſie, en Unie, der Vereenigde Nederlanden*, ſoo het Gouvernement ſoude overeenkoomen met de forme, daar op gearreſteert door de Bondgenooten, dewyl by geen Reſolutie, Inſtructie, of ander publiq inſtrument, daar in verandering ge-

maakt is seedert het jaar 1588, uitgesondert alleen, dat de *dispositie over de saaken en over het volk van oorlog*, welke volgens de Instructie van het jaar 1588 toekomt aan den Raad van Staate afsonderlyk, gemeen gemaakt is aan de Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit en aan den Raad by de Instructie van het jaar 1651, en dat ter selve tyd de dispositie over de Patenten overgebragt is aan die Vergadering, mids geen Patenten geevende als op advis van den Raad.

Dog het is seer ver van daar, dat die form van Regeering lang soude stant gegreepen hebben.

Men sag in weinig jaaren het principaal bestier der saaken, by de Instructie van den 12 Apr: 1588 gedefereert aan den Raad van Staate, overgaan aan de opgem: Vergadering, die in korte, en wel in het jaar 1593, een permanent Collegie wierd, hoewel de meening van de Bondgenooten in het jaar 1588 geweest was, dat de Staaten niet als nu en dan souden saamenkoomen op beschryving van den Raad, gelyk se ook in dat jaar, en in de volgende, verscheide maalen maanden lang van malkander geweest zyn: verre van sedert de tyd van den Graaf van Licester altyd vergadert te zyn geweest, gelyk de Heer *Temple* en andere geschreeven hebben (*a*).

En het was met te minder teegenstand, dat de Vergadering van de ordinaris Gedeputeerden ter Generaliteit het bestier der saaken aan sig trok, om dat de sessie der Engelsche Raaden in de

(*a*) Sie *het Tractaat van 't gesag over de Militie Cap*. 3.

de Raad van Staate een plausibel pretext daar toe verstrekte, en om dat Prins Mauritz, die de Staaten niet konden missen in het bestier der krygssaaken, zyn rekening vond, om onder deselve het geheel beleid daar van in handen te hebben, liever als het te partageeren met den Raad van Staate.

Ook was het van het interest van den Advt. van Holland, een Minister, die ter Generaliteit compareerde, en die daar veel directie had, de saaken af te trekken van een Collegie, waar in hy niet alleen geen sessie had, maar waar toe de vrye toegang, die hy plagt te hebben, hem in het jaar 1590 benoomen was (*a*).

Maar dewyl de Vergadering van haar Ho: Mo: bestaat uyt Gedeputeerden, welke, 1, in eed zyn, niet van de gesaamentlyke Provincien, maar van haar respective Committenten: welke, 2, op geen Instructie van de gesaamentlyke Provincien besoigneeren, maar gebonden zyn aan de last ieder van haar Principaalen: en welke, 3, gehouden, en gewoon, zyn het neemen der Resolutien te stremmen door overneeming, en contradictie, tot conservatie van derselver regt en vrye deliberatie: soo ontstonden daar uit soo veel inconveniënten in het bestier van 's Lands saaken, dat het niet te verwonderen is, soo men ten tyde van het sluyten van den twaalfjaarigen Treves ernstelyk bedagt was op middelen, om het Gouvernement te brengen op een vaster voet: de Staatkundige niet sonder groote reeden be-

(*a*) Sie *Res: Raad van St*. 9 *Janry*: 1590.

bedugt zynde, dat met het afneemen van de vrees voor het Spaansch gewelt, welke tot die tyd toe het wankelbaar gestel van de Republicq by malkander had gehouden, deselve soude konnen geraaken in de uiterste wanordre.

Soo vind men in de Negotiatien van den President *Jeannin*, welke de Kooning van Vrankryk herwaards gesonden had over het werk van de Treves, dat die Minister onder de hand ieverig arbeide, om het bestier der saaken te brengen in handen van een Raad, waar van Prins Mauritz het hoofd zyn soude, dog dat de voorslag niet geviel aan den Adv[t]. *Barnevelt*, om redenen, meer raakende desselfs personeel credit, als den dienst van het Land (*a*). En de Staaten van Holland, nevens de Staaten Generaal, en den Raad van Staate, te Bergen op den Zoom zynde over het werk van de Treves, resolveerden den 24 van Maert, „ dat om de Vereenigde Neder-„ landen te beeter in goede unie, eenigheid, „ en ordre te conserveeren, het Gouvernement „ en Capiteinschap Gen[l]. van alle de Vereenigde „ Nederlanden soude worden gedefereert aan „ zyn Exc: onder behoorlyke Commissie en In-„ structie".

Dog hoewel de Staaten van Holland daar op ter Generaliteit urgeerden, en verscheide Provincien daar toe geneege waaren (*b*), soo bleef het werk

(*a*) Sie het 4[de] *Stuk Br: van* JEANNIN *aan den Koning* 8 *Mey* 1609. *aan* DE VILLEROY van denselve datum. *Br: van den Kooning aan* JEANNIN 18 *Mey* 1609. *Br: van* JEANNIN *aan den Koning* 9 *Juny* 1609.

(*b*) Sie *Res. Sten van Holl*. 17 *Maert*, en *Sts Genl*. 19 *Aug*: 1609.

werk egter buiten conclusie, en het bestier der saaken in handen van haar Ho: Mo:. Het geen de Politiquen van die tyd aansaagen voor soo nadeelig voor de dienst van de Republicq, dat een Regent van Holland, die in het jaar 1618 uitgeset was, en die daarom gansch geen reeden had om vriend te weesen van Prins Mauritz, niet te min in een Geschrift, geïnsereert in het 55ste Boek van *Brands* Historie der Reformatie, met verscheide redenen, hoewel vermengt met een onbetaamelyke passie, beweerd, dat tot redres van 's Lands vervalle saaken de Vergadering van de Staaten Generaal behoorde gedissolveert te worden, voor soo veel se een *permanent Collegie* geworden was: en dat de Raad van Staate, welke hy segt soo wettelyk, ten bysonderen dienste van den Lande, geformeert te weesen na de oude institutien, forme, en wetten der Nederlanden, geobserveert ten tyde van de Souveraine Princen, behoorde na vereisch van saaken geredresseert te worden, „ en dat de Prins behoorde daar in te præsideeren, en bekleed te „ worden met souveraine autoriteit", tot uitvoering der Resolutien, en besluyten van de Staaten Genl., welke eens 's jaars op de oude gewoonlyke wyse, of als de nood het soude vereisschen, souden vergaderen op beschryving van den Prins en van den Raad van Staate.

Dog met der tyd ontkleeden die Vergadering en Prins Maurits, aan wie het schynt dat de Raad van Staate, indien het aan haar gestaan had, geen soo breede magt soude gegeeven hebben als de voorsz: uitgesette Regent voorslaat,

 soo

soo seer den Raad van Staate van al het gesag, en directie, volgens Instructie aan den Raad competeerende, dat de Raad, naa lang te vooren meer als eens daar over geklaagt te hebben (*a*), eindelyk in het jaar 1628, dat is naa doode van Prins Mauritz, en na dat geen Engelsche meer in den Raad saaten, en de saaken egter bleeven gaan in 't eige spoor, een seer nadrukkelyke Brief schreef aan de Provincien, aan deselve voordraagende, „ dat de quade correspondentie, die gehouden wierd in de Regeering
„ van 't Land, de meeste en principaalste oorsaak was van het verval en confusie in de
„ financien", van welk verval de Brief een korte, maar leevendige, schets geeft: „ dat daar
„ uit niet anders als een totale dissolutie van de
„ band der Unie te wagten was: dat daagelyx
„ de gewigtigste saaken van het Land beleid,
„ en meest alle groote Resolutien genoomen,
„ wierden sonder voorgaande communicatie, en
„ buiten kennis van den Raad: dat alsoo alle
„ desordre meer en meer toenam: dat het credit
„ van 't Land langs soo meer failleerde: dat de
„ publique autoriteit gebrooken wierd: dat het
„ disrespect en ongehoorsaamheid van het krygsvolk
„ de overhand nam: dat de discipline militaire
„ en Justitie onder de voet quam: dat zy
„ daar teegen overweegende haar Instructie, en
„ eed, nog die, nog haar conscientie, konden
„ voldoen: dat het tyd was om daar in te voorsien:
„ dat de Raad van Staate het eenige Colle-

(*a*) Sie *Res: R: van St*: 20 *Mey* 1597, 22 *Octob*: 1598, 4 *Sept*: en 23 *Octob*: 1600.

„ legie van 't Land is, dat in persoonen bestaat, „ die haar eige Provincien moeten affweeren, „ en voor de Generaliteit zyn:' en dat de Raad „ daarom wenschte, dat haar door de gesaament- „ lyke Provᵉⁿ de hand gebooden wierd, of „ anders voorsien te zyn van sulke Instructie, „ in het nakoomen van welke zy konde haar „ eed betragten, en 's Lands dienst vorderen" (*a*).

Dog de Staaten Genˡ., en Prins Frederik Hendrik, welke begreep niet minder als haar Ho: Mo: geraakt te weesen in die representatie, vatteden soo veel vuur op dit schryven van den Raad van Staate, en arbeidden soo seer daar tegen, dat het geen redres te weeg bragt.

De Staaten van Holland maakten wel eenige jaaren daar naa een Instructie voor haar Gedeputeerden ter Generaliteit, waar toe de autoriteit, welke haar Ho: Mo: aan sig naamen om te surcheeren, en te mitigeeren, de Sententien van den Raad van Staate, de eerste aanleiding gaf (*b*), by welke se niet alleen de handen bonden aan haar Gedepᵉⁿ ontrent het stuk der judicature, en meer andere, maar ook aan haar ordonneerden, „ den Raad van Staate, en de Collegien „ ter Admiraliteit, te laaten by het volkoome „ gebruik van haar respective Instructien, son- „ der daar in eenige verandering, of inbreuk, „ te doen, of te gedoogen by iemand anders „ gedaan te worden" (1). Maar die Instructie was

„ van

(*a*) Sie *Res: R: van Stᵉ*, 18 *Maert*, en 19 *Apr:* 1628.

(*b*) Sie *Res: Stᵉⁿ van Hollᵗ*. 16 *July* 1636.

(1) De Instructie is gearresteert 13 *Maert* 1643, en te vinden by AITZEMA *b*: 23. Se is met wynig verandering vernieuwt 23 *Jul:* 1669.

van geen sonderling effect, soo om dat die, buiten het point van de judicature, niet aanwyst, waar in de *verandering*, *of inbreuk*, bestonden, waar tegen de Staaten wilden voorsien door die Instructie, als om dat zy niet konden uitwerken, dat de andere Provincien diergelyke Instructie arresteerden voor haar Gedeputeerden, gelyk zy gaern gesien hadden (*a*).

Soo dat, niet tegenstaande die Instructie, de saaken bleeven gaan in 't eige spoor, tot dat het overlyden van Prins Willem de Provincien noodsaakte, om in het jaar 1651 sig met malkander te beraaden, aan wie men het bestier der saaken, rakende de gemeene defensie, soude aanbeveelen.

Men moet verwondert staan als men overdenkt, hoe de twee groote pointen, welke geweest zyn het principaal object der deliberatien van de extraordinaris Vergaadering der Bondgenooten van het jaar 1651, te weeten, *de manier van het decideeren der differenten, welke souden konnen reisen tusschen de Provintien, en het gesag over het krygsvolk*, gehandelt zyn.

Het Regifter van die Vergadering is vol van raisonnementen, en van voorslaagen, over het eerste point, maar de Vergadering is gescheiden sonder daar op eenige Resolc. genoomen te hebben, latende de saaken ten dien opsigte in de confusie, waar in se waaren, en welke niet anders konde als toeneemen door de voorgevalle ver-

(*a*) Sie *Res: St:en van Holl.* 10 *Dec:* 1638, 14 *Maert* 1643.

verandering in de Regeering: de vrees voor Spagnien, en het credit der Princen van Orange, de voornaame banden, welke de Republicq tot die tyd toe by malkander gehouden hadden, verbrooken zynde.

Het tweede point wierd in de deliberatie gesubdivideert in twee pointen, naamelyk *of men soude verandering maaken in de generale directie en dispositie in saaken van oorloge, en over het volk van oorloge, by gemeen advis van de Bondgenooten gedefereert aan den Raad van Staate:* en ten tweede, *by wie en in wat voegen souden gegeeven worden de Patenten aan het volk van oorloge, zynde buyten de geüniëerde Provincien* (*a*).

Naa dat de meeste Provincien haar consideratien en advisen, vry wat van malkander verschillende, geüit hadden op beide de pointen, wierden Commissarissen genoemt, om de sentimenten te conciliëeren (*b*): welke den 20 Mey uitgebragt hebben het bekende Advis conciliatoir, dat den 16 Juny gearresteert is met eenpaarige bewilliging, dog dat, gelyk onweedersprekelyk blykt uit het hoofd van het Advis conciliatoir, en uit de geheele teneur, maar alleen spreekt van het laatste der voorsz twee onderdeelen, te weeten van *de dispositie over het geeven van de Patenten*, reguleerende dat stuk (om het in 't voorbygaan aan te merken) op een wyse, die in alle tyden subject is aan verscheide inconveniën-

(*a*) Sie *Res: van de Gr: Vergadering* 13, 14, 15, en 16 *Febr:* en 20 *Maert* 1651.

(*b*) *Res: Gr: Vergad:* 20, 21, en 23 *Maert* 1651.

piënten, maar die buiten volle vreede impracticabel is (*a*).

Van het ander onderdeel, te weeten, *of men soude verandering maaken in de generale directie, en dispositie, in saaken van oorlog, en over het volk van oorlog*, is door de gem: Commissarissen noit rapport gedaan, schoon dat het uitdrukkelyk begreepen was in haar Commissie. Waar van ongetwyffelt de reede is, dat se nader gecommitteert wierden by Res: van den 24 Juny tot het examineeren der Instructie van den Raad van Staate, van welke *de directie en dispositie over de saaken en het volk van oorlog* een voornaam ingrediënt is (1).

Ook wierd het point den 18 July gereguleert by de nieuwe Instructie voor den Raad van Staate. Dog hoedanig? Simpelyk met in te lassen in het sesde Art: der oude Instructie, welk aan den Raad van Staate geeft de voors: *dispositie*, de woorden *met en nevens de Vergadering van de ordinaris Gecommen ter Generaliteit*, sonder daar by te reguleeren de manier, waar op die gemeene *dispositie*, welke naa de letterlyke sin van het Articul impracticabel is, soude geëxerceert worden (*b*): maakende door die duisterheid de saak arbitrair, en daar door oopenende een wyde deur tot gedurige contestatien tusschen de Vergadering van haar Ho: Mo: en den Raad van Staate: contestatien, waar van al een begin gesien wierd voor

(*a*) Sie *Tractaat van 't gesag over de Militie Cap*[t]. 3.

(1) N: Zeeland had den 1 *Feb*:, en Gelderland den 12 *Mey*, overgegeeven een concept van een nieuwe Instructie.

(*b*) Sie *Tractaat van het gesag over de Militie Cap*. 3.

voor het scheiden van de Groote Vergadering, en welke soo hoog gingen nog binnen dat jaar, dat haar Ho: Mo:, die de Vergaadering hadden laaten scheiden, sonder deselve daar meede te moeijen, den 30 Nov: schreeven een ample Brief aan de Provincien, daar in allegueerende, als een voornaam argument voor haar gesustineerde; dat volgens de Resol^{e}, op de groote Saal genoomen den 16 Juny daar bevoorens, „ aan haar „ eigentlyk incumbeert de voornaamste sorg, „ gesag, en directie, over de Militie van den „ Staat"(*a*). Daar nogtans de Resol^{e}. van den 16 Juny maar alleen spreekt van het stuk van de *Patenten*, gelyk gesegt is: en het vyfde Articul der nieuwe Instructie van den Raad, waar by het point van de *dispositie*, of van de sorg, gesag, en directie, *over de Militie* gereguleert is, niets minder meedebrengt, als dat haar Ho: Mo: daar ontrent souden hebben eenige meerder autoriteit als de Raad van Staate: de Bondgenooten niets anders doende by dat Articul, de eenige titul, welke haar Ho: Mo: hebben tot de gemeene dispositie over de Militie, als simpelyk, en sonder eenige marque van distinctie, gemeen te maaken het geen, dat te vooren affonderlyk gecompeteert had aan den Raad van State.

Dog niet alleen dat het Articul duister, of eerder impracticabel, is. Het arresteeren van een Instructie, en van een formulier van eed, waar op de Vergadering van haar Ho: Mo: soude *met en neevens den Raad van Staate* disponeeren over de

(*a*) Sie *het Tractaat van het wettig gezag over de Militie Capt.* 11.

de ſaaken en over het volk van oorlog, is geheel en al overgeſlaagen, ſchoon dat de Bondgenooten by het defereeren van de *dispoſitie over de Patenten aan de ordinaris Vergadering met advis van den Raad van Staate* een ample Inſtructie voor de ordinaris Vergadering op dat ſtuk gearreſteert, en alle de articulen, welke daar in applicabel zyn op den Raad, in de nieuwe Inſtructie van den Raad geïnſereert hebben: ſchoon dat die Provincien welke inclineerden om *de diſpoſitie over de ſaaken en over het volk van oorlog* te brengen aan haar Ho: Mo:, te gelyk verſtonden, dat men behoorde deſelve ten dien einde te voorſien van een Inſtructie (*a*): en ſchoon dat de Prov^{e}. van Holland, welke die dispoſitie wilde gelaaten hebben aan den Raad, bygebragt had voor reeden, waarom „ de ſaa„ ken van de directie van den oorlog, met het „ geen daar van dependeert, niet konden in de „ Vergadering van de Staaten Generaal vrugt„ baarlyk, en ſulx als de dienſt van de gemee„ ne beſcherming vereiſcht, verhandelt worden", dat „ de Heeren in deſelve Vergadering „ compareerende, zyn in eed van de particuliere „ Provincien, en niet in den eed van de Gene„ raliteit", en dat deſelve dienvolgens „ door de „ intereſſen van haare particuliere Provincien lig„ telyk ſoodanig konnen worden ingenoomen, „ dat daar door de nodige beſcherming van het „ gemeene lichaam van den Staat ſoude konnen „ veragtert worden" (*b*). Aan welke ſwaarigheid kon-

(*a*) Sie *Reſ: van de Gr: Vergad:* 21 *Feb:*, 6 *Maert*, en 12 *July* 1651.

(*b*) Sie *de Deductie van Holl^{t}.*, 30 *Janry:* 1651 in de Gr: Vergadering overgegeeven.

konde geremedieërt worden door het arresteeren van een Instructie en eed voor de Vergadering op het stuk der *directie van den oorlog*, gelyk als op het stuk der *dispositie over de Patenten.*

Het waarschynlykst, dat men op de materie kan seggen, is, dat de Bondgenooten de gedagten soo vervult hadden van het verkeerd gebruik, dat in het jaar 1650 gemaakt was van het krygsvolk, dat zy bynaa voor niets anders sorgden, als om door allerhande precautien ontrent het stuk van de Patenten te verhoeden, dat in het toekoomende niets diergelyx soude konnen gebeuren, en ondertusschen niet genoeg apprehendeerden, dat, hoewel den oorlog met Spagnien gelukkig geëindigt was, de Staat egter de eene tyd of de andere soude konnen vervallen in verwydering met deese of geene Nabuuren, en dat men daarom *de directie en dispositie over de saaken en het volk van den oorlog* behoorde met geen minder omsigtigheid te reguleeren als het stuk van de Patenten.

Maar gelyk het Articul, spreekende van het bestier der krygsaaken, en van het gesag oven de militie, soo generaal, en soo duister, gestelt is in de nieuwe Instructie van den Raad, als gesegt is, soo zyn daar in uit de oude Instructie overgebragt, dog sonder de nodige verandering, verscheide andere Articulen, die geschikt waaren naa het oogmerk, dat de Bondgenooten hadden in het jaar 1588 om de generale Regeering van het Land in saaken, raakende de gemeene defensie en Unie, te laaten aan den Raad, en niet als van tyd tot tyd te vergaderen op be-

schryving van den Raad, dog die geensins quadreerden op de constitutie van de Regeering, sodanig als die was in het jaar 1651.

By exempel, het agt en twintigste Articul, volgens welk de Raad moet „ onderhouden alle „ Tractaaten, en Alliantien, —— en goede cor- „ respondentie, vriendschap, en nabuurschap met „ de uitheemsche Princen, en Heeren, omleg- „ gende Koningryken, Republiquen, Landen, „ en Steden, by de beste middelen, die de Raad „ daar toe sal ordonneeren".

Item het twee en dry en twintigste, spreekende van de saaken van de Admiraliteit in sodanigen voegen, als of de Raad nog had de *superintendentie*, die aan haar gegeeven was by het twaalfde Articul van de eerste Instructie van den 18 Aug: 1584.

Om andere Articulen voorby te gaan, die in de Instructie konnen nagesien worden.

Waar by koomende, dat de nieuwe Instructie gearresteert wierd, sonder alvoorens daar op in te neemen het advis van den Raad, onaangesien, dat het 34 Art: der oude Instructie uitdrukkelyk meedebrengt, dat in geval de Instructie vermindering, of vermeerdering, soude vereisschen, daar op *met kennis en advis van den Raad* soude gelet worden, en dat de Bondgenooten dat Articul gerepeteert hebben in de nieuwe Instructie, daar door stilswygens condemneerende haar eige doen, heeft het seer lang aangeloopen, eer dat de nieuwe Instructie heeft konnen in practycq gebragt worden.

Want de Raad, sig beswaart vindende soo in de

de materie, als in de forme, heeft den 1 Dec: 1651 haar consideratien op de Instructie aan haar Ho: Mo: overgegeeven, en gedeclineert den eed daar op af te leggen, schoon verscheide maalen daar toe door haar Ho: Mo: versogt zynde; en heeft vervolgens den 28 July 1653 aan haar Ho: Mo: gepresenteert een concept van Instructie, getrokken uit de oude en nieuwe, en geschikt na de tydsgeleegentheid, verklaarende daar neevens, gesint te weesen, „ middelerwylen dat de „ Provincien souden delibereeren over het ar- „ testeeren van het selve, sig daar naa te regulee- „ ren"; en wanneer haar Ho: Mo: 't concept by Ref: van den 8 Aug: daar aan volgende gestelt hadden in handen van Commissarissen, met versoek dat de Raad *ondertusschen* sig wilde reguleeren naa de Instructie van het jaar 1651, heeft de Raad den 13 daar aan volgende verklaart „ die Ref: niet te konnen aanneemen", deselve des anderendaags by Missive te rug sendende, en daar neevens nogmaal denunciëerende, „ van intentie te zyn sig middelerwylen te „ reguleeren na het overgesonden concept": en het daar by niet laatende, heeft de Raad den 6 Septemb. daar aan volgende geschr: aan Graaf Willem van Nassau Stadhouder van de Provincien van Vriesland en S[t]. en Landen, en den 11 dito aan haar Ho: Mo: selve, „ dat in geval „ haar Ho: Mo: langer vertoefden met het gem: „ concept van Instructie te senden aan de Pro- „ vincien, de Raad gesint was het te senden", met byvoeging telkens van de meergem: denunciatie.

Waar op gevolgt zynde, dat haar Ho: Mo:

het concept van Instructie op den 16 derselve maand gesonden hebben aan de Provincien, met versoek wederom, dat de Raad sig *middelerwylen* wilde reguleeren naa de Instructie van het jaar 1651, heeft de Raad den 20 geresolveert, „ te „ persisteeren by het geen den 24 Aug: en „ 11 Sept: duidelyk aan haar Ho: Mo: geschree- „ ven is, dat de Raad ondertusschen sig sal re- „ guleeren naa het voorss: concept, als genoomen „ uyt de oude en nieuwe Instructien, en gedres- „ seert naa de jeegenwoordige practycq, en het „ selve sal practiseeren" : doende voords gelyke denunciatie aan de respective Provincien by Missive van den 7 Octob: daar aan volgende, en die vernieuwende by een nadere Missive van den 11 Juni 1658 (*a*).

En of wel geen andere Provincien als Gelderland en Vriesland sig verklaart hebben voor het meergem: concept van Instructie: dewyl egter geene van de Provincien sig verklaart heeft tegen de meergem: denunciatie van den Raad, schoon gedaan niet alleen aan de Vergaadering van haar Ho: Mo:, maar tot twee maalen toe aan de Provincien selve: en de Provincien nog den 24 Mey 1658 nader versogt zyn, haar advisen in te brengen op de bovengem: considerAtien en concept van Instructie: soo schynt het niet buyten reeden te weesen, dat de Provincie van Holland in het jaar 1668 de Instructie van den Raad van het jaar 1651 aangesien heeft voor een fluctueerende Instructie (*b*).

Dan

(*a*) Sie *Res: R: van St*. van den 15 *Octob*: 1653 en van den 7 en 11 *Juny* 1658.
(*b*) Sie *Res: Staaten van Holl*. 19 *Dec*: 1668.

Dan de voornaame grieven van den Raad van Staate tegen de Instructie eindelyk weggenoomen zynde, by haar Ho: Mo: Res: van den 10 Jul: 1671, waar by den eed op de Instructie sodanig gemodereerd is, dat de Heeren, gecommt. wordende in den Raad, souden sweeren, „ sig precisely te sullen reguleeren naa de Instructie, „ soo als een getrouw Raad van Staate kan, en „ behoord, te doen": en sedert geen swaarigheid meer gemaakt zynde by den Raad ontrent het aanneemen, en beëedigen, der Instructie: schynt het seer bedenkelyk te weesen, of de Provincien van Zeeland en Utregt gelyke reede gehad hebben om die nog in het jaar 1705 te noemen een fluctueerende Instructie (a).

Want het geen gesegt word, dat de Gedeputeerden van de Provincie van Gelderland niet meede soude geconsenteert hebben in deselve by gebrek van last, heeft (onder correctie) niet langer konnen gesegt worden als van den 18 Jul: tot den 28 Aug: 1651, wanneer het ordinaris Register van haar Ho: Mo: uitwyst, dat deselve op speciale last van de Heeren haar Principaalen sig geconformeert hebben met de andere Provincien: en hoewel de Gedeputeerden van de Provincien van Vriesland en St: en Landen op den voors: 18 July niet anders geconsenteert hebben in de voors: Instructie als op het behaagen van de Heeren derselver respective Principaalen, soo is het egter een bekende saak, dat sodanig een con-

(a) Sie *Res; Sten van Zeek.* 7 *Sept:*, en *Sten van Utregt* 14 *Aug*: 1705, rakende de sessie van de Stadhouders in den R: van Ste.

consent voor een gaaf consent gehouden word, immers wanneer de Principaalen het niet binnen korte koomen te herroepen: het geen niet geschiet is in deese geleegentheid: hebbende in tegeudeel de Staaten van Stad en Landen nog voor het scheiden van de Groote Vergadering (1) verklaart, de voorf: Instructie „ te accepteeren, al„ leen met dat beding, dat het 20ste Art:, spree„ kende van de Sollicteurs, naa de jeegenwoor„ dige constitutie van de Provincie van Stad en „ Landen voor als nog niet kan gepractiseert „ worden, sullende niet te min sorg draagen „ dat, naa versterf van de jeegenwoordige Solli„ citeurs, geen Ritmeesters, of Capiteins, met „ nieuwe Schryvers, of hoger Tractementen als „ op de Staat van oorlog bekend zyn, sullen be„ swaard worden, ook ordre stellen, dat aan „ Ruyters en Soldaaten soodanige betaaling effecti„ ve worde gedaan, dat daar over aan den Raad „ geen gefundeerde klagten sullen voorkoomen".

Dog hoewel de bovengem: Resol. van haar Ho: Mo: van den 10 July 1671 in een seekere sin gefixeert heeft de Instructie, welke tot die tyd fluctueerde, soo stelt se die ter selve tyd op schroeven, als laatende aan het oordeel, en conscientie, niet van den Raad van Staate, maar van ieder Lit, dat den eed doed met de modificatie, in die Res: begreepen, hoe ver het kan, en behoord, sig te reguleeren na de Instructie. Het geen deselve wel mag doen by continuatie passeeren voor een fluctueerende Instructie, schoon in een andere sin, als waar in de Provincien van Holland, Zeeland, en Utregt se fluctueerende genoemt hebben.

TWEE-

(1) 19 *Aug*: 1651.

TWEEDE CAPITTEL.

Van verscheide pointen, van ouds behoord hebbende tot het Ampt van den Raad van Staate, maar meerendeels door de tyd geraakt in ongebruik.

Uit het gesegde in het voorgaande Capittel blykt onder anderen, dat de intentie van de Bondgenooten naa het vertrek van den Graaf van Licester geweest is, dat de *generale Regeering in saaken, rakende de defensie en Unie der Vereenigde Nederlanden*, soude weesen in handen van den Raad van Staate. En dit was soo seer het begryp van die tyd, dat de Staaten Generaal seggen in een Resol^e^. van den 12 April 1590, dat de Raad van Staate aangestelt is *tot de Regeering van den Lande*, en in deselve Resolutie de Instructie van den Raad noemen *de Instructie op de Regeering*: item dat se den 9 Jan: van het volgend jaar, de Leeden van den Raad, welker commissie expireerde, versoekende by provisie nog te continueeren in haar dienst, voor reeden bybrengen, „ dat het beleid van de Regeering „ geen stilstant kan nog mag lyden": en dat zy den 24 Juny 1593 vergaaderende, naa eenige tyd gescheiden te zyn geweest, den Raad van Staate bedanken „ voor het goet devoir in de „ Regeering van den Lande gedaan".

En hier van daan komt het, dat haar Ho: Mo: niet alleen in die tyd, maar nog lang daar naa, de Raad van Staate in importante geleegentheeden gekent, en daar meede te raade gegaan, hebben over saaken, die men jeegenwoordig be-

grypt te weesen buiten het Ampt van den Raad van Staate, het welk men doorgaans hoord bepaalen tot de militaire saaken, en tot de saaken van financien.

Men soude veel konnen seggen op deese materie, maar men sal sig genoegen met alleen kortelyk aan te wysen uit de Registers, dat de Raad van Staate voor deese meenigmaal, en veel langer als doorgaans gemeend word, is gekent geworden door haar Ho: Mo:, eerstelyk in buytenlandsche saaken: ten andere, in verschillen soo in als tusschen de Provincien: ten derde, in saaken van de Admiraliteit en van den Oorlog te waater: en ten vierde in saaken van Politie en Justitie in het district van de Generaliteit: ten einde dat minder vreemd gevonden worde, als uit onkunde meenigmaal geschied is, dat de Raad van Staate nu en dan geklaagt heeft voorbygegaan te worden in de deliberatien over saaken, waar in zy behoorde gekent te worden, niet alleen volgens haar successive Instructien, maar ook volgens het oud gebruik.

Ontrent het eerste point is seer opmerkelyk het geen de Raad den 20 Mey 1654 schreef aan haar Ho: Mo: ter occasie van de Vreede met Engeland, waar van selfs na het sluyten van het Tractaat geen kennis gegeeven was aan den Raad, „ dat „ sulx eertyds soo niet plagt te geschieden, als „ wanneer dit Collegie, als gequalificeert DE „ RAAD VAN DEN STAAT VAN DEN LAN„ DE, meede overal plagt aan en by te zyn, „ ten minste op importante saaken advis te gee„ ven: — dat wanneer de Raad haar Commissie, „ en Instructie nasiet, zy bevind, gestelt te wee-

„ sen

„ sen om te beleiden, en dirigeeren de saaken,
„ de gemeenen-Staat, de defensie, conservatie,
„ en Unie, van de Vereenigde Nederlanden aan-
„ gaande: en dat ook specialyk een Articul van
„ de Instructie haar obligeert, te onderhouden
„ alle Tractaaten, en Alliantien, tusschen de
„ Vereenigde Landen, Provincien, Steeden, en
„ Leeden van dien, met nabuurige Ryken,
„ Landschappen, en Republiquen: en ten selven
„ einde, en tot avancement van de neeringen,
„ en trafique deeser Landen, te onderhouden
„ goede vriend- en- nabuurschap met de uit-
„ heemsche Princen, en Heeren, omleggende
„ Koningryken, Republiquen, Landen, en Stee-
„ den, by de beste middelen daar toe te advi-
„ seeren".

Om geen ouder exempelen op te haalen, dienende tot bevestiging van het geen, dat de Raad van de oude practycq segt, in de handeling over de twaalfjaarige Treves is geen stap gedaan als met overleg van den Raad, die ook ten dien einde ging naa Bergen op den Zoom met de Vergadering van haar Ho: Mo:, en wiens Register veel omstandiger bescheit geeft van die handeling als het Register van haar Ho: Mo:, gelyk blyken kan uit de collatie derselve.

In het volgend jaar is de Raad geconsuleert door haar Ho: Mo: over de aangeboode Alliantien door den Koning van Marocco, en door den Koning van Sweeden: en over de propositie van de Nieuwburgsche Gesanten op het subject der successie van den Hertog van Cleeff, uitwysens de Resolutien van den Raad van den 1 en 2 Octob: 14 en 29 Decemb. 1610.

In het jaar 1614 over het fenden van een ordinaris, en van een extraord., Ambaffade na Vrankryk, waar over de Gedeputeerden van de Provincien ter Generaliteit feer oneens waaren: mitsgaders over de faak van Gulik, en het accommodeeren der differenten tusfchen de Churfurft van Brandenburg, en Hertog van Nieuburg, uitwyfens de Refol.en van den Raad van den 1 Feb:, 7 Juny, 16 Jul:, en 22 en 27 Aug:.

In het jaar 1615 over het uittrekken van het krygsvolk van de beide ftrydende partyen uit de Landen van Cleef, Gulik, Berg, &c. en over de Acten, ten dien einde ontworpen door de Ambaffadeurs van Vrankryk en Engeland: item over de faak der Stad Brunswyk, door de Vorft van Brunswyk met asfiftentie van Denemarken beleegert, uytwyfens de Refolutien van den Raad van den 25, 26, en 27 Maert, 23 April, 13, 14, en 15 Mey, 17 July en 24 Octob. 1615.

In het jaar 1616 over een propofitie, door den Ambaffadeur van Engeland gedaan den 3 Decemb. 1615, over het ligten van wederzyds befetting uit de Steeden in de Landen van Gulik, Cleef, &c, en over de voortfetting van het Tractaat van Santen, uytwyfens de Refol.en van den Raad van den 10 en 17 Decemb:.

In het jaar 1617 over de propofitien van de Ambaffadeurs van Vrankryk om een fecours van vyf duifent man, en over het verfoek van den Hertog van Savoyen om een fubfidie tot den oorlog teegen Spagnien, uytwyfens de Refol.en van den Raad van den 28 Feb: 4, 5, en 26 April, en 9 Juny 1617.

In het jaar 1618 over het verfoek van de Repu-

publicq van Venetien, om eenig volk te moogen ligten hier te Landen: over het versoek van de Evangelische Stenden van Bohemen om assistentie met raad en daad: over het schryven van den Churfürst van Brandenburg aan haar Ho: Mo: nopende het hervatten der onderhandeling over de saaken van Gulik, Cleef &c: en over de verschillen tusschen de Graaf van Oostvriesland en de Stad Embden, uitwysens de Resolutien van den Raad van den 5 Febr:, 22 en 27 Decemb: 1618.

In het jaar 1619 over de twee laastgem: subjecten, uytwysens de Resolutien van den Raad van den 4 Jan:, 6, 11, en 12 Febr:, 9 en 11 Maert, 20 Juny, 3, 17, en 22 July, 15 Aug:, 12, 27, en 28 Septemb., 1, 8 en 21 October.

In het jaar 1620 over de bovengem: verschillen tusschen de Graaf van Oostvriesland en de Stad Embden, uitwysens de Res: van den Raad van den 27 Maert.

In het jaar 1622 over de executie van het verdrag over de voorf. verschillen, uitwysens de Res: van den Raad van den 2 Mey.

In het jaar 1623 over het selve subject, en over het versoek van den Koning van Vrankryk om assistentie van Scheepen en vivres, uytwysens de Resolutien van den Raad van den 27 Sept: en 31 Octob:.

In het jaar 1624 over de neutraliteit van Oostvriesland, en over die van de Landen van Cleef, Gulik, en Meurs, uytwysens de Resol:en van den Raad van den 20 Mey, 22 en 31 July.

In het jaar 1626 over de Scheepen, door den

Staat

Staat gesonden voor Rochelle: over de opsegging, door Engeland gedaan, van het Tractaat van het jaar 1624: en over de saaken van Oostvriesland, uytwysens de Resolutien van den Raad van Staate van den 7, 8 en 9 Janry, 5 Mey, 23 July, 27 Aug: en 6 November.

In het jaar 1627 over de assistentie, versogt door den Koning van Deenemarken: over het accommodeeren der differenten tusschen Vrankryk en Engelandt: over het Tractaat van Alliancie, door den Heer van Langerak gemaakt met Vrankryk: over de Instructien voor de Ambassadeurs na Vrankryk en Engeland: over het t'huis roepen van den Heer van Langerak uit Vrankryk: over de propositie van den Ambassadeur van Engelandt belangende de Scheepen, die hier te Lande gemaakt wierden voor Vrankryk: over de antwoorden, te geeven aan de Ambassadeurs van Vrankryk en van Engeland op haar gedaane propositien: en eindelyk over de saaken van Oostvriesland, uytwysens de Resol.en van den Raad van Staate van den 11 Aug: 21, 22, en 23 Septemb: 14, 16, 18, 19, 21, 22, 23 en 27 Octob., 6, 10, en 20 Novemb: 1, 8 en 9 Decemb: 1627.

In het jaar 1628 over twee propositien van den Ambassadeur van Vrankryk op het subject van het Tractaat, 's jaars te vooren gesloten door den Heer van Langerak: over een propositie van weegens den Koning van Denemarken, behelsende verscheide pointen: over het versoek van de Magistraat van Straalsond om assistentie met geld en raad: en eyndelyk over verscheide Articulen van het bovengem. Tractaat met Vrankryk,

ryk, en over de revocatie der extraordinaris Ambassadeurs van daar, uitwysens de Resolutien van den Raad van Staate van den 4 en 14 Janry:, 24 July, 9, en 28 Octob:, 8 en 15 December.

In het jaar 1629 over het versoek van den Koning van Denemarken om verbod van toevoer na Jutland, en andere Landen van den Koning, geoccupeert door de Keyserschen: over de klagten van de Geloofsgenooten in de Landen van Gulik en Berg wegens de verstooringen, en vexatien, die haar wierden aangedaan: over de versoeken van de Koningen van Sweeden, en Denemarken, om assistentie van Scheepen tot beveiliging van de Oostzee, en meer andere pointen: over de propositie van den Minister van Brandenburg, versoekende raad en daad op het Tractaat met den Hertog van Nieuburg nopende de verdeeling der ten wederzyden geposfedeerde Landen: en eindelyk over een propositie van den Ambassadeur van Vrankryk, rakende het secours, door den Staat versogt: uytwysens de Resolen van den Raad van den 26 Maert, 2, 12, en 13 April, en 5 Octob: 1629.

In het jaar 1630 over het versoek van den Minister van den Hertog van Nieuburg rakende de neutraliteit der Stad Dusseldorp: en over een propositie van den Ambassadeur van Engeland, waar by deselve bekend maakt, dat de Koning geresolveert is voort te gaan met de handeling met Spagnien over de restitutie van de Paltz, en versoekt te weeten, of haar Hö: Mö: gesint zyn te presteeren de conditien van het Tractaat van Southampton. uytwysens de Resolen van den

den Raad van Staate van den 7 en 31 Janry 1630.

In het jaar 1631 over de handeling tusschen de Graaf van Oostvriesland en de Stad Embden. uytwysens de Res: van den Raad van Staate van den 22 Janry: 1631.

In het jaar 1632 over de prestatie van de Alliantie met de Churfurst van Brandenburg opgeregt in het jaar 1622. uytwysens de Resolen van den Raad van State van den 2, 3, en 4 Maert 1632.

In het jaar 1633 over een propositie van den Afgesant van den Hertog van Nieuburg rakende de ontruyming van desselfs Landen door de Sweedsche trouppen, en een Brief van den Sweedschen Genl. Baudissen op het selve subject: over een propositie van den Ambassadeur van Sweeden, versoekende raad, en daad, om het begonne groote werk der vrying van Duisland, en voorstant van de Religie aldaar, tot een goede uytkomst te vorderen: en over de klagten van Brandenburg weegens de inquartiering der Sweedsche en Hessische trouppen in de Graafschap Mark. uytwysens de Resolutien van den Raad van Staate van den 11 en 15 Janry, 28 en 29 Decemb. 1633.

In het jaar 1641 over het aangaan van een vreede, of stilstant van wapenen, met de Portugeesen, particulierlyk meede in Oostindien. uytwysens twee Resolutien van den Raad van Staate van den 11 Mey 1641.

In het jaar 1648 over het Tractaat, met Portugal té maaken aangaande Brazil. uytwysens de Resen van den Raad van Staate van den 9 en 10 Octob: 1648.

In

In het jaar 1657 over de defensive Alliantie, door de naabuurige Duidsche Vorsten voorgeslagen: en over de mediatie van den Staat tot nederlegging der differenten tusschen den Bisschop en de Stad van Munster: uytwysens de Resolutien van den Raad van Staate van den 19, en 22 Juny, 22, 23, en 24 Septemb: en 21 Octob: 1657.

In het jaar 1659 over het versoek van de Stad Munster, om te worden gemaintineert tegen de machinatien van den Bisschop. uitwysens de Resolutie van den Raad van Staate van den 4 Maert 1659.

In het jaar 1669 over het werk van Munster, uytwysens de Resolutien van den Raad van Staate van den 3, 11, en 24 Feb: 1660.

In het jaar 1664 over de saaken van Oost-vriesland, uytwysens de Res: van den Raad van Staate van den 18 Maert 1664.

Uyt alle welke exemplen blykt, dat soo de Raad seedert de twaalfjaarige Treves niet gekent is in alle, en selfs niet in de importantste negotiatien, se egter nog lange jaaren daar naa van tyd tot tyd geconsuleert is over buytenlandse saaken.

Dog eindelyk is de Raad soo seer geslooten uyt de deliberatien over de buytenlandsche saaken, dat men selfs seer selden na het jaar 1672 Gecommitteerden van den Raad geadmitteert heeft in de conferentien met uytheemsche Ministers, en ingevoert heeft tegen het vorig gebruyk, waar van, om ouder exemplen voorby te gaan, kan blyken uyt haar Ho: Mo: Resolen van den 15 Juny en 13 Aug: 1660, 7 Feb:, 26

26 Octob:, en 30 Decemb: 1661, 24 Janry: 4, 14, en 21 July, en 15 Aug: 1662, 8 Febr: 1663, 21 Febr:, en 24 April 1664, 31 Maert, en 21 Septemb: 1665, 12 Aug: 1667, 10 Jul:, 5, en 12 Octob: 1668, dat men eerst confereert met Gecommitteerden van den Raad, wanneer de saaken zyn van die natuur, dat de Raad niet kan geheel voorbygegaan worden, en dan vervolgens afsonderlyk met de uitheemsche Ministers.

Belangende nu in de tweede plaats het deel, dat de Raad van Staate van ouds gehad heeft in het beslissen der verschillen en oneenigheeden in, en tusschen, de Provincien, de Raad segt in meer als eene Resolᵉ van het jaar 1588 (*a*), zynde het jaar, waar in de oude Instructie van den Raad gearresteert is (1), „ eigentlyk te zyn „ gelast, om alle misverstanden tusschen de Pro- „ vincien, en Leeden van dien, ter neder te „ leggen". En haar Ho: Mo: gaan nog vry verder, wanneer se den 19 Septemb: 1591 antwoorden op het aangeeven van een Gedeputeerde van de Provincie van Gelderland, dat die van Tiel sig absenteeren van de Landdaagen, of compareerende niet willen resolveeren met de andere Leeden op de pointen van beschryving, onder deksel van het different tusschen die van de Overbetuwe en Nederbetuwe over het leggen van den dwersdyk, „ dat de kennisse van dat „ en van alle andere sulke differenten tusschen „ de Provincien, die minnelyk niet konnen „ ver-

(*a*) Sie *Res: R: van Stᵉ:* 28 *Juny* en 13 *Jul:* 1588.
(1) den 12 *April* 1588.

„ vergeleeken worden , den Raade van Staate
„ toekomt". En gewisselyk een Collegie, bestaande uyt Leeden, welke by eede verpligt zyn,
„ sonder aansien te neemen op de Provincien,
„ of Steeden, daar uyt zy gebooren of verkoo-
„ ren zyn, off het particulier profyt derselve,
„ alleenlyk voor oogen te houden de eere Gods,
„ en de welvaart en conservatie der Vereenigde
„ Nederlanden, en de gemeene saake" (*a*), is daar toe veel bequaamer als een Vergadering, bestaande uit Gecommen, die geen soodanigen eed doen, en die gebonden zyn aan de last van de Principaalen.

Ook komt dit overeen niet alleen met de oude en nieuwe Instructien van den Raad, meedebrengende, „ dat de Raad goed reguard sal neemen,
„ met en neevens" ('t geen 'er de nieuwe Instructie byvoegt) „ de Vergadering van de or-
„ dinaris Gecommen ter Generaliteit, ten einde
„ de Landen, en vereenigde Provincien, Stee-
„ den, en Leeden van dien, onderling, en in
„ conformiteit van de Verbonden, tusschen de-
„ selve gemaakt, en opgeregt, gestelt, en ge-
„ houden worden in goede eendragt" (*b*): maar ook met de oude practycq, gelyk af te neemen is uit de volgende exemplen.

Den 12 July 1588 heeft de Raad gecommitteert twee Heeren, om met de Graaf van Meurs, Stadhouder van de Provincie van Utregt, sig te ver-

(*a*) *Instructie van den R*: 12 *Apr*: 1588 *Art*: 33, en 18 *July* 1651 *Art*: 51.

(*b*) *Instructie* 12 *Apr*: 1588 *Art*: 5, en 18 *July* 1651 *Art*: 4.

vervoegen naa Utregt, om door alle bequaame middelen te procureeren de decisie, en ter nederlegging van de differenten en swarigheeden, tusschen de Leeden van de Provincie gereesen.

Ten selven daage heeft de Raad ten versoeke van de Stad van Amsterdam Commissarissen gedeputeert, om te spreeken, eerst met den Hoogen Raad in Holland, en vervolgens met Gecommen van de Stad Gouda, over het nederleggen van een questie, waar uit, schoon gebragt voor den Regter, opschudding onder het vaarend volk te vreesen was, indien niet in tyds daar in voorsien wierd (*a*).

Den 19 derselve maand heeft de Raad één uit den haaren, met een Raadsheer uit het Hoff Provinciaal, gecommitteert naa Zeeland, om met overleg van de Gecommitteerde Raaden ter neder te leggen een different tusschen die van Ziriczee en de andere Leeden op het stuk van de Contributien.

Den 23 Septemb: desselven jaars heeft de Raad geschr: aan die van Amsterdam en Gouda over de boven geroerde questie: de Brieven, gelyk de Res: meedebrengt, geconcipiëert zynde by den Advt. Barneveld.

En eindelyk heeft de Raad den 11 Octob: van dat jaar gecommitteert twee Heeren na Utregt, om te helpen ordre stellen op het houden van eenigheid in het stuk van de Religie, en tegen de bitterheid van partyen.

Den 5 Octob: 1589 heeft de Raad op het versoek van de Staaten van Holland één Heer ge-

(*a*) Sie *Res: R: van St*. 12 *Jul:* bis, en 13 *dito* 1588.

gecommitteert, om met Prints Mauritz te trekken na het Noorderquartier tot het nederleggen der questien tusschen eenige Steeden aldaar.

In Janry: 1590 heeft de Raad, met communicatie van de Staaten Generaal, geaccommodeert, of eerder gedecideert, een questie, te Bommel gereesen over de verkiesing van Burgemeesters (*a*).

In het selve jaar questie gereesen zynde tusschen die van Utregt en de Graaf van Cuylenburg, welke uytborste tot groove feytelykheeden, voorsag de Raad daar in, en ontbood Gecommitteerden in den Haage (*b*).

De Raad interponeerde haar autoriteit in het volgend jaar 1591 ten versoeke van de Prov[e]. van Holland in een questie tusschen de Rekenkaamer van Gelderland en de Stad Dordregt wegens de groote Geldersche Tol, en de arresten, ten wederzyden gedaan: ten dien effecte, dat de Momboir van Gelderland, welke daar over in den Raad ontbooden wierd, op bekoome schryvens van die van de Reekening versogt, „ dat „ de stukken, nopende de questie by den an„ deren mogten worden gesogt, om by inven„ taris gestelt te worden, ten einde de Raad „ soude gelieven daar op te disponeeren" (*c*)

In het jaar 1593 heeft de Raad ten versoeke van de Prov[e]. van Gelderland, en op Resol[e]. van de Staaten Generaal (*d*), kennis genoomen van het

(*a*) Sie *Res: R: van St:* 23, 27, 29, en 30 *Janry* 1590.
(*b*) Sie *Res: St[en] Gen:* 5 *July* en 1 *Aug:* 1590. *Raad van Staate* 4 en 8 *Aug:* en 1 *Septemb:* 1590.
(*c*) Sie *Res: R: van St[e]*. 6 *April* bis, 8 en 27 *dito* 1591.
(*d*) Sie *Res: St[en] Gen[l]*. 24 *Decemb:* 1592.

het different met die van Tiel, en Bommel, welke sig wilden demembreeren in het stuk der Jurisdictie, en andere, van de andere meedeleeden van de Landschap (*a*).

In het volgend jaar heeft de Raad op het aangeeven van Prints Mauritz en opgevolgde Res: van de Staaten Genl. (*b*), kennis genoomen, ten einde van accommodement van een different, gereesen tusschen de Steeden Middelburg en Vlissingen over de betaaling van de Zeeuwsche Tol, of van het inkoomend regt, van de goederen, gedestineert na Middelburg, welke wegens de ondiepte moeten gelost worden ontrent Rammekens (*c*).

In het jaar 1595 is de Raad door de Staaten Genl. geautoriseert tot de decisie van de questie over de Heerlykheid van Daalhem, of die behoord te resorteeren onder Gelderland, of onder Holland (*d*).

In het jaar 1597 heeft de Raad ten versoeke van de Staaten Genl., en van Prints Mauritz nadrukkelyke devoiren gedaan tot wegneeming van de tweespald tusschen Holland en Zeeland over het heffen der Convoyen en Licenten, en is door Gedeputeerden van Holland bedankt voor haar sorgvuldigheid (*e*).

In het jaar 1598 heeft de Raad sig aangebooden

(*a*) *Res. R: van St*. 2, 15, 16, 25, 27, 28, 29, en 30 *Jan*: 1593.

(*b*) Sie *Res*: *Stn Genl*. 26 *Feb*: 1594.

(*c*) *Res*: *R*: *van St*. 25, en 26 *Feb*: 1, 2 en 23 *Maert* 1594.

(*d*) Sie *Res*: *R*: *van St*. 17 *Novemb*: 1595.

(*e*) Sie *Res*: *R*: *van St*. 13, 14, 19, en 20 *Maert*, 26 *April*, 1, 8, 10 bis, en 12 *Mey* 1597.

den, *om na haar beroep, en volgens haar Instructie*, sig te employeeren tot het nederleggen van een different tusschen eenige Steeden van Zeeland en den Heer Malderé Gedeputeerde van Prints Mauritz als eerste Eedele (*a*).

De burgery van Utregt in het jaar van 1610 de Magistraat op een tumultueuse wys verandert hebbende, en verscheide disputen gereesen zynde tusschen de Staaten en de Stad, zyn eerst Prints Mauritz, met Gedeputeerden van de Staaten Generaal en van den Raad van Staate, derwaars gesonden; naderhand zyn de Staaten Generaal en Raad van Staate *en corps*, met de Ambassadeurs van Vrankryk en Engeland, gegaan na Woerden: van waar wedergekoomen zynde, sonder iets uytgeregt te hebben, en vervolgens geresolveert zynde de Stad te beleegeren, en dat de Raad meede soude gaan, heeft de Raad de loopgraaven voor de Stad doen openen. Waar op de overgaave gevolgt zynde, onder conditie, dat de verschillen souden afgedaan worden door de Heeren Ambassadeurs, de Staaten Generaal, en den Raad van Staate, hebben haar Ho: Mo: den Raad versogt, de Magistraat te veranderen, en de Staaten met autoriteit by te staan, in al, wat se de Raad souden versoeken tot nodige directie der saaken. De Raad vertrekt daar op andermaal na Utregt: decideert de differenten tusschen de Staaten en de Stad: reguleert de Schutteryen, en andere saaken: en houd, na haar wederkomst in den Haage, de hand aan de nakooming van de capitulatie en van de opgevolg-

(*a*) Sie *Res: R: van St.* 22, 23, en 24 *Octob.* 1598.

volgde decisie. Al het welk breder kan gesien worden in de Resolen van den Raad van Staate van den 4, 8 en 17 Febr:, 5, 6, 11, 16—19, 24, 27, 28, en 31 Maert, 1—27 April, 6—31 Mey, 1—19 Juny, 1, 2, 3, en 29 July, 11 Septemb., 16, en 18 Decemb: 1610.

In het jaar 1616 is het different tusschen de Proven van Vriesland en Stad en Landen over de souverainiteit, en besetting, van Delfzyl met den aankleeven van dien, door haar Ho: Mo: ter presentie van Prins Maurits en van den Raad van Staate *met gemeen advis eenpariglyk afgedaan* (*a*).

In het jaar 1622 hebben Prins Mauritz en de Raad kennis genoomen van het verschil tusschen de Steeden en de Ridderschap van het Nymweegsche Quartier, belangende het opbrengen van de generaale Middelen (*b*).

De financien van de Prove. van Vriesland in groot verloop geraakt zynde door de tweespalt in de Regeering, tot nadeel der gemeene saak, ging de Raad van Staate in Janry 1637 op Res. van haar Ho: Mo: derwaards, met autorisatie om alles sonder rugspraak te doen, wat de dienst van het Land soude vereisschen: versogt, en vermaande de Staaten by haar eerste propositie, „ alle disputen, oneenigheid, en misverstand aan „ een zyde te setten, en sig onder den anderen „ te vergelyken: of, als sulx onseeker weesen, „ en al te lang duuren soude, de geleegentheid „ van dien aan den Raad te openen, om by wee-

(*a*) Sie *Res: Str. Genl.* 22, 25, en 26 *Nov:* 1616.
(*b*) Sie *Res: R: van St.* 17 en 18 *Juny* 1622.

„ weege van accommodatie, of ſubmiſſie, door „ den Raad, als hebbende geen intereſſen, nog „ particuliere paſſien voor eenige Leeden van „ het lichaam van de Provc., en met gemee- „ nen eed aan alle de Provincien verbonden „ weeſende, getermineert te worden": en ſtelde vervolgens in dat jaar, en in een gedeelte van het volgende, geduurende welke de Raad in Vriesland bleef, ordre op het ſtuk van de Middelen, veranderde de Magiſtraaten van de Steeden, en redreſſeerde verſcheide abuiſen in de Provinciale Regeering (*a*).

In de jaaren 1642 en 1644 is de Raad meermaalen verſogt door haar Ho: Mo: de Provc. van Gelderland te beſenden over de queſtie tusſchen de dry Quartieren wegens de ſubdiviſie der Provinciale quote, of de gemeenſchap van Middelen, en om te doen aanneemen de uytſpraak, daar over gedaan door den Prins van Orange als Stadhouder (*b*).

In het jaar 1654 hebben haar Ho: Mo: met den Raad van Staate *en corps* gedelibereert over de onluſten, gereeſen in de Regeering van de Provincie van Overyſſel (*c*).

Be-

(*a*) Sie *Reſ: Stn Genl*. 14, 20 en 26 *Nov:* 1636, 16 *Jan:* 15 *April*, 13 *Jul:* 18 *Aug:* 1637, 10 *Maert*, 8 en 9 *Apr:* en 14 *Jul:* 1638, *Reſ: Raad van St*e. 22 *Nov:* 30, en 31 *Dec:* 1636, 15, 18, 21, 22, en 23 *April*, 26 *Mey*, 27 *Juni*, 12, 13 *Jul:*, 5 en 12 *Aug:*, 22 en 29 *Sept:* 7, 15, en 26 *Octob:* 14 *Nov:*, 3, 5, 7, 18, en 22 *Dec:* 1637, 3, 24, en 27 *Feb:* 3 en 18 *Maert*, 8, 10, 12, en 27 *Apr:*, 29 *Mey*, 26 *Jun:*, 14 *July*, 31 *Aug.* 1638. AITZEMA 17de *Boek*.

(*b*) Sie *Reſ: Stn Genl*. 6 *Maert*, en 19 *Jun:* 1642 en 8 *April* 1644.

(*c*) Sie *Reſ. R: van St*e. 6, 7 en 21 *Octob:* 1654.

Belangende in de derde plaats de saaken van de Admiraliteit, en van den oorlog te water, hoewel de ophef en administratie der Convoyen en Licenten, de besorging der equipagies, en de beveiling van de Commercie aanbevoolen zyn aan de Collegien van de Admiraliteit, ieder in haar ressort, soo is het egter geensins de meening van de Bondgenooten geweest, de Raad van State sodanig te sluyten uyt de sorg en directie ontrent de saaken van de Zee, als veelsins gemeend word.

Dit blykt eerstelyk uit de Instructie van den Raad van Staate. Want om voorby te gaan de Instructien van den 18 Aug: 1584, en 12 April 1588, welke ontrent dit stuk ampelder leggen als die van den 18 July 1651, het 5 Articul van de laaste autoriseert den Raad, „ om haar „ beveelen te doen volbrengen", soo wel door den „ Admiraal", als door „ de Gouverneurs van „ de Provincien, en andere Officieren, elk in „ haar reguard": het 22 Art:. van deselve Instructie belast den Raad, „ de hand te houden, „ en, voor soo ver des noods zy, te bevorde„ ren, dat de Convoyen en Licenten eenparig„ lyk worden geheeven, volgens de Consenten, „ en Lysten, daar op gemaakt, en nog te maa„ ken: dat de passage, en uitvoer van de goe„ deren, die behoorlyk verconvoit, en verlicent „ zyn, niet verhindert worden by de Staaten van „ de particuliere Provincien, de Gouverneurs, „ Magistraaten, of Gemeenten: dat niemand, wie „ hy zy, iets eische, of neeme, van de goederen „ booven de voorf: Lysten: en dat de contraven„ tien moogen exemplaarlyk gestraft worden":

het

het 23ste Articul belast den Raad, „ de Steeden „ te laaten by het gebruyk, van in tyd van „ nood haar te waater te wapenen, „ en Schee„ pen van oorlog uyt te rusten tot laste van „ den Lande": en het 27ste, „ te besorgen, dat „ alle Gouverneurs, Admiraals — en al het volk „ van oorlog te waater en te Lande" eed doen volgens het selve Articul, en dat „ booverdien „ het volk van oorlog te waater beloove, en „ sweere, de beveelen van den Admiraal, en „ andere hoofden, te gehoorsaamen".

Dit blykt ten tweede daar uit, dat de Consenten tot de saaken te waater, soo wel als tot de saaken te Lande door den Raad van Staate versogt worden van de Bondgenooten: en dat de penningen, door de Bondgenooten geconsenteert wordende, niet konnen getoucheert worden door de Collegien ter Admiraliteit, als op ordonnancie van den Raad van Staate. Het welk met der tyd wel niet veel meerder als een bloote formaliteit geworden is, maar daarom niet nalaat te doen sien, dat van ouds de saaken te waater geweest zyn van de sorg van den Raad van Staate.

Dit blykt in de derde plaats uit het gedrag van haar Ho: Mo:, welke van tyd tot tyd te raade gegaan hebben met den Raad van Staate over voorvallende saaken, raakende den oorlog en de Middelen te waater.

Om dit met eenige exemplen te bevestigen, de Raad in het jaar 1588 advis gevraagt wordende door de Staaten Generaal op het stuk der Convoyen en Licenten lanx de Rivieren, en te gelyk gechargeert wordende met de executie der

Resolt, genoomen op het stuk van den uytvoer van den haaring, en van het sout, adviseerde op het eerste point, maar excuseerde sig van de executie van het tweede (*a*).

Den 8 Decemb: van het volgend jaar is de Raad nader versogt door de Staaten Generaal „ haar te willen assisteeren met haar goed advis „ op de goede directie en administratie der Li- „ centen, en Convoyen", gelyk de Raad vervolgens deed.

In het jaar 1627 wierd de Raad geconsuleert over het stuk der Convoyen, en Licenten (*b*).

In het selve jaar wierd de Raad *en corps* ge-ontbodert ter Vergadering van haar Ho: Mo:, om te overleggen, hoe men soude voorsien tegen het aantasten van de Koopvaardyscheepen deeser Landen, schoon geconvoyeert wordende door Schepen van oorlog, by de Franschen, en Engelschen (*c*).

In het selve jaar is door haar Ho: Mo: met den Raad *en corps* gedelibereert over de ingekoome tyding, dat seeven Engelsche Oorlogscheepen ingeloopen waaren in Texel, om te bevegten de Scheepen, hier te Lande geëquipeert voor den Kooning van Vrankryk, en onder anderen goedgevonden, Gecommitteerden uit de Vergadering, en uyt den Raad, te senden aan de Ambassadeurs van Vrankryk, en van Engeland (*d*).

In

(*a*) Sie *Res: R: van St.* 12 *Decemb:* 1588.
(*b*) Sie *Res. R: van St.* 4 en 13 *Feb:* 1627.
(*c*) Sie *Res. Raad van St.* 15 *Septemb:* 1627.
(*d*) Sie *Res: R: van St.* 9, 14 en 16 *Octob.* 1627.

In de Registers van het jaar 1631, en volgende, worden meenigvuldige Resolutien gevonden, waar by het advis van den Raad gevraagt is over de vaart na vyandlyke havens, en over den uitvoer van waaren van contrabande.

In het jaar 1634 is de Raad geconsuleert door haar Ho: Mo: over het verschil tusschen het Collegie ter Admiraliteit, residéerende te Amsterdam, en de Magistraat, over het te regt stellen van een Koopman, en van een Schipper, die salpeeter vervoert hadden na Duinkerken tegen de Placaaten (*a*).

In het jaar 1635 over een sententie, geweesen by de Admiraliteit in Engelandt, roopende seekere barque, genoomen door een Commissievaarder deser Landen (*b*).

In het selve jaar over twee Scheepen, door de Engelschen te Duynkerken gekoft, en bevragt, en door particuliere Kruissers deeser Landen in Zee verovert, voor dat se een Engelsche haaven hadden konnen bezeylen (*c*).

In het jaar 1636 over de validiteit van de cautie, geoffereert by de Pagters van een vierde part der Convoyen en Licenten (*d*).

In het selve jaar over een Hollandsch Schip, welk, schoon voorsien van pasport van den Koning van Spagnien, door een Duinkerker genoomen, en door een Commissievaarder deeser Landen

(*a*) Sie *Res. R: van St*. 30 *Juny* 1634.
(*b*) Sie *Res. R: van St*. 4 *Janry*. 1635. *Res. St*^n *Genl*. derselve maand.
(*c*) Sie *Res: Raad van St*. 27 *Aug*. 1635.
(*d*) Sie *Res: Raad van St*. 15 *April* 1636.

den hernoomen, en te Vlissingen opgebragt was (*a*).

In het selve jaar over het verhoogen van het Licent op de graanen, welke aangegeeven worden op Livorno, en andere neutrale plaatsen, en onder dien dekmantel konden gevoert worden na Spagnien (*b*).

Nog in het selve jaar over een Schip, gaande van Engeland naa Vlaanderen met loot en roet, en door een Commissievaarder opgebragt te Vlissingen, op pretext, dat loot en roet souden weesen verboode waaren (*c*).

In het jaar 1637 over de middelen tot voorkooming der frauden, soo men soude moogen toestaan, dat de goederen en koopmanschappen, gaande na Twente, souden derwaards vervoert worden sonder betaaling van 's Lands geregtigheid (*d*).

In het selve jaar over een questie van judicature tusschen het Collegie ter Admiraliteit, resideerende in Westvriesland en het Noorderquartier, en den Hoogen Raad in Holland, waar voor een Schipper van een Deensch Schip in regte betrokken had een Capitein van een Schip van oorlog, dat het Deensch Schip in het Vlie op het lyf gedreeven was, en het beschadigt had (*e*).

Nog in het selve jaar over de middelen, om sonder versperring, en verkorting, van de Navi-

(*a*) Sie *Res*: *Raad van St*. 27 *Mey* 1636.
(*b*) Sie *Res*: *Raad van St*. 1 *Octob*. 1636.
(*c*) Sie *Res R*: *van St*. 31 *Octob*: 1636.
(*d*) Sie *Res*: *R*: *van St*, 8 *April* 1637.
(*e*) Sie *Res*: *R*: *van St*. 25 *Mey* 1637.

vigatie en Commercie in de Middelandsche Zee, te voorkoomen, dat de Schippers, en Scheepen, deeser Landen den Kooning van Spagnien om geld gaan dienen tegen die van Vrankryk (a).

En nog eindelyk in het selve jaar, over het straffen der geene, die den Kooning van Spagnien in syn Scheepsarmade gediend hadden, of hadden laaten dienen, jegens haar meedeingesetenen deeser Landen, en voords hoe men voor het toekoomende soude weeren het presteeren van diergelyke diensten door de ingesetenen deeser Landen aan den Koning van Spagnien (b).

In het jaar 1638 over het bergloon, gepretendeert door die van Ameland van een Schip, welk niet door nood van wind en weeder, maar door de vyand vervolgt wordende, aan land gejaagt was (c).

In het jaar 1639 over het vrygeleide, versogt door den Pagter van het vierde part der Convoyen en Licenten, tegen welke de Fiscaal van de Admiraliteit te Amsterdam procedeerde by edicte, en voor het profyt van het verleende defaut tot bannissement (d).

In het selve jaar over het tractement, te doen aan Soldaaten, en Matroosen, die verminkt worden op 's Lands Scheepen van oorlog (e).

In het jaar 1640 over een Schip, door een Fransch Oorlogschip opgebragt te Calais, om dat de

(a) Sie *Res: Raad van St*. 19 *Juny* 1637.
(b) Sie *Res: Raad van St*. 29 *July* 1637.
(c) Sie *Res: Raad van St*. 12 *Maert* 1638.
(d) Sie *Res: Raad van St*. 9 *Feb*: 1639.
(e) Sie *Res: R. van St*. 25 *Mey* 1639.

de Schipper by sig had een Spaansche passedulle (*a*).

In het selve jaar over een propositie van de Prov. van Holland, om de Kustscheepen weeder te brengen onder de directie van de Collegien van de Admiraliteit (*b*).

Nog in het selve jaar over de ordre, welke soude konnen gestelt worden ontrent twee Scheepen, die gemaakt wierden te Amsterdam, op de naam van de Republicq van Genua, maar buyten alle twyffel gedestineert waaren tot dienst van den Koning van Spagnien (*c*).

In het jaar 1641 over het regt van een Commandeur van een Frontierstad tot een portie in de buitgelden competeerende de Soldaaten uit desselfs garnisoen, op 's Lands Scheepen ter Zee geëmployeert wordende (*d*).

In het jaar 1643 over eenige voorslaagen van den Commis Genl. Goutswaart om te voorkoomen de fraudes der uitgaande en inkoomende regten van de koopmanschappen, gaande en koomende na en uit het Land van Luyk door Brabant (*e*).

In het jaar 1648 over de continuatie van den ophef der Licenten, niet tegenstaande de vreede met Spagnien (*f*):

Item over de eguale belasting op de Havenen van

(*a*) Sie *Res*: *R*: *van St*. 17 *Janry*: 1640.
(*b*) Sie *Res*: *Stn Genl*. en *Raad van St*. 31 *Maart* 1640.
(*c*) Sie *Res*: *R*: *van St*. 25 *Jul*: en 17 *Aug*: 1640.
(*d*) Sie *Res*: *R*: *van State* 21 *Nov*: 1641.
(*e*) Sie *Res*: *R*: *van St*. 25 *Aug*: 1643.
(*f*) Sie *Res*: *St*: *Genl*. en *Raad van St*. 9 en 10 *Octob*: 1648.

van Vlaanderen, en de Rivier de Schelde, mitsgaders op de Canalen van het Zas, Zwyn, en andere Zeegaaten, daar op respondeerende (a).

In het jaar 1664 over de voorslaagen, door den Raad gedaan, om altyd te konnen voorsien weesen van een considerabel aantal bootsvolk, kanon, en Schepen van oorlog (b).

In het jaar 1665 over het t'huis roepen van het vaarend volk uit vreemde diensten (c).

In het jaar 1669 over de provisie, of makelaardyn, van de Ontfangers Generaal van de Collegien ter Admiraliteit van de genegotiëerde penningen (d).

Ook hebben haar Ho: Mo: (het geen hier sonderling te passe komt) aan de Collegien ter Admiraliteit gelast, by Resolę van den 30 Janry: 1654, aan den Raad van Staate te geeven pertinente Staaten van al haar inkoomen, ordinaris, en extraordinaris, en van haar lasten, breeder gespecificeert in de voorsz Resolutie, ten einde dat de Raad soude konnen maaken pertinente staat en overslag, wat by ieder Collegie ter Admiraliteit in de equipagie ter Zee soude konnen worden gedaan uyt haar ordinaris inkoomen, en wat daar nog soude moeten bygevoegd worden uit de extraordinaris Consenten van de Provincien.

Wat nu in de vierde plaats betreft de saaken van

(a) Sie *Res: Stn Genl.* 10 en *Rd van Staate* 14 *Octobr* 1648.
(b) Sie *Res: Stn Genl.* 4 *Aug:* 1664.
(c) Sie *Res: St: Genl.* 15 en *Raad van Ste.* 17 *Dec:* 1665.
(d) Sie *Res: Stn Genl.* 4 *Mey* 1669.

van de Politie en Justitie in het ressort van de Generaliteit; hoewel daar van niet gesprooken word in de Instructie, en de Raad vervolgens niet schynt daar in te moeten gekent worden, soo hebben haar Ho: Mo: egter meenigmaal daar over met den Raad gedelibereert, het zy dat se oordeelden, met niemand beeter te konnen daar over raadpleegen, als met den Raad van State: of om de connexie, welke begreepen wierd in veel geleegentheeden te weesen tusschen de saaken van *Politie* en *Justitie*, en de saaken van *Financien*.

En namelyk in de jaren 1656. en volgende, over de politique Regeering der Stad 's Hertogenbosch, uytwysens haar Ho: Mo: Resolutien van den 10 Octob. 1656, 7 Maert, 8 Juny, 8 Septemb: en 7 Novemb: 1657, en 21 Maert 1658.

In het jaar 1661 over de Instructie voor den Raad van Vlaanderen, uytwysens haar Ho: Mo: Resolutien van den 4 Febr: en 30 April 1661.

In het selve jaar over de Instructie van den Raad van Brabant, uitwysens haar Ho: Mo: Resolutie van den 25 July 1661.

Nog in dat jaar, en in volgende, over de form van Regeering, directie van de Justitie, en ophef der Domynen, beeden, en geestelyke goederen, in de Landen van Overmase, uitwysens haar Ho: Mo: Resolutien van den 22 Jun:, 22 Sept:, 22 en 28 Octob., 6 en 10 Decemb: 1661, 11 April, 2, 5, en 16 Aug: 1662, 13 April, 9 en 13 Octob: 1663.

DER-

DERDE CAPITTEL.

Van het Ampt van den Raad van Staate ontrent de militaire ſaaken.

In het voorgaande Capittel aangeweeſen zynde, dat de Raad van Staate nog lang en dikmaal na het jaar 1588 gekent is in de deliberatien over buitenlandſche ſaaken, en over andere importante materien, welke heedendaags geoordeelt worden niet te weeſen van de competentie van den Raad, ſal nu vervolgens gehandelt worden van die ſaaken, waar van het beſtier tot nu toe aan den Raad verbleeven is.

Deſelve beſtaan, gelyk reeds geſegt is, in de militaire ſaaken, en in het werk van de Generaliteits financien.

De militaire ſaaken konnen bequaamlyk verdeelt worden in de diſpoſitie over de ſaaken en over het volk van oorlog, en in de ſorg voor de Fortificatien, en voor de Magazynen van oorlogsbehoeften, en vivres.

De diſpoſitie over de ſaaken en over het volk van oorlog, welke by het 6 Art: der Inſtructie van den 12 April 1588 gegeeven was aan den Raad van Staate, is by het 5 Art: van die van den 18 Jul: 1651 gemeen gemaakt aan de Vergadering van de ordinaris Gecommen ter Generaliteit, en aan den Raad van Staate: ſodanig egter, dat verſcheide deelen daar van gebleeven zyn aan den Raad.

Dog van de diſpoſitie over de ſaaken en over het volk van oorlog, en van al wat daar toe behoord, is ſoo breed gehandelt in het Tractaat

van het wettig gesag over de Militie hier te Lande, dat het onnoodig is dat stuk alhier te verhandelen. En sal daarom in dit Capittel alleen gesprooken worden van het stuk van de Fortificatien, en Magazynen.

Het is te verwonderen, daar de Fortificatien een soo essentiëel middel zyn van de defensie van den Staat, en daar de Raad in twee aparte Articulen van de Instructie (*a*) gechargeert word met de sorg voor de besetting der Frontieren met suffisante garnisoenen, en voor de voorsiening der Frontieren met de nodige ammunitien, vivres, en andere behoeften van oorlog, dat egter in geen Art: gesprooken word van de sorg voor de Fortificatien: de Bondgenooten sig genoegende met, in de onderstelling, dat de Fortificatien zyn van de voorsorg van den Raad van Staate, te precaveeren, dat geen Werken anders als publiquelyk sullen moogen besteed worden, en dat niemand van den Raad sal moogen deel hebben in eenige besteedingen van Werken (*b*).

En dit is des te meer te verwonderen, om dat de Fortificatien van alle de Frontieren, schoon dienende tot defensie van de gemeenen Staat, niet zyn van eene natuur, nog staan ter besorging van den Raad van State.

Want hoewel het altyt buyten bedenken geweest is, dat de Fortificatien van de Frontieren buyten de stemmende Provincien behooren tot de voorsorg van den Raad, soo moet men egter daar van uitsonderen, eerstelyk de Fortificatien van

(*a*) *Art*: 7 en 14 *Instructie* 18 *July* 1651.
(*b*) *Art*: 34 en 35.

van de Plaatsen in het soo genaamde *committimus* in Staats Vlaanderen, welke staan ten laste en ter besorging van de Provᵉ. van Zeeland, als trekkende de Middelen van het *committimus* (*a*): en ten anderen de Fortificatien van Lieroort, en van de Schanssen in Wedde en Westwoldingerland, welke voor de helft bekostigt worden door de Provincien van Vriesland en van Stad en Landen, en daarom ook besteed, en opgenoomen worden door Gecommᵉⁿ van den Raad, en van de beide Provincien (*b*).

Dog het onderscheid is nog veel grooter tusschen de Frontieren, geleegen in de stemmende Provincien.

Het vierde Articul van de Unie van Utregt dicteert wel in het generaal, en sonder distinctie van Provincien, dat de kosten van de Fortificatien moeten koomen half ten laste van de Steeden, en Provincien, waar in de Frontiersteeden geleegen zyn, en half ten laste van de Generaliteit, behoudelyk, dat de kosten van het leggen van nieuwe Forten, en Sterkten, en van het veranderen, of afwerpen, van oude, moeten gedraagen worden by alle de Provincien in het generaal.

Maar dit Articul schynt buyten practycq te zyn gebleeven, en de sorg voor de Fortificatien in de Provᵉⁿ van Holland, Zeeland, Utregt, en Vriesland, die men van ouds genoemt heeft de con-

(*a*) Sie *Res: R: van Stᵉ.* 21 *July* 1588, 10 en 28 *Apr:* 1598, 24 *Juny*, 1 en 4 *Jul:* 1634, 13 en 14 *Decemb:* 1641.
(*b*) *Res: Raad van Stᵉ.* 28 *Dec:* 1654, 17 *July*, 2 *Aug:*, 24 *Nov:*, en 30 *Dec:* 1655.

contribueerende Provincien, en waar by de Provincie van Stad en Landen naderhand gekoomen is, gelaaten te weesen aan de Staaten van de respective Provincien, sonder hulp van de Generaliteit, welke alleen aangenoomen heeft de sorg voor de Fortificatien in de Provincien van Gelderland, en Overyssel, wegens derselver onvermoogen.

Tot bewys hier van diend, dat de Raad van Staate segt in een Resol^e. van den 15 July 1610, „ dat de Fortificatiewerken by elke der Provin- „ cien moeten bekostigt worden, ten waar dat „ deselve ten aansien van eenige onvermoogende „ Provincien te seer hoog en kostelyk vielen". En dat de onvermoogende Provincien, waar van die Res: spreekt, geen andere zyn als Gelderland en Overyssel, blykt uit een Resol^e. van den Raad van Staate van den 15 July 1615, meedebrengende, „ dat de kosten van de For- „ tificatien der Steeden in de vier Provincien, „ als Holland, Zeeland, Utregt, en Vriesland, „ en daar toe sedert nog gekoomen Stad Gro- „ ningen en Ommelanden, by de Steeden selve, „ of, soo sy des onvermoogend zyn, by de „ Provincien, daar in zy leggen, moeten ge- „ draagen worden": item uyt een Res: van den Raad van den 29 Mey 1625, inhoudende, „ dat „ gelyk de Provincien van Zeeland, Utregt, „ Vriesland, en Stad en Landen, de Fortifica- „ tien van de Steeden, en Plaatsen in heure „ Provincien versorgen, van gelyken de Fortifi- „ catien van Sevenbergen", (waar toe geld en verscheide behoeften van de Generaliteit versogt wierden) „ 't welk op den boodem van Holland

„ ge-

„ geleegen is, ſouden behooren te koomen tot „ laſte van deſelve Provincie": en eyndelyk uit een Reſ: van haar Ho: Mo: van den 30 Aug: 1629, waar in deſelve „ verklaaren, dat de Pro- „ vincien van Holland, Zeelant, Utregt, Vries- „ land, en Stad en Landen altoos in poſſeſſie, „ en gebruik, zyn geweeſt van de Fortificatie- „ werken, tot defenſie van haar reſpective Pro- „ vincien nodig, ſelve te vervallen, en te doen „ opmaaken".

Deeſe verklaaring wierd gedaan by geleegentheid van het verſchil, dat 'er in het jaar 1629, na dat de vyand ſig had meeſter gemaakt van Amersfort, ontſtont over de betaaling der nieuwe Werken, dienende tot verſterking der Stad Utregt, welke betaaling de Staaten van Utregt niet anders wilden aanneemen als onder beding, van de penningen weder te ſullen moogen korten aan haar ordinaris en extraordinaris Conſenten, immers, niet meer daar van te ſullen houden tot haar laſte als twintig duiſent guldens: het geen tegengeſprooken wierd door de andere Provincien, en inſonderheid door de Provincie van Holland. Op al het welk men kan naaſien haar Ho: Mo: Reſen van den 27, 29 en 30 Aug:, 4, 5, 6, en 7 Septemb: 1629, en de proteſten van Holland, en Utregt, daar in geïnſereert.

De Raad van Staate, wiens advis den 24 Aug: over dat verſchil verſogt wierd, adviſeerde ten ſelven daage, „ dat, waar het ſaake, dat de „ Provincie van Utregt gebleeven was in ſtaate, „ als die was voor het overkoomen van den „ vyand over den Yſſel, dan de laſt van de „ Werken ſoude by de Stad gedraagen behoo-

„ ren te worden: dat alschoon de vyand niet
„ by slegte invasie, maar met groote Legers,
„ en het occupeeren van Plaatsen op de Veluwe,
„ we, de Stad en Provincie van Utregt tot een
„ Frontier gemaakt had, en daar door by de
„ Heeren van Utregt gesustineert wierd, dat zy
„ eeven als andere Provincien, en Steeden, die
„ Frontieren zyn, behoorden getracteert, en by
„ de Generaliteit gedefendeert te worden, het
„ nogtans al te bedenkelyk soude weesen, in de
„ voorgaande ordre iets te veranderen: dan alsoo
„ de Werken seer hoog souden loopen, en de
„ ingeseetenen daar door merkelyk souden worden
„ den beschaadigt, dat oversulx de Heeren van
„ Utregt daar in door de Generaliteit souden
„ moogen gesubsidiëert worden". Maar dit Advis,
vis, tot inschikking strekkende, schynt geen ingang
gang gevonden te hebben: en de vrees voor de
vyand, die genoodsaakt wierd de Veluwe te verlaaten,
laaten, verdweenen zynde, verviel de noodsaaklykheid
lykheid van het versterken van Utregt, en daar
door het verschil.

De Provincie van Zeeland moveerde in het jaar 1701 een diergelyk verschil over de betaaling der kosten, welke in die gevaarlyke tydsgeleegentheid mosten gedaan worden aan de vervalle Fortificatien van Vlissingen, en Veere. Dog de Raad van Staate representeerde daar op, eerst aan de Staaten van Zeeland, en vervolgens aan haar Ho: Mo:, „ dat de Provc. van Holland en
„ Westvriesland, genoegsaam op deselve wys
„ gesitueert met die van Zeeland, nooit getragt
„ heeft haar Fortificatien te brengen ten laste
„ van de Generaliteit: dat niet dienen kan ten
„ voordeele van de Provc. van Zeeland het geen,
„ dat

" dat in de Prove.. van Gelderland en Overyssel
" geschiet, alwaar de Generaliteit de Fortifica-
" tien maakt: want dat die beide Provincien al-
" tyt gelaaten hebben aan de dispositie van de
" Generaliteit den post van de Fortificatien bin-
" nen de Provincien, sonder daar uit iets te
" profiteeren, en dat de Steeden, in die Provin-
" cien geleegen, altyt met reede gehouden zyn
" voor Generaliteits Frontieren, doordien 'er
" buyten deselve geen Frontieren leggen, die
" het Land dekken, en door de Generaliteit be-
" kostigt worden: in plaats, dat de Prove. van
" Zeeland gedekt word door de Frontieren in
" Vlaanderen, en door Bergen op den Zoom,
" aan welke beide de Generaliteit groote kosten
" doed: dat bovendien Vlissingen, en Veere,
" noit, nog in de Spaansche, nog in de Engel-
" sche, nog in de Fransche Oorloogen, getelt
" zyn onder de Frontieren, welke mosten ver-
" sterkt worden ten laste van de Generaliteit,
" schoon se meermaal gevaar geloopen hebben
" van uit der Zee besprongen te worden: maar
" dat in tegendeel in het jaar 1652 (a), wanneer
" de Raad door haar Ho: Mo: versogt wierd te
" adviseeren hoe, en in wat voegen, de Zee-
" plaatsen in de Provincien van Holland en Zee-
" land best souden konnen in haar Fortificatien
" verseekert worden, de Raad geantwoort heeft,
" dat de Heeren Gecommde Raaden van die
" beide Provincien gewoon waaren te doen de
" voorsiening ontrent de Fortificatien uit de
" post, daar toe staande op den Staat van Oor-
" log, en dat de Heeren Staaten van Holland
" be-

(a) Sie *Res: Stn Gen:* 1, en *Raad van St.* 2 *Maert* 1652.

„ behoorden ernstelyk aangemaant te worden tot „ het voltrekken, en in defensie brengen, van „ den Briel, en die van Zeeland van gelyke ten „ reguarde van Vlissingen en Veere (*a*).

Niet te min, alsoo de Prov^e^. van Zeeland bleef aanhouden, ten einde dat de kosten souden gevonden worden uit de extraord^s^. Consenten tot de Fortificatien, en haar Ho: Mo: sig lieten beweegen om den Raad te versoeken, en te autoriseren, om het different in te schikken, door een minnelyk accommodement (*b*), wierd daar over een Accoord (1) getroffen den 21 Dec: desselven jaars, volgens het welk de Raad soude betaalen uit de extraordinaris Consenten dry vyfde parten, tegen twee vyfde parten, te betaalen door de Prov^e^. van Zeeland, van de onkosten, volgens een Memorie, geïnsereert agter het Accoord, te doen aan de Fortificatien van Vlissingen, en het Fort den Haak by Veere, van Lillo, en van Liefkenshoek, onder conditie, dat de dry vyfde parten niet hooger souden loopen als $\frac{150}{m}$ gl: „ en dat de Raad niet langer „ als twee jaaren soude onderhouden, en repa- „ reeren, de nieuwe Werken aan en by Lillo „ en Liefkenshoek: blyvende de verdere kosten, „ vereischt tot het brengen der voorsː en andere „ Plaatsen in de Provincie van Zeeland, en on- „ der het *committimus*, in behoorlyk postuur van „ de-

(*a*) *Brieven van den R. van St^e^. aan Zeeland* 11 en 31 *Mey*, en *aan de St^en^ Genl.* 12 *Aug*: 1701.

(*b*) Sie *Res*: *St^en^ Genl.* 3 en 30 *Nov*: 1701.

(1) Het Accoord is geïnsereert in *de Notulen van den R: van St^e^.* 21 *Dec*: 1701, en geapprobeert by Zeeland 2 *Juny* 1702.

„ defensie, gelyk meede het verder onderhoud
„ en reparatie van de Fortificatien der Plaatsen,
„ in het Accoord begreepen, ten laste van de
„ Provincie van Zeeland: voorbehoudens haar
„ regt, om sig dien aangaande te addresseeren
„ aan de gesamentlyke Bondgenooten", en onder verder beding, „ dat de Provincie van Zee-
„ land sig niet soude bedienen van dat exempel
„ in toekoomende gevallen, om den Raad van
„ State te doen contribueeren tot de Fortifica-
„ tien, sonder nieuwe Res: van de gesaament-
„ lyke Bondgenooten, het zy in de Provincie
„ van Zeeland, of onder het *committimus*".

Uyt dit alles is af te neemen, hoe ver van ouds, en vervolgens, afgegaan is ontrent het stuk der Fortificatien van het vierde Articul van de Unie: en te gelyk, hoe ver de Fortificatien, soo binnen de Provincien, als in het distrikt van de Generaliteit, staan ter besorging van den Raad van Staate.

Waar ontrent nog bovendien aan te merken is, eerstelyk, dat de Raad van Staate lang geweest is sonder anders dan by weege van subsidie te treeden in den last der Fortificatien in de Provincien van Gelderland en Overyssel, soo in opsigt van nieuwe Werken, als in opsigt van het onderhoud.

Om maar één exempel van elx by te brengen, uyt de Resolutien van den Raad van Staate van den 29 April 1619, en 8 April 1628 blykt, dat de Stad van Arnhem bekostigt heeft de Werken lanx den Rhyn, en dat de Raad maar een subsidie daar toe gegeeven heeft: en uyt die

van den 11 Aug: 1615, dat de Raad niet als by weege van subsidie geconcurreert heeft tot het onderhoud der Fortificatien van Swol, het welk tot die tyd toe alleen by de Stad bekostigt was, hebbende de Raad niet lang te vooren, en namelyk den 18 Aug: 1612, geadviseert aan haar Ho: Mo:, aan welke de Magistraat versogt had, dat het onderhoud der Fortificatien mogt besteed worden tot 's Lands kosten, „ dat „ de Magistraat in haar versoek niet gefondeert „ was, en niet min mogt doen, als de Werken, „ waar toe de Generaliteit soo veel heeft gecon- „ tribueert, te onderhouden, als andere Steeden „ doen":

En ten tweede, dat altyt verstaan is, dat de Steeden, soo binnen als buyten de Provincien, waar van de Fortificatien staan ten laste van de Generaliteit, daar door niet ontslaagen zyn van het onderhoud en reparatie der oude ringmuuren, graften, poorten, en bruggen. Waar op men kan naasien de Resolutien van den Raad van State van den 11 July 1615, 18 Feb: 1634, 12 Sept: 1652, 28 Juni en 12 July 1660, en 9 Octob. 1663, en particulierlyk, ten opsigte van de Steeden van Gelderland, de uitspraak van Prins Maurits, geïnsereert in de Notulen van haar Ho: Mo: van den 1 July 1623, meedebrengende onder anderen, „ dat de Steeden van „ de Landschap, wesende alle, of meest, Fron- „ tieren, en door dien subject aan verscheide „ extraordinaris Lasten, by provisie souden genie- „ ten uyt de Middelen, binnen deselve en haar „ Schependom vallende", sodanig „ subsidie", als

als het Accoord meedebrengt: „ des sullen zy-
„ luiden respectivelyk, sonder verdere kosten
„ van de Landschap, onderhouden alle de Wagt-
„ huysen en Corps de Guarden, en deselve ver-
„ sorgen van ligt, en brand: mitsgaders haare
„ wallen, muuren, grasten, poorten, en brug-
„ gen aan haar Steeden, houden in goede re-
„ paratie".

Niet te min heeft de Raad al van ouds de Steeden ontrent dien last te gemoet gekoomen by weege van subsidie, gelyk soude konnen beweesen worden met veel exemplen. Dog dit heeft te minder bewys van noode, om dat de Raad met der tyd soo diep wierd ingewikkelt in de last der Fortificatien, dat het den Raad al in het jaar 1629 deed seggen, „ dat door
„ langheid van tyden veel abuisen in het stuk
„ van de Fortificatien ingekroopen waaren: heb-
„ bende ieder een gesogt, sig daar van te ver-
„ schoonen: soo dat by veele tot Corps de Guar-
„ den, en Sentinelhuysen, toe tot 's Lands laste
„ gebragt worden: daar nogtans de meening sulx
„ van eersten af niet geweest is; maar dat een
„ ieder in syn particulier syn Werken soude heb-
„ ben te draagen: en, daar die swaar vallen sou-
„ den, en by de onvermoogende niet wel sou-
„ den konnen vervallen worden, dat die, alleen
„ by forme van subventie te versoeken, by de
„ Generaliteit plagten gebenificeert te worden" (*a*).

De aanstelling der Ingenieurs een gevolg zynde van de sorg voor de Fortificatien, heeft ook al-

(*a*) *Res: Raad van St*. 24 *Aug*: 1629.

altyd gestaan aan den Raad van Staate, sonder dat haar Ho: Mo:, of de Provincien, op welker repartitie de Ingenieurs volgens den Staat van Oorlog succesſivelyk betaald zyn, bevonden worden sig oit daar meede gemoeit te hebben. Alleen hebben haar Ho: Mo: in het jaar 1709 gedisponeert van het Ampt van Ingenieur Generaal, of Directeur Generaal van de Fortificatien, een Ampt voor weinig jaaren gecreëert by het leeven van den laast overleeden Koning van Groot-Brittannien, welke de begeeving daar van, men swygt met wat regt, aan sig getrokken had. Het geen den Raad van Staate op den 1 July 1709 deed schryven aan haar Ho: Mo:, „ dat „ de Raad verwagt had, dat haar Ho: Mo: souden gelaaten hebben aan den Raad de aanstelling van een Directeur Generaal van de Fortificatien, als welke de aanstelling heeft van „ de Directeurs en Ingenieurs, waar van de Directeur Generaal het hoofd is, en best kan „ oordeelen, wie van haar bequaamst is om dat „ Ampt te bekleeden, dewyl niet haar Ho: Mo:, „ maar de Raad, dagelyx derselver dienst gebruykten: ten minste soo haar Ho: Mo: verstonden de aanstelling haar toe te koomen, „ dat deselve daar toe niet souden getreeden „ zyn sonder voorgaande conferentie: versoekende vervolgens, dat haar Ho: Mo: geliefden de nieuw aangestelde Directeur niet te „ admitteeren tot den eed, voor dat een conferentie daar over soude gehouden weesen, indagtig zynde, dat wanneer voor deese verschil „ geweest is over de begeeving van Ampten,

„ het

„ het verſchil by conferentien, en inſchikking,
„ en niet by autoriteit, afgedaan is".

Dat de beſorging der Magazynen van oorlogsbehoeften, en vivres, ſoo voor de Legers, als voor de Frontieren, behoord tot het Ampt van den Raad van Staate, behoeft geen bewys. En is niet anders daar ontrent aan te merken, als dat die ſorg, in opſigt van de Frontieren, ſodanig gepaart gaat met de ſorg voor de Fortificatien, dat de Raad van Staate in geen andere Provincien de ſorg van de Magazynen heeft, als in die van Gelderland en Overyſſel.

En gelyk de aanſtelling der Ingenieurs boven geſegt is te weeſen een gevolg van de ſorg voor de Fortificatien, ſoo is ook de aanſtelling der Commiſen van de Artillery en vivres, en generalyk van alle de Officieren, en bedienden, van de Artillery, een gevolg van de ſorg voor de Magazynen: hebbende haar Ho: Mo: by de bekende verdeeling der Ampten van het jaar 1661 alleen aan ſig behouden de begeeving van het Ampt van Generaal van de Artillery, en in het jaar 1672 aangeſtelt, men weet niet op wat fondament, een Sergeant Major en vier Capiteinen van de Artillery (*a*).

Ook is 't gebeurt in het jaar 1710, dat haar Ho: Mo: den Collonel van de Artillery, welke dat Ampt bediend had ſeedert den 2 Nov: van het jaar 1705 op aanſtelling van den Raad van State, en welke Requeſte gepreſenteert had om gepromoveert te worden tot Brigadr., aangeſtelt hebben eerſt tot Collonel van de Artillery, en eeni-

(*a*) Sie *Reſ:* en *Commiſſien van haar Ho: Mo:* 16 en 19 *April* 1672.

eenige daagen daar naa tot Brigadier (*a*). Het welk van ter syden voorgekoomen zynde aan den Raad van Staate, schreef die aan haar Ho: Mo: (1), „ dat voor het jaar 1674 de eerste persoon van „ de Artillery de naam droeg, gelyk nog jee- „ genwoordig, van *Mr. Generaal*, en de tweede „ die van *Lieut^t. Generaal*: dat de eerste doe, en „ seedert, aangestelt is by haar Ho: Mo:, en „ de tweede by den Raad van Staate, gelyk „ ook de eerste gevonden word in de Lyst der „ Ampten, staande ter begeeving van haar Ho: „ Mo:, die na veelvuldige conferentien den „ 1 Octob: 1661 gearresteert is tot voorkooming „ van alle disputen over het begeeven van Ampten „ tusschen haar Ho: Mo: en den Raad, maar „ niet de tweede: dat in het jaar 1674 de naam „ van *Lieut^t. Generaal* van de Artillery verandert „ is in die van Collonel, met byvoeging, *om* „ *als tweede persoon generalyk op de Artillery ordre* „ *te stellen, en te commandeeren in absentie van* „ *den Generaal:* ongetwyffelt, om dat de titul „ van *Lt. Generaal* geoordeelt wierd te hoog te „ weesen voor een subaltern Officier van de Ar- „ tillery, gelyk men soude konnen meer dier- „ gelyke veranderingen aanwysen: dog dat voor „ de rest geen de minste verandering gemaakt „ is in het Ampt self, soo als oogenschynlyk „ blykt uit de collatie der Commissien, verschil- „ lende alleen in de bloote naamen: dat niet „ gepretendeert kan worden, dat de begeeving „ van het Ampt wel aan den Raad soude ge- „ staan hebben, doe het bekleed was met een

„ hoo-

(*a*) Sie *Res. St^{en} Gen^t.* 6 en 11 *Aug*: 1710.
(1) 22 *Aug*: 1710.

„ hooger naam, of titul, maar dat de Raad ſoude „ die verlooren hebben door de blootе verande„ ring van de naam: dat ſulx ook noit gepre„ tendeert is by haar Ho: Mo:, maar dat de „ Raad, ſonder de minſte oppoſitie, gedispo„ neert heeft van het Ampt den 2 Novemb: „ 1705: dat wel waar is, dat ſyne Majeſtt. van „ Groot-Brittannien het begeeven heeft: maar dat „ niets notoirder is, dan dat door deſſelfs over„ ſyden de begeeving der Ampten weeder ge„ koomen is aan die, welke te vooren die ge„ had hadden, en dat haar Ho: Mo: noit, voor „ nog naa, de begeeving van dit Ampt gehad, „ nog ſelfs gepretendeert, hebben".

Deeſe Brieff wierd geſtelt in handen van Commiſſariſſen, die noit rapport gedaan hebben, en de Collon: van de Artillery wierd geadmitteert tot den eed als Brigadier, ſonder op de nieuwe aanſtelling tot Coll: eed gedaan, of Commiſſie ontfangen te hebben (1).

Buyten dat voorval heeft de Raad ſedert nog een tweede queſtie gehad met de Staaten van Gelderland over de aanſtelling van een Commies van het Magazyn te Tiel, waar aan de Raad ſig liet geleegen zyn om het gevolg. Want hadden de Staaten van Gelderland regt, „ in conformiteit „ van de Reſolutien, by de generale Vergadering „ van de geüniëerde Provincien op de groote Saal „ in den Haage genoomen", tot het aanſtellen van een

(a) Sie *Reſ: Sta. Gen*. 6 en 11 *Aug*: 1710.

(1) De Coll: van de Artillery overleeden zynde, heeft de Raad den 6 Nov: 1717 een ander aangeſtelt ſonder de minſte oppoſitie.

een Commis te Tiel, gelyk deselve voorgeeven in een Missive van den 19 Septemb: 1711, soo konde het selve aan haar, en aan de Staaten van Overyssel, niet gedisputeert worden in eenige Stad van de beide Provincien.

En daarom representeerde de Raad by Missive van den 11 Janry 1712 aan de Staaten van Gelderland, „ dat geen sodanige Res:, als de
„ voorsʃ. Missive meedebrengt, by de gemelde
„ Vergadering genoomen, nog in de Registers
„ te vinden is: dat ook de Staaten van Gelder-
„ land noit, en particulierlyk niet in de jaaren,
„ doe de Resolutien der gem: Vergadering in
„ versche geheugenis waaren, gepretendeert heb-
„ ben, de begeeving der Commisampten van de
„ Magazynen: dat in tegendeel, als in het vol-
„ gend jaar 1652 Jacob Schimmelpenning van
„ der Oyen tot Holthuysen Major en Commis
„ van de Ammunitien van Oorlog te Zutphen
„ in de Generaliteits Reekenkaamer gecommit-
„ teert wierd, en desweegen niet langer konde
„ die Ampten bedienen, de Magistraat der Stad
„ op den 10 April aan den Raad schreef, *dat*
„ *zy noodig hadden geagt (overmids het Majorschap*
„ *niet diende vacant te zyn) daar toe by provisie*
„ *aan te stellen Wolter Sloot, in gevolge van de*
„ *Resolc., by de generale Vergadering van de geüni-*
„ *ëerde Provincien op de groote Zaale in 's Gra-*
„ *venhage genoomen: en, alsoo het Commisampt se-*
„ *dert de reductie van de Stad in het jaar* 1591
„ *meede by de Major was bediend, dat zy dienste-*
„ *lyk versogt, dat deese Raad beliefde den voors:*
„ *Sloot ook daar meede te benificeeren:* dat in het
„ Register der Resolutien van den Raad van het
„ vol-

„ volgend jaar 1653 op den 2 Mey aangetee-
„ kent staat: *zyn geleesen twee Requesten, met een*
„ *Brief van voorschryvens van de Magistraat der*
„ *Stad Arnhem, van persoonen, die versoeken gebe-*
„ *nificeert te moogen weesen met het Commisampt*
„ *van de vivres en ammunitien der voors. Stad, in*
„ *plaats van wylen Willem van Harn, ende naa*
„ *deliberatie, is goedgevonden 't selve Ampt te con-*
„ *fereeren op Dr. Josias van Harn, Soone van den*
„ *overleeden Commis, et fiat Commissie:* dat de
„ hooggem: Heeren Staaten niet sullen konnen
„ toonen, dat voor of naa het houden der meer-
„ gem: Vergadering de Commisen van de Ma-
„ gasynen in de Provincie van Gelderland door
„ haar, of door iemand anders als door den
„ Raad aangestelt zyn, of dat het regt van de
„ Raad oit in twyffel getrokken is, anders als
„ dat de Commis van het Magazyn te Nym-
„ weegen in het jaar 1629 overleeden zynde,
„ de Gedeputeerde Staaten des Nymweegschen
„ Quartiers gesustineert hebben, bevoegt te zyn
„ om een ander persoon daar toe te *nomineeren,*
„ *en aan den Raad te presenteeren:* dog als desel-
„ ve daar op rescribeerde, *dat niet bekend, nog*
„ *tot daar toe gebleeken was, dat haar sulken regt*
„ *van presentatie tot dat Ampt, als zy sustineer-*
„ *den, was competeerende, gelyk ook sulx geen an-*
„ *dere Provincien aannaamen, van de Commisen die*
„ *de Generaliteits Magazynen en provisien bewaar-*
„ *den, en waar aan die betrouwt wierden, en wel-*
„ *ke daar van aan deesen Raad alleen comptabel*
„ *waaren: dat zy ook nog wel souden gedagtig zyn,*
„ *dat het stellen van den afgestorven Commis van*
„ *Haaren, absolut by deesen Raad gedaan was:*

 „ dat

„ dat de Gedepde Staaten het hebben laaten ſtee-
„ ken, en dat de Commis by den Raad aange-
„ ſtelt, ſonder verdere difficulteit geadmitteert is.:
„ dat de Raad ſoude konnen toonen van plaats tot
„ plaats, en van Commis tot Commis, dat, en
„ wanneer, ſe by den Raad aangeſtelt zyn, en
„ ook ſig ſoude konnen breeder uitlaaten op de
„ reede, waarom de aanſtelling der Commiſen
„ aan den Raad toekomt, te weeten, dat de
„ artillery, munitien, en vivres, die zy admi-
„ niſtreeren, toebehooren aan de Generaliteit,
„ en niet aan de Provincien, of Steeden: dat
„ zy in haar adminiſtratie moeten volgen de In-
„ ſtructie en ordres van den Raad: en dat zy
„ daar van aan den Raad moeten reekenſchap
„ geeven".

Waar by de Raad voegde in een tweede Brief van den 27 Mey 1712, „dat uit de Reſolutien van
„ den Raad van den 23 Janry 1654 en 23 Mey
„ 1655 blykt, dat Johan van Benthem Commis
„ en Major te Tiel overleeden zynde, den Raad
„ den 23 Janry: 1654 het Commisampt, en Rid-
„ derſchap en Steeden van het Nymweegſchen
„ Quartiers den 30 July daar aan volgende het
„ Majorsampt, begeeven hebben, ſonder ſig te
„ bemoeijen met de begeeving van het Commis-
„ ampt: gelyk de Staaten ſelve den 2 April 1666
„ begeeven hebben het Majorsampt, meede ſon-
„ der ſig met het ander te bemoeijen":

En in een derde Brief van den 11 Mey 1713, dienende tot debat van een Reſole. van de Staaten van Gelderland, waar by verſtaan was, dat de Commis van het Magazyn te Tiel, door haar aangeſtelt, ſoude genieten het tractement, ſtaan-

de

de op de Staat van Oorlog, „ *tot tyd en wylen*
„ *de Raad van Staate sal hebben aangetoond, dat*
„ *in de ses andere Provincien sonder eenige presen-*
„ *tatien de Commisen van 's Lands Magasynen be-*
„ *geeven:* eerstelyk, dat het den Raad onverwagt
„ voorquam, dat men, onbeantwoord laatende de
„ onweedersprekelyke bewysen, waar meede de
„ Raad gejustificeert had beide haar regt en
„ possessie, te berde brengt, dat de Raad niet,
„ als op presentatie, soude aanstellen de Com-
„ misen in de ses andere Proven. Even als of
„ het onweedersprekelyk regt en possessie van
„ den Raad soude weesen van minder kragt in
„ de Provincie van Gelderland, indien 'er een
„ contrarie usantie was in andere Provincien:
„ even als of een prescriptie van over de hon-
„ dert jaaren, de termyn, vereischt tot de lang-
„ ste prescriptie, soude konnen door die alle-
„ guatie omgestooten worden: en even als of
„ het Quartier van Nymweegen soude moogen
„ sonder presentatie, sonder aanstelling van den
„ Raad, op de presentatie gevolgd, sonder exhi-
„ bitie van Commissie, en Acte van versoek,
„ en tegen den Staat van Oorlog, betaalen het
„ tractement van de Commis te Thiel, om dat
„ de Raad, niet als op presentatie, soude aan-
„ stellen de Commisen in de ses andere Provin-
„ cien: ten anderen, dat in vyf van de ses an-
„ dere Provincien, te weeten, in Holland, Zee-
„ land, Utregt, Vriesland, en Stad en Landen,
„ buyten de Admiraliteits Magazynen, welke
„ hier niet te passe koomen, geen Magazynen
„ van de Generaliteit zyn, uytgesondert alleen
„ de Stapelmagazynen te Dordregt, en Delft,

„ over welke beide de Raad altyt aangestelt heeft,
„ en nog aanstelt de Commisen, sonder presentatie,
„ recommandatie, of tusschenkoomen van iemand:
„ gelyk de Raad meede op deselve wyse altyd
„ aangestelt heeft, en nog aanstelt de Commi-
„ sen over de Magazynen in de sesde Provin-
„ cie, zynde die van Overyssel, alwaar de Ma-
„ gazynen, als in Gelderland, toebehooren aan
„ de Generaliteit. Sonder dat gevonden word dat
„ oit eenig disput daar over gemoveert is: maar
„ alleen, dat de Magistraat van Deventer sig be-
„ klaagt heeft in het jaar 1672 (hoewel sonder ee-
„ nig fondament) dat de Raad geen reguard genoo-
„ men had op haar recommandatie in het aanstel-
„ len van een Commis van het Magazyn aldaar: en
„ ten derde, dat wat aangaat de Commisen van
„ eenige Provinciale Magazynen, welker tracte-
„ menten van ouds staan op den Staat van Oor-
„ log, het vreemd zyn soude, soo die anders
„ aangesteld wierden als door de respective Pro-
„ vincien, doordien niet een schoot pulver in
„ die Magazynen is, welk aan de Generaliteit
„ toebehoord, en de reekeningen van die Maga-
„ zynen gedaan worden aan de Provincien, in
„ summâ, de Generaliteit, of niemant van Ge-
„ neraliteitsweege, geen het minste bewind, of
„ dispositie, daar over heeft: in plaats dat ter
„ contrarie niet een schoot pulver in de Maga-
„ zynen in de Provincien van Gelderland, en
„ Overyssel is, welk aan die Provincien toebe-
„ hoord: de reekeningen van die Magasynen
„ gedaan worden aan de Generaliteits Reeken-
„ kamer: en het bewind, en dispositie, daar over
„ aan den Raad buyten contestatie toebehoord".

HET

HET VIERDE CAPITTEL.

Van het Ampt van den Raad van Staate ontrent de Consenten van de Provincien.

Om nu voort te gaan, volgens de gemaakte verdeeling, van de militaire saaken tot het stuk van de Generaliteits Financien, en met ordre te procedeeren in de verhandelinge derselve, moet gelet worden, eerstelyk, op het inkoomen van den Staat, voor soo veel de Raad van Staate het bewind en administratie daar van heeft, en ten anderen, op de dispositie over dat inkoomen.

Het inkoomen bestaat eerst en voornaamelyk in de penningen, procedeerende van de ordinaris en extraordinaris Consenten van de Provincien, de Landschap Drente, welke vervangen word door de Proven in het stuk der Consenten, daar onder begreepen:

Ten tweede, in de Verpondingen, gemeene Middelen, beeden, Domynen, en geestelyke goederen, van de Quartieren, en Steeden, immediatelyk resorteerende onder de Generaliteit:

En ten derde in de brandschat, en contributien, welke in tyden van oorlog geheeven worden in vyands Land, confiscatien, subsidien van vreemde Princen, en diergelyke.

De penningen, procedeerende van de ordinaris en extraordinaris Consenten van de Provincien, zyn weederom van meer als eene soort, dewyl se konnen procedeeren van Middelen, welke de Generaliteit directelyk heft in de Provincien, of van Consenten, welke de Provincien aanneemen selve te presteeren, en ieder in den haare daar toe te heffen de nodige Middelen.

Omtrent de eerste soort staat aan te merken, dat het vyfde Articul van de Unie, het tweede Articul der Instructie van den Landraad, het vyfde van de Instructie van Prints Maurits en den Raad van Staate, gecommitteert den 18 Aug: 1584 tot de provisioneele Regeering, de 8, 9, en 10 Articulen van de Instructie van den Raad van den 12 April 1588, en eindelyk de 15, 16, en 17 Art[len] van die van den 18 July 1651 onweedersspreekelyk bewysen, dat de meening van de Bondgenooten altyt geweest is, dat tot verval der Lasten van de gemeene defensie eenpaarige Middelen van consumptie souden geheeven worden op verscheide specien over alle de Provincien, en dat deselve souden directelyk verpagt, en geheeven, worden van Generaliteits weege.

Dog die manier van ophef der Middelen heeft niet konnen in train gebragt worden, of is immers kort vervallen. Uytgesondert, dat de Middelen van Generaliteitsweege verpagt, en geheeven zyn, in de Provincien van Gelderland, Overyssel, en Stad en Landen, voor dat die gestelt waaren op een vaste quote nevens de vier andere Provincien, welke men van ouds alleen plagt te noemen de contribueerende Provincien: en dat den Impost op het Zout ten laste van de panneluyden verpagt, en geheeven, is van Generaliteitsweege in de Provincien van Holland, Vriesland, Overyssel, en Stad en Landen (*a*), tot

(*a*) Sie *Res: S[ten] Gen[l]*. 28 *Jul:*, en 18 *Sept:* 1591, 27 *Aug:*, 5 *Sept:*, *en* 20 *Dec:* 1594. *Res. Raad van St[n]*. 19 *Mey*. 22 *Sept:*, en 5 *Octob*. 1592, 23 *Febr:*, en 24 *Sept:* 1593, 5, 10, en 26 *Sept*. 1594, 4 *Janry*, 1 *Feb:*, en 1 *Decemb:* 1595.

tot het jaar 1640 toe, in welk jaar de Staaten van Holland, consides eerende dat sommige andere Provincien, en speciaalyk die van Zeeland, dien Impost in den haare niet lieten heffen ten behoeve van de Generaliteit, resolveerden, het selve meede niet langer toe te laaten, het geen de andere navolgden. Waar op de Resolutie van de Staaten van Holland van den 2 April, en die van haar Ho: Mo: van den 8 Decemb. van dat jaar konnen nagesien worden.

Ook is de verantwoording der vyff specien, van Wynen, Bieren, Zout, Zeep, en Lakenen, wel in het jaar 1633 na veel devoiren, en deliberatien, gebragt tot conclusie (*a*), en een generaal Placaat, mitsgaders één generale, en vyf particuliere, Ordonnancien daar op by haar Ho: Mo: geëmaneert (*b*). Maar dat werk, hoe heilsaam het ook gehouden wierd, is insgelyx vervallen.

Gelyk meede het concept, dat in het jaar 1640 door Holland op het tapyt gebragt wierd, om te heffen ten behoeve van de Generaliteit over alle de Provincien, geassociëerde Landschappen, Steeden, en Leeden van dien, een Impost op de syde Laakenen, Speceryen, Suykeren, Syroopen, en andere Kruidenierswaaren, item op de Boter ter Zee uytgaande, en van buyten ingebragt wordende (*c*).

En

(*a*) Sie *Res. Str. Gen.* 13 *Maert*, 9 en 12 *April*; 27 *Juny* en 9 *Sept*: 1633.
(*b*) Sie *Res: Str. Gen.* 29 *Maert* 1634.
(*c*) Sie *Res: Str. Gen:* 15 *Maert* 1640. *Raad van St.* 8 en 19 *Mey* 1640.

En hoewel den 1 April 1665 by alle de Provincien geconsenteert is in de eenpaarigen ophef, en verpagting, van het Grossiergeld van allerhande Wynen, en Wynasynen, en de Ordonnancie, daar toe dienende, gearresteert, soo bleef niet te min dat werk meede steeken, doordien naader most gedelibereert worden op de executie, en de Provincien niet konden malkander daar over, en over het employ, verstaan (*a*).

Soo dat buyten de Convoyen en Licenten, waar van sal gesprooken worden in het 9de Capittel, geen andere penningen, procedeerende van de Consenten van de Provincien, hier in consideratie koomen, als die, welke de Provincien aanneemen selve te presteeren.

Waar ontrent men agt moet slaan op de vier volgende pointen.

Eerstelyk, op de quotes, waar naa de Provincien elk moeten contribueeren tot de Lasten van de gemeene defensie.

Ten tweede, op de Petitien, waar by de penningen, tot de gemeene defensie vereischt, versogt worden van de Provincien:

Ten derde, op de middelen, om de Provincien te brengen tot het draagen der versogte Consenten:

En ten laaste, op de middelen, om de Consenten, gedraagen zynde, te doen presteeren.

Van ieder van deese pointen soude veel konnen gesegt worden, indien het oogmerk was meer-

(*a*) Sie *Res^n St^en Genl*. 1 *April* 1665, 6 *Sept:* 1667. *Advis van den Raad van St^e. aan haar Ho: Mo:* 14 *Sept:* 1666.

meerder daar van te ſeggen, als nodig is tot explicatie van het Ampt van den Raad van Staate omtrent het ſtuk der Conſenten, welk in opſigt van het eerſte der voorſ. vier pointen daar in beſtaat, dat wanneer de quotes van deeſe off geene Provincien moeten verhoogt, of vermindert worden, gelyk gebeuren kan, en voor deeſe verſcheide maalen gebeurt is, de Raad van Staate moet kennis neemen van de conſtitutie der Financien, en van het vermoogen, of onvermoogen, der Provincien: deſelve door middelen van inductie disponeeren tot een redelyke contributie: die middelen vrugteloos zynde, uitſpraak doen over het verſchil tuſſchen de Provincien, welke pretendeeren dat de quotes van andere behooren verhoogt, of de haare vermindert, te worden: en ſelfs de onwillige door executie bedwingen tot het aanneemen van hooger quotes: alles met gemeen overleg, en op Reſ:, van haar Ho: Mo:.

Na het ſluyten van den twaalfjaarigen Treves, tot welke tyd toe verſcheide veranderingen gevallen waaren in de quotes van de Provincien, veroorſaakt door de rampen en wiſſelvalligheeden van den oorlog; welke de eene Provincie meer gedrukt had als de andere, en wel langſt de Provincien van Gelderlandt en Overyſſel, die door den Treves ontheft wierden van de betaaling van Contributien, en van de andere gevolgen van den oorlog; drongen verſcheide Provincien op verandering in de quotes (*a*). Het welk aanleiding gaf.

(*a*) Sie *Reſ: Stn Genl.* 7 *Jan:* 1634. *Brief van den Raad van Ste. aan de Stn Genl.* 22 *Dec:* 1662. *Publicq Gebed, Deel* 3, *fol:* 199 en volgende.

gaf tot veel deliberatien tusschen haar Ho: Mo:, de Heeren Stadhouders, en den Raad van Staate, Waar op onder anderen de Resolutien van haar Ho: Mo: van den 13, 14, 15 en 18 Nov:, en 22 Decemb: 1608, 6 en 22 Janry:, 25, en 26 Feb:, 5 Maert, 2, 4, 5, 12, 13, en 14 Juny, 18 Aug:, 2, 20 en 22 Octob: 1609, 26 Jan:, en 13 July 1610, 10, 12, 13, en 15 Decemb. 1611, 8 Octob., 9, 10, 13, 19, en 23 Nov:, en 7 Decemb: 1612, konnen nagesien worden.

'T ging soo hoog ten opsigte van de Prove. van Zeeland, die tot geen reede te brengen was, dat haar Ho: Mo: seggen in één van de aangetooge Resolutien (*a*), „ na alle mogelyke devoi„ ren, met vriendelyke onderregtingen, en ver„ maaningen, by Brieven, en besendingen, ge„ daan, de questieuse saak noopende de quota „ van Zeeland te houden voor gebragt in die „ staat, dat om de staat van 't Land eens buy„ ten onseekerheid, en apparente ruïne, te stel„ len, sonder langer uitstel daar van, naa alle „ regulen en redenen van Staat aequiteit, en „ justitie, mitsgaders het regte verstant van de „ Unie, en andere Tractaaten, voor de con„ servatie van den staat van den Lande ge„ maakt, een decisie soude behooren te geschie„ den, en by syne Exce., Gende., en Raad van „ Staate verklaaring gedaan te worden, wat de „ Prove. van Zeeland benevens de andere Pro„ vincien behoord te draagen".

Hier op volgde den 16 Decemb: van het selve jaar de Acte van uytspraak en verklaaring van de

(*a*) *Res*: 10 *Nov*: 1612.

de beyde Stadhouders, en van den Raad van Staate, waar by de quotes van de Provincien geregureert zyn in dier voegen als de Provincien nog heeden ten daage onderling contribueeren, uytgesondert dat in het jaar 1616 de quote van Zeeland eenigsins vermindert is, en die van de andere Provincien na advenant verhoogt: gelyk hier na breeder sal aangeweesen worden.

Deselve Acte is van die importantie, dat se verdient alhier geïnsereert te worden: zynde van de volgenden inhoud (a):

„ Alsoo de Ho: Mo: Heeren Staaten Generaal „ by haar Ho: Mo: Resolutien van den 10 en 13 „ der voorleede maand van Nov:, omme de „ hoogwigtige redenen in deselve Resolutien ver„ haalt, ende besonder ook omme eenmaal te „ moogen voorkoomen de confusie en verloop „ in 's Lands saaken, teegenwoordig op het uit„ terste gekoomen zynde door de langduurige „ wanbetaling en groote agterstallen van verschei„ de Compagnien te paert en te voet, ende van „ andere partyen van den Staat van Oorloge, al„ les gecauseert door de schadelyke disputen, nu „ een lange tyd onder de Provincien op haarlie„ der onderlinge quote gevallen, mitsdien ver„ sogt hebben syn Exce., de welgebooren Heere „ Graave Wilhem Ludewyk van Nassau Stad„ houder enz:, ende den Raad van Staate, om„ me op te selve quote van de Provincien ende „ in 't besonder meede van de Provincie van Zee„ land (daar over wel de meeste disputen waren

„ val-

(a) Geregistreert in *het Acteboek van den Raad van St*. beginnende met het jaar 1608 *fol*: 18 *vso*.

„ vallende) haare nadere meeninge te willen
„ openen, daar toe rypelyk, ende met alle con-
„ ſideratien lettende op 't regte verſtant van de
„ gemeene Unie, mitsgaders van de Tractaaten
„ met Engeland, ende anderſins particulierlyk
„ tuſſchen Holland en Zeeland gemaakt, en na-
„ mentlyk meede op de natuurlyke en innerlyke
„ obligatie, daar meede de Provincien aan mal-
„ kanderen gehouden en verbonden zyn tot be-
„ vorderinge van haarlieder welſtant, defenſie,
„ en beſchermeniſſe, het welk ſonder gemeene
„ conformiteit niet en kan geſchieden, ende dat
„ in allen gevalle daar inne een uitkomſte moet
„ weſen, dewelke in deeſe en diergelyke diffe-
„ renten by het eene Tractaat geſtelt word aan
„ de Stadhouders, en by het andere aan de Gou-
„ verneurs en den Raad van Staate, Soo is 't
„ dat ſyn Exce., ſyn G:, en den Raad van
„ Staate overmerkende in wat periculen door
„ deeſe mineuſe disputen tegenwoordig de Lan-
„ den zyn ſtaande, ende voorts wel rypelyk
„ hebbende gelet op de verklaringen, eertyds
„ by de Gecommitteerden van de vereenigde
„ Provincien ten overſtaan van de Heeren Am-
„ baſſad^{rs} van de Koningen van Vrankryk ende
„ Groot-Brittannien tot welſtant ende notelyke
„ verſeekeringe van de vereenigde Landen op
„ 't ſtuk van de Conſenten ende Contributien
„ voor het beſluit van het Beſtant gedaan, ende
„ naamentlyk dat die van Holland voorgeſlaagen
„ hadden, en te vreeden waaren geduurende het
„ Beſtant te contribueeren maandelyx iij^{c}. m £,
„ Utregt xxx^{m} £ Vriesland LX^{m} £, en de
„ andere Provincien naa advenant, waar op de

„ voorſ.

„ voorſ. Heeren Ambaſſadeurs van weegen heure
„ Koningen, de Provincien onderlinge, de Hee-
„ ren Gouverneurs, eenſaamentl: den Raad van
„ Staate, heur vertrouwen hebben geſtelt, ende
„ voords wel, ende met alle inſigten overwee-
„ gen 't geene van tyd tot tyd daar naa ſoo
„ ter Vergaderinge van de Ho: Mo: Heeren Staa-
„ ten Generaal, als in verſcheide Provincien, en
„ naamentlyk meede in Zeeland, op 't ſtuk van de
„ Conſenten, quote, ende Middelen is gepaſſeert,
„ hebben goed en noodig gevonden, dat tot
„ weeringe van alle vorder onheil by proviſie
„ voor den geheelen loopende jaare 1612, ende
„ den aanſtaande jaare 1613 in betaalinge van
„ des Generaliteits Laſten onder de ſeeven Pro-
„ vincien gehouden ſal worden deeſe navolgen-
„ de proportie, genoomen na de inwillinge en-
„ de Conſenten derſelver reſpective, ſoo na
„ doenl: is gew^{t}., als te weeten, dat in de ſom-
„ me van hondert duyſent ponden, de Land-
„ ſchappe van Gelderland met de Graafſchap
„ Zutphen voor de Quartieren Steeden ende
„ Landen onder de Generaliteit altans weeſende
„ ſal contribueeren de ſomme van v^{m} v^{c} ℒ,
„ Hollant en Weſtvriesland $LVIJ^{m}$ I^{c} XLIJ ℒ
„ xvij ß viij penn:, Zeeland xi^{m} ℒ, Utregt
„ v^{m} vij^{c} xiiij ℒ v ß viij ₰, Vrieslant xi^{m}
„ $iiij^{c}$ xxviij ℒ xi ß v penn:, Overyſſel iij^{m}
„ v^{c} ℒ, en de Stad Groningen en Ommelan-
„ den v^{m} vij^{c} xiiij ℒ v ß viij penn: ob:.
„ ende dat na deeſe proportie en quote de voorſ:
„ Provincien draagen ſullen niet alleen de ordi-
„ naris geſette Laſten van den Staat van Oorlo-
„ ge alreede beraamt, of nog te beraamen, maar
„ ook alle andere geconſenteerde en nog te con-

„ ſen-

„ consenteeren Contributien, mits dat van de be-
„ taalinge van dien telken voor de expiratie van
„ de dry maanden by de respective Provincien
„ liquidatie gedaan sal worden naar behooren,
„ en ten einde de Provincien haare respective
„ quoten met gelykheid, ruste, en vreede onder
„ de goede ingeseetenen opbrengen moogen, sal
„ in de Provincien daar toe gearbeid worden,
„ dat onder andere middelen op ten opheve van
„ de Wynen en Brandewynen, binnen ende buy-
„ ten gebrouwen Bieren, het Gemaal, Bestiaal,
„ mitsgaders de Hoornbeesten en besaayde Lan-
„ den soo naa als 't doenlyk is gelyken taux
„ ende ordonnancie mag gebruikt worden als
„ in Hollant en Westvrieslandt, alwaar deselve
„ hooger als in andere Provincien geheeven wor-
„ den; ende in treyn zyn. Aldus gedaan in den
„ Raad van Staate in 's Gravenhage den x dag
„ Decemb: 1612".

Deese Acte wierd gesonden aan alle de Provincien, en by deselve aangenoomen, uitgesondert by de Prove. van Vriesland, waar van twee Quartieren blyvende wygeren deselve aan te neemen, wierd na het doen van een besending aan deselve door twee Heeren uit de Raad van Staate, by haar Ho: Mo: verstaan, dat de Provincie, of wel de twee onwillige Quartieren, soude bedwingen by executie tot het aanneemen van de Acte, en de manier der executie gereguleert: uitwysens haar Ho: Mo: Resolutien van den 13 en 27 Maert, 1 en 7 Mey, 15, 19, en 31 July, 3 en 5 Aug. 1613, en die van den Raad van den 4 Mey, 3 Juni, 19 July 3 en 5 Aug: desselven jaars.

De

De eenige verandering, welke sedert gevallen is in de voorf: Acte, en welke nog stant grypt, bestaat daar in, dat Prints Mauritz en de Raad van Staate de quote van Zeeland in het jaar 1616, naa ontfange compleete opening van de staat der Financien van de Provincie, soo hier in den Hage, als in Zeeland, waar heen Gecommen. van den Raad ten dien einde gesonden wierden, provisioneelyk vermindert hebben van 11 op 9 in 't 100, en de 2 in 't 100, die afgenoomen wierden van de quote van Zeeland, verdeelt hebben over de andere Provincien: gelyk te sien is onder anderen uyt de Resolutien van den Raad van den 5 en 7, en uit die van de Staaten Generaal van den 6 Decemb: 1616.

Want hoewel de Provincien van Gelderland, en Overyssel, na het uytgaan van den twaalfjaarigen Treves vermindering van haar quotes versogten, met dat succes, dat die den 30 Juny 1622 door de Heeren Stadhouders en den Raad van Staate gemodereert wierden op 4¼, en op 2¼, in het 100, respectivelyk (*a*): soo wierd in het jaar 1634 na dat die Provincien door de reductie van 's Bosch, Wesel, en andere Plaatsen tegen invasien gedekt waaren, de Prove. van Gelderland wederom gebragt door haar Ho: Mo:, met overleg van den Prins van Orange, en van den Raad van Staate, op haar oude quote van 5½ in 't 100, en de Raad geautoriseert, om de Prove. by executie te brengen tot aanneeming derselve.

Haar Ho: Mo: Ref: van den 7 Jan: 1634, waar

(*a*) Sie ook *Ref: Stn Genl.* 31 *Janry*, en 29 *Juni* 1622.

waar by sulx vastgestelt is, houd soo veel particulariteiten in, tot deese materie dienende, dat niet ondienstig geoordeelt is die alhier te insereeren, schoon vry lang zynde.

„ De Heeren Gecommitteerden van Gelder-
„ land, aangemaant zynde of zy haar naader
„ hebben bedagt en bereit zyn haar voorgaande
„ quote aan te neemen, hebben ter presentie
„ van zyn Exce. de Heere Prince van Oran-
„ ge ende des Raads van Staate, verklaart,
„ dat zy aangehoort hebben het geene ter Ver-
„ gadering van haar Ho: Mo: gisteren is voor-
„ gebragt nopende de verhoginge van de quote
„ van de Provincie van Gelderlandt, ende dien-
„ volgens niet konnen leedig staan haar Ho: Mo:
„ te berigten, dat deselve Prove. ten aansien van
„ haar onsekere verderffelyke staat veel jaaren
„ sonder seekere quote, na vermoogen ende ge-
„ leegentheid in 't contribueeren tot de gemeene
„ saaken, is aangeslaagen geweest met betaalin-
„ ge van eenige Compagnien, Servicien, en an-
„ ders, tot dat de Landschap in den jaare 1608
„ onder de stilstant van wapenen wederom in
„ eenige beeteren staat gebragt zynde, eintlyk
„ beweegt is consent te draagen op een seekere
„ quote van dry in 't hondert.

„ Waar by deselve gebleeven is, tot dat in 't
„ begin van 't twaalfjaarige Bestant, de Provincien
„ nu van swaare oorlogs lasten bevryd zynde, door
„ geduurig aanhouden ende vervolg, de saake soo
„ verre gebragt is, dat tot nederlegging van de
„ swaare dispuuten, over de Provinciale quoti-
„ saatien gevallen, een voorslag gedaan is by de
„ Cone. Ambassadeurs van Vrankryk en Enge-
„ land,

„ land, den 12 Juny 1609, waar by Gelderland
„ op 4½, en Overyssel op 2¾ in 't hondert ge-
„ stelt zyn, ende voords de andere Provincien
„ op sodanige quotisatie, als in den geseiden
„ voorslag onderschydentlyk te sien is.

„ Ende al is 't dat die saake met allen om-
„ standen aldus onpartydelyk geëxamineert zyn-
„ de, hier by had behooren te blyven, dat ook
„ zyn Exce. de Heer Prince van Orange H: L:
„ M:, Graaf Willem van Nassau Christel: ged:, en
„ den Raad van Staate den 23 Sept: daar aan vol-
„ gende hebbende geadviseert tot verligtinge van
„ Gelderland, en Overyssel, in 't stuk van de
„ Servicien en anders:

„ Soo hebben sig dog die Heeren Staaten der
„ Landschap van Gelderland ten dienste van de
„ Generalitt., ende tot voorkoominge van aller-
„ hande bevreesde onheilen, soo verre laaten
„ beweegen door importuniteit ende onwilligheid
„ van eenige Provincien, dat deselve volgens
„ Anno 1611 tot heur groote beswaarnis in plaat-
„ se van 4½ tot 5, ende eindelyk den 13 Maert
„ 1613 tot die hooge quote van 5½ in 't hon-
„ dert van de Generaliteits Lasten gestelt, ende
„ aangeslaagen zyn.

„ Weesende ter selver tyd de quotisatie over
„ alle de Provincien gestelt, te weeten, dat in
„ $\frac{100}{m}$ Gl: Gelderland soude geeven 5500, Hol-
„ land 57142, 17 : 0, Zeeland 11000, Utregt
„ 5714 — 5½, Vriesland 11428. 11⅛, Overyssel 3700,
„ Gronlingen 5714 — 5½.

„ Dog in den jaare 1616 den 5 Decemb: is
„ by voorslag van zyn Exce. en de Raad, Zee-

„ land verligt van 11 tot 9 in 't hondert, soo
„ dat Gelderland (nessens andere Provincien) daar
„ uit (in plaatse van 5½ in 't hondert) gekoo-
„ men is op 5½ in 98, en sulx voor de jaaren
„ 1614, 1615, 1616, 1617.

„ Als nu naa omgank van 't voors. twaalf-
„ jaarige Bestant, deese Landen weederom tegen
„ den Koning van Spagnien ende zyn adheren-
„ ten in oorlog zyn vervallen, swaarder als oit
„ te vooren, hebben Gelderland en Overyssel
„ wederom met reeden versogt, te moogen ge-
„ stelt worden op sodanige quote, als deselve in
„ gelyke geleegentheid van den voorigen Oorlog,
„ tot den jaare 1609 gestaan hadden, (hoewel
„ doenmaals met stilstant van wapenen alreeds
„ twee jaaren sonder gewoonlyke krygsbederf
„ gepasseert waaren) te weeten met 3 in 't hon-
„ dert, en 1¾.

„ Hier op is by de Heeren Staaten Generaal
„ den 11 en 21 Janry: 1622 geresolveert, dat
„ alsoo die van Gelderland hadden verklaart niet
„ te konnen aanneemen die by den Raad van
„ Staate voorgeslagene 4½ in 't hondert, maar
„ presenteerden dry, sustineerende daar mede by
„ die geleegentheid van heuren staat te gestaan,
„ met versoek, dat zyne Exce. onsterffel: mem:,
„ ende den Raad van Staate souden versogt wor-
„ den deese saake te examineeren, en de voors:
„ Resolc. te resumeeren.

„ Dewelke deselve zyn Exc: ende den Raad
„ van Staate, in gevolg van de voorgen: Resolc.,
„ naa veelerhande onderhandelinge en infor-
„ matie van beider Proven geleegentheid, ver-
„ sogt hebben, dat deselve souden doen een

„ vry-

„ vrywillige presentatie ende offre van voortaan
„ (indefinite, sonder benoeming van tyt) te be-
„ taalen, te weeten een quote by Gulderlandt 4,
„ ende Overyssel 2½ in 't hondert; gelyk by der-
„ selver Advis van den laasten Janry 1622 in 't
„ lang te sien is.

„ Dan alsoo voorgem: Provincien hebben ge-
„ oordeelt, dat geene reeden was, sig met hoo-
„ ger quote te beswaaren in deesen Oorlog, als
„ in de voorgaande geschiet was, persisterende
„ by die gepresenteerde 3 ende 1¾ in 't hondert,
„ ende de andere Provincien hier aan nogtans
„ geen genoegen genoomen hebbende, is eynde-
„ lyk soo verre gearbeid, ende deese saake be-
„ leid; dat hooggede. syn Exce., Graaff Ernst
„ van Nassau, ende den Raad van Staate, inge-
„ volge van seekere Resole. der Heeren Staaten
„ Generaal van den 29 Juny 1622 een provisio-
„ neele uytspraak hebben gedaan, daar by Gel-
„ derland op 4¼, en Overyssel op 2¼ in 't hon-
„ dert gestelt zyn.

„ Dewelke bevindende dat by heur voorgem:
„ gewoonlyke aangebooden quote niet konden
„ verblyven, ende door de onwilligheid van ee-
„ nige andere boven heur vermoogen, reeden,
„ ende behoir, hooger worden geperst, hebben
„ deselve gewilt, ende daar toe gearbeit, dat
„ deese uitspraake soude weesen provisioneel,
„ ende alleen voor één jaar, in plaatse dat by
„ de voorf: Provincien in Janry: doen lestleeden
„ van weegen de Generaliteit waaren versogt sig
„ in de voorgestelde quotisatie in te laaten, son-
„ der benoeming van tyd voortaan, hoopende
„ dat de andere Provincien met naader ervaa-

 „ rent-

„ rentheid ende kennis van des oorlogs incon-
„ veniënten beweegt zynde, deese opgedrongen
„ swaare quote, naa omgank des jaars, voor het
„ toekoomende in reeden ende behoir souden
„ verligten.

„ Ende hoewel die van Gelderland sig met
„ gemelte voorslag van 4 in 't hondert oneyn-
„ delyk hadden beswaart gevonden, soo zyn de-
„ selve nogtans by die geseyde uitspraake met
„ ½ daar booven verhoogt ende op 4½ in 't hon-
„ dert gestelt.

„ Alsoo dan Gelderland in den eersten Oorlog
„ tot begin van den Treves des jaars 1609 met
„ 3 in 't hondert ende minder bestaan heeft, en-
„ de den teegenwoordigen Oorlog drymaal groo-
„ ter, schadelyker, en swaarder is geweest als de
„ voorgaande, soo had immers ook nu met
„ gelyke quote behooren te volstaan.

„ Dewyl, ook deselve Landschap sulx on-
„ aangesien van wegen de Generaliteit versogt
„ is tot presentatie van 4 in 't hondert, ende
„ daar booven nog by uitspraak met ½ verhoogt,
„ is, en dat de Heeren Staaten Generaal (be-
„ staande in de Provinciale Gecommitteerden)
„ selfs genoeg verstaan hebben, dat die van
„ Gelderland sig met reeden beswaarden de voor-
„ geslaage 4½ in 't hondert aan te neemen, re-
„ solveerende daarom in dato voorf: 21 Janry:
„ 1622, dat zyn Exce. hoogl: mem: ende den
„ welgem: Raad souden versogt worden, de saa-
„ ke te resumeeren, soo is wel klaarlyk ver-
„ staan, dat deselve hier met boven alle ver-
„ moogen ende proportie beswaart worden.

„ Ende al waar 't schoon, dat de Generaliteit
„ by

„ by aanvank van deesen teegenwoordigen Oorlog bevougt waare geweest Gelderland by provisie voor één jaar te stellen op 4¼, daar van 't contrarie nogtans is gebleeken, en uyt het volgende berigt wyders blyken sal, soo soude gelyke wel de voors: verligtinge moeten plaatse hebben over de volgende jaaren, ten aansien van de aangewassen beschading ende krygsverderffenis, want is 't reeden geweest tot Junio 1623 in 't eerste jaar te remitteeren vyf quart, als men des oorlogs inconveniënten nog niet geproeft en had, soo is immers reeden, uyt gelyke oorsaaken in de quaader jaaren daar aan gevolgt meerder verligtinge te doen.

„ Voegende hier by, dat even verre men in deese saake niet tegenstaande alle de reedenen ende consideratien, by hun geallegueert, booven vermoeden eenige veranderingen soude tragten te doen, dat daar in niet precipitantelyk, maar met volkoomen kennisse van saaken, soude behooren geprocedeert te worden, dat zy haar hier toe vinden ongelast, ende oversulx competente tyd souden moeten hebben, om hier over met de Heeren haare Principaalen te spreeken, ende te communiceeren, dat zy haar verseekert houden, dat de Heeren haare Principaalen geen swaarigheid souden maaken openinge te doen van haar inkoomen, als ook meede van de Lasten van derselver Provincie, om by zyn Exce. ende den Raad van Staate geëxamineert, ende daar in met volkoomen kennisse van saaken geprocedeert te worden, dat dit sonder eenig tyd„ ver-

„ verlies kan geschieden, nadien de Heeren Ge-
„ deputeerden van de respective Quartieren noo-
„ pende de subdivisie van haare contingenten in
„ de quote van haare Provincie binnen wynig
„ daagen moeten verschynen voor zyn hooggedt
„ Exc., ende dat dienvolgens de Heeren Staa-
„ ten van Gelderland by haar Ho: Mo: aange-
„ schr: sal konnen worden, dat zy deselve Hee-
„ ren Gedeputeerden willen laften, en authorisee-
„ ren, nopende 't stuk van de quote daar over
„ jeegenwoordig questie gemoveert word, ende
„ vertrouwen dat de Heeren haare Principaalen
„ haar in alle reeden ende billikheid sullen laa-
„ ten vinden, ende even verre men in deese
„ een andere voet soude willen neemen, dat
„ deselve soude zyn ongebruykelyk, en jeegens
„ den inhoud van de Unie, ook jeegens alle
„ voorgaande practycq die in 't reguart van alle
„ Provincien tot nog toe is geobserveert, en dat
„ ook alvoorens genoegsaame en bestande nade-
„ re ordre soude behooren gestelt te worden tot
„ volkoome verseekeringe van haar Provincie,
„ jeegens des vyands invasien, ende wyders *simul
„ et semel* meede gelet op de andere Provincien,
„ die meede in haar quote eenige vermindering
„ hebben genooten. Waar op versogt zynde
„ naader advis van den meergem: Raad, heeft
„ deselve mondelinge verklaart, dat het gealle-
„ gueerde by de Heeren Gecommitteerden van
„ de Provincie van Gelderland niet is aannee-
„ melyk: dat het advis van denselven Raad in
„ date 17 Decemb: lastleede, geformeert naa
„ gehoude communicatie met zyn Exce. de Hee-
„ re Prince van Orange, niet stryd jeegens de
Unie,

„ Unie, geconsidereert hier alleen gehandelt
„ word van aanneeminge van voorgaande oude
„ quote, ende niet van verhooginge van dien:
„ dat de Heeren Gedeputeerden, die laast in Gel-
„ derland geweest zyn, de Heeren Staaten van
„ deselve Provincie als ook de Heeren Gedepu-
„ teerden van de respective Quartieren, elx in
„ 't bysonder hebben gepreadverteert, dat men
„ hun by middel van executie genoodsaakt sou-
„ de worden tot aanneeminge van haar oude
„ quote te brengen, en dat se oversulx den
„ Staat van 't Land souden willen contentement
„ doen, volgens 't geene van haar Ed: Mo: wierd
„ versogt, dan dat deselve, nogte ook de gem:
„ Heeren Gedeputeerden van de respective Quar-
„ tieren, tot Zutphen op de Landdag verschee-
„ nen, niet hebben konnen gedisponeert worden
„ tot eenig ander antwoort, als by de meergem:
„ Heeren Gedepen is uitgebragt. Waar op gede-
„ libereert ook geresumeert zynde alle haar Ho:
„ Mo: voorgaande Resolutien, die in deesen in
„ consideratie koomen, en wyders gehoord de
„ advisen van de respective Proven, hebben haar
„ Ho: Mo: goedgevonden en verstaan, dat men
„ in conformiteit van 't voorn: Advis van de
„ meerwelgem: Raad van den 17 Decemb:
„ voornt: de Provincie van Gelderlandt by mid-
„ del van executie sal brengen tot aanneeminge
„ van derselver oude quote van $5\frac{1}{2}$, in plaatse
„ van $4\frac{1}{4}$, gelyk de meergem: Provincie sedert
„ eenigen tyd herwaars heeft betaald, ende dat
„ by provisie voor den tyd van één jaar, om,
„ gedurende en loopende 't selve jaar, te kon-
„ nen doen allegueeren 't geene zy sullen oor-

„ deelen dat in reden ter contrarie van dien „ soude moogen behooren, ende werd de meer- „ gem: Raad mits deesen specialyk, en expres- „ selyk geautoriseert, deselve executie by de „ hand te neemen 1 February naastkoomende, „ ende vervolgens uyt te voeren, ende werden de „ meergem: Heeren Gecommen van Gelderland „ versogt ende gebeeden, middelertyd de Heeren „ haare Principaalen te disponeeren, om haar „ met deese haar Ho: Mo: Res: goedwillig te „ conformeeren, tot voorkoominge van de swaa- „ righeeden ende inconveniënten, die de voors: „ executie met sig soude moogen voortbrengen, „ ende naa haar sleepen".

Den 13 Maert daar aan volgende wierd de Raad van Staate nader versogt, *collegialiter* te gaan na Gelderland teegen de Landdag, die haar Ho: Mo: versogten dat mogt beschreeven worden om te resolveeren over het aanneemen van de oude quote, met byvoeging, „ dat in- „ dien de Heeren Staaten van Gelderland daar „ van als nog souden blyven in gebreeke, de „ Raad van Staate expresselyk gelast wierd, „ haar Ho: Mo: Res: van den 7 Jan: als dan „ reélyk in 't werk te stellen: verklaarende „ haar Ho: Mo:, deselve Resole. met vyf een- „ stemmende Provincien te confirmeeren (*a*)".

Den 5 April verklaarden de Gedeputeerden van Gelderland, dat zy haar ordinaris Militie betaalden naa de oude quote, en versogten te weeten van de Heeren van Holland, wat Consenten deselve hadden gedraagen voor het jaar 1634,

(*a*) Sie ook *Res: Stn Genl*, 14 *Maert* 1634.

1634, en dat ſy ook ſouden inbrengen de Conſenten van haar Prove. op de extraordinaris Petitien. Waar by de ſaak voor dat maal bleef ſteeken.

In Novemb., wanneer de Staaten van Gelderland voor de eerſte maal van dat jaar vergaderden, wierden eenige Heeren uit den Raad derwaards geſonden, die de Prove. niet konden disponeeren tot het aanneemen der oude quote, nog verder brengen, als dat die preſenteerde opening te doen van haar Middelen, en Inkomſten, mitsgaders van de Laſten, tot bewys dat het haar ondoenlyk was de oude quote aan te neemen (*a*).

Deeſe preſentatie wierd in het volgend jaar ſoo ver aangenoomen, dat dry maanden tyd gegeeven wierd aan de Provincie tot het doen van de opening, ſonder ondertuſſchen af te gaan van de voorige Reſole., waar by de Provincie weder was gebragt op haar oude quote (*b*). Het Quartier van Nymweegen ſond vervolgens Gecommitteerden aan den Raad van Staate, om oopening te doen van haar Middelen en Laſten, aan welke de Raad wel Commiſſariſſen toevoegde, maar met byvoeging, dat geen Reſole. ſoude genoomen worden, voor dat de twee andere Quartieren meede ſouden haar Gecommen geſonden hebben ten voorſ: einde (*c*). Dog die blee-

(*a*) Sie *Reſ: Sten Gen:* 25 *Nov:* en 23 *Decemb:* 1634. *Reſ: R: van Ste.* 20 *Nov:* en 22 *Decemb:* 1634.

(*b*) Sie *Reſ: Sten Gen:* 11 *Jan:*, 23 *Mey*, *en* 26 *Juni* 1635. *Reſ: Raad van Ste.* 21 *July* 1635.

(*c*) Sie *Reſ: Raad van Ste.* 2 *Febr:* 1636.

bleeven agter, en de Provc. submitteerde haar aan de oude quote, gelyk die van Overyssel meede deed (*a*).

Ontrent de Petitien, zynde het tweede point, waar op booven gesegt is dat agt geslaagen moet worden in de verhandeling van het Ampt van den Raad van Staate ontrent de Consenten van de Provincien, staat te remarqueeren, dat de Provincien geen Consenten draagen tot stuur der gemeene saaken, soo te water als te Lande, als op versoeken, of Petitien, van den Raad van Staate, bekleed met de redenen, en motiven, ter materie dienende.

De Raad plagt van ouds tegen het uytgaan van elk jaar te vervatten in eene Petitie, welke men daarom de *generale Petitie*, *of generale Propositie van Petitien*, noemd, al wat vereischt wierd voor het volgend jaar tot de defensie en seekerheid van den Staat, soo veel als de Raad daar van konde oordeelen uyt de constitutie van saaken, soo binnen, als buyten 's Lands, waar van een beknopte opening gegeeven wierd by de generale Petitie. Soo dat wynig Petitien buyten de generale gedaan wierden, en de Provincien, delibereerende in het begin van ieder jaar oover het stuk der Middelen, konden formeeren uyt de generale Petitie een compleete overslag van de Lasten, welke zy in elk jaar voor haar quote hadden te draagen: resolveerende vervolgens op ieder point van de generale Petitie, en haar Consenten en consideratien op ieder point oversendende aan haar Gedepen ter Generaliteit.

Het

(*a*) Sie *Res: Raad van St*. 20 *Juny* 1634.

Het geen ſeer veel verſchilt van het heedendaagſch gebruyk, volgens het welk de generale Petitien alleen gehouden worden voor discourſen, dienende tot geleide van den Staat van Oorlog, en tot het geeven van de noodige onderregting ontrent de veranderingen, die van jaar tot jaar daar in gemaakt worden: in plaats, dat de Staat van Oorlog niet, of naaulyx, genoemt word in de generale Petitien voor het jaar 1648.

Waar van de reeden is, dat niet alle jaaren een nieuwe Staat van Oorlog gemaakt, en neevens de generale Petitie aan de Provincien geſonden wierd, gelyk ſeedert ingevoert is. Men hield voor het jaar 1648 de Staat van Oorlog voor geen Petitie, waar op van jaar tot jaar moſt gedelibereert worden, maar voor een repartitie der geconſenteerde Laſten, welke repartitie de Raad van Staate reſumeerde, en redreſſeerde, wanneer 'er verandering viel in de quotes, of in de Laſten.

Om niet hooger te klimmen als tot het twaalfjaarig Beſtant, men vind geen nieuwe Staat van Oorlog na die voor het jaar 1610 als in het jaar 1613, wanneer de uitſpraak over de quotes, in Decemb: 1612 door den Raad gedaan, aangenoomen zynde, de Raad door haar Ho: Mo: verſogt wierd den Staat van Oorlog, na verhoor van de Gedeputeerden van de Provincien, te reſumeeren, en te redreſſeeren volgens de voorſ. uitſpraak, ten meeſten contentemente van de Provincien (a). Het geen de Raad vervolgens deed, de geredreſſeerde Staat overleeverende aan

haar

(a) Sie *Reſ. Stn Gen. 30 Maert, 16, en 29 Juny 1613.*

haar Ho: Mo: den 3 Aug. van dat jaar, dog fonder de generale Petitie, welke niet overgeleevert wierd als den 1 Novemb.. Deese geredresseerde Staat wierd in het jaar 1617 andermaal geredresseert na de verandering, 's jaars te vooren gevallen in Zeelands quote, en daar door in die van de andere Provincien, en bleef vervolgens loopen tot het jaar 1621, wanneer, vermids het uitgaan van den Treves, een nieuwe Staat van Oorlog gemaakt wierd, welke geloopen heeft tot de Vreede van Munster, fonder dat die verandert is om de wervingen, die gedaan zyn in de jaaren 1626 en 1628, waar van twee aparte repartitien gemaakt wierden, en gevoegt agter den Staat van Oorlog: en fonder selfs dat de geredresseerde Staat van Oorlog, welke de Raad van Staate opstelde in het jaar 1643 ter oorsaak van de reductie van de Militie, welke in dat jaar geschiede, aangenoomen wierd door de Provincien (*a*): wordende in de generale Petitien tusschen de jaaren 1621 en 1648 geen ander gewag gemaakt van den Staat van Oorlog, als dat de Provincien jaarlyx versogt zyn „ te
„ continueeren in de aanhouding, en betaaling,
„ van het krygsvolk, sodanig als het begreepen
„ is in de Staaten van Oorlog, en repartitie,
„ van de jaaren 1621, 1626, en 1628".

En het verdiend hier in het voorbygaan aangemerkt te worden, dat van ouds de Staat van Oorlog soo weinig gemeenschap gehad heeft met de jaarlyxe generale Petitie, dat in het jaar 1592, om

(*a*) Sie *gen: Petitien* voor de volgende jaaren, insonderheid voor de jaaren 1643 en 1648.

om van geen andere te spreeken, de generale Petitie den 7 December gesonden is aan de Provincien, en eerst den 14 daar aan volgende getreeden tot het resumeeren van den Staat van Oorlog, en vervolgens den 22 geresolveert, die te laaten tot de naaste Vergadering van de Staaten Generaal, soo als se doe ingesteld was na verscheide communicatien tusschen haar Ho: Mo: en den Raad van Staate, „ en dat de Gedepu„ teerden van de Provincien denselve souden „ moogen by den haaren communiceeren met „ alle discretie, na occurentien en geleegent„ heeden, ten meesten dienste van den Lande (a)": sonder dat se van Generaliteits weege gesonden wierd aan de Provincien, om daar over te delibereeren.

Trouwens in de eerste tyden was men soo sorgvuldig om de Staat van Oorlog secreet te houden, dat de Staaten Generaal den 1 Mey 1585 „ onnoodig vonden exhibitie te hebben „ van den Staat van Oorlog, en daar by ver„ klaarden, dat by soo ver dies niet te min de „ Raad het selve uiterlyk soude begeeren, in „ dien gevalle deselve Staat soude werden gesien „ in de Vergadering, sonder daar af copie te „ geeven, en op gelofte van denselve secreet „ te houden": en dat in het jaar 1588, wanneer communicatie van den Staat van Oorlog most gegeeven worden aan de Provincien, om dat die mosten kennis hebben van de repartitie van het krygsvolk, welke in dat jaar wierd in-ge-

(a) Sie *Ref: St: Genl:* 26, 27, 28, 30 *Nov:*, 7, 14, 15, en 22 *Decemb:* 1592.

gevoerd, gelyk gesegt is, in deliberatie gelegt wierd, „ of men den Staat van Oorlog soude
„ secreet houden, die laatende onder de Heeren
„ Raaden van Staate, of den Thesaurier Genl.,
„ mits aan de Heeren Gedeputeerden van ieder
„ Provincie leeverende extract voor soo veel
„ ieder Provincie mogt raaken, of dat men aan
„ deselve Gedeputeerden van ieder Provincie
„ daar van dubbeld soude leeveren"; en dat „ na
„ onderlinge communicatie, en verscheide consi-
„ deratie daar op gemoveert, by de aanwee-
„ sende Heeren Gedeputeerden der Heeren Ge-
„ neraale Staaten (1) (alvoorens daar op versogt,
„ en gehad het advis van de Heeren Raaden
„ van Staate)" goedgevonden wierd, „ dat aan
„ de Gedeputeerden van ieder Provincie dubbelt
„ van denselven Staat soude worden geleevert,
„ onder belofte dat deselve Gedeputeerden haar
„ Principaalen ten hoogste souden vermaanen,
„ denselven Staat onder eede secreet te hou-
„ den" (*a*). Soo ver was het van daar, dat in die tyd de Staat van Oorlog jaarlyx met de generaale Petitie aan de Provincien gesonden, en de Consenten daar op versogt, souden zyn geworden.

En gewisselyk, soo men den Staat van Oorlog maar aansiet voor een verdeeling over de Provincien van de geconsenteerde Lasten, hebben haar Ho: Mo: gelyk gehad, wanneer se den

31 Ja-

(1) Nª. Deese Resː is na de gewoonte van die tyd, genoomen in den R: van St:, daar Gedepen. van de St: Genl. present waaren.

(*a*) *Res: R: van Staate* 28 *Mey* 1588.

31 July 1655, 14 Feb:, 8 Maert, en 9 April 1668 reſolveerden, dat geen nieuwe poſten ſouden moogen daar op gebragt worden ſonder haar kennis en conſent (*a*).

Maar dewyl de Staat van Oorlog al eenige tyd voor het neemen van de eerſte van die Reſolutien had begonnen gehouden te worden voor een Petitie, had de Raad van Staate miſſchien geen ongelyk, om deſelve Reſolen aan te ſien voor een verkorting van haar regt, en om by de generale Petitie voor het jaar 1656 aan de Bondgenooten voor te draagen, „dat de Raad die „ Reſ: niet konde aanneemen, als choqueerende het regt, dat den Raad van Staate uit kragt „ van haare Inſtructie, ende alle oud gebruik „ ende gewoonte, is competerende, om na de „ geleegentheid ende veranderingen, die koo„ men voor te vallen, de Staat van Oorlog te „ revideeren, ook poſten, ende Laſten, daar „ men by de Generaliteit geen fonds is toe vin„ dende, daar op te brengen, ende te verande„ ren, ofte te verſtellen, na dat 't ſelve in de „ verdeelinge van ieders quote te paſſe is koomen„ de; wordende den Staat van Oorlog als dan „ alſoo aan haar Ho: Mo: neffens de generale „ Propoſitie, als een voorneme Petitie van dien „ overgeleevert, om by haar Ho: Mo: voords „ aan de Proven te worden geſonden, om die „ aan te neemen ſoo die verdeelt is *pro quota* „ in de *fomma groſſa* over alle de Provincien, „ ofte ſoo eenige conſideratien op de een of de „ ander van de poſten moogen hebben, deſelve „ tydelyk te moveeren en in te brengen",

Dog

(*a*) Sie ook *Reſ: Staaten van Hollt.* 23 *Jan:* 1655.

Dog buyten dit verschil is 'er nog een veel grooter, en dat sig verder uitstrekt, tusschen haar Ho: Mo: en den Raad van Staate ontrent het stuk der Petitien, en van den Staat van Oorlog: te weeten, of haar Ho: Mo: gehouden zyn te brengen ter deliberatie van de gesaamentlyke Provincien de Petitien, en Staaten van Oorlog, sodanig als die aan haar gepresenteert worden door den Raad van Staate, sonder te moogen daar by, en af, doen: dan of haar Ho: Mo: die moogen resumeeren, en om wigtige oorsaaken verandering daar in maaken.

In het jaar 1628 klaagde de Raad van Staate, „ dat wanneer syn Exce. met den Raad in de „ laaste Propositie voor dat jaar een Petitie van „ $\frac{360}{m}$ Gl. hadden gedaan tot remplacement van „ de penningen, aan de Waartgelders van het „ jaar 1627 by de Provc. van Vriesland en Stad „ en Landen verstrekt, dewelke daar teegens de „ betaalinge van andere nodige posten hadden „ ingehouden, gelyk den Raad by declaratie „ van de Provc. van Stad en Landen gebleeken „ was, deselve Petitie by haar Ho: Mo: uyt te „ Propositie was geroyeert, dewelke alsoo aan „ de Provincien was gesonden geweest, 't welk „ noit voor deesen duurende den Oorloge was „ gebeurt (a)".

En in het jaar 1644, wanneer haar Ho: Mo: veel moeite deeden, om den Raad de generale Petitie voor het jaar 1645 te doen veranderen na

(a) Sie *Res. Raad van St.* 19 *April* 1628, en de verklaaring daar in geïnsereert.

na de voet van het jaar 1642, in plaats, dat die gestelt was na de voet van de geredresseerde Staat van Oorlog van het jaar 1643, waar van booven gesprooken is: en de Raad daar toe niet was te beweegen: allegueerde de Raad tot justificatie van haar wygering, „ dat het was het „ officie van zyne Hoogheid, ende van den „ Raad van Staate, de Staaten van Oorlog te „ formeeren, en dat deselve seedert den jaare „ 1595 tot den jaare 1621, zynde 26 jaaren, „ dertien Staaten van Oorlog had geformeert, „ ende de Provincien neffens de Petitien toegesonden: ook vervolgens de Unie te mainteneeren, eenparigheid tusschen de Provincien onderling te houden, ende letten dat de eene „ de andere niet en verongelyke, ende oversulx „ amptshalven niet en hadden konnen leedig „ staan door het redresseeren van den Staat van „ Oorloge de Lasten van dien over de Provincien te repartitiëeren na advenant ieders „ quote: ende dat het een groote nieuwigheid „ soude zyn, noit voor deesen in deesen Staat gepleegt, dat zyn meerhooggem: Hoogheid ende den Raad eens hebbende de Petitien aan „ de Provincien gesonden, aan deselve voor de „ tweede maal een geheele andere Petititie souden senden, sonder de Consenten van de Provincien daar op alvoorens gesien te hebben (*a*)".

Waar teegen haar Ho: Mo: aanmerkten in haar Resol^e^. van den 16 Decemb. desselven jaars, by welke verstaan wierd, dat de Gedeputéerden van de Provincien „ de pretense reedenen van

„ den

(*a*) Sie *Res: St: Genl. 16 Decemb:* 1644.

„ den Raad souden overstuuren aan het wys „ oordeel van de Heeren derselver Principaalen, „ en daar op wagten hunne Provinciale advisen, „ ende verklaaringen: dat de Petitien met den „ gevolge ende aankleeven van dien niet door den „ Raad van Staate directelyk, maar door middel „ van haar Ho: Mo:, aan de Heeren Staaten van „ de respective Provincien worden gesonden, ende „ dat oversulx niet vreemd, ofte buyten pro„ pooſt is, ofte gehouden behoord te worden, „ dat de Heeren Gedepen van de respective Pro„ vincien in haar Ho: Mo: Vergaderinge alvoo„ rens van alles wel worden geïnformeert, om „ reedenen ende reekenschap te konnen geeven „ by de Heeren derselver respective Committen„ ten, als zy daar over souden worden gemoeit „ off gevraagt, maar in cas dat den meergem: „ Raad *omisso medio* gewoon ware de Petitien „ over te geeven aan de Provincien dat in so„ danigen cas derselver gesustineerde op vaster „ fondament soude gevestigt staan".

Hoe ver dit raisonnement doorgaat, word gelaaten aan het oordeel van den Leeser. Maar haar Ho: Mo: hadden konnen daar by voegen, tot bevestiging van haar gesustineerde, verscheide exemplen van Petitien, en Staaten van Oorlog, welke voor of na het arresteeren, en overleeveren, met, of sonder den Raad van Staate, geresumeert, en eenigsins verandert zyn voor het affenden derselve aan de Provincien: uitwysens haar Ho: Mo: Resolutien van den 26, 27, en 30 Nov:, 2, 4 en 7 Decemb: 1592, 13, en 30 Octob., en 2 Nov: 1593, 5 en 7 Aug:, 10, 24, 25, 27, 29 en 30 Octob:, en 2 Nov: 1613,

1613, 29 Nov:, en 1 Dec: 1627, en die van den Raad van den 30 Nov:, en 2 Dec: 1592, 13 Octob: 2, 5, en 6 Nov: 1593, 23, 27 en 28 Sept:, en 3 Octob: 1598, 27 July 1626, 30 Nov:, en 1 Decemb: 1627, 21 Nov: 1631, en 11 Juny 1632.

Het verdiend alhier in het voorbygaan aangeteekent te worden, dat in het jaar 1592, zynde de eerste maal, welke men vind dat haar Ho: Mo: begeerd hebben, dat verandering soude gemaakt worden in de generale Propositie, deselve door de Griffier Aarssen deeden boodschappen aan den Raad, „ dat de generale Propositie soo „ wel ingestelt was, als soude konnen gedaan „ worden, soo veel de Heeren Gedeputeerden „ aanging, welke representeeren de Heeren Staa„ ten Generaal, hier in de Vergadering zynde, „ als best verstaande de saaken van den Lande, „ en de geleegentheid derselve: maar dat alles „ niet diende in sulker voegen geopenbaart te „ worden in de particuliere Collegien, en Ver„ gaderingen van de Steeden, en Vroedschap„ pen, die meenigmaal van diversche humeuren „ zyn, en de saaken willen interpreteeren en „ verstaan naa hun gevoelen" (*a*).

Sedert het jaar 1644 word niet gevonden, dat tusschen haar Ho: Mo: en den Raad questie geweest is over het voors. subject, uytgesondert in de jaaren 1666, en 1668, in het eerste van welke jaaren haar Ho: Mo: op den 23 Feb: gecommitteert hebben de Heeren tot de militaire saaken, om te treeden in conferentie met Gecommitten van den Raad over de ingrediënten van

(*a*) Sie *Res: Raad van St.* 30 *Nov:* 1592.

van den nieuwen extraordinaris Staat van Oorlog: sonder dat die conferentie schynt gehouden te zyn geweest. Maar wanneer haar Ho: Mo: den 11 Decemb: van het selve jaar decerneerden een conferentie, om den Staat van Oorlog te examineeren, en te letten, of, en wat posten daar in souden konnen gemenageert en afgeschaft worden, declineerde de Raad de conferentie, en schreef aan haar Ho: Mo: (1), „ dat zy daar „ over in verscheide sessien seer serieuse besoignes „ had gehouden, en met sonderlinge opmerking „ gelet, op al het geen, by de jeegenwoordige „ occurrentie van tyden en saaken, ten beste van „ den Staat gerequireert word: vastelyk vertrou„ wende, dat haar Ho: Mo: souden gelieven goed „ te vinden, volgens de ordre tot nog toe gere„ cipiëert, af te wagten de nieuwe Staat, in con„ formiteit van dien te dresseeren, en vervolgens „ aan haar Ho: Mo:, nevens de generale Petitie, „ ten eerste te presenteeren, om daar op naa de „ gronden van de Regeering te verstaan het „ sentiment van de gesaamentlyke Bondgenoo„ ten".

Dog soo haar Ho: Mo: sig in het jaar 1666 lieten afsetten met dat antwoord, het liep niet soo gemakkelyk af in het jaar 1668. Want als de Raad van Staate in het formeeren van de Staaten van Oorlog voor dat jaar de recrutes van de extraordinaris Staat van Oorlog op den ordinaris overgebragt, een geldpost, welke 's jaars te vooren gestaan had op de repartitie van Holland, over alle de Provincien verdeelt, en daar tegen eenige Compagnien van de repartitie van de

(1) 13 *Decemb*: 1666.

de andere Provincien op die van Holland overgeſet had, verſogten haar Ho: Mo: by Reſ: van den 14 Feb: 1668, na dat de generale Petitie met de beide Staaten van Oorlog geſonden was aan de Provincien, dat de Raad wilde deſelve revideeren, en redreſſeeren, „ en haar dienthalven „ reguleeren naa den inhoud van haar Ho: Mo: „ Reſolutien van den 23 Janry: 1653, 31 July „ 1665, en 8 Maert 1666, by welke de Raad „ van Staate verſogt is, geene Compagnien te „ paerd of te voet van de repartitie van de eene „ Provincie op de andere, ook op de Staaten „ van Oorlog ſonder kenniſſe en conſent van „ haar Ho: Mo: geen nieuwe poſten, te bren- „ gen: en den extraordinaris Staat van Oorlog „ met den ordinaris niet te vermengen": en ſchreeven ten ſelven daage aan de Provincien, ten einde dat die wilden middelerwylen het krygsvolk betaalen volgens de Staaten van Oorlog van het voorgaand jaar.

De Raad van haar ſyde, in plaats van dat verſoek naa te koomen, ſchreef den 17 derſelve maand aan de Provincien tot juſtificatie van haar gedrag, en verſogt voor beſluyt, te moogen weeten het ſentiment van de Provincien, waar aan haar Ho: Mo: meede nader in 't breede ſchreeven den 8 van de volgende maand Maert, met vernieuwing van het voorig verſoek.

Maar alſoo de Provincien ontrent de betaaling involgden het verſoek van haar Ho: Mo:, en de Raad nader gepreſſeert wierd by Reſ: van haar Ho: Mo: van den 9 April tot het revideeren en redreſſeeren van de Staaten van Oorlog, beſloot de Raad eindelyk daar toe te treeden, en gaf

den 17 Mey een geredresseerde ordinaris en extraordinaris Staat over.

Nog zyn in een opsigt de handen gebonden aan den Raad van Staate in het formeeren van den Staat van Oorlog, dat namelyk de Raad volgens haar Ho: Mo: Resen van den 23 Janry: 1653, 14 Feb:, 8 Maert, en 9 April 1668 geen Compagnien mag by verwisseling oversetten van de repartitie van de eene Provc. op die van de andere, als met wederzyds bewilliging.

De Middelen, dienende om de Provincien te brengen tot het draagen der versogte Consenten, zyn het derde point, waar op booven gesegt is dat agt moet gegeeven worden in de verhandeling van het Ampt van den Raad van Staate ontrent het stuk van de Consenten.

Dit deel van het Ampt van den Raad word soo klaar, en soo conform aan de oude ordre, gededuceert in een Brief, door den Raad geschr: aan haar Ho: Mo: den 21 Dec: 1662, ter occasie dat deselve gesonden hadden aan den Raad by Resolutie van den 16 daar bevoorens de Res:, en Consent, van de Provincie van Gelderland op den Staat van Oorlog voor dat jaar, dat men geoordeelt heeft een gedeelte van dien Brief hier te moeten insereeren, meedebrengende, „ dat het „ affenden der Provinciale Resolc. tot naarig„ ting van den Raad een nieuwigheid was, voor „ deese noit op die wyse gepractiseert, en dat „ die buyten twyffel sal naa sig sleepen sodanige „ consequentie, dat men voortaan geen eenpaa„ rige Consenten en advisen van de respective „ Provincien meer sal te verwagten hebben, en „ dat het geheele werk van de Petitien en van „ den

„ den Staat van Oorlog ſtukxwyſe ſal moeten ver-
„ handelt worden, 't welke de Raad vertrouwde
„ dat haar Ho: Mo: nevens haar ten dienſte
„ van den Staat, en tot onderhoudinge van goede
„ ordre in alles, ſouden willen helpen weeren: dat
„ de Provincien van ouds tydelyk haare reſpective
„ Conſenten, ende conſideratien op de generale
„ Propoſitien van de Petitie, ende ſpecialyk op
„ den Staat van Oorloge, ingebragt hebben in
„ haar Ho: Mo: Vergaderinge: dat deſelve inge-
„ koomen zynde, de eene voor de andere naar
„ telkens opgeſlooten, ende geſeponeert zyn
„ ter tyd ende wylen toe dat de geſaamentlyke
„ adviſen van alle de Provincien waaren uitge-
„ bragt: ende dat dan haar Ho: Mo: den Raad
„ van Staate *en corps* in haar Vergaderinge heb-
„ ben doen verſchynen, ende die reſpective
„ Conſenten ende adviſen doen openen, leeſen,
„ ende reſumeeren, daar op verſogt ende ge-
„ hoord de conſideratien van den Raad, ende
„ naar geleegentheit van ſaaken wel ter ſelver
„ inſtant ſalutaire Reſolutien ten beſte van den
„ Staat daar op genoomen, ende daar meede die
„ uitgeſchrevene Petitien gebragt tot Conſenten,
„ en het geheele werk tot finaale concluſie, of
„ wel by notoire discrepantien, en andere diffi-
„ culteiten ontrent die Conſenten, den Raad
„ verſogt, daar op te beſoigneeren, de Gedep^de^
„ van de Provincien te hooren, conciliatoire
„ adviſen uit te brengen, of de ſaaken te ad-
„ juſteeren, ſoo als de geleegentheid van deſel-
„ ve, ende de omſtandigheeden van de tyden,
„ ſcheenen te vereiſſchen; ende dat daar op
„ doorgaans gevolgt zyn ſalutaire effecten by

„ interpositie van goede officien by de discre-
„ peerende, ende by accommodement ontrent
„ de Petitien, ende pointen selve, dewelke waaren
„ uitgeschr: ende dat, als de eene of de andere
„ Provincie in het particulier, ofte over parti-
„ culiere posten, haar hebben gegraveert ge-
„ vonden, ofte eenige considerатien aan den
„ Raad van Staate hebben willen voordraagen,
„ dewelke den Raad tot naarigtinge ontrent het
„ stuur van des Lands saaken dienen mogten,
„ deselve doorgaans door haare Gedeputeerden
„ haar aan den Raad hebben geaddresseert, en-
„ de aldaar sodanige openinge van haare grie-
„ ven, ofte van haare bedenkingen, gedaan,
„ als zy geraaden vonden, ende dat den Raad
„ deselve ook tot allen tyden daar toe acces
„ gegunt, ende haar met sodanige regtmatig-
„ heid, ende billikheid, bejeegent heeft, ook
„ derselver consideratien soo verre in agtinge
„ genoomen, als de natuure van de saaken heb-
„ ben konnen lyden: gelyk wederom aan de
„ andere zyde, als de Raad eenig particulier
„ defect ontrent de Consenten, ofte furnisse-
„ menten van eenige Provincien, of eenige an-
„ dere bedenkingen, gevonden heeft, die den
„ Raad in 't bysonder ontrent het stuur en be-
„ leid van des gemeene Lands saaken concer-
„ neeren mogten, deselve doorgaans versogt
„ heeft, de Gedeputen van de respective Provin-
„ cien in haar Ho: Mo: Vergadering, om die
„ defecten, off andere bedenkingen, te willen
„ koomen hooren, ende daar over aan de Hee-
„ ren haare Principaalen sodanige officien te doen,
„ als ten beste van het gemeene Land van noo-
„ de was".

En

En naa dat de Raad vervolgens aangeweesen had, dat die goede voet en ordre, waar op alles in de swaarste en bekommerlykste tyden was gedirigeert geweest ten beste van den Staat, en tot genoegen van de Provincien, seedert wynig jaaren had beginnen te vervallen, besluit se de Brief met ernstelyk te versoeken, „ dat het niet
„ alleenlyk in alle de voorsː pointen mogt bly-
„ ven, ende gelaaten worden, by die oude wel
„ gepractiseerde observantie, maar dat haar Ho:
„ Mo: specialyk wilden voorsien tegen die traag-
„ heid ende nalaatigheid der Consenten, ende
„ tot dien einde wilden resumeeren, ende
„ op nieuws weeder vaststellen, die heylsaame
„ Resolutie, die voor deesen op den 27 Decemb:
„ des jaars 1629 met goede kennisse van saa-
„ ken, ende op gelyke klagten van den Raad,
„ genoomen was, dat naamentlyk de Provincien
„ gesaamentlyk daar toe gehouden worden, dat
„ zy voor den 1 April dies jaars als de gene-
„ rale Propositie van Petitie nevens den Staat
„ van Oorloge in haar Ho: Mo: Vergaderinge
„ sal weesen ingebragt, ofte op eenige anderen
„ bequaamen ende competenten dag, haar Con-
„ senten ende consideratien sullen moeten over-
„ brengen, ofte dat men deselve sal moogen aan-
„ sien, gelyk of die effective, ende sonder eeni-
„ ge exceptie, ofte remarques, gedraagen waa-
„ ren, ende dat haar Ho: Mo: dan de verdere
„ ingebragte Consenten doen openen naa ouder
„ gewoonte, op dat alsoo het beleit van saaken
„ moge blyven gedirigeert op die oude en goe-
„ de gronden, daar by men sig in alle voorgaan-
„ de tyden soo wel gevonden heeft".

Dog om in wynig woorden nog een klaarder

 be-

begryp te geeven van het Ampt van den Raad van Staate ontrent dit ſtuk, en van de oude heilſaame, maar nu byna vergeete, practyq: gelyk alle de Petitien voor ieder jaar door den Raad begreepen wierden in de generale Propoſitie, uytgeſondert wanneer 'er tuſſchentyden ſaaken opquaamen, waar op men niet had konnen bedagt zyn, ſoo bragten ook de Provincien tydelyk haar conſideratien, en Conſenten, in op alle de Ingrediënten van de generale Propoſitie: gelyk geſien kan worden uit de oude Reekeningen van de Vereenigde Nederlanden, in 't hooft van welke de jaarlyxe Petitien en Conſenten geregiſtreert zyn, als het fondament van de verantwoording der adminiſtratie van de Ontfangers Generaal. Maar wanneer de Provincien begonden te vertraagen in het inbrengen van haar conſideratien en Conſenten op de generale Propoſitie, wierd een tyd vaſtgeſtelt met gemeene bewilliging, na verloop van welke de Provincien, die haar conſideratien en Conſenten niet hadden ingebragt, ſouden gehouden worden geconſenteerd te hebben in den inhoud der generale Propoſitie, en midsdien in alle de particuliere Petititien, daar in begreepen: waar op, boven de voorſ: Reſole. van haar Ho: Mo: van den 27 Decemb: 1629, die van den 31 Maert en 15 Juny 1635, en 25 April 1663, konnen nageſien worden. De Conſenten wierden vervolgens, na verloop van die geſette tyd, geopent ter preſentie van den Raad, en doorgaans aan deſelve overgegeeven, welke daar uit aanſtonds formeerde een Memorie van defecten, en de Gedeputeerden ter Generaliteit van de defectueuſe Provincien, de eene

voor,

voor, de andere naa, ontbood in den Raad, en door dat middel op een korte, en gemakkelyke, wyse onderregting gaff, en ontfong, aan, en van de Provincien op de difficulteiten, welke gevonden wierden in de ingebragte Consenten, en die veeltyds daar door bragt tot eenpaarigheid. Waar op men, onder anderen, kan nasien de Resolutien van den Raad van den 28 Octob: 1593, 21 July 1598, 25 en 26 Feb: 1599, 4 en 5 Janry: 1610, 9, 10, en 16 Decemb: 1626, 30 en 31 Maert, 25 Jul:, 16 en 18 Sept: 1628, 5 en 10 Janry: 1630 en 15 en 17 Nov: 1631, maar insonderheid die van de 5, 6, 8, en 9 Aug: 1611, 17, 20, en 21 Aug: 1630, en 25, 26, en 31 Janry: en 4 Feb: 1633.

Dog wanneer de difficulteiten in de Consenten niet konden op die wyse geconciliëert, en weggenoomen worden, en se van sonderlinge importantie waaren, deed men besendingen aan de difficulteerende Provincien, welke of de Raad van Staate decerneerde, 't zy amptshalven, 't zy op versoek en Resolutie van haar Ho: Mo:, of gedecerneert wierden door haar Ho: Mo:, en in het laaste geval bestonden uit Gedeputeerden uit derselver Vergadering, en uit den Raad van Staate: haar Ho: Mo: voor het jaar 1672 seer selden besendingen gedecerneert hebbende over het werk van de Consenten met uitsluyting van den Raad van Staate, gelyk sedert eenige jaaren ingevoerd is tegen het oud gebruik.

Men kan op de eerste van de voors: dryderley soorten van besendingen, zynde die, welke de Raad van Staate amptshalven decerneerde, nasien de Resolutien van den Raad van den 2 Octob:

2 Octob: 1589, 8 April 1591, 6 Juny 1595, 7 Aug: 1599, 16 Aug:, 12 en 13 Decemb: 1600, 16 Jun:, en 8 Jul: 1608, 10 en 11 Aug: 1627, 19 en 29 Maert 1629, 28 Feb: 1630, 8 Feb: en 27 Mey 1639, 25 en 26 Janry: 1640, 22 Mey en 2 Nov: 1641, 10 en 11 Maert 1642, 10 en 11 Jun: 1643, 18 Feb: 1644, 28 Aug: en 6 Septemb. 1645, 1 Nov: 1647, 12 Decemb: 1671 en 23 Mey 1672.

Op het tweede soort, of de besendingen, welke de Raad van Staate decerneerde op versoek, en Res:, van haar Ho: Mo:, en welke meest in gebruik waaren, de Resolutien van den Raad van den 8 en 9 April 1596, 5, 15, en 27 Decemb: 1597, 2 Janry: en 22 Decemb: 1598, 22 Nov: 1599, 29 Mey 1600, 2 Feb:, 12 en 29 Decemb: 1601, 21 Janry, 23 Feb:, en 13 Maert 1604, 10 en 17 Janry:, en 27 Mey 1605, 16, 18, en 20 Dec: 1606, 31 Janry: 1609, 4, 7, en 8 Feb:, en 23 Maert 1612, 28 Feb:, en 3 Decemb: 1622, 4 en 9 Nov: 1623, 28 Nov: 1626, 10, 13, en 14 Sept: 1627, 8 Maert, en 6 Aug: 1629, 4 Nov: 1633, 26 Maert, 31 July, 1, en 3 Aug: 1635, 17 Janry:, en 17 Mey 1636, 5 Feb:, en 7 Dec: 1637, 9 Maert, 15 Sept:, en 14 Decemb: 1640, 8 Maert, en 21 Juny 1642, 14, en 26 Maert, 20 Mey, en 10 Aug: 1644, 14 Octob: 1645, 13, en 14 Feb:, en 29 Juny 1646, 9 Octob: 1647, 18 Maert 1649, 19 Sept: 1665, 6 en 8 Feb: 1666, 12 July, en 6 Octob: 1667 (*a*), uit verscheide van welke Resolutien meede blykt, dat

(*a*) Sie ook *Res: Str. Genl.* 25 *Juny* 1676.

dat somwylen Brieven van credentie van haar Ho: Mo:, en van de Princen van Orange, meedegegeeven wierden aan de Gecommitteerden van den Raad, ongetwyffelt om meerder aansien, en klem, te geeven aan de besendingen.

En eindelyk op de besendingen, welke haar Ho: Mo: decerneerden uit derselver Vergaadering, en uit den Raad van Staate, de Resolutien van den Raad van den 28 Feb: 1594, 7 Maert, 1598, 5 Aug: 1610, 29 Maert, en 21 Octob: 1625, 14 Apr: 1626, 20, en 23 Feb:, en 27 Nov: 1627, 29 Maert, en 5 Dec: 1629, 31 Dec: 1631, 27 Octob: 1634, 9 Feb: 1638, 8 Feb: 1639, 19 Janry: 1643, 5, en 7 Juny 1650.

En het is niet te verwonderen, soo men voor het jaar 1672 byna geen exemplen vind van besendingen over het werk van de Consenten, door haar Ho: Mo: gedecerneert met uytsluyting van den Raad van Staate, gelyk boven gesegt is, dewyl men van ouds altyd verstaan heeft, dat de bevordering der Consenten, en van de voldoening derselve, het werk is van den Raad van Staate.

Soo seggen haar Ho: Mo: den 8 Janry 1605, wanneer de Raad sig excuseerde op haar incompleetheid van het doen van een besending na Vriesland, „ dat de Heeren Staaten vertrouwt hadden, dat de Raad op de verscheide „ vermaningen, aan haar gedaan, die deputatie „ tydelyk soude hebben geëffectueert, als aan „ den Raad incumbeerende, dewyl de Raad de „ propositie had gedaan, en de Gedeputeerden „ ter Vergadering van de Heeren Staaten Genl. „ genoeg souden hebben te doen met de Pro-

„ vin-

„ vincien respective, om de Consenten te vor-
„ deren, en de redenen, daar toe wesende, te
„ doen begrypen (*a*)".

En den 15 Juny 1635, „ dat de Raad van
„ Staate het geheel maniëment van de Genera-
„ liteits Financien in handen heeft, en dat ook
„ den Raad van Staate eigentlyk incumbeert,
„ de Provincien met schryvens, als ook met
„ besendingen, na geleegentheid, te beweegen
„ tot consent op de gedane Petitien, als ook
„ tot furnissement van dien":

En den 17 July 1638, „ dat het den Raad
„ van Staate eigentlyk incumbeert, de Provin-
„ cien te houden tot furnissement, en prestatie,
„ van de Consenten: en dat haar Ho: Mo: over-
„ sulx versoeken, dat de Raad van Staate daar
„ toe alle goede officien en devoiren wil aan-
„ wenden".

Ook vind men in het Register van Holland van het jaar 1627, dat de Staaten, geïnformeert zynde, dat de Raad van Staate sig op de absentie van de meeste Leeden excuseerde van een besending naa Zeeland over het werk van de Consenten (*b*), de Hollandsche Raaden ontbooden in haar Vergadering, en deselve
„ serieuselyk aanseiden, dat se dog alle moge-
„ lyke devoiren wilden doen, dat de Provincien
„ haar defecten wilden suyveren, en voldoen,
„ en met gestadige besendingen daar toe arbei-
„ den, en haar selve de moeite van reisen niet
„ onttrekken" (*c*).

En

(*a*) Sie *Res: Sten Gen.* 6, 8, en 17 *Jan:* 1605.
(*b*) *Res: Raad van State* 10, en 11 *Sept:* 1627.
(*c*) *Res: Sten van Holl.* 16 *Octob:* 1627.

En om den Raad te animeeren tot de uitvoering van dit lastig deel van desselfs Ampt, hebben haar Ho: Mo: sig meenigmaal aangebooden, om de devoiren van den Raad by de Provincien door Brieven te secondeeren: uitwysens haar Ho: Mo: Resolen van den 22 Janry 1633, 13 Mey 1634, 31 Janry:, 30 Nov:, en 4 Decemb. 1637, 18 July 1639, 9 Octob:, en 17 Nov: 1640, 2 Mey, en 24 Decemb: 1643, 30 Juny, en 20 July 1644, 16 Decemb: 1645, en 2 Decemb: 1671.

Gelyk se aan de andere syde meede verscheide maalen den Raad versogt hebben, de haare te secondeeren: uitwysens haar Ho: Mo: Resolutien van den 28 Dec: 1635, 12 Nov: 1636, 8 April 1643, en 12 Octob: 1649.

Waar uit in het voorbygaan aan te merken is, met hoe groote harmonie haar Ho: Mo:, en de Raad, egualyk ieverende voor het gemeene best, malkander plagten de hand te bieden om de defectueuse Provincien te brengen tot haar devoir.

Sonder dat eenig exempel gevonden word in al die jaaren, dat men ter Generaliteit door contradictien, off protesten, tegengegaan heeft het doen van besendingen aan de Provincien over het werk van de Consenten, off immers, dat gedefereert geworden is aan sodanige oppositien.

Voords is aan te merken ontrent de boven bygebragte Resolutien van den Raad nopende de voors: dryderly soorten van besendingen tot bevordering der Consenten, eerstelyk, dat die begeerig is de Resolutien van haar Ho: Mo: na te sien op de twee laaste soorten, deselve meerendeels sal vinden binnen de vier à vyff naast voor-

voorgaande daagen voor de aangetooge Resolen van den Raad, en dat daarom onnoodig geoordeelt is deselve alhier aan te haalen: en ten andere, dat soo verscheide van de bygebragte Resolutien spreeken, niet alleen van besendingen, dienende tot bevordering der Consenten, maar ook van besendingen, dienende tot bevordering van de prestatie derselve, het niet wel mogelyk geweest is die Resolutien uit een te schiften, om dat de besendingen veeltyds hebben gehad die beide oogmerken: gelyk die schifting ook onnoodig geweest is, om dat het Ampt van den Raad van Staate niet minder verseert ontrent de prestatie der Consenten op de Petitien, als ontrent het draagen derselve.

Ontrent welk point, zynde het laaste van de vier, waar op in het begin van dit Capittel gesegt is dat agt gegeeven moet worden in de verhandeling van het Ampt van den Raad van Staate ontrent het werk van de Consenten, te remarqueeren is, dat de Consenten ter Vergadedering van haar Ho: Mo: gedraagen, en aan den Raad van Staate afgesonden zynde, vervolgens daar op door den Raad decharges, of quitantien van Staat, gedepecheert wierden, en ter handen gestelt aan den Ontfanger Generaal, welke gedebiteert wierd met de verantwoording der decharges, om de voldoening der Consenten daar op te vorderen van de Provincien, de betaalingen aan te teekenen op de rug der decharges, en deselve, na de compleete voldoening, over te leeveren, om te dienen tot de liquidatien van de Provincien. Waar op men kan naasien de oude Instructien, en Reekeningen, van de Ontfangers Generaal.

De

De betaaling niet spoedig volgende op de Consenten, wierden op de representatie van den Ontfanger Genl. de Gedeputeerden van de defectueuse Provincien ontbooden in den Raad, gelyk, onder anderen, blykt uyt de Resolutien van den Raad van den 13 Feb: 1629, 19 en 27 Dec: 1631, 24, 29, 30, en 31 Mey 1634, 18 en 19 April, 10, 12, en 21 July, en 8 Octob: 1635, 23, 25, en 26 Janry, en 12 Juni 1636, 26, 27, 28, en 29 Aug: 1637, 26, 28, en 29 Octob: 1638, 2, 4, en 11 Feb:, 11 en 15 Juli 1639, 24 Febr:, 31 Maert, en 9 Juny 1640, 13, en 14 Decemb: 1641, 11 en 12 Decemb: 1648, 20 Maert, 26 Aug:, en 2 Decemb: 1649, en 6 Aug: 1650.

Vervolgens, wanneer het noodig was, wierden devoiren gedaan door brieven, en door besendingen aan de Proven, op welke laaste de boven aangetooge Resolutien konnen nagesien worden.

En dat alles niet helpende, trad de Raad van Staate eindelyk tot de executie, een stuk, dat te meer verdient op syn dag gestelt te worden, om dat het geheel in ongebruik geraakt, en als vergeeten is, schoon dat men het van ouds hield voor den band van de confederatie. En sal het daarom niet ondienstig weesen, hier te insereeren het berigt, welk de Raad den 29 Decem: 1662 aan haar Ho: Mo: op die materie gaf in een wydluftig, en wel leesenswaerdig, Advis op het stuk van de generale liquidatie, met den gevolge van dien (*a*).

„ In

(*a*) Deese Acte is geïnsereert in *het Reg: van Holl*, 10 *July* 1676, en in dat van *de Staaten Genl*. 4 *Aug*: 1676.

„ In het jaar 1579, ontrent een half jaar na
„ het vaststellen, en sluyten van de Unie en
„ het eeuwig Verbond" (segt de Raad in dat
Advis) „ is een solemneele Acte, by forme van
„ verbant ende submissie, opgestelt, en getee-
„ kent, daar by de Staaten van de Provincien
„ van Gelderland met het Graafschap Zutphen,
„ van Holland, Zeeland, Vriesland, Utregt,
„ ende van de Vriesche Ommelanden tusschen
„ de Eems ende Lauwers, haar onderling tot
„ het furnissement van haare Consenten ende
„ quoten verobligeert hebben, ende tot versee-
„ keringe van dien verbonden haare eygene per-
„ soonen, haare inwoonderen, ende ingesete-
„ nen, soo van de geheele Provincien, als van
„ ieder Stad ende Lidtmate van dien, elk in 't
„ bysonder, mitsgaders alle haare goederen, soo
„ geestelyke als weereltlyke, roerende ende on-
„ roerende, actien, en crediten, waar ende tot
„ wat plaatse, ende in wat Heeren Landen, die
„ geleegen mogten zyn, ende men die soude
„ weeten te bekoomen, om realyken en metter-
„ daad, sonder eenige forme van proces daarom
„ te houden, op, ende aan, de voorsz. persoo-
„ nen, ende goederen, verhaalt te worden, by
„ arrest, saisissement, becommeringe, of ver-
„ koopinge van haarluyder, ende een ieder van
„ de ingesetenen, ende inwoonderen, van de
„ onwillige Provincien, Steden ofte Leeden van
„ dien, persoonen, ende goederen, respective-
„ lyk, ofte ook met inlaage van Ruyteren, of
„ Soldaaten, of sulke andere weegen, als die
„ willige Provincien souden weeten te advi-
„ seeren, om de onwillige ende defectueuse

„ Pro-

„ Provincien tot haaren pligt, ende tot prestatie
„ van haare Consenten, te constringeeren, met
„ submissie van de respective Provincien, Steden
„ ende Leeden van dien, mitsgaders van de per-
„ soonen, ende goederen van de ingeseetenen,
„ ende inwoonderen derselver, t'samentlyk, en-
„ de bysonder, tot coërcie van allen Heeren
„ Hoven, Regteren, Wetten, ende Geregten,
„ van gansch Nederland &c: met renunciatie
„ van alle exceptien van divisie, excussie, ende
„ van alle andere gracien, privilegien, ende be-
„ hulp van regten, die haar, of haar ingesete-
„ nen, eenigsins ter contrarie mogten konnen
„ dienen &c: Den 2 Decemb: 1586 werden zyn
„ Excellentie ende den Raad van Staate by ex-
„ presse Resol^e. geautoriseert, de Provincien,
„ dewelke omtrent het furnissement van haare
„ quote souden gebreekig zyn, te executeeren,
„ reëelyk ende by feite, volgens de autorisatien
„ tot dien einde aan haar gegeeven (1); —— en
„ hebben haar Ho: Mo: op het fondament van
„ die voors. Acten ende Resolutien tot verschei-
„ de tyden op die voet aan de defectueuse Pro-
„ vincien doen schryven, ende deselve met die
„ ende diergelyke middelen van executie ge-
„ dreygt: ende heeft ook de Raad van Staate
„ selve nu en dan, hoewel seer traaglyk ende met
„ groote circumspectie, als alle andere aange-
„ wende devoiren te vergeefs waaren, sodanige
„ exe-

(1) Apparent dat gesien word op het 5 Art: der *Instructie* van den 18 *Aug:* 1584, en op *de Acte* van denselve datum, beide geïnsereert vooraan in *het Register van den Raad* van dat jaar.

„ 17 Art: van haar Instructie, dien aangaande
„ is ter neder gestelt, en wat nadere Resolutien
„ by haar Ho: Mo: op dat subject genoomen
„ zyn: maar dewyl de Raad evenwel wynige
„ exemplen van sodanige parate executien voor
„ haar had, en de gesaamentlyke Bondgenooten
„ in de illustre Vergadering, op de groote Zaal
„ A°. 1651. gehouden, op de materie, en op
„ de expediënten, daar ontrent verscheidentlyk
„ voorgeslaagen, niet volkoomen waaren gewor-
„ den van één sentiment, dat de Raad daarom
„ meende, dat onder anderen ook serieuselyk
„ by haar Ho: Mo: daar op diende gedelibereert
„ te worden, om, sonder prejudicie van de voors.
„ Articulen van de Unie, en van de Instructie
„ van den Raad, en sonder deselve eenigsins te
„ luxeeren, eenig generaal expediënt daar in te
„ vinden."

En gewisselyk indien het werk van de executie beter, en sodanig als de natuur van een wel geschikte societeit meedebrengt, was gereguleert geweest, en de Raad had konnen behoorlyk waarneemen dat important gedeelte van haar Ampt, het soude niet soo ver verloopen weesen met de voldoening der Consenten, dat de Raad al in het jaar 1662, wanneer haar Ho: Mo: het advis van den Raad vraagden „ over
„ een generale liquidatie tusschen de Provincien,
„ en *in specie* over de middelen om de liquida-
„ tie, met het geen daar van dependeert, vol-
„ koomen effect te doen sorteeren", sig genoodsaakt vond in bedenken te geeven of „ de
„ Provincien tot welker voordeel de balance
„ van de voorgeslaage liquidatie met eenige mil-
„ lioe-

„ fioenen foude overflaan, fouden geholpen wee-
„ fen met de ruïne, en ondergang, van haar
„ deficiëerende Bondgenooten: en of de deficiëe-
„ rende Provincien haar notoiren ondergang
„ goedwillig fouden aanfien, om te voldoen het
„ geen, dat zy nogtans regtmaatig fchuldig waa-
„ ren (a)": daar door aanwyfende, dat de de-
fecten van verfcheide Provincien foo groot waa-
ren, dat het remedie door de tyd erger gewor-
den was als de quaal: en verfoekende vervol-
gens, dat haar Ho: Mo: na haar wysheid wil-
den overleggen, „ of het niet beeter waar, het
„ werk van de liquidatie te handelen met
„ discretie, en moderatie, en liever verdagt te
„ weefen op fodanige vafte, en onverbreekely-
„ ke, middelen voor het toekoomende op het
„ draagen, inbrengen, liquideeren, en execu-
„ teeren der Confenten, als door den Raad by
„ haar Advis van den 5 Janry: 1630, en by de
„ generale Petitie van den 8 Novemb: 1636,
„ voorgeflaagen waaren (a)."

Was deefe heilfaame voorflag in die tyd ge-
volgt geweeft, het geheele werk van de Con-
fenten foude jeegenwoordig niet ftaan op foo
loffe fchroeven, en de Staat foude minder gevaar
loopen van geheel verlooren te gaan door de
ongebonde vryheid ontrent dit ftuk, een ftuk,
foo effentiëel, dat men wel mag feggen, dat
het de band is van de Unie, of confederatie,
tuffchen de Provincien, en dat die band ver-
brooken weefende, het geheel einde en oogmerk
van de Unie, zynde de gemeene defenfie met
ge-

(a) *Advis van den Raad* 29 *Decemb*: 1662.

gemeene magt en middelen, komt te verdwynen.

En, hoewel het buyten het bestek van dit werk is, soo kan men egter niet naalaaten, om de importantie van de saake, hier by te voegen, dat het seer te verwonderen is, dat de ernstige representatien, welke de Raad van Staate genoegsaam alle jaaren op dit subject gedaan heeft, van geen meerder uitwerking geweest zyn, en particulierlyk na het jaar 1650.

Soo lang den Oorlog met Spagnien duurde, en de Princen van Orange aan het hoofd van de Republicq waaren, maakte de vrees voor een magtig vyand, en het gesag en directie van de Stadhouders, dat de Provincien nog al eenigsins pasten op het draagen en voldoen der Consenten.

Men was in al die tyd ter Generaliteit nog vry regulier in het observeeren van de oude ordre op het openen der jaarlyxe Consenten, en op het doen van ernstige devoiren by de defectueuse Provincien, om die te beweegen tot het suyveren van haar defecten, soo in de Consenten, als in de voldoening derselve. Men deed besendingen ten dien einde, soo meenigmaal als het noodig was. En selfs wierd het middel van de executie nu en dan in het werk gestelt.

Maar doe de vrees voor Spagnien verdweenen was, en het gesag van de Princen van Orange ophield, was het ligt te sien voor die kennis van de constitutie van de Regeering, en oogen in het voorhoofd hadden, dat het hoog tyd was, om beeter ordre te stellen op het stuk van de Consenten, of dat voortaan nergens op staat soude te maaken weesen.

Dit

Dit was het werk geweest van de extraordinaris Vergadering, die in het jaar 1651 gehouden is op de groote Zaal van het Hoff in den Haage. Maar ver van daar. Het stuk van de Consenten wierd soo wynig gebragt in deliberatie in die illustre Vergadering, als of na de vreede met Spagnien noit nieuwen oorlog, en na het vaststellen van het getal van de Militie naa de geleegentheid van die tyd noit geleegentheid tot het vermeerderen derselve, of tot andere extraordinaris Consenten, te wagten was.

En het is vooral verwonderenswaerdig, dat wanneer in die Vergadering de Provincien genoegsaam eens waaren over de middelen tot beslegting der verschillen, welke souden moogen ontstaan tusschen de Provincien over saaken, waar in geen overstemming plaats heeft volgens de Unie, de Provincie van Holland *de materie van de Consenten* wilde uitgesondert hebben (*a*), en liever had dat de Vergadering scheide, sonder dat gewigtig point gebragt te hebben tot conclusie, als dat de minste kreuk soude gegeeven worden aan de vryheid der Consenten, dat is van het inwilligen, of niet inwilligen, der nodige lasten tot de gemeene defensie, schoon uit de natuur der saake haar paalen hebbende in alle wel gereguleerde societeiten. Soo wynig voorsaagen doe de Regenten van Holland, dat de Staat in wat meer als vyftig jaaren soude moeten voeren dry swaare oorloogen tegen Vrankryk, en dry tegen Engeland: dat de last van die oorloogen soude gedraagen worden met seer ongelyke schou-

(*a*) Sie *Res: van de Groote Vergadering* 19 *Aug*: 1651.

ſchouders: en dat het de Prove. van Holland ſoude weeſen, die ver uit de meeſte reeden van klagte ſoude hebben over die ongelykheid, en over de onbepaalde vryheid der Conſenten? of liever, de Regenten van Holland hadden de gedagten nog ſoo vol van het gepaſſeerde in het jaar 1650, wanneer 'er queſtie was over het aanhouden van wat meerder of minder Militie in tyd van vreede, waar ontrent Holland meende niet te moeten toegeeven aan het ſentiment der andere ſes Provincien, en van de beide Heeren Stadhouders, dat zy met geen genoegſaame attentie, en onſydigheid, tegen malkander balanceerden de inconveniënten, welke onder een ſodanige conſtitutie van Regeering als die van het jaar 1651 by vervolg van tyd te vreeſen waaren, aan de eene kant uit de onbepaalde vryheid van Conſenten, welke de nodige middelen tot de gemeene defenſie der geüniëerde Provincien ſoude doen afhangen van het oordeel, of ſinnelykheid, van elke Prove. in het byſonder: en aan de andere kant, uit het ſubmitteeren van de verſchillen, welke ſouden moogen ontſtaan over die middelen, aan deſelve deciſie, of uitſpraak, als alle andere verſchillen.

Behalven, dat 'er eſſentiëelder pointen als dat van de Conſenten waaren, welke moeſten gereſerveert worden om geruſt te weeſen tegen diergelyke inconveniënten als die van het jaar 1650. De reſervatie van de vryheid in het ſtuk van de Conſenten ſoude wynig gebaat hebben, indien men by deciſie van de queſtie over het aanſtellen van een Capitein Generaal, of van een Veldmaarſchalk, die niet lang daar naa ont-

ſtont,

ſtont, had konnen aan de Prov. van Holland opdringen een militair Overhoofd, welke de andere Provincien, of de meeſte, op zyn zyde hebbende, had konnen de militaire magt misbruiken op gelyke wyſe, als gedaan was in het jaar 1650.

Soo tegen dit laaſte point was voorſien geweeſt, had men niet te vreeſen gehad voor het ſubmitteeren van de vryheid der Conſenten aan de maatreegels van alle wel gereguleerde ſocieteiten, nog behoefd, om de aanſtelling van een Overhoofd van de Militie te weeren, het werk van de Militie te ſetten op ſoo loſſe ſchroeven, als men te vooren geſet had dat van de Conſenten, en de Unie te ontſenuwen door ſe te doen paſſeeren voor een bloote defenſive Alliantie tuſſchen ſeeven allesins independente Staaten (1).

Na het jaar 1651 is het werk van de Conſenten wel nu en dan leevendig gemaakt (*a*). Maar of den iever was niet groot genoeg, of de tyd, die men daar toe nam, niet ſoo favorabel voor een deliberatie van die natuur, dat men daar van konde een goeden uitſlag wagten: en ondertuſſchen is het werk ſoo ver verloopen, als booven geſegt is.

Om te beſluyten, de devoiren, welke de Raad van Staate ſoo voor als na het jaar 1651 gedaan heeft op dit important ſubject, ſouden naa alle ſchyn geweeſt zyn van beeter uitwerking, indien

(1) Holland begreep dit naderhand, maar te laat. Sie *Reſ: Stn van Holt*. 2 *Mey* 1663.

(*a*) Sie ſpecial; de eevengem: *Reſ: Stn van Holt*. 2 *Mey* 1663.

dien de Vergaadering van haar Ho: Mo: altyd begreepen had, gelyk ſe begreep in het jaar 1593, „ dat de vaſtigheid, en het eenig fonda-„ ment, van de eenigheid van de geſamentlyke „ Provincien, geleegen is in het vereffenen der „ Conſenten (*a*)". een ſpreuk, die het moet doen aanſien voor een wonderwerk van de Goddelyke Voorſienigheid, dat een gebouw, dat geen vaster fondament heeft, als dat van de ſeeven Vereenigde Provincien, of liever een gebouw, waar van het fondament manqueert, dat van binnen ondermynt word, en dat van buyten reis op reis aanſtoot lyd, nog over einde ſtaat.

(*a*) Sie *Reſ: Str. Generaal* 28 *Aug:* 1593.

HET

HET VYFDE CAPITTEEL.

Van het Ampt van den Raad van Staate ontrent de Middelen van het district van de Generaliteit.

Het Ampt van den Raad van Staate ontrent de Consenten van de Provincien afgehandelt zynde in het voorgaande Capittel, moet na de verdeeling, in het begin van het selve gemaakt, nu vervolgens gehandelt worden van het Ampt van den Raad ontrent de Middelen van het district van de Generaliteit, of de Verpondingen, gemeene Middelen, Beeden, Domynen, en Geestelyke Goederen, van de Quartieren, en Steeden, immediatelyk onder de Generaliteit resorteerende. Welken aangaande vooraf moet aangemerkt worden, dat by het 17 Art: der Instructie van den 12 April 1588, en by het 26 van die van den 18 July 1651, onder die Middelen eens en vooral begreepen zyn de Middelen *van de Steeden, en Plautsen, die nog souden worden verovert*, soo wel als van de geene, welke resorteerden onder de Generaliteit ten tyde van het arresteeren der voorsz: Instructien.

Waar uit af te neemen is, met wat fondament na de reductie van Ryssel, en van andere Steeden in Vlaanderen en Artois, in de jaaren 1708 en volgende gesustineert is, dat de administratie der Middelen van die Steeden, en van de onderhoorige Castelenyen, en Ambagten, niet competeerde aan den Raad, voor dat die door haar Ho: Mo: aan den Raad gedefereert wierd by expresse Resolutie.

Het geen vooraf gesegt zynde, sal nu vervol-

volgens gesprooken worden van de vyf volgende pointen.

1. Eerstelyk van de Placaaten, en Ordonnancien, waar naa de Generaliteits Middelen geheeven worden.

Ten anderen, van de aanstelling der Ontfangers, en Rentmeesters, tot den ontfang en collecte van de Middelen.

Ten derde, van de parate executie, soo tegen de debiteurs van de Generaliteits Middelen, als tegen de Pagters, en Ontfangers, en derselver borgen.

Ten vierde, van de judicature in cas van fraude, en contraventie, der Placaaten, en Ordonnancien, waar naa de Middelen geheeven worden.

En ten vyfde, van het verleenen van remissie aan de debiteurs van de Generaliteits Middelen, soo Pagters, als andere.

Wat aangaat het eerste point, hoewel het 9 Art: der Instructie van den 12 April 1588, en het 16 van die van den 18 July 1651, meedebrengen, „ dat de Raad in den ophef der „ generaale Middelen sal volgen, en doen vol„ gen, alsulke Instructie, en Ordonnancien, als „ by de Generale Staaten daar op gemaakt zyn, „ of nog gemaakt sullen worden", soo zyn nogtans successivelyk, na dat den ophef van eenige Middelen vastgestelt is by haar Ho: Mo:, de Placaaten, en Ordonnancien, waar naa deselve geheeven worden, gemaakt en geëmaneert by den Raad van Staate op de naam van haar Ho: Mo:, welker naam de Raad volgens haar Instructie (*a*) gewoon is te gebruiken in de Placaa-

(*a*) *Instructie* 12 *April* 1588 *Art*: 29, 18 *July* 1651 *Art*: 47.

caaten, Ordonnancien, Commissien, en andere depeschen van importantie. Soo dat de eerste Instructie van den 18 Aug: 1584 (*a*), autoriseerende den Raad tot het maaken, en redresseeren, der Ordonnancien op den ophef der Middelen, in de practyq geprevaleert heeft boven de twee volgende Instructien.

Soo vind men (om maar te spreeken van de gemeene Middelen, als welke het voornaam object zyn van de Placaaten en Ordonnancien op het stuk der Middelen) dat de Raad van Staate deselve in het jaar 1609 gerevideert, gecorrigeert, en geampliëert heeft (*b*): want men heeft de Resolutie, waar by se eerst gearresteert zyn, niet konnen vinden, soo 'et anders een sodanige Res: is, en men niet in het begin simpelyk gevolgt heeft de oude Brabandsche, en Vlaamsche, Ordonnancien.

Den 9 Aug: 1636 heeft de Raad andermaal Commissarissen gestelt tot het revideeren der Ordonnancien op de gemeene Middelen, welker rapport niet gevonden word.

Maar in het jaar 1654, wanneer die Commissie vernieuwt is by Res: van den 1 Aug:, is den 6 daar aan volgende het generaal Placaat van nieuws door den Raad gearresteert, met eenige correctien, en ampliatien, den 8 de generaale, en den 18 de particuliere Ordonnancien (1).

Waar

(*a*) *Art*: 5.

(*b*) Sie *Res*: *Raad van St*. 17 *Sept*: 1609.

(1) Het generaal Placaat, en de generale en particuliere Ordonnantien, zyn nader gerevideert volgens *Resol*: *van den Raad van St*. *van den* 3 *Sept*: 1715, en van nieuws gearresteert den 31 *Jan*:, 6 *Febr*:, 5 *Maart*, 29 *July*, 10, 19, 20, en 26 *Aug*: 1716.

Waar by men soude voegen een groot getal van particuliere Ordonnancien, seedert geëmaneert door den Raad van Staate, soo op den ophef van de by Resᵉ. van de Bondgenooten nieuw opgestelde Middelen, als tot beeter practyq, ampliatie, en correctie, der vorige Ordonnancien, indien die niet meerendeels te vinden waaren in de gedrukte Placaatboeken.

Belangende het tweede point, of de aanstelling der Ontfangers, en Rentmeesters, tot den ontfang en collecte van de Generaliteits Middelen, is te remarqueeren, dat het vyfde Art: der Instructie van den 18 Aug: 1584 den Raad autoriseert tot het aanstellen van Ontfʳˢ, Collecteurs, en andere Officieren. Maar dewyl van dat point niet gesprooken word in de volgende Instructien, is daar over nu en dan verschil ontstaan tusschen haar Ho: Mo: en den Raad, en bysonder in het jaar 1648. Waar op men kan nasien haar Ho: Mo: Resolutien van den 11, en 30 Decemb: 1648, en 3 Maert 1649, de Resolutien van den Raad van den 8 en 30 Decemb. 1648, en 8 Maert 1649, en die van de Staaten van Holland, welke daar ontrent de syde van den Raad hielden, van den 12, 15, 16, en 22 Decemb: 1648, gelyk ook de aanteekeningen van de Gedeputeerden van Holland ter Generaliteit van den 16 Nov:, en 18 Decemb: van het selve jaar.

Eindelyk is het verschil naa verscheide conferentien, en voorslaagen, ingeschikt by de bekende Res: van haar Ho: Mo: van den 1 Octob: 1661, volgens welke de aanstelling van alle de Ontfangers, en Rentmeesters van de Generaliteits Mid-

Middelen verbleeven is aan den Raad van Staate, uitgesondert van de Ontfangers van de beeden, en beurssen: om niet te spreeken van den Ontfanger Genl. van de Vereenigde Nederlanden, welke haar Ho: Mo: altyd aangestelt hebben.

Zynde ontrent die Resolutie aan te merken, dat de gansche draad derselve, en voornaamelyk het hoofd, op een overtuigende manier aanwysen; dat deselve eigentlyk niet is een Resolutie, waar by eenig regt, welk de Raad te vooren niet had, aan den Raad gegeeven word: maar veel eer een minnelyk accoord, gestelt by forme van Resolutie, waar van het concept daarom ook ingestelt is door wederzyds Commissarissen op expresse Resole van haar Ho: Mo: van den 27 April 1660, definiëerende van welke Ampten de begeeving toequam aan haar Ho: Mo:, en van welke aan den Raad, tot voorkooming van verdere *disputen*, *en verschillen*, na dat lang gearbeid was om ten dien einde uit te vinden *expediënten en voorslaagen.*

En het is dien conform, dat de Raad in het jaar 1713 (1) schreef aan haar Ho: Mo:, welke doe sustineerden, dat by het conquesteeren van de Steeden, de generale dispositie over de Ampten aan haar soude competeeren, soo lang als de departementen niet gereguleert zyn: en dat het selve niet soude stryden met de voorss: Res:, en met de Lyst van verdeeling der Ampten daar in geïnsereert (*a*): „ dat de Raad niet wel konde „ be-

(1) 13 *Jany* 1713.
(*a*) Sie *Resi Str Gen*. 31 *Mey* 1713.

„ begrypen, eerstelyk, met wat oogmerk de „ Lyst der Ampten, staande ter bestelling van „ haar Ho: Mo:, met soo veel sorgvuldigheid in- „ gestelt, en in de voorf: Ref: geïnsereert is, „ indien haar Ho: Mo: hebben een onbepaalt „ regt tot de begeeving van alle Generaliteits „ Ampten, die door haar niet uitdrukkelyk ge- „ defereert zyn aan den Raad van Staate, of „ aan anderen: ten tweede, hoe soo veele jaaren „ lang heeft konnen gedisputeert worden tus- „ schen haar Ho: Mo: en den Raad over de „ begeeving der Ampten, hoe soo veel confe- „ rentien daar over aangestelt, en hoe soo veel „ expediënten, en voorslaagen, tot wegneeming „ der disputen gedaan zyn, als de voorf: Ref: „ uitwyst, indien het begryp van de Regeering „ in die tyden geweest waar, en indien by ge- „ volg maar had behoeft met wynig woorden „ geantwoord te worden, *dat de Raad geen regt* „ *had tot begeeving van Ampten, als by expresse* „ *delatie van haar Ho: Mo:, telkenmaale als het* „ *ressort van den Staat vergroot is door nieuwe* „ *conquesten*: en ten derde, waar by het toekomt, „ soo de voorf. sustenue van haar Ho: Mo: plaats „ heeft, dat in de meergem: Resolutie nergens „ een woord gebruikt word, welk na *delatie* „ smaakt, maar in teegendeel overal woorden, „ welke klaar aanwysen, dat wederzyds pos- „ sessie de grondslag van de Resolutie is, gelyk „ als *blyven: gelaaten worden*: en diergelyke".

Ontrent de parate executie, zynde het derde van de voorf. vyf pointen, valt niet sonderlings aan te merken, als dat men seedert eenige jaaren heeft begonnen te disputeeren, of de Raad ge-

regtigt is om de Ontfangs., Collecteurs, en Pagters van de Generaliteits Middelen, en haar borgen, paratelyk te executeren op het territoir van de Vereenigde Provincien, en of het ſeventiende Art: van de Inſtructie van den Raad daar op applicabel is, uitgeſondert wanneer de executie ſoude raaken de Conſenten van de Provincien, of gedreeven worden ten laſte van Pagters van Middelen, welke volgens het vyfde en ſesde Art: van de Unie ſouden verpagt worden over alle de Provincien ten behoeve van de Generaliteit.

De Heeren Gecommitteerde Raaden van Holland den 17 Dec: 1695 na gewoonte territoir, of permiſſie, verleend hebbende aan den Ontfanger Generaal der Vereenigde Nederlanden, om binnen Amſterdam paratelyk te executeeren eenen Herman Muller borg van Gerard van Nier Ontfanger wegens den Staat van de verpande Spaanſche regten op de Schelde, wygerden Schepenen van Amſterdam, aan welke de Deurwaarder van het Comtoir Generaal ſig addresſeerde om aſſiſtentie, de executie te gedoogen. Waar op de Brief van den Raad van den 15 Maert 1696 aan de Heeren Staaten van Holland, en die van de Regeering van Amſterdam van den 8 Mey daar aan volgende meede aan de Staaten, welke in handen van Commiſſariſſen geſtelt, en gebleeven is, konnen nageſien worden.

De Gecommitteerde Raaden hebben ſedert nog wel diergelyke permiſſien verleent, en namelyk in Octob. 1697, om te executeeren de borgen van wylen Abraham Elſevier in ſyn leeven

Ontfanger van de Verpondingen over het Quartier van Kempeland Meyerye van 's Hertogenbosch, den 26 Juny 1699, om te executeeren de goederen, en borgen, van wylen Willem de Wildt in syn leeven Ontfanger van de Verpondingen over het selve Quartier, en nog ten selven daage, om te executeeren Mr. Simon Roseboom voor seekere penningen, breeder gemeld in haar Ho: Mo: Res: van den 16 Jan: 1697.

Maar alsoo de andere Steeden, siende dat Amsterdam niet wilde gedoogen de parate executie van den Raad van Staate, sig ongeneege toonden om die in den haare toe te laaten, soo lang als het disput met Amsterdam niet afgedaan was, hebben de Gecommde Raaden na het jaar 1699 geen permissien meer ten dien einde verleend, deselve wel niet opentlyk wygerende, maar niet disponeerende op de versoeken, welke daar toe gedaan zyn, en onder de hand de reeden daar van te verstaan geevende (1).

In het selve jaar 1699 ontmoetede den Ontfanger Genl. gelyke difficulteit in de Prove van Gelderland ontrent de executie van de borg van Johan Goris gedeporteerden Ontfanger van de Kerkelyke Goederen te Oostburg in Vlaanderen. Het geen den Raad van Staate, consideereerende het

(1) Na. De swarigheid van de Gecommitrde Raaden raakt meer de borgen als de Onfangers, of haar erfgenaamen: zynde den 17 *Aug*: 1718 nog territoir verleent tegen de Wede. van den Ontfangr. Martini, den 30 *Sept*: 1718 tegen den geweesen Ontfangr. Genl. de Jonge van Ellemeet, den 30 *Junii* 1722 tegen de Weduwe van wylen denselven Ontfangr. Genl., den 14 *July* 1722 tegen den Ontfanger Genl. van Hogendorp.

het gevolg van de saak, deed resolveeren, om by Missive (*a*) voor te houden aan de Heeren Staaten van Gelderland de reedenen, „ waarom
„ aan den Ontfanger Generaal, des versoekende,
„ geen territoir, of permissie, kan geweygert
„ worden om door den Deurwr. van zyn Com-
„ toir met assistentie van het Geregt van de
„ Plaats, daar de persoonen van de Ontfangers
„ en Rentmrs van de Generaliteits Middelen, of
„ haar borgen, sig onthouden, of daar derselver
„ goederen leggen, tegen deselve te procedee-
„ ren by parate executie: behoudens dat de
„ preferentie en concurrentie tusschen de ge-
„ meene saak, en de particuliere crediteuren
„ van de voorsz Ontfangers, en Rentmeesters,
„ of derselver borgen, over de penningen, ge-
„ procedeert van de geëxecuteerde goederen,
„ gehouden worde voor de Geregten van de
„ Plaatsen, waar onder de goederen leggen,
„ sonder praejudicie nogtans van het legaal ver-
„ band, de gemeene saak na Regten compe-
„ teerende".

Deese redenen, sodanig als se ter neder gestelt zyn in de Missive, bestaan daar in, „ dat de
„ penningen, waar voor de Ontfangers, en
„ Rentmeesters, en derselver borgen, geëxecu-
„ teert worden, geen penningen zyn van par-
„ ticuliere ingesetenen, nog selfs van particu-
„ liere Provincien, maar van de seeven Veree-
„ nigde Provincien, uit welker naam en last,
„ en tot welker behoef, se geheeven worden,
„ en

(*a*) *Missive* 14 *Novemb:* 1699.

„ en aan welke de volle dispositie daar over
„ toekomt:

„ Dat de Lasten, die daar uit vervallen wor-
„ den, gelyk als de interessen van de Capi-
„ taalen, genegotieëert op Resol^e. en ten dienste
„ van de gesamentlyke Bondgenooten, de tracte-
„ menten van de Ministers en bedienden van
„ de Vergadering van haar Ho: Mo:, van den
„ Raad van State, en van de Generaliteits Ree-
„ kenkamer, en alle de andere ordinaris Lasten
„ van de Generaliteit, lasten en schulden syn
„ van de seeven Vereenigde Provincien, en
„ niet van de Quartieren van Brabant, en Vlaan-
„ deren, daar de Generaliteits Middelen meest
„ geheeven worden:

„ Dat de directie en administratie van die
„ Middelen gegeeven is by de seeven Veree-
„ nigde Provincien aan haar gesaamentlyke Ge-
„ commen in den Raad van Staate, met magt,
„ om in het innen en executeeren derselve te
„ procedeeren, gelyk men gewoon is te doen
„ ontrent 's Princen penningen, voorbehoudens
„ alleen, dat niemant sal geëvoceert worden
„ buyten de Provincie, waar in hy woont,
„ sonder consent van de Staaten van deselve
„ Prov^e., een precautie, die goed is in haar
„ selfs, en die van de kant van den Raad altyd
„ gerespecteert word, als doende nimmer eenige
„ executie beginnen, sonder daar toe alvoorens
„ te hebben laaten versoeken territoir, of
„ permisse:

„ En eindelyk, dat de Reekeningen van de
„ Generaliteits Middelen opgenoomen worden,
„ en de slooten van deselve, zynde de gewys-
„ den,

„ den, waar uit de Ontfangers, en Rentm^rs^,
„ en derselver borgen geëxecuteert worden, ge-
„ formeert door Gecommitteerden van de seeven
„ Vereenigde Provincien in de Generaliteits Ree-
„ kenkamer; en dat de geenen, die sig beswaart
„ vinden by die slooten, daar van moeten redres
„ versoeken aan den Raad van Staate, sonder
„ dat eenige andere regtbank, hooge of laage,
„ kan kennis neemen, of de Reekeningen van
„ de Generaliteits comtablen wel, of qualyk,
„ opgenoomen, en geslooten zyn, sonder sig
„ directelyk aan te maatigen dat geene, dat de
„ gesaamentlyke Bondgenooten formeelyk gede-
„ mandeert hebben aan haar Gecommitteerden
„ in den Raad van State, en Generaliteits Ree-
„ kenkamer."

Deese redenen waaren van effect, want de Staaten van Gelderland stonden by Resol^e^. van den 8 Decemb: van het selve jaar 1699 de parate executie toe op de goederen van den gem: borg.

Maar om niet meerder subject te weesen aan diergelyke moeyelykheeden, resolveerde de Raad den 24 Nov: 1702, voortaan geen borgen aan te neemen voor de administratie van Ontfangers en Rentm^rs^, als die woonagtig, of gegoed, zyn onder het ressort van de Generaliteit, of doen blyken van de overgifte van de parate executie door de Provincien, waar in se woonen. En is sedert een gebruyk geworden, dat de Provincien op de Acten van borgtogt verleenen Acten van consent, of territoir, tot het dirigeeren der parate executie.

Uit het geene gesegt is van de paraate executie van de Raad van Staate tegen de Ontfan-

gers van de Generaliteits Middelen, en derselver borgen, schynt noodsaakelyk te volgen, dat de Ontfangers en derselver borgen, meenende qualyk geëxecuteert te worden, geen ander behulp daar tegen hebben als te koomen in oppositie voor den Raad van Staate, en dat soo wel, wanneer zy worden geëxecuteert tot voldoening van slooten van Reekeningen, opgenoomen en geslooten ten bureele van de Generaliteits Reekenkaamer, als wanneer zy worden geëxecuteert over het geen, dat zy schuldig zyn volgens haar maandstaaten, of andere schuldbekentenis.

Gelyk dan in het Advis van Commissarissen van haar Ho: Mo: en van de Raad van Staate van den 28 Febr: 1658 over de Revisie der Sententien van de Raad van Staate getelt worden onder de Sententien, welke geen Revisie souden subject weesen, *de recolementen van Reekeningen, resulteerende uit de administratie der Middelen*. Waar door notoirlyk niets anders kan verstaan worden als de Sententien van den Raad in cas van oppositie tegen de executie der slooten van de Reekenkamer, doordien op geen andere wyse recolement van Reekeningen, geslooten ten bureele van de Generaliteits Reekenkaamer, kan versogt worden van den Raad van Staate.

Dan men vind niet, dat diergelyk recollement, of anders Mandement in cas van oppositie tegen de executie der slooten van de Generaliteits Reekenkamer, door iemand versogt is voor het jaar 1672, wanneer de Kaamer by Resolc. van den 27 April verhoogt hebbende het slot der conclusive Reekening van den geweesen Ontfanger Generaal Philip Doublet Heer van

Groe-

Groeneveld van het jaar 1666 met 325449 : 1 : 5 :, deselve ontfangen is door den Raad van Staate in oppositie tegen de executie van dat verhoogde slot, welk haar Ho: Mo: by Resolutie van den 13 Decemb: van het selve jaar 1672 gesonden hadden aan den Raad, om het te doen invorderen; dès dat de gem: geweesen Ontfanger Generaal soude moogen koomen in oppositie tegen de executie, voor soo veel hy soude moogen meenen beswaart te weesen met de Apostillen van de Reekenkaamer op eenige posten van zyn reekening: lastende in dat geval twee van 's Lands Adven de geregtigheid van het Land tegen hem waar te neemen.

Waar op den 2 Septemb: 1673 volgde een Sententie van den Raad van Staate ten voordeele van den Opposant.

Maar den 2 Octob: van het selve jaar 1673, naa dat de erfgenaamen van wylen Johan Doublet in zyn leeven meede Ontfanger Generaal insgelyx versogt hadden aan den Raad van Staate, ontfangen te worden in oppositie tegen de executie van het slot der conclusive Reekening van het jaar 1628, geformeert ten bureele van de Generale Reekenkamer den 27 Maert van het selve jaar 1673, schreef de Reekenkamer een Brief aan haar Ho: Mo:, waar in gesustineert word, dat het een nieuwigheid soude weesen te koomen in oppositie voor de Raad van Staate tegen de executie van haar slooten, met versoek dat haar Ho: Mo: gelieven te verklaaren by ampliatie van haar Instructie, dat geen comptablen sullen ontfangen worden in oppositie tegen de executie van haar slooten: maar dat de

geene, die sig daar by gegraveert vinden, sullen konnen ontfangen worden in Revisie door haar Ho: Mo: en door niemand anders, op de voet van het 50ste Artl. der Instructie van de Collegien ter Admiraliteit:

En den 4 Novemb: daar aan volgende wierd een advis uitgebragt ter Generaliteit niet veel verschillende van die voorslag.

Maar, hoewel de Reekenkaamer, voorsiende, soo het schynt, dat die voorslag soude stuiten, indien se gebragt wierd ter deliberatie van de Provincien, haar werk had gemaakt in de voors: Missive van te bewysen, dat de Vergadering van haar Ho: Mo: de Instructie van de Kaamer gemaakt, en die nu en dan met eenige Articulen geamplieert, en geëlucideert, had naa tyds geleegentheid, en dat de Vergadering by gevolg het wel weder konde doen in deese, soo waaren de Gedeputeerden ter Generaliteit evenwel te voorsigtig, om een saak van die natuur over sig te neemen, maar bragten se aan haar Principaalen, welke geene van alle sig daar voor verklaard hebben, schoon dat de Provincie van Holland in den aanvang daar toe inclineerde (a):

Want deselve had sig soo ver laaten inneemen door de Reekenkaamer, dat se, siende dat de Raad van Staate de erfgenaamen soude ontfangen in oppositie, gelyk den 5 Octob: geschiede, eenige daagen te vooren resolveerde op het advis van de Gecommitteerde Raaden, de erfgenaamen Provincialyk te doen executeeren voor een somme van 3874204 : 12 : 5 :, zynde Hollands

(a) Sie *Res: Str. van Holl.* 27 *Octob:* 1673.

lands quote in het ſlot, met renunciatie voor haar quote aan de executie van den Raad van Staate (*a*):

Een ſaak, welke vreemd in de ooren klonk aan de Gedeputeerden van de andere Provincien ter Generaliteit (*b*), en welke eindelyk ſodanig ingeſchikt wierd, dat, de Provintie van Holland haar executie laatende vaaren, haar Ho: Mo: het verſchil over de voldoening van het ſlot ſtelden aan gedelegueerde Regters, mids dat de erfgenaamen ſouden furneeren binnen dry weeken, niet het volle ſlot, nog ſelfs de 3874204: 12: 5:, waar voor Holland deſelve Provincialyk had gedaan executeeren, maar alleen 326037: 6: 7:, en gelyke ſomme binnen 's jaars naa het noemen der gedelegueerde Regters, ſoo die ondertuſſchen de ſaak niet afdeeden (*c*).

Dat de Raad van Staate geen ongelyk gehad had van de erfgenaamen te ontfangen in oppoſitie, bleek niet lang daar naa uit de Sententie der gedelegueerde Regters, welke, in cas van oppoſitie regt doende, van de 24 queſtieuſe poſten, bedraagende ſaamen niet minder als 5061310: 10: 9:, maar 10, ſaamen niet meer bedraagende als 259107: 11: 5:, gedecideert hebben tot nadeel van de erfgenaamen, en alle de overige, ter ſomme van 4802202: 19: 4:, tot haar voordeel (*d*).

Ook

(*a*) Sie *Reſ: St*[en] *van Holl*[t]. 28 *Sept:*, en *Gecomm*[de] *Raaden* 2 *Octob:* 1673.

(*b*) Sie *Reſ: St*[en] *Generaal*, 9, 17, 19, 20, 24, en 28 *Octob:* 1673.

(*c*) Sie *Reſ: St*[en] *Gen*[l]. 4 *Novemb:* 1673.

(*d*) Sie *Reſ: St*[en] *Gen*[l]. 20 *Janry:* 1676, in welke de Sententie geïnſereert is.

Ook kan iemand, die eenige kennis van regtspleeging heeft, niet nalaaten sig te verwonderen, als hy in de Resolutie van de Staaten van Holland van den 27 Octob: 1673 naleest de reedenen, waar meede beweerd wierd, dat de slooten van de Generaliteits Reekenkamer by provisie moeten hebben haar executie, en dat de Raad van Staate self soude van dat begryp geweest zyn in andere geleegentheeden.

En, dat het vreemst van allen is, deselve Resolutie, waar in beweerd word dat de slooten van de Reekenkamer by provisie executabel zyn, gaat daar heen, dat de meergemelde erfgenaamen by provisie souden volstaan met het furnissement van 326937: 16: 7:, een seer geringe somme in vergelyking van het slot (1).

Maar die geringe somme voldeed aan het oogmerk, welke uit de Resole. selve blykt het voornaam motif geweest te zyn, waarom Holland in die tyd met soo veel iever dreef, dat de slooten van de Generaliteits Reekenkaamer by provisie moeten hebben haar executie, en dat daar tegen geen oppositie plaats heeft, maar alleen Revisie, welke geen executie stuit.

Voor de rest, betuigde de Raad van Staate aan haar Ho: Mo: by Missive van den 7 Novemb: 1673, wel te vreede te weesen, dat zy van de judicatuure ontlast, en de saak aan gedelegueerde Regters gestelt was, voegende egter daar by, „ dat

(1) Het slot van den 27 *Maert* 1673 bedraagt 6601149: 0: 1:, en wierd door de Reekenkamer in *July* daar aan volgende vermindert op 6298694: 17: 9:.

„ dat, gelyk de evocatie, en avocatie van den
„ ordinaris Regter, hier te Lande niet al te fa-
„ vorabel zyn, insgelyx doorgaans tegen de ex-
„ traordinaris delegatien niet sonder bekommer-
„ nis aangesien word, in dier voegen, dat ee-
„ nige Provincien het selve aan de Heeren der-
„ selver Gedeputeerden ter Vergadering van haar
„ Ho: Mo: by Instructie, en onder eede, heb-
„ ben gelieven te verbieden."

Maar de Generaliteits Reekenkamer was in tegendeel nog niet te vreede, dat de saak van den Raad van Staate afgetrokken was tegen haar Ho: Mo: Resolen van den 13 Decemb: 1672, 4 April, en 26 July 1673, welke toonen, dat haar Ho: Mo: voor een ontwyffelbaare saak aansaagen, dat de geëxecuteerden konnen koomen in oppositie voor den Raad, en dat 'er nog den 26 July 1673 geen ander bedenken viel dan of de oppositie konde stuiten de provisioneele voldoening: maar poogde sig in te dringen in de judicatuure nevens de gedelegueerde Regters, schryvende ten dien einde een Brief aan haar Ho: Mo: den 20 Novemb:. Dog die toeleg mislukte, uitwysens haar Ho: Mo: Resolutie van den 22 derselver maand.

Seedert die tyd heeft de Generaliteits Reekenkamer nog eens voor den dag gebragt haar voorsː gesustineerde van het jaar 1673, te weeten in het jaar 1718, wanneer de geweesen Ontfanger Generaal de Jonge van Ellemeet van het Hoff van Holland versogt hebbende Mandement poenaal, en om actie te instituëeren, tegen de Generaliteits Reekenkaamer, welke by

wee-

weege van recolement het slot van zyn conclusive Reekening beswaard had met een somme van 46103 : 11 : 0 :, heeft de Reekenkaamer sig in den aanvang daar over geaddresseert aan den Raad, en met gemeen overleg den 29 Julii geschr: aan de Heeren Staaten van Holland, gelyk de Raad mede daags te vooren gedaan had, welke den 30 Septemb: daar aan volgende het voors. Mandement gesteld hebben buiten effect, in consideratie van de verklaaring van de Raad van Staate, dat aan den geweesen Ontfanger Generaal goed en onvertooge regt soude wedervaaren, soo hy goedvond te gebruiken het ordinaris middel van oppositie voor den Raad tegen de executie van den Ontfanger Generaal.

Maar als de Heer van Ellemeet sig vervolgens geaddresseert had aan den Raad van Staate, en die hem ontfangen had in oppositie, schreef de Generaliteits Reekenkamer (1) daar over aan haar Ho: Mo:, gebruikende alle deselve argumenten, waar van sy, en de Provincie van Holland, sig bediend hadden in het jaar 1673.

Haar Ho: Mo: requireerden daar op het berigt van den Raad, welke by Missive van den 6 Decemb: 1718 soo kragtig adstrueerde haar jurisdictie, en wederleide de argumenten van de Reekenkamer, dat het proces in cas van oppositie syn onbelemmerde voortgang had, niet tegenstaande dat de Reekenkamer nog door twee Brieven aan haar Ho: Mo: poogde die te stremmen, en vervolgens getermineerd wierd by Sententie van den Raad van den 22 April 1719.

Het

(1) 26 *Novemb:* 1718.

Het vierde van de bovenstaande pointen is de judicature over het stuk van de Middelen, welke aan den Raad van Staate competeert volgens het 15 Art: der Instructie, welk Art: met een verbied aan de Raaden van Braband, en Vlaanderen, „ haar met de Middelen, of de „ questien, en verschillen, daar over te ontstaan, „ eenigsins te bemoeyen". En als in het jaar 1661 een Rentmr. van Geestelyke goederen in de Meyerie van 's Hertogenbosch klaagde aan haar Ho: Mo: over belet in de parate executie door beschryfbrieven van Schepenen van 's Bosch, resolveerden haar Ho: Mo:, (1) te schryven aan den Raad van Brabant, resideerende in den Haage, als meede aan Schepenen van 's Hertogenbosch, „ dat zyluyden de Rentmeesters en „ de Ontfangers, by 't Land aangestelt, in haare „ hebbende administratie geen belet moogen gee-„ ven, veel min surceantien verleenen, maar „ in alles sullen moeten laaten effect hebben de „ generale ordre en Reglement den 10 Aug: 1657 „ gemaakt en uitgegeeven voor alle 's Lands „ Rentmrs en Ontfangers op het innen van de „ penningen van haare administratien, gelyk „ ook de Acte van parate executie: alsoo zy-„ luyden niet bevoegt zyn iets daar tegens te „ mogen doen ende voor te neemen, ende spe-„ cialyk aan de Schepenen van 's Hertogenbosch, „ dat zy dienvolgens de verleende beschryf-„ brieven sullen hebben in te trekken, ende te „ casseeren. Des sal ook geschr: worden aan alle „ 's Lands Rentmrs ende Ontfangers, dat se in „ dier-

(1) 1 Septemb: 1661.

„ diergelyke saaken, als boven verhaalt, geene
„ provisien van Justitie, nog van den welgem:
„ Raad van Brabant, nog van eenige Regt-
„ banken van Steeden, ende Plaatsen, sullen
„ hebben te pareeren, ofte daar aan in 't
„ minste te defereeren, op poene van contrarie
„ doende, daar over aangesien te worden."

Deese Resolutie word te meer hier bygebragt, om dat die klaarlyk aanwyst, dat de judicature van den Raad van Staate over het stuk van de Middelen niet alleen raakt de Imposten, Verpondingen, en andere schattingen, maar ook de Domynen en Geestelyke Goederen, welke door de annotatie geworden zyn van deselve natuur met de Domynen.

Sonder dat dit egter stryd met de Instructien van de Raaden van Brabant, en Vlaanderen, volgens welke deselve kennis neemen van questien, rakende de *hoogheid*, *heerlykheid*, *en Domeinen* van den Landheer (*a*). Want wanneer 'er questie is, of iets behoord tot de Domynen, of niet, moet den ordinaris Regter daar over uitspraak doen, voor dat de judicature van den Raad van Staate plaats kan hebben tegen de Pagters, en andere gebruykers der dominiale goederen.

Dog Art: 101 van de Instructie van den Raad van Brabant word een aanmerkenswaerdige bepaaling gevonden van de judicature van den Raad van Brabant over dominiale saaken, daar in bestaande, „ dat tot de decisie der saaken, ra-
„ kende de Domynen, Financien, en usurpatien
„ van

(*a*) *Instructie Raad van Brab: Art. 2. R: van Vlaanderen Art: 7.*

„ van andere regten, en jurisdictien van den
„ Hertog, moeten ontbooden, en geroepen,
„ worden die van de Reekenkamer, om daar in
„ te opineeren nevens de Raaden van Brabant".
Welke Reekenkamer na de afsweering van den Koning van Spagnien geen andere konnende weesen als de Raad van Staate, die de Domynen, en Financien, administreert, soo volgd, dat de Raad van Brabant niet bevoegt is om te oordeelen over dominiale saaken sonder interventie van den Raad van Staate.

Haar Ho: Mo: den 25 July 1661 gedecerneert hebbende een Commissie, om te revideeren de Instructie van den Raad van Brabant, is een concept van een nieuwe Instructie opgestelt, behelsende onder andere de volgende Articulen, welke, soo dat concept was gekoomen tot conclusie, souden hebben weggenoomen de disputen, die nu en dan ontstaan tusschen den Raad van Staate en den Raad van Brabant over materie van Domynen, en in 't generaal van de Middelen van 't Land.

Uit het eerste Capittel.

„ Aangaande de Geestelyke Goederen, Beursen,
„ Renten, Chynsen, Thienden, Landpagten,
„ ende diergelyke staande, en onveranderlyke
„ goederen, ende inkomsten, die eenigsins de
„ natuure van Domeinen souden smaaken, alle
„ deselve soo ten possessoire, als ten petitoire,
„ sullen staan, ende blyven ter kennisse ende
„ judicature van onsen voorsz. Raade van Bra-
„ bant.

„ Wel verstaande, dat de questien, ende ge-
„ schillen, koomende uit den ophef, ende in-
„ vorderinge van de voorf: Tienden, als meede
„ de contraventien tegens de Placaaten, ende
„ Ordonnancien, op 't stuk van deselve geëma-
„ neert, sullen ter eerster instantie geventileert
„ ende besligt worden voor de Gecommde Sche-
„ penen, by den Raad van Staate albereits ge-
„ ordonneert, ofte nog te ordonneeren: ende daar
„ van alleen sal mogen worden geprovoceert aan
„ den gem: Raade van Staate, sonder dat tegens
„ deselve proceduuren by die van onsen Raade van
„ Brabant eenige provisien, inhibitien, ofte sur-
„ ceantien sullen mogen werden verleent, maar
„ sal aan hun alleenlyk verblyven de kennisse in
„ 't plenair possessoir, ofte ten petitoire.

„ Gelyk ook ten principaalen, 't zy possessoire,
„ ofte petitoire, over de voorf: onse dominiale
„ goederen, ende regten, niemand in eenig pro-
„ ces sal worden ontfangen by den voorf: Raade
„ van Brabant, sonder dat alvooren de Requeste,
„ ofte venuencourt, door onsen Advocaat Fiscaal
„ aan die van den Raade van Staate sal zyn ver-
„ toont, ende daar over, 't zy met communica-
„ tie van den Raade van Brabant, ofte andersins,
„ naarder deliberatie genoomen sal zyn.

„ Maar wat belangt onse gemeene Middelen,
„ Verpondingen, Beeden, Redemptien, ofte eenige
„ andere veranderlyke opkomsten, niet hebbende
„ de natuure van Domeinen, ofte dominiale goe-
„ deren, ende regten, de kennisse ende judicature
„ derselver, soo provisioneele, als principaale,
„ soo possessoire, als petitoire, sal koomen, ende
„ blyven, met exclusie van die van onsen Raade

„ van

„ van Brabant, ter decisie van de Regteren, by
„ den Raade van Staate daar toe albereids ge-
„ stelt, ofte nog te stellen, ofte wel van den
„ Raade van Staate selfs.

„ De questien, ende geschillen, koomende uit
„ de invorderinge van den Landthol, ende an-
„ dere Tollen tot onse Domynen gehoorende,
„ als mede de contraventien tegens de Placaa-
„ ten, ende Ordonnancien, op 't stuk van de-
„ selve geëmaneert, sullen ter eerster instantie
„ geventileert, en besligt worden voor de Thol-
„ kaamer van 's Hertogenbosch, off andere, in-
„ dien wy in 't toekoomende nodig souden
„ moogen bevinden eenige andere Tolkaamers
„ op te regten; ende sal daar van alleenlyk
„ moogen worden geprovoceert aan den gem.
„ Raade van Staate, sonder dat teegens de Pag-
„ ters van deselve eenige surçeantie by den
„ gem. Raade van Brabant sal worden verleent.

„ Maar in gevalle eenige Steeden, Collegien,
„ ofte particulieren souden willen sustineeren
„ vrydom, ofte privilegie van exemptie, van
„ de voorsz. Thol, ofte Thollen, te hebben,
„ sullen zy het selve naar ouder gewoonte ver-
„ moogen te doen ter eerster instantie voor on-
„ sen Raade van Brabant; dewelke nogtans,
„ alvoren te disponeeren op het venuencourt,
„ kennisse daar van sullen geeven door onsen
„ Advocaat Fiscaal, ofte andersins, aan die van
„ den Raad van Staate, ten einde als in het
„ vyfde Articul hier boven nader is geëxpresseert.

„ Ende of het quame te gebeuren, dat eeni-
„ ge Ontfangers, ofte Rentmeesters *in execu-*
„ *tione* zynde, iemand uit kragte van eenige

„ pretentien, ofte hipothecaire actien, ſig te-
„ gens alſulke executie quam te oppoſeeren,
„ ofte regt van preferentie te ſuſtineeren, ſoo
„ het ſelve raakt de inkomſten van onſe voorſ:
„ Domeynen, ſal niet tegenſtaande de oppoſitie
„ den Rentmr., ofte Pagter, met zyne executie
„ mogen voortvaaren, behoudelyk dat de ken-
„ niſſe daar van ten principaalen ſal ſtaan ter
„ deciſie van de ſubalterne Regters, ter plaatſe
„ daar de queſtie ſal koomen te vallen, ende
„ by Reformatie aan den Raade van Brabant,
„ maar indien de voorſ. geſchillen ſouden raa-
„ ken de gemeene Lands Middelen, ſal de ken-
„ niſſe op 't ſtuk van preferentie blyven aan
„ den Raade van Staate, ofte Regters by den-
„ ſelven gedelegueert, ofte nog te delegueeren,
„ ſonder dat die van onſen Raade van Brabant
„ hun daar meede eenigſins ſullen hebben te
„ bemoeyen.

„ Dan of het geviele, dat eenige Supplianten
„ by ſub- en obreptive middelen, ende verſwy-
„ gende de natuure, ende qualiteit der goede-
„ ren, actien, ende perſoonen, quamen te
„ verkrygen eenige proviſien, ſtrydende teegens
„ 't geene hier vooren is gereguleert; ſoo is on-
„ ſe meeninge, ende wille, dat wel de reſpecti-
„ ve Ontfangers, Rentmeeſters, ende Pagters,
„ tegens dewelke ſodaanige proviſien ſouden
„ moogen zyn verleent, ſullen gehouden zyn
„ onſen Raade van Brabant te dienen van re-
„ ſcriptie, ofte berigt, met de nodige documen-
„ ten daar toe ſpecteerende; maar is ook onſe
„ intentie, dat 't ſelve geſien, onſen gemelten
„ Raad de voorſ proviſien *ilico* ſal intrekken,

„ met

„ met condemnatie van koften van der parthyen
„ die defelve fub- en obreptivelyk fullen hebben
„ geobtineert.

Onder het vyfde Capittel.

„ In den eerften fal onfen Advocaat Fiscaal
„ verantwoorden, bewaaren, en fuftineeren,
„ naar fyn befte, onfe Regten, Domynen, Ju-
„ risdictie, ende hoogheid: ende van tyd tot
„ tyd kenniffe ende advertentie geeven aan den
„ Raad van Staate der Vereenigde Nederlanden
„ van alle het geene, dat tot zynder kenniffe
„ koomen fal, de voorn: faaken belangende,
„ daar aan ons, ofte onfe intereffen mogte ge-
„ leegen zyn: ende fal hebben die fuperinten-
„ dentie van onfe faaken fiscaale, dewelke ful-
„ len by onfen Procureur Generaal in Brabant,
„ ende op zynen naam, worden beleyt ende
„ gehandelt, aan denwelken ook alle exploicten,
„ infinuatien, ende diergelyke fullen moeten
„ worden gedaan.

„ Dat onfen Procr. Genl. fal moogen intenteeren
„ alle faaken fiscaale by advife van onfen voorf:
„ Advocaat: ten waare dat die fulx waaren, dat
„ denfelven onfen Advt. daar inne niet alleen
„ en wilde adviseeren, in welke gevalle zy ge-
„ famenderhand fullen mogen begeeren, ende
„ verfoeken d' advis van den eerften praefidee-
„ rende ende luyden van onfen Raade in Bra-
„ bant in materien die concerneeren criem, en-
„ de abufen: ende in civiele faaken, concernee-
„ rende die Privilegien, Statuten, ende Ordon-
„ nancien, aangaande de hoogheid van onfen

 Lan-

„ Lande van Brabant, ende van Overmaase,
„ sullen deselve niet moogen intenteeren, dan
„ met autorisatie van den Raad van Staate, van
„ welke autorisatie zy aanstonds sullen kennisse
„ geeven aan onsen Raade.

„ Dat soo wanneer eenig Officier van ontfang
„ en Pagter van onse Domynen, ofte onse Offi-
„ cier van justitie, voor soo veele als het aan-
„ gaat altricatie van onse jurisdictie, gedaagt
„ weesende in onsen voorf: Raade, sal versoeken
„ interventie van onsen Procureur, dat als dan
„ die wederpartye sal sommierlyk, ende verbaa-
„ lyk sonder train ofte figure van processe,
„ moogen in onsen Raade debatteeren de voorf:
„ interventie, ende als dan sullen die van on-
„ sen Raade parthyen gehoord, appointeeren, in
„ presentie van onsen Advocaat, alsoo behooren
„ sal, die voorf: interventie admitteeren, ofte
„ rejicieëeren.

„ Maar soo wanneer onsen Advocaat ofte Pro-
„ cureur sullen eenige saaken aanvaert hebben
„ by advise van die van onsen Raade, ofte wel
„ van den Raad van Staate, als vooren, in dien
„ gevalle, ende sal die partye niet ontfangen
„ worden, om te debatteeren de voorf: inter-
„ ventie, ende sullen d' Officiers ende partyen
„ daar vooren alsulke saaken sullen aangenoo-
„ men zyn, gehouden weesen, te geeven de
„ voorf: onsen Advocaat, ende Procureur, goe-
„ de ende breede informatie, om te sustineeren
„ ende verantwoorden de voorf. saake, ende
„ ook te compareeren t'allen tyde als zy by
„ hen sullen ontbooden weesen, om hen te in-
„ formeeren, ende helpen beleiden die enquesten,
„ ende 't proces instrueeren".

Soo

Soo het concept van Instructie voor de Raad van Braband, waar uit de bovenstaande Articulen gettokken zyn, was gebragt geweest tot conclusie, souden, gelyk gesegt is, verscheide disputen met denselven Raad over de judicature in het stuk van de Generaliteits Middelen, en vooral in het stuk van de Domynen, afgesneeden zyn geweest, en onder anderen het disput, ontstaan in het jaar 1721 by geleegentheid van het opregten van een Tolcomtoir in de Graave tot het ontfangen van de Brabantsche Landtol van de onvrye goederen: in welk disput ten wederzyden vast stond, dat de Raad van Brabant Regter is over de questie, of iets domain is, of niet, maar de volgende pointen geagiteert wierden:

Eerstelyk, of de Raad van Braband kan kennis neemen van questien over het opregten van Comtoiren, en over het neemen van andere precautien, alleen dienende om op plaatsen, die tolvry zyn, te beletten het fraudeeren van de Tol van onvrye goederen:

Ten anderen, of in cas van feitelyke oppositie, by weege van tumult, tegen den ophef van de Domynen, en andere Middelen, de crimineele jurisdictie competeert aan de Raad van Staate, of aan den Raad van Braband, als over een *casus regius*:

Ten derde, aan wie van beiden competeert de judicature, in cas van fraude en contraventie, in het stuk der Domynen, welke de Raad van Braband sustineerde niet te weesen begreepen onder de Generaliteits Middelen, waar over de judicature gedefereert is aan de Raad van Staate:

 En

En ten vierde, of de Officieren van de Justitie in het ressort van de Generaliteit gesubordineert, en responsabel, zyn aan de Raad van Staate in en over saaken, raakende de Generaliteits Middelen.

Wat ten wederzyden gesegt is op deese pointen, kan gesien worden uit de Brieven aan haar Ho: Mo: van den Raad van Staate van den 29 en 31 Jan:, 8, en 11 Febr:, en van die van den Raad van Braband van den 28 Jan:, 4, en 18 Febr:, alle 1721.

Haar Ho: Mo: sonden die by Resolutie van den 10 en 15 Febr: aan den Hoogen Raad in Holland om advis op de twee eerste van de vier bovenstaande pointen, de twee laaste aansiende voor incidenteel, naa het schynt: en conformeerden sig vervolgens den 1 Mey desselven jaars met het advis van den Hoogen Raad, welk ontrent het eerste point was conform aan het gesustineerde van den Raad van Braband, en ontrent het tweede aan dat van den Raad van Staate. Waar meede dat disput een einde nam.

Voords staat te remarqueeren, dat niet gesprooken word in de Instructie van den Raad van Staate, nog in eenige Resolᵉ. van haar Ho: Mo:, die men heeft konnen vinden, van de judicature van Schepenen gedelegueerde Regters. Bestaande al het geen, dat men dien aangaande heeft konnen vinden, buyten de generale Ordonnancie op den ophef der gemeene Middelen, in de Resolutien van den Raad van Staate van den 18 Mey en 18 Juny 1654, 13 Janry: 1657, en 10 Decemb: 1664, waar by Schepenen van 's Hertogenbosch gedelegueert zyn tot de judica-

ca-

cature over de Middelen in de Meyerie, Scheepenen van Eyndhooven over de Stad Eindhooven en eenige onderhoorige Dorpen, en Hoofdmannen van Isendyke over het district van haar jurisdictie, mitsgaders in die van den 19 Aug: 1655, waar by de calange en vervolg der fraudes, en contraventien van de Ordonnancien op de gemeene Middelen, ten platten Lande van Brabant gedemandeert word aan den Hoogschout van 's Hertogenbosch, en aan de andere Hoofdofficieren, mitsgaders aan de Quartierschoutten, en andere Officieren ten platten Lande, ieder in zyn district, by preventie, en geordonneert, dat de Hoofdofficieren, gèprevenieërt zynde, sig in cas van proceduuren voor Schepenen gedelegueerde Regters van de hoofdplaats sullen voegen ten processe, om saamen de proceduuren te doen, en in cas van condemnatie gelykelyk te verdeelen de boeten en breuken.

Wat nu eindelyk betreft het vyfde point, bestaande in het geeven van *remissie* aan de debiteurs van de Generaliteits Middelen, de Raad van Staate segt in een Missive van den 4 Janry: 1669, van woord tot woord geïnsereert in de Notulen van haar Ho: Mo: van den 8 derselve maand, „ dat de Raad van Staate seedert haar „ origineele erectie tot die dag toe, sonder in„ terruptie, en buyten contradictie, heeft ge„ disponeert op de Requesten, aan haar directe„ lyk gepresenteert, tendeerende om te hebben „ remissie, alvoorens daar op by haar ingenoo„ men zynde het berigt, en advis, van de re„ spective Ontfangers, of Rentm^rs^, mitsgaders „ de consideratien, en praeadvis van den Heer

„ Thes: Genl.: en dat by den Raad de voors: „ dispositie gedaan is volgens en in conformiteit „ van de ordres van het Land absolutelyk, son-„ der eenige de minste communicatie daar van „ te geeven, tot den jaare 1651, als wanneer „ by de gesaamentlyke Bondgenooten goedge-„ vonden zynde, dat de remissien by den Raad „ gedaan souden worden met kennis, en toe-„ stemming van de Vergadering van de ordina-„ ris Gecommitteerden ter Generaliteit, de Raad „ sedert die tyd gegeeven heeft de gerequireer-„ de kennis, en dienvolgende de impetranten „ met de voors: clausule, of andere gecoucheert „ in equipollente termen, geaddresseert aan haar „ Ho: Mo:, haar dien aangaande, soo de Raad „ vertrouwde, precise, en punctueelyk, regu-„ leerende ter intentie van de Bondgenooten, „ en naa de letter van de Instructie."

De letter van de Instructie (*a*) dicteert, „ dat „ de Raad sonder kennis en toestemming van „ de Vergadering van de ordinaris Gecommen „ ter Generaliteit geen remissie aan Pagters, of „ andere debiteuren van 't gemeene Land, sal „ moogen verleenen."

Gelyk 'er veel disputen gesprooten zyn uit de concurrentie van haar Ho: Mo:, welke de laaste Instructie requireert in verscheide saaken, die by de voorige waaren aanbevoolen geweest aan den Raad van Staate affonderlyk, sonder te reguleeren de manier van de concurrentie, en hoe ver die sig soude uitstrekken, soo zyn daar uit ook twee disputen gereesen ontrent deese materie:

Te

(*a*) *Art:* 33.

Te weeten, of het voorſ. Articul ſiet op alle remiſſien, ſonder onderſcheid: en ten tweede, in wat voegen haar Ho: Mo: moeten kenniſs neemen van de remiſſien, en haar toeſtemming daar toe geeven (*a*).

Ontrent het eerſte heeft de Raad geſuſtineert, dat onderſcheit moeſt gemaakt worden tuſſchen remiſſien *van regten*, en remiſſien *van gratie*, *van regten*, die by de Pagters van de gemeene Middelen, Tienden, Moolens, en Hoeven, konnen gefundeert worden op den text der Ordonnancien, en Pagtcedullen, en waar toe vermag *in judicio* gecontendeert te worden: *van gratien*, die wel haar fondament niet hebben in de expreſſe text van de Ordonnancien, en Pagtcedullen, maar egter gegrond zyn op de natuurlyke billykheid, of ook in de diſpoſitie van het gemeene Regt: dat de eerſte ſoort van remiſſien eigentlyk maar zyn declaratoiren van Regten, en inderdaad judiciëele diſpoſitien, waar van de faculteit niet kan aan den Raad gecontroverteert worden: en by gevolg, dat het voorſ. 33ſte Art: van de Inſtructie maar kan ſien op de tweede ſoort (*b*). Sonder dat gevonden word, dat haar Ho: Mo: die diſtinctie met redenen gedebatteert, maar wel, dat ſe daar aan niet geacquiëſceert, hebben, gelyk aanſtonds nader ſal aangeweeſen worden.

Ontrent het tweede hebben haar Ho: Mo: den 24 Decemb. 1668 gereſolveert, „ dat voortaan „ geen

(*a*) Sie over deeſe materie inſonderheid meede *Brief van den Raad van St*. *aan haar Ho*: *Mo*: 12 *Maert* 1717.
(*b*) *Miſſive van den R*: *aan haar Ho*: *Mo*: 4 *Jan*: 1669.

„ geen remissien souden geaccordeert worden, „ als naa dat de versoekers van dien, volgens „ het oud gebruik en de ordre van het Land, „ sig dien aangaande by Requeste aan haar Ho: „ Mo: ter eerster instantie souden hebben geaddresseert: versoekende voords dat de Raad „ geen preallable remissien op approbatie van „ haar Ho: Mo: soude verleenen, maar de versoekers van dien renvoyeeren aan haar Ho: „ Mo:."

Maar de Raad, verre van dat versoek naa te koomen, wees aan by de reeds aangetooge Missive, dat het geheel anders geleegen was met het oud gebruik, en met de ordre van het Land: en by een nadere occasie in het jaar 1704, dat het gesustineerde van haar Ho: Mo: niet bestaan konde met het meergem: Art:, „ doordien het geeven van remissien, het welk „ den Raad volgens Instructie toekomt onder „ seekere bepaalingen, op die wyse geheel en „ al soude aan den Raad benoomen worden, „ sonder iets anders aan den Raad over te laaten als, des gerequireert zynde, te dienen „ van advis op de versoeken van remissie. Het „ welk geen meerder regt, of dispositie, soude „ laaten aan den Raad van Staate ontrent het „ geeven van remissien, als de Ontfangers, en „ Rentmeesters, of de Advocaaten van het Land, „ welker advisen ingenoomen worden over diergelyke materien, daar ontrent hebben: dat „ indien haar Ho: Mo: begreepen, dat de Raad, „ remissie verleenende, self daar van most kennis aan haar geeven ten fine van approbatie, „ in plaats van de impetranten daar meede te

„ be-

„ belasten, de Raad ligtelyk wynig swaarigheid
„ soude maaken in het veranderen van de voo-
„ rige usantie: maar dat de Raad geen reeden
„ sag, waarom haar Ho: Mo: souden een practycq
„ invoeren, die het geeven van remissien, no-
„ toirlyk aan den Raad gelaaten door de Bond-
„ genooten, geheel en al soude aan den Raad
„ beneemen, en den Raad in dit stuk gelyk
„ stellen met de Ontfang[rs] en Rentmeesters, en
„ met de Advocaaten van het Land (*a*)."

Ook hebben haar Ho: Mo: niet wynig ge-fluctueert ontrent dit stuk.

Uyt haar Ho: Mo: Resolutien van den 21 Maert en 30 Octob: 1656 blykt, dat in die tyd haar begryp was, dat als de Raad geadviseert had op een versoek van remissie, en haar Ho: Mo: sig conformeerden met het advis, het versoek dan most gesonden worden aan den Raad;
„ met versoek van daar op te willen disponee-
„ ren in conformiteit van het advis." Waar door de finale dispositie gereserveert bleeff aan den Raad:

Uyt die van den 24 Decemb. 1668, boven aangetoogen, dat haar Ho: Mo: doe begreepen, dat de versoeken van remissie moesten aan haar gedaan worden, en vervolgens daar op ingenoomen het advis van den Raad van State:

En uit die van den 28 Feb: 1670, genoomen naa verscheide conferentien, en besoignes, en naa dat de meede aangetooge Brief van den Raad van den 4 Janry: 1669 iterativelyk geëxa-

mi-

(*a*) *Missive van den Raad aan haar Ho: Mo: 30 Janry* 1704.

mineert was, dat haar Ho: Mo: doe hebben in-decis gelaaten, of de versoekers van remissien sig moesten directelyk aan haar addresseeren, maar alleen by provisie vastgestelt, dat de Raad geen remissien soude verleenen, met de clausule, dat de impetranten souden moeten daar op versoeken het goedvinden en toestemming van haar Ho:, Mo:, maar dat de toestemming van haar Ho: Mo: soude moeten voorgaan, en bekent gemaakt weesen aan den Raad voor het verleenen van de remissie: laatende de decisie van het verschil ten principaale, of den uitleg van het 33ste Artic: van de Instructie van den Raad, aan de Staaten van de respective Provincien.

Het dispositif van deselve Res: legt, „ dat na „ verscheide consideratien, by de respective Pro- „ vincien gemoveert, eindelyk verstaan is, dat by „ provisie ter tyd en wylen toe by de respective „ Provincien Staatsgewyse gedelibereert, en gere- „ solveert, sal zyn over den inhoud van het dry „ en dertigste Art: van de Instructie van den Raad „ van Staate, denselven Raad serieuselyk sal wor- „ den gerecommandeert, alvoorens aan Pagters, „ of andere debiteuren van het gemeene Land, „ eenige remissie te verleenen, haar Ho: Mo: „ omstandelyk te berigten, om wat reedenen den „ Raad oordeelt, dat sodanige remisie volgens „ de Ordonnantien, of gemaakte conditien, soude „ behooren toegestaan te worden, met by- „ voeging van het getal der presente Heeren „ van den Raad, en of die alle, of hoe veel „ van deselve, in de te verleene remissie heb- „ ben geconsenteert: en voords nog tot het ac-

„ cor-

„ cordeeren der voorf: remiffien, nog tot het
„ verleenen van eenige provifioneele furceantien
„ van executien, te treeden, voor en al eer haar
„ Ho: Mo:, naa overweeging van de voorf: re-
„ denen, haar toeftemming daar op gegeeven,
„ en aan den Raad bekent gemaakt fullen heb-
„ ben."

Deefe geheele Refole, en vooral het flot der-
felve, toonen klaarlyk, dat haar Ho: Mo: toe-
ftonden, dat de finaale difpofitie op de verfoe-
ken van remiffie toekomt aan den Raad van
Staate. Dog des niet tegenftaande, en fonder
dat de Staaten van de Provincien fig nader ver-
klaart hebben over het verftant van het meer-
gemelte dry en dertigfte Art:, hebben haar Ho:
Mo: al weederom begonnen te fuftineeren, dat
de verfoeken van remiffie moeten aan haar ge-
daan, en door haar, naa ingenoomen advis van
den Raad van Staate, daar op gedifponeert wor-
den, uitgeevende, of buyten difpofitie laatende,
de verfoeken, welke op een andere wyfe aan
haar voorquaamen. Waar uit eindelyk gefprooten is, dat de bovengem: diftinctie tusfchen re-
miffien van *regten*, en remiffien van *gratie*, in
train gebragt is: en dat de Raad verleend, en
de Generaliteits Reekenkaamer van waerde houd,
remiffien, door den Raad verleend aan de Pag-
ters van de gemeene Middelen, Domynen, en
Geeftelyke Goederen: en dat de remiffien van
Verpondingen, Beeden, en diergelyke, welke
op geen Ordonnancien, en Verpagtcedullen, ge-
fondeert worden, verleend worden door haar
Ho: Mo: op advis van den Raad: Het geen
feker verder afwykt van het meergem: 33fte Art:
als de Refole. van het jaar 1670.

Het

Het ſal niet ondienſtig zyn, hier by te voegen tot beſluit van dit Capittel, dat de Raad van Staate uit hoofde van de adminiſtratie van de Generaliteits Middelen by een noodſaakelyk gevolg geregtigt is om kennis te neemen van de particuliere huishouding van de Regenten in het diſtrict van de Generaliteit, voor ſoo veel die een onafſcheidelyke connexie heeft met 's Lands financien.

De Raaden adminiſtrateurs van de nalatenſchap van Koning Willem de Derde van Groot-Brittannien glorieuſer geds. wilden dit in het jaar 1704 betwiſten aan den Raad van Staate, en verſogten van den Raad van Brabant Mandement van caſſatie poenaal teegen eenige Reſolen, en ordres, van den Raad van Staate, en particulierlyk tegen die van den 27 Feb: 1704, rakende ſeekere desordres, en exceſſen, welke ſouden begaan weeſen door de Schoutten, en Regenten, van eenige Dorpen in de Baronnie van Breda. Maar de Raad van Staate, aan welke de Raad van Brabant het verſoek communiceerde, antwoorde „ niet te ſullen konnen re- „ ſpecteeren, of van waarde houden, de inter- „ dictie poenaal, of andere proviſien, welke de „ Raad van Brabant onvermoedelyk ſoude moo- „ gen verleenen," en verſogt, dat die wilde overweegen, „ eerſtelyk, dat de Reſolutien, en „ diſpoſitien, waar tegen de interdictie poenaal „ verſogt wierd, alle raaken de Financien, en „ Middelen van het Land, het zy directelyk, „ het zy by een onafſchydelyke connexie en „ gevolg: allegueerende ten dien einde, dat de „ Raad, ondervindende, dat de Verpondingen,

„ per-

„ personeele quotisatie, en andere Middelen van
„ collecte, in de Baronnie van Breda hoe langer
„ hoe traager inquamen, en daar by vernee-
„ mende uit de klagten van de principaale ge-
„ landen, dat de voornaame reede daar van sou-
„ de weesen, dat de Baronnie door onnoodige
„ kosten van verteeringen, vacatien, vereerin-
„ gen, en diergelyke, uitgeput, en onbequaam
„ gemaakt word om te konnen opbrengen de
„ gemeene Lands Middelen: dat de betaaling
„ van 's Lands Comtoiren soude gepostponeert
„ worden aan die van sodanige onkosten, tot
„ soo ver, dat één van de Schoutten soude ont-
„ fangen hebben ver over de dry duisent Gl:
„ ter saake van vacatien voor het jaar 1702,
„ eer dat een stuyv: van 's Lands Verpondingen
„ aan het Comtoir gebragt is: en dat selfs Schout-
„ ten, en anderen, van de betaaling der gemee-
„ ne Lands lasten souden geëximeert, en andere
„ ingeseetenen gelanden soo veel hooger aange-
„ slaagen, worden: Commissarissen gestelt had
„ om daar op ondersoek te doen, en ondertus-
„ schen geresolveert, eerstelyk, dat de Ontfan-
„ gers van de Dorpen geen betalingen souden
„ doen als van 's Lands Middelen, interessen,
„ contributien, en andere onvermydelyke Lasten,
„ welker betaaling geen uitstel konde lyden tot
„ de wederkomst van de gem: Commissarissen:
„ en ten anderen, na dat de gem: Commissaris-
„ sen een provisioneel rapport gedaan hadden,
„ dat verscheide repartitien, en Dorpsreekenin-
„ gen aan den Raad souden overgebragt wor-
„ den, ten einde om seekerder te konnen oor-
„ deelen over het fondament van die Klagten (a):
„ dat

(b) Sie *Res: R: van St.* 27 *Maert*, en 23 *Mey* 1703.

„ dat omtrent die repartitien en reekeningen „ diende tot informatie, dat in de Baronnie van „ Breda, hoewel tegen de ordre van het Land, „ geen aparte repartitien, en omslaagen, van „ 's Lands Middelen, en van Dorpslasten, gedaan, „ geen aparte Collecteurs off Ontfangers van de „ eene en andere aangesteld, nog aparte reeke„ ningen gedaan worden, maar dat de eene met „ de andere vermengd, door deselve persoonen „ opgebeurt, en in deselve reekeningen verant„ woord worden: en dat de Raad oversulx buy„ ten contradictie soude bevoegd zyn om visie „ te vorderen van die repartitien, en reekenin„ gen, schoon dat de Raad geen ander regt „ had als dat, welk het bestier van de Genera„ liteits Middelen aan haar geeft: en dat de „ Raad uit dien hoofde meede notoirlyk gequa„ lificeert is om de betaaling van saaken, die „ niet ten uitterste presseeren, te stremmen tot „ soo lang, dat de Raad kan kennis neemen, „ of de betaaling der gemeene Lands Middelen „ daar door niet veragtert, ja het platte Land „ sodanig uitgeput word, dat de goede ingesee„ tenen niet langer konnen opbrengen de ge„ meene Lands Middelen."

En ten anderen, dat de Raad van Brabant insgelyx wilde overweegen, „ dat de Raad van „ Staate uit kragte van het bewind en admi„ nistratie der Domynen, Geestelyke Goederen, „ confiscatien, en generalyk van al het inkoo„ men van den Hertog van Brabant, bevoegt „ is om kennis te neemen van de omslaagen, „ die gedaan worden over 's Hertogs goederen, „ en van het employ van dien: dat het selve „ te minder twyffel lyd, om dat de particuliere

„ ge-

„ gelanden, en geërfden, volgens de Placaiten, en het gebruik deeser Landen, bevoegt zyn, niet alleen om present te weesen by het opneemen, en sluyten, der Dorpsreekeningen, maar ook om copie van de geslootе Reekeningen te vorderen: dat dienvolgens een Vasalheer, of wel de administrateurs van desselfs goederen, met geen het minste fondament sulx konden disputeeren aan den Raad, die het bewind heeft van des Hertogs Domynen: dan dat de Raad van Staate verr was van te denken, dat de Raad van Brabant, die wel wist dat se volgens Instructie (a), geen regt konde doen in saaken, waar in de Hertog geinteresseert is, als met interventie van des Hertogs Reekenkamer, schoon dat de Hertog formeele party is, soude willen de hand leenen, om aan deselve Kamer te beneemen de kennis van omslaagen, die gedaan wierden door Schoutten en Regenten van Dorpen, of wel door de administrateurs der goederen van een Vasalheer, soo wel over des Hertogs goederen als over alle andere: en van het employ, en de verantwoording derselve (b)."

Ook was de Raad van Brabant te wys, en te voorsigtig, om het Mandement te verleenen (c). De Raad van Staate deed één van de Schoutten, en eenige Regenten van de Baronnie van Breda, in

(a) Sie *Art*: 101 *van de Instr*. *van den Raad van Brab*.

(b) *Brief van den R*: *van St*. *aan den R*: *van Brab*. 18 *April* 1704, en *aan haar Ho: Mo*: 2 *Mey* daar aan volgende.

(c) Sie *Brief van den Raad van Brab*. *aan haar Ho: Mo*: 2 *Mey* 1704.

in apprehensie neemen, om se te dwingen tot overleevering der repartitien, en Reekeningen (a). En haar Ho: Mo:, waar aan eerst de klagende ingelanden, en naderhand de bovengem: Raaden administrateurs, sig meede geaddresseert hadden, dog met seer verscheide oogmerken, de eerste ten einde dat haar Ho: Mo: geliefden te concurreeren met den Raad van Staate, om te voorsien teegen de grove excessen, en uytputtingen, welke in de Baronnie gecommitteert wierden, de tweede, ten einde dat haar Ho: Mo: de voors: executie wilden stuyten (b), ordonneerden, dat de repartitien, en Reekeningen souden overgeleevert worden, soo aan haar Gedeputeerden, als aan die van den Raad van Staate: sonder dat de Schout en Regenten ontslaagen wierden als naa dat voldaan was aan die ordre (c).

Het is uit hoofde van dit regt, dat de Raad van Staate van tyd tot tyd Reglementen gemaakt heeft op de Regeering van de Dorpen in het district van de Generaliteit, als bestaande het Ampt van de Regenten van de Dorpen meerendeels in de collecte en verantwoording van 's Lands en Dorps Middelen: uytwysens de Resolutien van den Raad van den 16 Maert, en 24 Juny 1660, 18 Juny, en 26 Octob: 1661, 3 Mey, 11 July, 12 Aug: en 25 Octob: 1662, 19 Febr:, en 7 Maert 1663, 18 Febr: 1664, 28 July 1666, 1 Sept: 1668, 8 Feb: 1669, en 17 April 1671, 17 Maert 1676, 22 Febr: 1691, 19 Dec: 1699, 24 Nov: 1700, en 9 Maert 1711: Mits-

(a) Sie *Res: R: van St.* 18 *April* 1704.
(b) Sie *Res. Str. Gen.* 22 en 28 *April*, en 8 *Mey* 1704.
(c) *Res: Str. Gen.* 3 *Jun:* 1704.

Mitsgaders permissie, of Octroy, verleend heeft tot het heffen van excysen, uitwysens die van den 14 April 1655, 26 Janry:, 23 Juny, 19 Jul: en 17 Aug. 1657, 21 Aug: en 9 Dec: 1658, 4 Juny 1659, 17 Feb: en 31 Mey 1660, 24 Maert, en 5 Mey 1661, 7 Decemb: 1662, 23 Octob: 1663, 10 Febr:, 11 Apr:, en 26 Nov: 1665, 15 April, en 8 Nov: 1666, 27 April 1667, 11 Juny, en 15 Sept: 1668, 25 Apri., 12 Mey, 9 Octob., en 8 Decemb: 1671, 4 Nov: 1672, 7 Mey en 14 Sept: 1678, 6 Febr: 1682, 21 Octob: 1683, 25 Aprl. 1687, 27 Nov: 1690, 24 Jul: 1713, en 30 July 1714.

En het is uit den eigen hoofde, dat de Raad van Staate Regter is in het hoogste ressort over de questien, welke in het districk van de Generaliteit voorvallen over Gemeentens Reekeningen, en diergelyke saaken van financien.

In het jaar 1684, wanneer seekeren Cornelis Merkelbag, door de Regenten van de Bank van Heerle in de Landen van Overmase aangesprooken wordende om voldoening van een merkelyke somme, spruitende uit het slot der Reekening van een geweese Collecteur van de Bank, wiens weduwe hy getrouwt had, die voldoening sogt te ontgaan met daar teegen in te brengen eenige posten, welke hy soude hebben voor de Bank betaald gehad aan den Franschen Ontfanger van de Contributien, een verschil, raakende de financien van de Bank van Heerle, maar niet de financien van de Generaliteit, en sig daar over addresseerde aan den Raad van Brabant (*a*), antwoor-

(*a*) Sie *Res: Sta: Gen:* 26 *Sept:* 1684.

woorden haar Ho: Mo: aan denselven Raad, welke meende verkort te wesen in haar jurisdictie, doordien haar Ho: Mo: op de klagten van de Regenten van de Bank haar geïnterdiceert hadden, kennis van de saak te neemen, „ dat aan haar Ho: Mo: niet onbekent is haare „ ordinaris jurisdictie over de ingesetenen van „ de Landen van Overmase, maar dat haar Ho: „ Mo: ook wel weeten, ende dat het den gem: „ Raad van Brabant ook niet onbekent behoord „ te zyn, dat de saaken van de Financie, gelyk „ deese notoirlyk is, daar onder niet zyn be„ greepen, en dat ontrent deselve de respective „ Banken hebben het regt om haare Schathef„ fers, Collecteurs, en Bedienden, te houden „ tot haar devoir, en tot het verantwoorden „ van haaren ontfang en administratie, en dat „ questien, of disputen daar over koomende te „ valken, deselve moeten worden gebragt en „ gelaaten aan de kennisse, en ter judicature, „ of decisie, van die geene, aan dewelke de „ Financie van den Staat is aanbevoolen, gelyk „ ook by haar Ho: Mo: is verstaan, verklaart, „ en aangeschr: volgens derselver Res: van den „ 1 Sept: 1661, en dat als nog haar Ho: Mo: „ serieuse meeninge en goedvinden is, dat de „ gemelte Raad van Brabant haar in deese, en „ alle diergelyke voorvallende saaken, sullen „ gedraagen na den inhoud van de gem. Resolc., „ en vervolgens die geene, dewelke voor den „ gem: Raad souden moogen worden gebragt, „ van de hand wysen (a)."

En

(a) Sie *Res: Str. Gen.* 17 *Novemb:* 1684.

En in het volgend jaar verklaarden haar Ho: Mo: op een Reqte van de Staaten en Regenten van de dry Landen van Overmaase, „ tot nadere „ elucidatie van derselver Resolutien van den „ 1 Septemb: 1661 en 17 Nov: 1684, dat in „ saaken van 's Lands Middelen, ende Financie, „ de Schathessers, Collecteurs, ende Bedienden „ eerst haare reekeningen sullen doen aan de „ Geregte van de Plaatse van haaren ontfang, „ ten overstaan van die geene, die daar inne „ zyn geïnteresseert, ende in cas daar over eenig „ disput mogte koomen te vallen, ofte laesie ge- „ schieden, sullen de saaken als dan gebragt wor- „ den voor dry ofte meer Leeden van de Staaten „ van den Lande neffens den Griffier daar toe „ te deputeeren, die sommarie, ende met soo „ korte termynen als de saake eenigsins sal „ kunnen lyden, partyen gehouden sullen zyn „ te expediëeren, welkers goedvinden executa- „ bel sal zyn onder cautie, gelyk in het stuk „ van financie gebruykelyk is, niet jeegenstaan- „ de eenige provocatie, die in cas van verder „ beswaarnisse sal moogen geschieden voor den „ Raad van Staate, als het uitterste ressort in „ deesen (*a*)."

In het jaar 1715 hebben haar Ho: Mo: ter occasie van een conflict van jurisdictie, gereesen tusschen den Raad van Staate en den Raad van Braband over de revisie der Reekeningen van een Collecteur der Bank van Olne, de Resolutie van het jaar 1685 vernieuwt, en aangeschree- ven aan den Raad van Brabant, „ die en alle

„ an-

(*a*) *Res: St. Gen. 2 Mey* 1685.

„ andere saaken van gelyke natuur, voor haar
„ koomende, van de hand te wysen, en aan
„ den Raad van Staate te renvoyeeren (*a*)." Dog
die beide Resolutien spreeken alleen van *saaken
van 's Lands Middelen en Financien*, en zyn dienvolgens niet soo ampel als die van het jaar 1684,
welke de Financien van het Land niet raakt,
maar die van een particuliere Bank, gelyk boven aangeweesen is.

(*a*) *Res. Sta. Gen.* 9 *July* 1715.

HET

HET SESDE CAPITTEL.

Van de Middelen van de Stad en het Eiland van Willemstad, en van die van het soo genaamde committimus.

Eer dat men overgaat van de ordinaris Middelen van de Generaliteit tot de casueele, en onseekere, Middelen, en tot de verhandeling van het Ampt van den Raad van Staate daar ontrent, dient aangemerkt te worden, dat 'er in het distrikt van de Generaliteit deese en geene Plaatsen zyn, daar de Raad geen, of wynig, bewind heeft over de Middelen, en daar deselve niet getrokken worden by de Generaliteit: en naamelyk, de Stad en het Eiland van Willemstad, en de Steeden en Eilanden van Axel, Neusen, en Biervliet, met de Forten Lillo, en Liefkenshoek, welke men gemeenlyk het *committimus* noemd.

Wat aangaat de Stad en het Eiland van Willemstad, een Heerlykheid, in het jaar 1582 gegeeven aan Prins Willem van Orange, onder andere goederen, in recompense van zyne goederen van Breda, die aangeslaagen waaren door den vyand (*a*): desselfs Soon Mauritz heeft in het jaar 1587 sig geset in het besit van de Middelen over de Stad en het Eiland, de Fynaart daar onder begreepen: en de Princen van Orange zyn sedert daar van in besit gebleeven, deselve Middelen bestierende, en heffende na haar goed-dun-

(*a*) Sie *Res. Str. van Holl.* 10, 15, en 19 *Mey* 1582.

dunken, sonder sig te binden aan de Placaaten, en Ordonnancien van de Generaliteit, en sonder dat de Raad van Staate de minste kennis daar van neemd. In welk opsigt 'er groot verschil is tusschen de Middelen van Willemstad, en de Middelen onder het *committimus*, gelyk blyken sal uit het vervolg.

Dog het sal de moeite waerd zyn, vooraf te ondersoeken, wat regt de Princen van Orange gehad hebben om sig te setten in het besit der Middelen van Willemstad, en of dat regt nog subsisteert, dan of het vervallen is door het overlyden van zyne Majt. van Groot-Brittannien glorieuser geds.: en dan vervolgens aan te wysen, dat de Princen van Orange in alle gevallen die Middelen niet anders beseeten hebben als met de last, van daar uit te bekostigen de lasten van den oorlog in de Stad en het Eiland, en in het bysonder de Fortificatien der Stad.

Ontrent het regt van de Princen van Orange tot de Middelen van Willemstad, staat te considereeren, dat die Middelen uit haar natuur indisputabel toekoomen aan de gemeene saak, gelyk overal in Brabant ressort van deesen Staat: dat geen Resolutie, of eenig ander instrument, gevonden word, waar by de gemeene saak haar regt afgestaan heeft aan de Princen van Orange: en dat die noit andere titul hebben bygebragt, als seeker Accoord tusschen Prins Mauritz en de Regenten en gemeene ingeseetenen van Willemstad, de Fynaard, en Ruygenhil, vervat in een Acte van den hooggem: Prins van den 30 Juny 1587, geregistreert ter Griffie van haar

Ho-

Hun: Mo: agter een rescriptie, wegens zyne Majt: van Groot-Brittannien glr. geds. overgegeeven den 2 Aug: 1684.

Dog ontrent dat Accoord is aan te merken, eerstelyk, dat de voorf: Regenten, en gemeene ingeseetenen, niet hebben konnen disponeeren ten behoeve van een derde van het regt van de gemeene saak, nog hebben konnen beneemen aan den Staat de faculteit, om dat regt te gebruyken, soo wanneer die het soude goedvinden:

Ten tweede, dat de meening van de voorf: Regenten en gemeene ingeseetenen geensins geweest is, de Middelen te maaken tot een effect van de boedel der Heeren Princen van Orange, als hebbende deselve niet anders aan Prins Maurits in handen gesteld, dan onder belofte van 's Princen zyde, dat de Middelen souden ontfangen worden door een bysonder Ontfangr. daar ter plaatse, uyt vrees, na het schynt, dat se mogten vermengt worden met de revenues, die de Prins, als Heer, uit de Stad en het Eiland trok, soo beide quaamen in handen van één Ontfanger: en dat se souden verbonden blyven voor de lasten van den oorlog:

Ten derde, dat het Accoord niet anders aangegaan is als onder een conditie, die klaar doed sien, dat de Regenten en gemeene ingeseetenen principalyk het oog gehad hebben op 's Princen qualiteit van Gouverneur en Capitein Generaal van Holland en Zeeland, gevende sig namelyk onder zyn gouvernement, om met hulp van de Staaten van die twee Provincien beschermd te worden: een conditie, die, gelyk se

se de grondslag en beweegende oorsaak van het Accoord is, niet langer konde gepresteert worden als de Prins, en zyn naakoomers, souden weesen Gouverneurs ende Capiteinen Generaal van Holland en Zeeland.

Om kort te gaan, het geheel Accoord komt daar op uit, dat de Regenten en gemeene ingeseetenen van de Stad en Eyland van Willemstad, siende, of immers voorgeevende, dat de Middelen niet besteed wierden tot haar defensie, en sig niet volkoomen verlaatende op de toeseging, haar kort te vooren, en naamelyk den 28 April desselven jaars, gedaan door de Vergadering van haar Ho: Mo:, dat de noodlyke kosten van de Fortificatien, en andere onkosten van den oorlog, aldaar vallende, uit de Middelen souden betaald worden, en dat deselve daar toe souden verbonden blyven: gemeend hebben, vaster staat te konnen maaken, dat deselve daar toe, en tot niets anders, souden gebruykt worden, soo se die stelden in handen van Prins Mauritz, die wegens zyn Domynen nevens haar geïnteresseert zynde in de defensie van de Stad en Eyland van Willemstad, te gelyk Gouverneur en Capitein Generaal was van twee Provincien, die geen minder interest daar in hadden, en van welke de Prins derhalven ligtelyk konde verwerven de nodige bystand (a).

De Prins op die wys, in een trouble tyd, geraakt zynde, niet soo seer in het besit, als wel in het bewind en administratie, der Middelen van Willemstad: en deselve besteedende tot de-

(a) Sie *Res. Str. van Holl.* 23 *Juny* 1587.

defensie van de Stad en het Eyland conform het Accoord: mitsgaders daar van in het begin doende reekenen aan de Generaliteit, gelyk erkent word in de boven geallegneerde rescriptie: is het geensins te verwonderen, soo de Regeering, die boovendien veel consideratie had voor de persoon van Prins Mauritz, het voorf. bewind en administratie in desselfs persoon gedoogt heeft: en soo, vermits het overgaan van die consideratie tot desselfs naasaaten, te gelyk met het Ampt van Gouverneur en Capitein Genl. van Holland en Zeeland, dat bewind en administratie gebleeven is in derselver handen, en men met der tyd in die gedagten gevallen is, dat de Heeren Princen van Orange eenig regt hadden tot de Middelen van Willemstad.

Hier uit is af te neemen, met wat grond de possessie, die dusdanig een titul en oorspronk heeft, bygebragt word om te beweeren, niet dat het bewind van de Middelen van Willemstad toebehoord heeft aan de Heeren Princen van Orange, soo lang se, als Gouverneurs en Capitns Generaal van Holland en Zeeland, hebben konnen presteeren de conditie, waar op de Regenten en gemeene ingeseetenen de Middelen hadden aan Prins Mauritz in handen gesteld: maar dat deselve souden in eigendom toekoomen aan de Heeren Princen van Orange, en na doode van syne Majt. van Groot-Brittannien glr. geds. gebleeven zyn een effect van desselfs boedel.

Daar het immers naa Regten notoir is, dat de possessie geen meer, of ander, regt aan iemand geeft, als gehaalt kan worden uit den titul,

titul, die hy selfs allegueert tot een grondslag van zyn possessie: zynde nog in het jaar 1684, doe hoogstgedt. zyne Majt. in disput was met den Marquis van Bergen over het opstellen, en executeeren, van eenige extraordinaris Middelen, het voorst. Accoord aan haar Ho: Mo: overgelegt van de zyde van hoogstgedt. zyne Majt., en daar uit, als uit deszelfs eenige en wettige titul, in de meergem: rescriptie geargumenteert tegens de sustenue van den Marquis.

Waar by nog eindelyk te considereeren is, dat schoon de possessie der Heeren Princen van Orange van die natuur was, dat se onder particulieren den eigendom door laps van tyd geeven soude, egter het regt tot de Middelen te weesentlyk een deel van de Souverainiteit is, om aan de gemeene saak te konnen benoomen worden door een bloote possessie sonder wettige titul: dewyl het altyd is in de faculteit van een Souverain, syn regt te gebruyken, of niet te gebruyken, soo lang hy het niet op een wettige wys afgestaan heeft: sonder dat de conniventie, welke een Souverain uit goede insigten voor een tyd gebruikt, by een onderdaan kan geallegueert worden tot een grond, om aan zyn Souverain te disputeeren deszelfs ontwyffelbaar regt, wanneer die niet langer soude goedvinden gelyke conniventie te gebruyken.

Maar behalven dat de Princen van Orange geen ander of meerder regt gehad hebben tot de Middelen van Willemstad als nu getoond is, soo hebben se in alle gevallen die niet anders beseeten, als met de last van daar uit te vervallen de lasten van den oorlog in de Stad en het

het Eyland, en specialyk die van de Fortificatien, gelyk boven gesegt is.

Dit blykt onweedersprekelyk, eerst uit haar Ho: Mo: Resol. van den 28 April 1587, genoomen op een Requeste van die van Willemstad, by welke Res. de voorf: Middelen geaffecteert, en verbonden zyn „ voor de noodlyke „ kosten van de Fortificatien, en andere on„ kosten van den oorlog, aldaar vallende."

Ten andere uit de bovengem: Acte van Prins Mauritz, welke meedebrengt aan de eene kant, dat die van Willemstad, sig geevende onder desselfs gouvernement bedongen hebben, „ dat zy „ eerst met de Middelen, en Contributien, al„ daar vallende, behoudelyk haar Regten, en „ Privilegien, en, door des Princen intercessie, „ by goede assistentie van de naastgeleege Pro„ vincien van Holland, en Zeeland, die zy al„ tyd hielden voor haar goede Bondgenooten, „ souden voorgestaan worden, en gehandelt als „ andere Steeden, en Landen, en gelyk als het „ behoord: te vreede zynde, ten dien einde de „ voorf: Middelen, en Contributien, aan den „ hooggem. Heere Prince in handen te stellen;" en aan de andere kant, dat de Prins, die van Willemstad, aanneemende onder zyn gouvernement, en protectie, te gelyk belooft heeft, „ dat de Middelen", hem in voegen als booven „ in handen gestelt, „ tot de lasten van den oor„ log verpagt, en by een byzonder Ontfanger „ daar ter plaatse ontfangen souden worden, en „ verbonden blyven."

En ten derde uit haar Ho: Mo: Res: van den 29 Septembr. 1702, waar by gedeclareert

is,

is, „ dat de voorſ: Middelen altoos voor alle
„ andere ſaaken zyn geaffecteert geweeſt voor
„ de Fortificatien."

Sonder dat ergens geſprooken word van onderſcheid tuſſchen nieuwe en oude, ordinaris en extraordinaris, Fortificatien, of dat iets dien aangaande gereguleert is by conventie met den Staat: de Reſolc. van den Raad van Staate van den 15: Decemb: 1626, de eenige welke eenigſins ſoude konnen hier te paſſe koomen, geen ander verdrag inhoudende, als alleen „ over
„ het geen, dat de Prins ſoude furneeren tot
„ onderhoud van het garniſoen, en behoeften
„ van oorlog, in de Stad en Land van Willem-
„ ſtad, en de Fynaart, met de gevolgen van
„ dien:" ſonder dat in die Reſolutie gerept word van de Fortificatien, veel min van het onderſcheid tuſſchen nieuwe en oude, ordinaris en extraordinaris, Fortificatien.

De Middelen van de Steeden, Ambagten, en Forten, welke men gemeenlyk het *committimus* noemd, koomen meede origineelyk toe aan de Generaliteit. De Middelen van conſumtie worden nog ten heedigen daage in de voorſ: Steeden, Ambagten, en Forten geheeven op de Generaliteits Placaaten, en Ordonnancien, en van Generaliteits weege verpagt door Gecommen van den Raad van Staate, hoewel met aſſiſtentie van twee uit de Gecommde Raaden van Zeeland: en ſelfs word in het ſtuk van de Middelen geappelleert, niet aan Gecommde Raaden van Zeeland, welke ſig niet bemoeyen met het ſtuk der Judicature, maar directelyk aan den Raad van Staate. Dog de Provc. van Zeeland trekt het in-

inkoomen. Het geen een vreemde omkeering is van de Acte van *committimus*, de eenige titul, welke de Prove. van Zeeland oit geallegueert heeft tot de Middelen der voorf: Steeden, Ambagten, en Forten, dog die haar alleen qualificeert tot de kennis en administratie, gelyk de naam van *committimus* genoegsaam aanwyst, sonder aan haar te geeven eenig regt tot het genot der Middelen (*a*).

Om dit wat nader aan te wysen, in het jaar 1588 „ doe men nog wynig besits in Vlaande„ ren had, en het ongeleegen was, telkens om „ dingen van wynige importantie deputatien na „ Vlaanderen te doen," gelyk de Raad segt in een Advis van den 29 Dec: 1634 aan haar Ho: Mo:, heeft de Raad by Ref: en Acte van den 13 Aug: „ aan de Gecommde Raaden van Zee„ land, als naast geseteenen," gedemandeert „ de „ kennisse der saaken in Vlaanderen, onder het „ gebied van den Raad weesende, soo der ge„ annoteerde, en te annoteeren, goederen, dyka„ gien, confiscatien, Middelen, en andersins „ aangaande, behoudelyk appel aan den Raade „ in geval van iemands beswaaringe (*b*)."

De Acte van *committimus*, want de aangetooge woorden zyn geëxtraheert uit de Resole., word niet gevonden in de Secretarie van den Raad van Staate, en selfs blykt uit het bovengem: Advis van den Raad van den 29 Decemb: 1634, dat getwyffelt wierd, of 'er een sodanige Acte oit

(*a*) Sie *Ref: R: van St*. 5 *Nov*: 1630.

(*b*) Sie ook ten opsigte van Lillo *Ref: Raad van St*: 18 *Sept*: 1598.

oit gegeeven was. Maar, soo geloof mag gegeeven worden aan een simple Copie, is de Acte van den volgenden inhoud, genoegsaam overeenkoomende met de aangetooge Resolutie.

„ De Raaden van Staate der Vereenigde Ne-
„ derlandsche Provincien doen te weeten, al-
„ soo wy verstaan dagelyx veele questien en-
„ de geschillen te vallen, in de Quartieren en-
„ de Landen van Vlaanderen, t'onsen gebiede
„ staande, ter sake van de dykagie, policie,
„ gemeene Middelen, domainen, ende andere
„ geannoteerde partyen van goederen, toekoo-
„ mende persoonen, contrarie partie houdende,
„ en dat by gebrek van behoorlyk beleit en
„ ressort, ofte dat de luiden weeten aan wien
„ haar te addresseeren, soo wel die gemeene
„ saake als wel particuliere persoonen geïnteres-
„ seert zyn, en klagtig blyven. Soo is 't, dat
„ wy begeerende daar in te voorsien tot meesten
„ dienste van den Lande ende gerieve van de
„ ingeseetenen van de voorf: Quartieren, tot
„ den beleide, ende directie der voorf: Midde-
„ len, Domynen, en andere geannoteerde par-
„ tyen van goederen, meede tot kennisse, ende
„ decisie van questien ende geschillen op desel-
„ ve, mitsgaders, op de dyckagien, ende policie
„ vallende, gecommitteert, ende geautoriseert,
„ hebben, by provisie en tot wederseggen, de
„ Gecommde Raaden van de Staaten van Zee-
„ land, als naast geleegen zynde, om by hen
„ daar inne gedaan te worden soo zy naa Reg-
„ ten, ende uitwysen der Ordonnancien ende
„ Instructien daar op gemaakt, in goede con-
„ scientie bevinden te behooren, behoudelyk

„ dat

„ dat indien iemant van partyen haar by den
„ Appointemente van voorseide Gecommde Raa-
„ den souden moogen beswaart vinden, dat zy
„ daar van aan ons mogen appelleeren, ende
„ dat meede de Ontfangers en andere Officieren
„ van de voors: gemeene Middelen, Domeinen,
„ en geannoteerde goederen, by ons gestelt
„ worden. Gedaan in 's Gravenhage den 13 Aug:
„ 1588. was geparapheert A: v: Mylen, onder
„ stont Ter ordonnancie van den Raad van State,
„ onderteekent C: Huygens."

En gelyk de voors: Res:, en Acte, geen regt geeven aan de Prove. van Zeeland tot het genot van de Middelen onder het *committimus*, soo kan die ook daar uit geen regt deriveeren tot het opstellen van Middelen, of om te betwisten het regt van de Generaliteit daar ontrent.

Ook was de Provincie van Zeeland in het begin ver van sulx sig aan te maatigen.

Den 24 Aug: 1593 reguleerde de Raad van Staate de Verponding, of Contributie, van de Ambagten van Axel, en Neusen, op den vyfde, of ten minste op den agthalfste penning: en schreef aan de Officieren, de quohieren daar van te formeeren: en aan die van Zeeland, daar aan de goede hand te houden.

Den 16 Septemb: 1598 ordonneerde de Raad, naa gehoude communicatie met de Gedeputeerden van Zeeland, één Gl: per gemet in trein te brengen in het Ambagt van ter Neuse tot behoef van de Fortificatien: stelde ten selven daage een Ontfanger, om deselve te innen, en uit te geeven op ordonnancie van den Raad, en reguleerde in het volgend jaar, na ingenoo-

men advis van de Gecommde Raaden van de Staaten van Zeeland, wat portie van die last soude gedraagen worden by de eigenaars, en by de gebruykers respectivelyk (*a*).

Maar wanneer haar Ho: Mo: in het jaar 1630 hadden goedgevonden, de Verpondingen in Vlaanderen, en particulierlyk meede onder het *committimus*, in te voeren, kante de Provc. van Zeeland sig daar teegen, en behielp sig met de alleguatie van de voorf: Ref:, of Acte van den 13 Aug: 1588, hoewel met wynig succes, dewyl haar Ho: Mo: verstonden, „ dat de Pro„ vincie tot de Verpondingen onder het *commit„ timus* in kragte van de Acte van den 13 Aug: „ 1588 niet bevoegt was; en deselve daar toe „ met fondament niet konde geappliceert worden (*b*):" en de Verponding ingevoert wierd van Generaliteitsweege in weerwil van Zeeland (*c*).

Eindelyk ging het soo ver, dat de Provc. van Zeeland in het jaar 1673 sig aanmatigde, gelyk se seedert heeft blyven doen, het opstellen van extraordinaris Lasten op de vaste goederen onder het *committimus*. Waar teegen wel seer vigoureuse Resolutien genoomen wierden door haar Ho: Mo: op de klagten van verscheide eygenaars (*d*): maar sonder dat de Provincie van Zeeland daar aan defereerde: de Prins van Oran-

(*a*) Sie *Ref*: *Raad van Stt*. 5 *Feb*: en 2 *Juny* 1599.
(*b*) Sie *Ref*: *Stn Genl*. 12 *Aug*: 1632.
(*c*) Sie *Ref*: *Stn Genl*. 5, en 8 *Feb*: 1631, 3 *Jan*:, 21 en 28 *Maert*, en 25 *Sept*: 1635.
(*d*) Sie *Ref*: *Stn Genl*. 20 *Jan*:, 8 *Febr*:, en 19 *Sept*: 1674.

Orange sig interesseerende voor de sustenue van de Provᶜ., gelyk gesien kan worden uit de Brieff, welke de Raad van Staate aan den Prins schreef den 10 Aug: 1674.

Maar in het jaar 1676 maakten de Provincien van Holland en Zeeland een accoord, of conventie, meedebrengende, dat de saaken ter Generaliteit daar heen souden worden gedirigeert, dat een extraordinaris Verponding soude geheeven worden over het district van de Generaliteit, ingaande met het jaar 1676, welke extraordinaris Verponding in Vlaanderen soude genoomen worden op twee Gulden per gemet, des dat die, gevoegd by de ordinaris Verponding, niet hooger soude monteeren als een ducaton: dat daar en booven een persooneele tweehondertste penning soude worden geheeven over de ingeseetenen van het district van de Generaliteit: dat die extraordinaris Lasten souden gecontinueert worden, „ soo lang, en soo wanneer, de extraordinaris schattingen in Holland, „ of in Zeeland, souden geheeven worden:" en dat de extraordinaris belastingen, door de Staaten van Zeeland in de jaaren 1673, 1674, en 1675 ingevoerd in de Quartieren van Axel, Neuse, en Biervliet, souden blyven effect sorteeren, en door de Staaten van Zeeland souden ontfangen worden tot haar profyt, dog „ onder belofte „ en conditie, dat voor het toekoomende aldaar „ geen sodanige, of andere, nieuwe Lasten door „ de Heeren Staaten van Zeeland privativelyk „ sullen moogen worden ingevoerd, nog ook „ eenige oude en alreede ingevoerde Middelen

 „ ver-

„ verhoogt, als met voorgaande kennis en be-
„ williging van haar Ho: Mo: : des souden de
„ Heeren Staaten van Holland en Westvriesland
„ de Heeren Staaten van Zeeland t'allen tyden
„ helpen maintineeren, styven, en sterken, in
„ den opheeve van alle ordinaire Middelen, Do-
„ mynen, en inkomsten, die de hooggem: Hee-
„ ren Staaten van Zeeland in de voors. Quartie-
„ ren van Axel, Neusen, en Biervliet, nu soo
„ veel jaaren hadden geheeven, en nog lieten
„ heffen, en ontfangen, en in de beurse van
„ haar Provincie koomen, als meede in de or-
„ dinaris en extraordinaris Middelen, die navol-
„ gende de voors. conventie aldaar doe, en naa-
„ maals souden worden geïntroduceert en ge-
„ heeven (*a*)."

En wierd vervolgens ter Generaliteit uitgewerkt, dat de voors: extraordinaris Verponding, en tweehonderste penning opgesteld wierden, ingaande met het jaar 1676, en met byvoeging, dat de voors. extraords. Middelen souden continueeren, „ soo lang de nood van de Financien „ sulx soude moogen vereischen (*b*):" maar sonder dat in haar Ho: Mo: Resolutie het minste gewag gemaakt word van de voors. conventie, of van het geen daar in de Provincie van Zeeland, en de Quartieren van Axel, Neusen, en Biervliet, aangaat.

In het jaar 1722 heeft de Provincie van Zeeland, sig niet genoegende met het genot der Middelen van de voors. Quartieren, begonnen aan

(*a*) Sie *Res: Stn van Holl*. 20 *Maert* 1676.
(*b*) Sie *Res: van haar Ho: Mo*: 27 *Febr*: en 2 *Maert* 1676.

aan den Raad van Staate te disputeeren de judicature over deselve Middelen, en te sustineeren, dat die toekomt aan de Gecommitteerde Raaden van Zeeland, schryvende ten dien einde aan de Raad van Staate twee Brieven, gedateert den 15 Jan: en 27 Febr:, en door den Raad beantwoord den 2 Febr: en 22 April desselven jaars. Waar by het seedert gebleeven is, de Raad van Staate voortgaande met het exerceeren van de judicature.

Uyt dit alles blykt, dat de Generaliteit haar regt nog beeter bewaard heeft, en nog eenigsins bewaard, tegen de Provincie van Zeeland ten opsigte van de Middelen van het *committimus*, als tegen de Princen van Orange ten opsigte van de Middelen van Willemstad, en selfs na het overlyden van zyne Majt. van Groot-Brittannien glorieuser geds., zynde wel den 30 July 1704 by haar Ho: Mo: geresolveert, dat het different over de Middelen van Willemstad soude gebragt worden ter decisie van den Raad van Brabant, na dat de Raad van Staate soude hebben vervat in geschrifte de gronden van het regt van den Staat tot die Middelen. Maar schoon dat de Raad den 3 Octob: daar aan volgende die gronden in geschrifte overgaf, is het daar by gebleeven, de Commissarissen, in welker handen deselve den 7 dier maand gestelt wierden, geen rapport gedaan hebbende, onaangesien, dat de Raad den 21 Janry: van het jaar 1706 nader daar over schreef (*a*).

HET

(*a*) Sie *Res: Sts. Generaal* 23 *Janry*: 1706.

HET SEVENDE CAPITTEL.

Van de Contributien, geannoteerde goederen, en andere casueele inkomsten van de Generaliteit, en van het Ampt van den Raad van Staate daar ontrent.

In het vyfde Capittel is gehandelt van de ordinaris, of vaste, Middelen van de Generaliteit. Nu resteeren volgens de verdeeling, in het vierde Capittel gemaakt, de casueele, en onseekere, Middelen: gelyk als de Contributien, en Brandschat: het inkoomen van geannoteerde goederen: de subsidien van vreemde Princen: en diergelyke.

De laaste subsidien, welke de Staat getrokken heeft, zyn geweest de subsidien van Vrankryk in den Oorlog met Spagnien, die men plagt te noemen de Fransche penningen (1). Sedert die tyd is de Staat, door Gods seegen, geweest in postuur om subsidien te geeven, in plaats van die te ontfangen. En sal daarom hier niet gesprooken worden van dat gedeelte van het oud inkoomen van den Staat.

Ontrent het inkoomen der geannoteerde goederen sal het genoeg zyn kortelyk aan te merken, eerstelyk dat hoewel de annotatie van de goederen, toebehoorende aan een vyand, of aan des-

(1) By *het Tractaat van Barriere* van den 15 *Nov:* 1715 heeft de Staat bedongen een subsidie van $\frac{1250}{m}$ gl: 's jaars voor de besetting der Plaatsen van de Barriere, en voor het onderhoud der Fortificatien en Magazynen.

desselfs onderdaanen, een gevolg is van de declaratie van oorlog, eevenwel de Raad van Staate geen goederen kan aanslaan sonder voorgaande Resole. van haar Ho: Mo:, om dat 'er konnen redenen van Staat zyn, om niet te gebruiken het regt van de annotatie: en ten anderen, dat de Raad in alle gevallen geen andere goederen kan aanslaan, als die geleegen zyn onder het ressort van de Generaliteit, het annoteeren der goederen, geleegen in de respective Provincien, toekoomende aan de Staaten van elke Provincie, als een gevolg van de Souverainiteit: zynde voor de rest de geannoteerde goederen van deselve natuur, ten opsigte van het bewind en administratie, met de Domynen, en met de geestelyke goederen.

Maar ontrent de Contributien, met den aankleeven van dien, koomen verscheide pointen in consideratie, waar van wat uitvoeriger sal moeten gesprooken worden.

En wel in de eerste plaats, dat hoewel niet uitdrukkelyk gesprooken word van de Contributien in de Instructie van den Raad van Staate, egter niet getwyffelt kan worden, of deselve begreepen zyn onder de Middelen, waar van het bewind en administratie aan den Raad ampts-halven competeert.

De Raad, wiens berigt en informatie haar Ho: Mo: den 26 Novr. 1665 op dat subject versogten, ter occasie van den Munsterschen Oorlog, rescribeerde den 30 derselve maand, „ dat geduurende den oorlog met Spagnien, en „ soo lang als eenige Contributien geheeven „ zyn, seedert den aanvang tot het uiteinde

„ van dien, de dispositie en directie ontrent het
„ invorderen van de Contributien en 't gunt
„ daar van dependeert, altyd heeft gestaan aan
„ den Raad van Staate: zynde door den Raad
„ aangestelt de Ontfangers en Contrerolleurs van
„ dien, mitsgaders voor deselve geformeert, en
„ gearresteert, de Instructien, dienende tot in-
„ troductie en invordering van de Contributien:
„ in dier voegen, dat tot het laaste van den
„ oorlog de Heeren Capiteins Genl. self haar
„ die saake, in expeditie zynde, niet hebben
„ aangemaatigt, maar soo wanneer eenige ver-
„ soeken dienthalven gedaan zyn, deselve by
„ formeele Acten hebben gerenvoyeert en gead-
„ dresseert aan den Raad, om daar in te dispo-
„ neeren: gelyk de Raad dan ook dienvolgen-
„ de op sodanig renvoy, onder anderen, gehan-
„ delt, en geaccordeert heeft met die van het
„ Land van Waas over de Contributien na de
„ reductie der Stad Hulst:" geevende in het vervolg van de Missive gelyke informatie op het stuk der Sauveguarden, en der Pasporten van oorlog, soo als breeder kan gesien worden in de Missive.

Het geen de Raad van Staate bewoog, om in het boovenstaand extract uit de voors: Missive te melden van de aanstelling der Ontfangers van de Contributien: van het formeeren, en arresteeren, der Instructie voor deselve: en van het gedrag der Capiteins Generaal ontrent het werk der Contributien: was ongetwyffelt, dat haar Ho: Mo:, sonder kennis of overleg van den Raad, den 26 der voorgaande maand Octob: geautoriseert hadden de Heeren Gedepde. te vel-

de,

de, om op approbatie van haar Ho: Mo: aan te stellen tot Commissaris van de Contributien in het Stift van Munster eenen Joost George Groenewalt, welke daar toe hooglyk gerecommandeert was door Prins Maurits van Nassau (*a*).

En hoewel haar Ho: Mo: nog den 9 Dec: desselven jaars, en oversulx naa den ontfang der voorſ. Missive, geautoriseert hebben de Heeren Gedepen te velde, niet alleen „ om in gevolge van vorige „ Resolutie van den 29 Novemb: de Instructie „ van den gem: Groenewalt te perfecteeren, en „ arresteeren." maar ook, „ tot uitvoering van „ deselve, met den gevolge en aankleeven van „ dien, sodanig te disponeeeren, als haar E. ten „ besten, en meesten dienste van den Lande, „ souden bevinden te behooren:" soo behoeft men egter niet te twyffelen, off het is aan de voorſ: Missive toe te schryven, dat haar Ho: Mo: den 30 derselve maand, en nog nader den 9 van de volgende, den Raad geautoriseert hebben, „ om het geheele werk der Contributien, „ mitsgaders de Instructie voor den gedesigneerden Commissaris Groenewalt, met den gevolge en aankleeven van dien, sodanig ter neder „ te stellen, te perfectionneeren, en ter executie te doen leggen, als de Raad ten dienste „ van den Lande soude bevinden te behooren."

En dit geeft aanleiding om in de tweede plaats te remarqueeren, dat hoewel de directie en administratie der Contributien toekoomen aan den Raad van Staate, de Raad egter geen Contributien kan doen vorderen sonder voorgaande Resolutie van haar Ho: Mo:.

Ge-

(*a*) Sie *Res*; *Str. Genl*, 22 *Octob*: 1665.

Gedurende den Oorlog met Spagnien is de *continuatie van den ophef der Contributien, en verdingen, soo hoog, en soo ver, als deselve door het krygsvolk deeser Landen souden kounen ingevoert, en geëxecuteert worden*, by de jaarlyxe generale Petitien versogt, op deselve voet als de continuatie van de andere Middelen van de Generaliteit.

De Raad van Staate kante sig wel daar tegen in het jaar 1592, allegueerende onder andere redenen, „ dat by Acte van de Heeren Staaten „ Genl., gedateert in July 1588, de administratie van de brandschat, absolutelyk, en sonder „ limitatie van tyd, was gestelt in handen van „ den Raade, met last om denselve te benificeeren, soo veel mogelyk." Maar de Staaten Generaal antwoordeden daar op, „ dat generalyk „ alle Consenten by de Provincien maar worden „ gedraagen voor één jaar, daar onder meede „ begreepen het Consent van de Brandschat: en „ dat de Raad des niet te min, verwagtende „ de Consenten, denselven Brandschat soude „ hebben te benificeeren, en te verhoogen naa „ geleegentheid der saaken, ten meesten dienste „ en profyte van den Lande, vermoogens de „ geallegueerde Acte, den Raade verleent in „ July 1588:" en verstonden, dat het Consent tot den ophef van den Brandschat van jaar tot jaar by de generale Propositie soude versogt worden (*a*): gelyk ook tot het jaar 1648 geschied is.

Van de Resolutie tot den ophef der Contributien

(*a*) Sie *Res: Sten Genl.* 2 en 4 *Dec:* 1592. — *R: van St*e. 30 *Nov:* en 2 *Decemb.* 1592.

tien in den Munsterschen Oorlog is soo aanstonds gesprooken.

De Staat in het jaar 1672 vervallen zynde in oorlog met den Koning van Vrankryk, die in korte dry Provincien onder zyn gewelt bragt, mitsgaders met de Churfurst van Ceulen, en Bisschop van Munster, hebben haar Ho: Mo: by Resol^e. van den 31 Aug: desselven jaars verstaan, dat de Provincien, door de wapenen van den vyand geoccupeert, op een raisonnable taux gestelt, en *manu militari* geëxecuteert, souden worden: dat ten dien einde de Steeden, en districten, by Publicatie souden worden gesommeert onder de vereischte comminatie, om door Gedepen over de tauxatie te koomen accordeeren met den Raad van Staate: dat in 't Stift Ceulen, Luyk, Munsterland, en Vrankryk, voor soo ver het practicabel was, de Contributien gevordert souden worden op den voet van voorige oorlogen: versoekende den Raad van Staate, „ die haar Ho: Mo: Res:, goede meening, en „ intentie in alle deelen ten spoedigste, tot be- „ reiking van het oogmerk van den Staat, te „ executeeren, en effect te doen sorteeren:" en sendende aan zyn Hoogheid den Heere Prince van Orange copie van de Res:, dog tot geen ander einde, als om te strekken tot desselfs naarigting, en wyders te dienen sulx en daar het behoorde.

Maar het liep niet lang aan, of het bestier der Contributien geraakte, niet tegenstaande de voors: Resolutie, in gansch andere handen als die van den Raad van Staate.

Hadden de voorige Capiteins Generaal sig het werk

werk van de Contributien, met den aankleeven van dien, niet aangemaatigt, gelyk boven aangeweesen is, de laaste, begreep het anders, en bragt soo veel te weege, na dat de invordering der Contributien by haar Ho: Mo: Resolutien van den 26 Octob: 10, en 22 Nov: 1672 gedemandeert was aan den Ryngraaff, en andere militaire Officieren, mits daar van verantwoordende aan den Raad van Staate, dat eindelyk by Ref: van haar Ho: Mo: van den 23 Feb: van het volgend jaar de geheele directie van de Contributien in effecte aan hem overgegeeven wierd, gelyk breeder kan gesien worden in de Resole.. Waar van het gevolg was, hoewel de Resole.. het niet meedebrengt, dat het geld van de Contributien bleef buiten de Generaliteits kas: dat de Prins daar van disponeerde, in plaats van den Raad van Staate: en dat noit reekening daar van gedaan is aan de Generaliteits Reekenkamer: alles regtsdraads strydig met de ordre van de Regeering. Sonder dat men, voor de rest, pretendeert te insinueeren, dat het geld niet soude besteet weesen tot 's Lands dienst: waar van het tegendeel, immers voor een gedeelte, soude konnen beweesen worden.

Van de Sauvegarden, en Pasporten van oorlog, waar van egter de evengemelde Resole. van den 23 Feb: 1673 geen gewag maakt, is meede niets gekoomen ten voordeele van den Staat geduurende dien ganschen oorlog, schoon dat de regten daar van plagten aan het Land verantwoord te worden door den Ontfanger, daar toe gestelt, en men meer als eens met nadruk geschr: had aan de voorige Princen van Orange, wanneer

zy,

zy, of haar Secretarissen, sig niet hielden aan de ordres, en Reglementen, op het stuk der Sauveguarden, en Pasporten, van oorlog: uitwysens de Resolutien van den Raad van Staate van den 18 Octob: 1588, 27 Feb: 1590, 28 April, 2, 10, en 15 Mey 1625, en die van haar Ho: Mo: van den 12 Septemb: 1591. Om te swygen van de Placaaten en aanschryvingen, van den 28 April 1621, 23 Decemb: 1645, 13 Feb: 1646, en 3 Octob: 1647, waar by, tot benificiëering van 's Lands regt der Pasporten van oorlog, het geeven van Pasporten wel scherpelyk verbooden is aan de Gouverneurs, en andere militaire Officieren.

In de tweeden Oorlog van Vrankryk heeft de Capitein Genl. het werk van de Contributien en Sauveguarden gelaaten aan de directie van den Raad van Staate, sonder sig verder te prevaleeren van het exempel van den voorigen Oorlog, als dat hy de Ontfangers van de Contributien aangestelt, en eigener autoriteit 's Lands regt van de Pasporten van oorlog in een emolument van sommige Generaalspersoonen, op de Frontieren commandeerende, verandert heeft. Dog men heeft geen Res: konnen vinden, waar by haar Ho: Mo: in het begin van dien Oorlog den ophef der Contributien geresolveert, en die aan den Raad van Staate in handen gestelt hebben.

Maar in de laasten oorlog, welke sonder Capitein Generaal begonnen, en gevoert is, zyn de Contributien geheeven uit kragte van een secreete Res: van haar Ho: Mo: van den 25 April 1702, den Raad van Staate daar toe expresselyk

auto-

autoriseerende. En zyn de regten van de Sauveguarden, en Pasporten van oorlog, insgelyx, als Middelen van het Land, ten voordeele van het selve gebenificiëert, en verantwoord, op den voet als voor het jaar 1672.

Het derde point, dat in consideratie komt ontrent den ophef der Contributien, is de aanstelling der Ontfangers, en andere nodige Officieren tot den ontfang en invordering derselve.

De aanstelling der Ontfangers heeft in den Oorlog met Spagnien gefluctueert tusschen de Staaten Genl. en den Raad van Staate, hebbende haar Ho: Mo: nu en dan een Ontfanger van Contributien aangestelt, uitwysens derselver Resolutien van den 29 Janry: 1633, en 8 Septembr: 1644, welke exemplen men niet durft verseekeren de eenige te zyn: maar de Raad doorgaans, gelyk te sien is uit de Resolen van den 4 Nov: 1589, 22 Janry 1590, 25 Feb:, 1 en 3 Maert, en 1 Juny 1595, 2 April 1621, 2 Aug: 1636, 8 April 1642, en 24 Janry: 1643.

By de verdeeling der Ampten van den 1 Octob: 1661 is de aanstelling der Ontfangers van de Contributien gelaaten aan den Raad van Staate. Maar in het jaar 1673 hebben haar Ho: Mo:, disponeerende van het geen, waar over sy seedert het jaar 1661 geen dispositie hadden, gedefereert aan den Prins van Orange de aanstelling der Ontfangers van de Contributien voor de eerste maal, met byvoeging, dat die door haar souden voorsien worden van Commissien: misschien, om te voorkoomen, dat de Raad van Staate de Commissien niet quaame te wygeren. Op dat exempel voortgaande heeft de Prins in het jaar 1689,

doe

de Koning van Groot Brittannien zynde, de Ontfangers der Contributien insgelyx aangestelt, addresseerende deselve by Acte aan den Raad van Staate, van wie se haar Instructie en Commissie ontfongen. Dog in het jaar 1702, en vervolgens heeft de verdeeling der Ampten van het jaar 1661 weder stant gegreepen.

Men heeft voor deese de ordinaris Militie gebruikt, soo tot het stabilieeren, en extendeeren, der Contributien, als tot het executeeren der gebreekigen in het naakoomen der gemaakte verdingen, met behulp van partygangers, en guides, en somwyl van vrywilligers. Wordende maar ééne vrye Compagnie gevonden, welke de Raad van Staate in het jaar 1623 opgeregt heeft tot het extendeeren van de Contributien (*a*). Maar in den tweeden Oorlog met Vrankryk zyn soo veel inconveniënten ondervonden in het gebruyk van de ordinaris Militie tot het werk van de Contributien, dat men in de derde verscheide vrye Compagnien ten dien einde opgeregt, en die vervolgens in Regimenten verdeelt, heeft, waar over haar Ho: Mo: niet alleen de Hoofdofficieren aangestelt hebben, maar selfs de Capiteinen, laatende alleen aan de Raad de aanstelling der Onderofficieren: schoon dat de aanstelling van alle de Officieren indistinctelyk, welke gebruikt worden tot het werk der Contributien, schynt te behooren aan den Raad van Staate uit de natuur der saake: soo om dat die, waar aan het bewind van een saak aanbevoolen is, behoord te hebben in zyn keuse, wie

(*a*) Sie *Res: R: van St.* 13 *April* 1628.

wie hy de bequaamste oordeelt om sig van te bedienen in de uitvoering van dat bewind, als om dat de Raad, en niet haar Ho: Mo:, aanstelt de Capiteins van de Artillery, en andere Officieren, die immediate relatie hebben tot den Raad, gelyk se van ouds plagt aan te stellen alle de Capiteinen, sonder onderscheid (*a*).

Het vierde, en laatste, point, dat eenige particuliere reflexie verdient ontrent de Contributien is dat van de remissien.

In het voorgaande vyfde Capittel is wel in het breede getoond, hoe ver de Raad van Staate bevoegt is tot het verleenen van remissien aan de debiteurs van de Generaliteit. Maar hoe die saak ook in het generaal begreepen word, het schynt klaar te weesen, dat het dry en dertigste Art: van de laatste Instructie van den Raad niet extensibel is tot de Contributien.

Het oogmerk van dat Art:, gelyk van meer anderen, is notoirlyk, meer of min de handen te binden aan den Raad van Staate, en daar door te beletten het verkeert gebruik, dat gemaakt konde worden, en misschien gemaakt was, van de autoriteit, welke de Raad te vooren gebruikt had, onder anderen ontrent het verleenen van remissien.

Dit verkeerd gebruik konde belet worden door het dry en dertigste Art: ontrent de Verpondingen, en beeden, om dat die haar vaste tauxen hebben, en ontrent de gemeene Middelen, Domaynen, en geestelyke Goederen, om dat die alle

(*a*) Sie *het Tractaat van het wettig gesag over de Militie Cap.* I.

die moeten publiquelyk verpagt worden aan de meestbiedende, het welk belet, daar in uit beooging van particulier voordeel by faveur te gaan. Maar met de Contributien is het geheel anders geleegen. Daar in heeft geen vaste taux, nog publique verpagting plaats, maar een verding, of accoord, dat van jaar tot jaar op hooger, of laeger, somme geslooten word, na dat de districten, waar meede men accordeert, meer of minder geleeden hebben door campementen, fouragéeringen, en andere ongemakken van den oorlog. Waar uit volgt, dat het vergeefs zyn soude, de handen te binden aan den Raad omtrent het verleenen der remissien, ondertusschen dat se die vry en los heeft omtrent het sluyten der accoorden.

Daar en booven is de wisselvalligheid van den oorlog soo groot, gelyk in veel andere opsigten, soo ook in het bysonder in opsigt van de securiteit, en protectie, welke by de accoorden van Contributie bedongen worden door de geene, die sig tot de betaaling derselve verbinden, dat het soude onmooglyk weesen accoorden van Contributie aan te gaan, soo het soude dependeeren van iemand anders als van die, welke de securiteit en protectie belooft onder beding van seekere somme, of de beloofde somme in het geheel, of maar ten deele, sal moeten betaald worden, wanneer de bedonge securiteit en protectie maar ten halve gepresteert worden.

Het sal seer dienen tot illustratie van dit point, dat wanneer sommige Provincien in het jaar 1713 eischten een Staat van de remissien, door den Raad van Staate gegeeven op de Contributien

 ge-

gedurende de jongsten Oorlog, de Raad aan haar Ho: Mo: antwoorde, dat daar van, hoewel niet sonder moeite, een Staat te maaken was, maar dat het zyn reflexie verdiende, „ of men „ remissien kan noemen de vergoedingen, welke „ uit kragte van formeele bedingen, waar op de „ respective districten sig onder Contributie be- „ geeven hebben, aan deselve gedaan zyn ter „ saake van geleeverde pioniers, karren, paer- „ den, fascines, graanen, en wat des meer is, „ tot dienst van de Leegers, mitsgaders weegens „ geleede plunderingen, roof van bestiaalen, „ brand, en andere grove excessen, waar van „ de schaade volgens de accoorden moet vergoed „ worden by korting op de Contributien. Van „ al het welk van tyd tot tyd specifique decla- „ ratien, gemuniëert met wettelyke attestatien, „ of processen verbaal, gepasseert voor de Ge- „ regten (het geen de bewysen zyn, die de ac- „ coorden van Contributie requireeren) aan den „ Raad overgeleevert zyn, soo excessive som- „ men bedragende, gelyk haar Ho: Mo: ligt „ konden afneemen, soo veel aangaat de ge- „ daane leverancien, uit het groot getal van „ lange en swaare beleegeringen, en, soo veel „ aangaat de geleede schaade, uit de meenig- „ vuldige klagten over de plunderingen en de- „ vastatien, welke de vreemde, en de Raad „ wenschte niet te moeten daar by voegen, „ haar Ho: Mo: eige trouppen, wynig passende „ op de accoorden van Contributie, en op de „ Sauvegarden van den Staat, aangeregt hebben „ in Westvlaanderen, Artois, Picardien, het „ Cambresis, en elders, dat de Raad blyde ge-

„ weest

„ weest is die declaratien af te doen, niet by
„ weege van liquidatie, waar by de Staat noit
„ haar reekening soude gevonden hebben, om
„ dat dan most getreeden worden in de discussie
„ van ieder post op zyn self, maar by weege
„ van accoord en transactie, of van moderatie,
„ wanneer de Gecommen van de Castelenyen
„ tot geen accoord te brengen waaren, of lie-
„ ver hadden tot haar verantwoording, dat een
„ geringe somme, in vergelyking van haare
„ pretensien, aan haar opgedrongen wierd by
„ Resolc., als dat zy die vrywillig souden aan-
„ neemen (*a*).

Waar by de Raad nog voegde, „ dat zy mee-
„ rendeels die vergoedingen maar geaccordeert
„ had onder de naam van surceantien, om (ge-
„ lyk men segt) het hegt in de hand te houden
„ ten opsigte van gelyke pretensien, welke of
„ de onderdaanen van deesen Staat, of die van
„ de Spaansche Nederlanden, sittende onder Con-
„ tributie, hadden ten laste van Vrankryk uit
„ kragte van de accoorden: en dat de Raad
„ niet eerder die vergoedingen had laaten door
„ de respective Ontfangrs finaalyk afschryven op
„ de Contributien, als na dat aan den Raad ge-
„ bleeken was, dat de Fransche Intendanten
„ justitie gedaan hadden aan de onderdaanen van
„ den Staat, en van de Spaansche Nederlanden:
„ en ten andere, dat de Raad by de jaarlyxe
„ vernieuwing der accoorden van districten, die
„ 's jaars te vooren soo gedevasteert, en uitge-
„ put

(*a*) Sie *Brief van den Raad van Staate aan haar Ho: Mo: 5 Decemb: 1713.*

N 3

„ pen waaren, dat se niet geen gedagten konden
„ in een volgend jaar gelyke somme voor Con-
„ tributie belooven als te vooren, egter gewygert
„ heeft de tauxen te verminderen, die eens by
„ accoord gereguleert waaren, om het gevolg
„ voor haar, en voor anderen: maar dat de
„ Raad als dan niet heeft konnen aan sodanige
„ districten wygeren, by een Articul van haar
„ accoord te bedingen, dat zy by Reqte souden
„ moogen versoeken sodanige afslag als de Raad
„ om de geseide reede niet had willen admittee-
„ ren in het accoord."

Uit al het welk overvloedelyk blykt, dat soo de distinctie tusschen remissien van *regten*, en remissien van *gratie*, waar van gesprooken is in het vyfde Capittel, al geen plaats mogt hebben ontrent andere Middelen, of schulden, se in alle gevallen noodwendig moet geadmitteert worden ontrent de Contributien.

HET

HET AGTSTE CAPITTEL.

Van het Ampt van den Raad van Staate ontrent het employ der Consenten, en verdere Middelen van de Generaliteit.

In de vier voorgaande Capittelen is gehandelt van het Ampt van den Raad van Staate ontrent het eerste lit der Financien, bestaande in het inkoomen. Nu volgt, dat gehandelt worde van het Ampt van den Raad ontrent het tweede lid, bestaande in het employ van het inkoomen.

Het is een bekende saak, dat de penningen soo van de Consenten van de Provincien, als alle andere, moeten koomen in de kasse van den Ontfangr. Generaal, 't zy in specie, of by weege van assignatie, of contraordonnancie: en dat daar van niets kan uitgegeeven, off betaald, worden als op Ordonnanen van den Raad van Staate, houdende op den Ontfanger Genl., en geregistreert in de Generaliteits Reekenkaamer (*a*).

Dog deese generale regel lyd meer als één exceptie, soo in opsigt van de Consenten van de Provincien, als in opsigt van de Generaliteits Middelen: en die exceptien raaken, sommige de Raad van Staate en den Ontfanger Genl. in het gemeen, sommige den Ontfanger Generaal alleen.

Van de eerste soort zyn de soldyen van de gerepartitieerde Militie, als welke betaald worden door de Provincien uit kragte van de gedraa-

(*a*) Sie *de Ampliatie der Instructie van de Genls: Reekenkamer Art:* 8. *Res: Stn van Hollt.* 3 *Aug:* 1623. *Instructie voor de Hollandsche Gedepn ter Generalitt. Art:* 8.

draage Consenten op den Staat van Oorlog, sonder dat de Raad van Staate daar over disponeert by Ordonnancie, of Acte, of dat die koomen in de kasse van den Ontfangr. Genl., schoon dat se voor deesen plagten verantwoord te worden in desselfs Reekening. Gelyk breeder te sien is in het Tractaat van het wettig gesag over de Militie Capittel 1.

Van de tweede soort zyn alle de verdere posten van den Staat van Oorlog, tot welker betaaling de Provincien nodig hebben Acten van versoek van den Raad van Staate, welke Acten sedert het Reglement van den 21 Janry: 1693 moeten geregistreert worden in de Generaliteits Reekenkaamer, dog waar meede den Ontfanger Generaal niet te doen heeft. Uitgesondert alleen, dat by Ordonnancie van den Raad van Staate gedisponeert word van den post van de defroyementen, en dat mitsdien de penningen van dien post koomen in de kasse van den Ontfanger Genl., het zy in specie, of (gelyk men segt) *fictione brevis manus*, en door hem verantwoord worden.

Van deselve soort zyn de tractementen van de Ontfangers, en Rentmeesters van de Generaliteits Middelen, Predikanten, en Voorleesers, en eenige andere diergelyke posten, die op Acte van den Raad geleeden worden in de Reekeningen van de subalterne Ontfangers, en Rentmrs., sonder te passeeren door handen van den Ontfanger Genl..

Ook worden de renten, en interessen, van de capitaalen, loopende ten laste van het Comtoir Generaal van de Unie, en van de Comtoi-

ren

nen der beeden, en Domynen, (want de andere subalterne Generaliteits Comtoiren zyn onbelast) betaald uit kragten van de Acten van negotiatie, en van de opgevolgde verantwoording der capitaalen, sonder dat daar op jaarlyx Ordonnancien, off Acten van rembourssement by den Raad van Staate geslaagen worden.

Maar buyten die geëxcipiëerde gevallen moogen geen betaalingen, van wat natuur se zyn, gedaan worden dan door den Ontfanger Genl., en op Ordonnancie van den Raad van Staate.

Egter hebben haar Ho: Mo: seedert het jaar 1690 ingevoerd, dat zy by het interponeeren van haar guarantie voor vreemde Princen, die hier te Lande penningen opgenoomen hebben met haar bewilliging, den Ontfanger Generaal geautoriseert hebben tot het betaalen der interessen van die opgenoome penningen nevens de andere interessen van het Comtoir Genl., in cas van wanbetaaling van de Princen, waar voor de penningen opgenoomen zyn, sonder den Raad van Staate te kennen in het geeven van sodanige autorisatien.

Maar als het geval van het presteeren van een sodanige Acte van guarantie in het jaar 1708 existeerde, en den Ontfanger Generaal, welke geautoriseert was by die Acte tot de betaaling, sig addresseerde aan den Raad, schreef die aan haar Ho: Mo: (1), „ dat zy stelde aan derselver over„ weeging, of het geeven van ordres aan den „ Ontfanger Genl. tot het negotiëeren van pen„ ningen, en tot het betaalen van notable som„ men

(1) Den 13 *Janry* 1708.

„ den uit het Comtoir General, sonder inter-
ventie van den Raad van Staate, seer over-
eenkomt met het oud gebruik, met de ordre
van 't Land, en met een ordentelyke admi-
nistratie der Financien: . . . . . .

„ En wel eerstelyk met het oud gebruik, om
dat de Raad niet vind, dat de Ontfangers Ge-
neraal in der tyd uit penningen genegotieert
hebben seedert het jaar 1647 tot het jaar
1689, het zy voor vreemde Princen uit krag-
te van derselver Obligatien en verbandbrie-
ven, off voor den Staat self, als op Acte van
den Raad van Staate; werdende alleen gevon-
den, dat haar Ho: Mo: den 25 April 1671
den Ontfanger Genl. van Volbergen directelyk
geautoriseert hebbende tot het negotieeren van
een somme van 25/m gl:, om betaald te worden
aan den Koning van Deenemarken, en den
Raad daar op gepresenteert hebbende aan haar
Ho: Mo: by Missive van den 28, onder an-
deren, *dat in de voors: Resolutie wat gede-
flecteert was van de gewoone form en practycq,
in gelyke geleegentheid tot daar toe gepractiseert,
het geeven van ordres aan den Ontfanger Gene-
raal in saaken van finantien gelaaten zynde aan
den Raad van Staate*, die Resol.e op den
19 Mey soo ver verandert is, dat haar Ho:
Mo: de autorisatie op den Ontfanger Genl.
verandert hebben in een versoek aan den Raad
van Staate: . . . .

„ Ten anderen, met de ordre van het Land,
volgens welke geen betaalingen moogen ge-
daan worden uit de Generaliteits penningen

„ als

„ als op Ordonnancie of Acte van den Raad
„ van Staate: een saak, waar van de noodsaak-
„ lykheid van oudts soo wel begreepen is, dat
„ de Prove. van Holland al in het jaar 1623
„ geresolveert heeft te communiceeren met die
„ van Zeeland, ten einde om *conjunctim* ter Ver-
„ gadering van haar Ho: Mo: in te brengen,
„ en aan te houden, dat gearresteert mogt wor-
„ den, *dat geen Collegien over de penningen van*
„ *de Generaliteit sullen mogen ordonneeren, als al-*
„ *leen de Raad van Staate:* en die soo seer ge-
„ weest is buyten tegenspraak sedert de Amplia-
„ tien, door de Groote Vergadering in het jaar
„ 1651 gemaakt in verscheide Instructien, dat
„ haar Ho: Mo: gelast hebbende by Res: van
„ den 8 Nov: 1652 aan de Ontfangers te 's Her-
„ togenbosch, en elders, eenige betaalingen te
„ doen ter requisitie van de Heeren derselver
„ Gedeputeerden te Mechelen, geen swarigheid
„ gemaakt hebben van die ordre te revoceeren
„ by nadere Resole. van den 22 Feb: 1653 op
„ de representatie, door den Raad van Staate
„ *en corps* gedaan ter Vergadering van haar Ho:
„ Mo:, „ *dat die manier van doen was tegen de*
„ *ordre en Instructien, by de Ho: Mo: Heeren Staa-*
„ *ten Generaal op de groote Saal geformeert, dat*
„ *alle Ontfangers moeten betaalen alleenlyk op Or-*
„ *donnancien van den Raad van Staate, en haar*
„ *anders in reekening niet mag valideeren,* en op
„ het versoek *van redres, en voorsiening van sulke*
„ *nieuwigheid by revocatie van de gegeeven ordre:*
„ versoekende alleen den Raad, *alle protestatien*
„ *daar over uit haar Notulen te ligten:*

En ten derde, met een ordentelyke admi-

nistra-

„ nistratie der Financien: om dat de Raad van
„ Staate, waar aan het bewind derselve bevoo-
„ len is, geen de minste schikking ontrent het
„ employ der penningen, off ergens staat op
„ maaken kan, wanneer den Ontfanger Generaal
„ bevoegd is om buyten haar weeten, en or-
„ dre, notable sommen uit te geeven, jaa hon-
„ dert duisenden, gelyk soude geschiet zyn in
„ deese geleegentheid, indien niet de slegte con-
„ stitutie der kas den Ontfanger Genl. bewoo-
„ gen had om aan den Raad kennis te geeven,
„ eer van zyn verleegentheid, als van zyn ordre:
„ Behalven, dat wanneer ordres tot het ne-
„ gotiëeren van penningen, en tot het doen
„ van betaalingen, konnen gegeeven worden
„ sonder interventie van den Raad van State,
„ de geleegentheid aan den Raad benoomen
„ word van in qualiteit als Raad van Staate der
„ Vereenigde Nederlanden of (om te gebruiken
„ de woorden die de Raad in gelyke geleegent-
„ heid gebruikte den 24 Decemb. 1667) *van*
„ *financiers der gesaamentlyke Bondgenooten* te kon-
„ nen representeeren de consideratien, die de
„ Raad soude moogen hebben op sodanige ne-
„ gotiatien, of betaalingen terwyl de saaken nog
„ in haar geheel zyn."

Dog hoewel niemand als de Raad van Staate mag disponeeren van de penningen van de Generaliteit, soo is het ver van daar dat de Raad daar over soude hebben een vrye en onbepaalde dispositie, dewyl die penningen alle zyn gedestineert tot seekere employen.

En eerstelyk, wat aangaat de penningen, welke de Provincien furneeren op haar gedraage Con-

Consenten, de Consenten volgen op Petitien, welke distinctelyk moeten inhouden de destinatie, en het gebruik, waar toe de somme, in elke petitie vervat, versogt word, by exempel, *tot werfgeld van een seeker getal van Militie: tot de onkosten van een veldleeger:* of eenig ander bepaalt employ; en de Raad is gehouden volgens het 19 Art: van haar Instructie, de Consenten te volgen in de dispositie over het employ der geconsenteerde penningen.

Wat aangaat, in de tweede plaats, de Middelen van het district van de Generaliteit, die hebben haar geaffecteerde Lasten, gelyk de interessen van ettelyke millioenen gl:, van tyd tot tyd tot tyd opgenoomen onder verband van de Generaliteits Middelen en inkomsten: het onderhoud der Fortificatien van de Frontieren in het district van de Generaliteit: de tractementen van de Ministers, en andere Officieren van de Staaten Genl., Raad van Staate, en Generaliteits Reekenkaamer, van de Raaden van Brabant en Vlaanderen: en veel andere Lasten, die het onnoodig is hier op te haalen, en welke meenigmaal het inkoomen excedeeren, insonderheid in tyd van oorlog, wanneer het district van de Generaliteit onderworpen is aan doortogten van Militie, devastatie, betaaling van Contributien, en andere gevolgen van den oorlog, welke het inkoomen seer doen declineeren.

En daarom is het, in de derde plaats, dat de Contributien, welke van deese zyde konnen geheurd worden in vyands land, voor deese eerst en vooral gedient hebben tot subsidie van de ordinaris kasse, en specialyk tot supplement der

in-

interessen. Waar op haar Ho: Mo: Resolutien van den 30 Sept: 1630, en 15 Aug: 1631, en die van den Raad van Staate van den 18 Aug: en 25 Sept: 1631, 17 Febr:, en 15 Dec: 1633, 14 Aug: 1637, 29 Nov: 1641, 30 Juny 1642, en 14 Maert 1643, konnen nagesien worden.

Anders zyn de Contributien van ouds gedestineert geweest tot *de gemeene Lasten van den Oorlog*, uitwysens het sesde Articul der eerste Instructie van den Raad van Staate van den 18 Aug: 1584, welke de eenige Instructie is die uitdruklielyk spreekt van het stuk der Contributien.

By secreete Resolutie van haar Ho: Mo: van den 25 April 1702 is de Raad versogt, „ te „ doen houden een aparte kasse van de pen„ ningen, proveniëerende van de Contributien, „ en die met kennis en goedvinden van haar „ Ho: Mo:, te besteeden, en te employeeren, „ ten beste van 't gemeen." Het welk soo ver naagekoomen is door den Raad, dat een aparte kas gehouden is van de Contributien, en dat het grootste deel daar van uitgegeeven is *met kennis en goedvinden van haar Ho: Mo:*. Maar voor de rest is daar uit gesuppleert, niet alleen het defect van de ordinaris kas, maar meenigmaal ook de defecten van de extraordinaris Consenten van de Provincien, sonder het welk verscheide considerable krygsoperatien niet hadden konnen ondernoomen, of ondernoomen zynde, uitgevoert worden, by exempel de gedenkwaerdige beleegering der Stad en Citadelle van Ryssel.

Dog, om het werk soo veel in ordre te houden, als mogelyk was, heeft de Raad altyd de Ordonnancien doen staan op de Consenten, waar uit

uit de betaaling moest gedaan worden na de ordre van de financien, en de penningen by Resol: doen ontleenen uit de eene kas in de andere, om geremplaceert te worden uit de eerste penningen, welke de Provincien souden furneeren op de Consenten, waar uit de Ordonnancien geslaagen waaren.

Had de Raad van Staate in verscheide geleegentheeden niet op die wyse gedisponeert van de Contributien, maar daar in gegaan *met kennis en goedvinden van haar Ho: Mo:*, de tyd om 'er voordeel van te trekken had gepasseert met des liberatien, en met disputen onder de Provincien, gelyk de geene, die de Vergadering van haar Ho: Mo: kennen, sullen toestaan: en de devoiren, die men in pressante geleegentheeden aanwende by de Provincien, om deselve te beweegen tot prestatie der extraordinaris Consenten, hadden haar voornaame klem verlooren, en souden nog minder hebben uitgewerkt, als se nu gedaan hebben.

Boven is gesegt, dat den Ontfanger Generaal geen betaaling doen mag op Ordonnancien van den Raad van Staate, ten zy dat die geregistreert zyn in de Generaliteits Reekenkaamer. En daarom kan met reeden gevraagt worden, of, en hoe ver, de dispositie van den Raad over de Generaliteits penningen onderworpen is aan het examen van de Generaliteits Reekenkaamer.

Waar op tot antwoord dient, dat uit de Ampliatie der Instructie van de Generaliteits Reekenkaamer van den 30 Septemb: 1651 genoegsaam blykt, dat het examen van de Reekenkaamer niet betreft de fondsen, waar uit de Ordonnan-

cien

cien geslaagen zyn, nog ook of de Raad daar in gevolgt, of niet gevolgt, heeft de Consenten van de Provincien, van welke de Reekenkamer geen kennis heeft, doordien die aan haar niet gesonden worden.

Maar dat het examen van de Reekenkaamer daar in bestaat, of de bescheiden, waar op de Ordonnancien geslaagen worden, alvoorens behoorlyk nagesien en geliquideert zyn: of deselve geannexeert zyn aan de Ordonnancien: of den text der Ordonnancien daar meede overeenkomt: en of deselve behoorlyk geparapheert, en geteekent, zyn: alles in conformiteit van de ordres van het Land.

Booven het welk de Reekenkaamer nog moet toesien, of de Raad van Staate haar Instructie naakomt in reguart van het verleenen van pensioenen, en remissien, en van het besteeden van werken: en dat goed Register en Contrerolle gehouden worde van het regt van 't Segel (*a*).

(*a*) Sie de boven gem: *Ampliatie*.

HET

HET NEGENDE CAPITTEL.

Van het Ampt van den Raad van Staate ontrent de Middelen van de Collegien ter Admiraliteit.

Het Ampt van den Raad van Staate ontrent het stuk der Financien soude hier meede konnen gehouden worden voor afgehandelt, indien het niet de moeite waerd was, te ondersoeken, hoe ver de Middelen van de Collegien ter Admiraliteit betrekkelyk zyn tot het Ampt van den Raad van Staate.

De Middelen van de Collegien ter Admiraliteit zyn tweederley, als bestaande in de ordinaris Middelen van Convoyen, en Licenten, of van uitgaande en inkoomende regten, en in de subsidien van de Provincien.

Schoon dat de Convoyen en Licenten, origineelyk gedestineert zyn tot protectie van de Koophandel en Zeevaart, en tot den oorlog te waater, soo is egter van ouds verstaan, „ dat „ wanneer 'er een merkelyke somme van penningen soude moogen overschieten, het overschot mag gebruikt worden tot vervalling van „ de Lasten van den oorlog te Lande, soo verre de Middelen, daar toe geëigent, niet sullen moogen strekken, of genoeg zyn." Waar op het 12de Art: der eerste Instructie van den Raad van Staate van den 18 Aug: 1584, en haar Ho: Mo: Resolutien van den 20 Mey 1609, en 9 Aug: 1610, konnen nagesien worden (*a*).

Maar

(*a*) Sie insonderheid *Brief van den Raad van St: aan haar Ho: Mo: 15 Aug:* 1659, spreekende onder anderen van de merkelyke sommen, genoomen uit de Convoyen en Licenten geduurende de twaalfjaarige Treves.

Maar doordien 'er selden merkelyk overschot geweest is op de Convoyen en Licenten, en de Collegien ter Admiraliteit in teegendeel doorgaans hebben moeten gesubsidieert worden, is 'er geen geleegentheid geweest, om de penningen van de Convoyen en Licenten te gebruyken tot verval der onkosten van den oorlog te Lande. En souden vervolgens de Convoyen en Licenten geen andere relatie hebben tot den Raad van Staate, als dat die jaarlyx by de generale Petitie versoekt het Consent van de Provincien tot de continuatie van den ophef derselve, en daar uit doet betaalen, by Acten op de Convoymeesters, de Scheepsvragten lanx de binnestroomen, in saaken den dienst van de Generaliteit aangaande, gelyk aanstonds nader sal getoond worden: was het niet dat het 22ste Articul der laaste Instructie den Raad belaste, „ de hand te houden, en, „ voor soo ver des noods zy, te bevorderen, „ dat de Convoyen, en Licenten, eenpaariglyk „ worden geheeven volgens de Consenten, en „ Lysten, daar op gemaakt, en nog te maaken: „ dat de passage, en uitvoer van de goederen, „ die behoorlyk verconvoit, en verlicent zyn, „ niet verhindert worden by de Staaten van de „ particuliere Provincien, de Gouverneurs, Ma- „ gistraaten, of Gemeenten: dat niemand, wie „ het zy, iets eische, of neeme, van de goe- „ deren booven de voorsz Lysten: en dat de „ contraventien moogen exemplaarlyk gestraft „ worden."

Dog dat Art: is één van die, welke de laaste Instructie van den Raad twintig jaaren lang hebben doen fluctueeren, als niet practicabel zyn-

de, sonder alvoorens te doen herleeven de *super-intendentie over de saaken van de Admiraliteit*, welke gegeeven was aan den Raad by het 12de Art: der eerste Instructie van den 18 Aug: 1584, en sonder te geeven aan den Raad veel grooter gesag, als de meening van de Provincien was in het jaar 1651, die veel eerder strekte om door de nieuwe Instructie het gesag van den Raad te besnoeyen, als te vermeerderen.

Maar de Groote Vergadering van het jaar 1651 liet de meeste Articulen, soo als se die vond in de Instructie van het jaar 1588, sonder reguard te neemen, dat de Regeering seer van gedaante verandert was tusschen de jaaren 1588, en 1651, en dat de Raad al in die tyd het bovengem: Art:, zynde het dertiende van de Instructie van het jaar 1588, aengesien had voor impracticabel, en eenige maanden na het arresteeren van die Instructie had doen verklaaren aan haar Ho: Mo: door den Thesaurier Generaal, „ dat zy sig van „ het stuk der Convoyen had ontslaagen, en de „ handen ganschelyk daar van getoogen, met „ vermaaning, dat de Staaten het stuk van de „ Convoyen wilden by de hand neemen (*a*)."

Soo dat de Raad van Staate na het jaar 1588, onaangesien het meergem: Articul, geen ander gesag geëxerceert heeft ontrent de Convoyen en Licenten, als dat se, gelyk booven gesegt is, doed betaalen op haar Acten door de respective Convoymeesters de Scheepsvragten in saaken, den

(*a*) Sie *Res: R: van St*. 19 *Decemb:* 1588.

den dienst van de Generaliteit aangaande, in conformiteit van haar Ho: Mo: Res: van den 30 Aug: 1597, waar by de Convoymeesters geautoriseert zyn, „ om in voorvallende saaken, „ den dienst van de Generaliteit aangaande, de „ nodige Scheepen, en lynpaerden, te huuren, „ en te bestellen, ook uit de penningen van „ haar ontfang te betaalen."

Dog hier over is verscheide maalen verschil ontstaan tusschen den Raad van Staate en de Collegien ter Admiraliteit, welke gewoon zyn te sustineeren, dat de voorf: Resolᵉ. soude stryden met het 27ste Art: van haar Instructie, en dat de betaaling der Scheepsvragten haar niet verder raakt, als voor soo veel de pressing valt in de Provincien van Gelderland, Utregt, en Overyssel, met welke zy daar over een contract souden gemaakt hebben.

Wat fondament deese exceptien hebben, kan geoordeelt worden uit de volgende solutien:

Dat de handen door de Instructie gebonden zyn aan de Collegien ter Admiraliteit, maar niet aan de Bondgenooten, welke de voorf: Resolᵉ. genoomen hebben maar wynige daagen naa het arresteeren der Instructie voor de Collegien ter Admiraliteit, en doe se midsdien die hadden in versche geheugenis, en welke deselve Resolᵉ. seedert verscheide maalen geconfirmeert hebben, gelyk blyken sal uit het vervolg (*a*).

Dat de betaaling der Scheepsvragten ook geensins stryd met de natuur, en destinatie, van de Mid-

(*a*) Sie *Brieven van den R: van St*. *aan haar Ho: Mo*: 4 *April* 1684, 27 *Aug*: 1692.

Middelen te water, en by gevolg niet met het bovengem: 27ste Art:, om dat de Commercie lanx de binnenstroomen, en die, welke te Lande gedreeven word, vry meer beveiligt word door de Militie, in de Frontieren garnisoen houdende, tot welker vervoering de meeste Scheepsvragten gedaan worden, als door de Uitleggers: en dat ongetwyffelt uit dat insigt de betaaling der voors: Scheepsvragten altyd gehouden is voor een saak, *de Admiraliteit aangaande* (a).

Dat de voors: Resole. altyd aangesien is voor een generale ordre op het stuk der Scheepsvragten: gelyk se daarom genoemt word *de ordre van het Land* in een Resole. van haar Ho: Mo: van den 14 Sept: 1650, en verscheide maalen gesonden is aan alle de Collegien ter Admiraliteit, *om sig na te reguleeren*, uitwysens haar Ho: Mo: Resolutien van den 19 Nov: 1643, en 21 Jan: 1645: ook verstaan is by derselver Res: van den 21 Feb: 1645, dat de Admiraliteit op de Mase soude betalen sonder verdere difficulteit *in conformiteit van deselve Res:* de lynpaerden, vallende lanx de Maase, schoon dat het geval, welk aanleiding gegeeven heeft tot het neemen van deselve, alleen reflecteert op de Ryn, en Waal:

Dat de Collegien ter Admiraliteit, erkennende dat de Scheepsvragten, vallende in de Provincien van Gelderland, Utregt, en Overyssel, moeten betaald worden uit de Convoyen en Licenten, met geen reeden konnen teegenspreeken, dat deselve alomme moeten daar uit betaald wor-

(a) Sie *Res: Stn. Genl.* 30 *Aug:* 1597.

worden. Want dat de Convoyen en Licenten in de vier andere Provincien, en in het district van de Generaliteit, van geen andere natuur zyn als in de bovengem: dry Provincien, en de Scheepsvragten in saaken, de Generaliteit aangaande, geen meerder relatie hebben tot de Collegien ter Admiraliteit in de eene Prov: als in de andere:

Dat deselve Collegien ook moeten de betaaling der Scheepsvragten aangesien hebben voor een saak de Admiraliteit aangaande, doe se sig daar toe by contract verbonden aan de opgem: dry Provincien, want dat se anders souden aangegaan hebben een contract, na haar eigen oordeel strydig met het 27 Art: van haar Instructie:

Dat onder soo een meenigte van Resolutien, als haar Ho: Mo: van tyd tot tyd genoomen hebben over dit stuk, geene is, welke de betaaling der Scheepsvragten uit de Comtoiren van de Convoyen en Licenten bepaald tot de gem: dry Provincien: geene, die aanleiding geeft om te denken, dat haar Ho: Mo: het minste onderscheid van Provincien, of districten, gemaakt hebben: maar in teegendeel verscheide, welke spreeken van gevallen, die niet konnen getrokken worden tot de meergem: dry Provincien, gelyk die van den 20 Mey 1634, 11 Octob: 1644, 21 Feb: 1645, 14 Septemb: 1650, 14 Nov: 1653, 12 July 1657, en 16 Mey 1662.

Dat haar Ho: Mo: duidelyk ordonneeren by derselver Resolutie van den 16 Mey 1662, ter occasie van een transport van militie van 's Hertogenbosch naa Hulst, dat de betaaling van sodanige transporten sal gedaan worden uit de Con-

voyen

voyen en Licenten, „ soo als" (nota) „ voor „ deesen altyd is gedaan geweest:" en dat deselve in het geval in questie den Raad van Staate versogt hebben by Resole. van den 11 Octob: 1644, ordre te stellen, dat de Schippers door de Convoymeesters contentement mogten ontfangen:

Dat uit haar Ho: Mo: Res: van den 28 Maert 1607 blykt, dat de Collegien ter Admiraliteit soo wel geklaagt hebben over de betaaling der Scheepsvragten in de Provincien van Gelderland, Utregt, en Overyssel, als elders: tot een klaar blyk, dat de klagten niet gesprooten zyn uit eenig ongelyk, dat de Collegien leeden, maar uit de swaarte van de last: dan dat die last seer draagelyk, en selfs gering, geworden is, wanneer eerst de Scheepsvragten naa en uit de Leegers, en naderhand die na en van de Scheepen van oorlog, zyn geassigneert geworden op andere Consenten, of Middelen. Van welke vermindering van de voors: last onweederspreekelyk consteert uit de Registers, berustende ten Comtoire van de Thesaurie van de Generalitt., waar in de Acten op de Convoymeesters geboekt zyn:

En eindelyk, dat hoewel de questie niet afgedaan is by de bekende Resole. van haar Ho: Mo: van den 26 Jan: 1678, waar by met vry wat ophef niet anders gedaan is, als het werk van de betaaling der Scheepsvragten soo ver te reguleeren, als daar over geen verschil was, en niet verder: egter het ongelyk van de Collegien soo palpabel is, dat haar Ho: Mo: sedert verscheide maalen, hoewel onvermindert de questie ten principaale, de saak verstaan hebben con-

 form

form het gesustineerde van den Raad van Staate: uitwysens haar Ho: Mo: Resolutien van den 1 April 1679, 7 en 21 Aug: 1683, en 14 Maert 1693.

Ontrent de subsidien van de Provincien, zynde de andere branche van het inkoomen van de Collegien ter Admiraliteit, bestaat het Ampt van den Raad van Staate, eerstelyk, in het petitioneeren der subsidien. Het geen egter al van overlange meer een werk van formaliteit is in reguard van den Raad van State, als van deliberatie, dewyl de Petitien tot de saaken van de Zee doorgaans profluëeren uit een overleg, dat buyten den Raad gehouden word.

Maar in het jaar 1654 wierd het anders begreepen, wanneer haar Ho: Mo: by Res: van den 30 Jan^ry ordonneerden aan de Gecommen van de Collegien van de Admiraliteit, aan den Raad van Staate te geeven pertinente Staaten van haar inkoomen, en Lasten, en lysten van haar Scheepen, ten einde dat de Raad soude konnen maaken een pertinente staat en overslag, wat by ieder Collegie ter Admiraliteit in de equipagie ter Zee soude konnen worden gedaan uit haar ordinaris inkoomen, en wat daar by nog soude moeten gevoegd worden uit de extraords. Consenten van de Provincien.

Was die Resolutie doe, en seedert, gevolgt geweest, het soude veel gecontribueert hebben tot wegneeming van het vooroordeel, waar in de meeste Provincien zyn ontrent de Middelen van de Collegien ter Admiraliteit, welk vooroordeel één van de oorsaaken is, waarom soo wynig Consenten gedraagen, en soo wynig pennin-

gen

gen gefurneert, worden op de extraords. Petitien voor de Collegien ter Admiraliteit.

Maar om voort te gaan, dewyl de redenen, waarom de Raad van overlang gehouden is buyten het overleg, waar uit de Petitien proflueeren, geen plaats hebben in de bevordering der Consenten, en van de voldoening derselve, zynde het tweede lit van het Ampt van den Raad ontrent de subsidien voor de Collegien ter Admiraliteit, soo is het ook daar meede anders gelegen als met de Petitien. En daarom hebben haar Ho: Mo: verscheide maalen den Raad versogt, de Provincien te besenden, en te executeeren, over de Consenten tot de saaken van de Zee: uitwysens onder anderen derselver Resolutien van den 11 Janry:, en 16 Mey 1636, 13 Septemb:, en 28 Nov: 1640, 21 Juny 1641, 19 July, en 19 Decemb: 1653, en 5 Septemb: 1665. En de Staaten van Holland ontbooden den 16 Octob: 1627 de Hollandsche Raaden in den Raad van Staate in haar Vergadering, „ om deselve te vermaanen van de groote swaa„ righeid in den kryg te waater, en in de Col„ legien ter Admiraliteit, meest gecauseert door „ de wanbetaaling van de Petititien, voor de „ Admiraliteiten gedaan: — en om aan deselve „ serieuselyk aan te seggen, dat se dog alle „ mogelyke devoiren willen doen, dat de Pro„ vincien haar defecten willen suiveren, en vol„ doen, en met gestadige besendingen daar toe „ arbeiden, en haar selve de moeite van reisen „ niet ontrekken."

Het derde lit van het Ampt van den Raad van Staate ontrent de subsidien voor de Colle-

gien ter Admiraliteit bestaat in de verdeeling der penningen, door de Provincien gefurneert wordende, by Ordonnancie onder de respective Collegien: dewyl alle de penningen van de extraordinaris Consenten van de Provincien moeten koomen in de kasse van den Ontfanger Genl., ten minste by fictie van regten, voor dat se konnen getoucheert worden by de geene, voor wie se gedestineert zyn by de Consenten, en niet konnen uitgegeeven worden door den Ontfanger Genl., het zy in specie, of by weege van assignatie, als op Ordonnancie van den Raad van Staate. Dog dit derde lit van het Ampt van den Raad is eigentlyk meede maar een formaliteit van Financie, doordien de Raad gehouden is daar in te volgen de verdeeling tusschen de Collegien, vervat in haar Ho: Mo: Resolen van den 7 Novr: 1653, 8 Aug: 1657, 18 Feb:, en 3 Mey 1659.

Ook wierd het, doe die verdeeling in train gebragt was, een gewoonte, dat als de Consenten gedraagen, en de decharges daar op gedepecheert waaren na de ordre van de Financien, den Ontfanger Genl. de decharges overgaf aan de Collegien, in betaaling der Ordonnancien, door den Raad van Staate voor ieders contingent geslaagen. Het geen den Raad deed seggen den 3 Mey 1660, „ dat ten Comtoire van „ den Ontfanger Genl. geen penningen meer „ inkoomen voor de Admiraliteiten, alsoo syluiden die selve in de Proven op de decharges „ doen vorderen.”

Dog wynig jaaren daar naa, wanneer de Collegien ter Admiraliteit, resideerende in de Provincien

cien van Holland en Zeeland, by contract aanbesteed hadden aan één van de Commisen van den Ontfanger Genl. voor anderhalff ten 100 de invordering van haar contingenten in de extraordinaris Consenten van de niet equipeerende Provincien, ontstont daar uit een heevig disput tusschen de opgem: Collegien en den Ontfanger Genl., welke sustineerde, de invordering der Consenten syn werk, en den voorf. Commis syn bediende te weesen.

De Raad van Staate, den Ontfanger Genl. en zyn Commis gehoord hebbende, ordonneerde aan den Commis, van het voorf: contract af te gaan, en in de bediening van zyn Ampt te volgen de ordres van den Ontfanger Generaal (*a*). De saak vervolgens gebragt zynde aan haar Ho: Mo:, wygerde de Raad, na dat daar over een conferentie gehouden was met de Gecommitteerden van de Collegien ter Admiraliteit, sig in te laaten in een nadere conferentie, „ nademaal de „ saak stont ter dispositie van den Raad, en „ dien aangaande albereits gedisponeert was (*b*):" en schreef aan de niet equipeerende Provincien, ten einde om geen penningen te betaalen, als aan de geene, daar toe by den Ontfanger Genl. te gelasten, of andersins de penningen over te senden ten Comtoire Genl.; om na de gemaakte verdeeling voldaan te worden aan de Collegien ter Admiraliteit (*c*). En den 29 Mey 1669 schreeff de

(*a*) Sie *Res: R: van St.* 30 *April* 1667.
(*b*) Sie *Res:* *R: van St.* 20 en 25 *July* 1667. *Res: van haar Ho: Mo:* 21 en 23 do..
(*c*) Sie *Res: R: van St.* 27 *July* 1667.

de Raad nader aan deselve, op het te kennen geeven van den Ontfanger Genl., dat de Admiraliteit in Zeeland aangestelt had seeker persoon tot invordering van haar aanpart in de restanten van de niet equipeerende Provincien, „ dat se „ geen betaaling geliefden te doen dan alleen „ aan de Commisen, daar toe by Commissie van „ den Raad gequalificeert, of dat andersins de „ gedaane betaaling haar niet sal valideeren in „ liquidatie tegen de Generaliteit: maar dat de „ gem: Provincien, des niet te min, en onaangesien de gedaane betaaling, gehouden, en „ geobligeert, sullen worden de penningen nog „ eens te furneeren."

Sonder dat gevonden word, dat haar Ho: Mo: eenige Resolutie op dat subject genoomen hebben, anders als dat de Gecommen van de Collegien, sonder van het disput te gewaagen, in het jaar 1671 aan haar Ho: Mo: geklaagt hebbende, dat de Raad van Staate aan de Collegien niet laat toekoomen de depesches, resulteerende uit de gedaane Petitien, en daar op gedraage Consenten: met versoek dat haar Ho: Mo: den Raad souden willen versoeken, en permoveeren, om de Ordonnancien, of assignatien, op de Petitien, en Consenten, gedaan en gedraagen, over de jaaren 1667 en 1668, aan de Collegien ter hand te stellen, om de gelden, haar daar uit competeerende, te moogen invorderen: „ haar „ Ho: Mo: by Res: van den 10 Decemb: de „ remonstrantie sonden aan den Raad van Staa„ te, met versoek, dat de Raad alle de depe„ ches, resulteerende, soo uit de albereits ge„ daane Petitien, en gedraage Consenten, tot

„ de

„ de faaken van de Zee, en naamelyk meede
„ die van de jaaren 1667 en 1668, als die in
„ het toekoomende daar toe nog gedaan, en
„ gedraagen, fullen worden promtelyk aan de
„ Collegien ter Admiraliteit ter handen te ftel-
„ len." Waar op egter niets anders gerefolveert
wierd door den Raad, als: „ dat de reftanten
„ van de refpective Provincien agtervolgens en
„ in conformiteit van de ordres van het Land
„ fullen worden ingevordert, en vervolgens ter
„ handen geftelt aan de refpective Collegien van
„ de Admiraliteit, op den voet van de repar-
„ titie, over de gem: Collegien gearrefteert."
En is vervolgens meerendeels geüfeert, dat de Ordonnancien voor de Collegien van de Admiraliteit maar geflaagen zyn naa maate van de penningen, welke de Provincien gefurneert hebben op haar Confenten tot de faaken van de Zee.

HET

HET TIENDE CAPITTEL.

Van de Jurisdictie van den Raad van Staate.

Het point van de judicature verdient een sonderlinge attentie in de verhandeling van het Ampt van den Raad van Staate, doordien de Raad de hoogste regtbank is, soo in het militair, als in het stuk van de Generaliteits Middelen. Maar alsoo in het breede gehandelt is van de militaire Justitie in het dertiende Capittel van het Tractaat van het wettig gesag over de Militie, en van de judicature over de Generaliteits Middelen in het vyfde Capittel van dit Tractaat, sal alhier maar behoeven gesprooken te worden van de judicature van den Raad, eerstelyk, over haar Suppoosten: ten anderen, over persoonen, en goederen, welke in tyden van oorlog gaan, of koomen, naa, en uit vyands land, en agterhaald worden door de Militie: en ten derde, over persoonen, welke delinqueeren tegen de Generaliteit in saaken, raakende den oorlog en de gemeene defensie.

Wat belangt het eerste point, het derde Art: der Instructie van den 18 Aug: 1584 qualificeert den Raad, „ om kennis en judicature te hebben „ over haar Officiers, Ontfangers, Collecteurs, „ en andere dienaars." Maar in die van den 12 April 1588, een Instructie, die defectueus is in veel deelen, is onder anderen het point van de judicature van den Raad over haar Suppoosten geheel overgeslaagen. En het 39ste Art: van de Instructie van den 18 July 1651 spreekt wel

van

van dat point, maar, naaukeurig ingesien zynde, schynt het maar alleen te raaken de materie van corruptien, waar van gehandelt word in de voorgaande Articulen, tot welke dat Arti relatif is, en geen andere Suppoosten als de *Commisen, Clerquen, Contrerolleurs van de Fortificatien, of eenige andere mindere Supposten van den Raad.*

Egter is de judicature van den Raad van Staate over haar Suppoosten niet soo nauw bepaalt. Want eerstelyk is haar judicature, soo in het crimineel, als in het civil, over de Commisen van den Ontfr. Genl. noit in twyffel getrokken voor het jaar 1670, 't zy dat deselve residеerden in de stemmende Provincien, of daar buyten, uitwysende haar Ho: Mo: Resen van den 7 en 18 April, 11 en 14 Mey 1657, raakende de Commis Johan Schas, en de procedureren, in de jaaren 1667 en 1668 gehouden tegen den Commis Johan Breugel, en getermineert by Sententie van den Raad van den 11 Decemb. 1668.

Maar in het jaar 1670 rees tusschen den Raad en de Magistraat van Utregt questie over de tegenstelling van den Commis Hendrik van Leeuwen, in welke questie het remarquabel is dat de competentie van den Raad niet soo seer gedisputeert wierd als de qualiteit van de persoon, maar tegen geprocedeert wierd, sustineerende de Magistraat van Utregt, dat de voorss. Hendrik van Leeuwen niet most gehouden worden voor een Suppoost van den Raad, maar voor een particulier bediende van den Ontfanger Generaal: soo als klaarlyk blykt uit de premissen van haar Ho: Mo: Res. van den 15 Janry. 1671,

waar

waar by de Raad geëxcuseert wierd van de Judicature.

En het is niet minder remarquabel, dat men in die geleegentheid soo wel begreep de incongruïteit van elders als voor den Raad van State te regt te stellen de administrateurs van de Generale Middelen, dat ten selven daage, wanneer ten gevalle van de Provincie van Utregt een Resolutie wierd geconcipieërt om den Raad van State te excuseeren van de judicature van den Commis Hendk. van Leeuwen, een tweede Resol. geconcipieërt wierd, meedebrengende, „dat voortaan alle Commisen, soo van den Raad „van Staate, als van den Thes. en Ontfanger „Genl. of andere, die nu zyn, of in het toe„koomende by haar Ho: Mo:, by den Raad, „by den voorf. Thes. en Ontfanger Genl. of „ook wel by eenige andere Ministers van den „Raad, op autorisatie van haar Ho: Mo:, of „van den Raad, albereids gegeeven, of nog „te geeven, aangestelt sullen worden, over „excessen, die zy luiden in het stuk van haar „bediening souden moogen koomen te pleegen, „de judicature van den Raad subject zyn en „blyven, sonder dat by de voorf: Commisen „eenige exceptie van incompetentie, of anders„sins, geproponeert, of de saake elders geëvoceert, sal moogen worden." Gelyk gesien kan worden uit de Notulen van haar Ho: Mo: van den 14 Octob. 1670, welke ook dat concept gearresteert hebben den 13 October van het volgend jaar 1671.

En ten anderen, soo voor, als naa het jaar 1671 is soo weinig getwyffelt aan de crimineele jurisdictie van de Raad van Staate over de Ontfan-

fangers en verdere adminiſtrateurs van de Generaliteits Middelen, dat wanneer Andries Kaan, Burgemeeſter en Penſionaris der Stad Vliſſingen, een man die veel credit en vrienden had in de Provincie van Zeeland, en elders, in het jaar 1710 crimineelyk gedagvaart wierd in qualiteit van Ontfanger der Dominiale Middelen te Meenen, hy niet gedagt heeft te declineeren de judicatuure van de Raad, ſchoon dat hy allerhande chicanes in het werk ſtelde om de condemnatie te ontgaan, en daar door het proces deed duuren tot den 4 Febr: 1718, en ſchoon hy naderhand hemel en aerde bewoog om de Sententie van de Raad te doen vernietigen.

Maar den Ontfanger Generaal van Hogendorp, wanneer hy in het jaar 1722 in perſoon gedagvaart wierd voor de Raad van Staate, addresſeerde ſig eerſt aan de Hoogen Raad in Holland, verſoekende poenaal op fondament van het 40ſte Art: der Inſtructie van de Raad van Staate: en daar niet te regt geraakende, om dat de Raad van Staate by Miſſive van den 28 Mey den Hoogen Raad onderregte, dat de ſaak, waar over den Ontfr. Generaal in perſoon gedagvaard was, geen gemeenſchap had met het ſtuk van de corruptien, waar toe het voorſ. 40ſte Articul ſig bepaald, addresſeerde hy ſig aan de Heeren Staaten van Holland en Weſtvriesland, ſig beroepende ſoo op het voorſ. 40ſte Articul, als op derſelver bekend Edict van den 3 October 1656.

Maar als de Raad van Staate op requiſitie van haar Ho: Mo: oopening gegeeven had van de gronden, waar op zy fundeerde haar crimineele Jurisdictie tegen den Ontfanger Generaal by twee

Brieven, gedateert den 18 en 22 Juny, was daar van het effect, dat in de Vergadering van Holland de meerderheid ſig verklaarde voor de Jurisdictie van den Raad, en dat daar op verſchil gereeſen zynde tuſſchen de Leeden, of de ſaak konde geconcludeert worden by overſtemming, den Ontfanger Generaal eindelyk de party nam van ſig te onderwerpen aan de judicature van den Raad, ſonder dat de Provincie van Holland ſig de ſaak verder aantrok.

Voords moet hier aangeteekend worden, dat onder de Suppooſten, welke moeten te regt ſtaan voor den Raad in het ſtuk van haar Ampten, de Raad altyd gereekent heeft, niet alleen de Ingeniëurs, waar van meede geſprooken word in het bovengem: 39ſte Articul, maar ook de Auditeurs militair, de Commiſen van de vivres, en munitien van oorlog, en de geweldige Provooſten, niet willende dat die ſullen te regt ſtaan voor de Krygsraaden, uitwyſens de Reſolen van den Raad van den 19 Maert 1597, 8 Maert 1606, 10 en 22 Nov: 1627, 1 Juny 1630, 2 July 1636, 28 July 1641, 19 Maert, en 23 April 1643, en 16 Janry: 1646.

Ontrent het tweede point, naamelyk de judicatuure over perſoonen, en goederen, welke gaan, of koomen, naa en uit vyands Land, ſal het genoeg zyn, kortelyk aan te merken, dat noit toegelaaten is geweeſt in tyd van oorlog, het zy dat de Commercie verbooden, of onder betaaling van Licent gepermitteert was, dat perſoonen, of goederen, ſouden paſſeeren van den eenen

(a) *Reſ: van haar Ho: Mo: 12 Junii 1723.*

eenen vyandlyken bodem op de andere, sonder pasport van oorlog: dat persoonen, sonder pasport betrapt, altyt geweest zyn rançoenabel, en goederen, onvoorsien van pasport, van goeden pryse: en dat sodanige persoonen, en goederen, door de Militie van den Staat agterhaald zynde, noit het minste disput geweest is over de Jurisdictie van den Raad, het zy dat die directelyk regt deed op de reclame der geïnteresseerden, of de judicature ter eerster instantie liet aan de Krygsraaden (*a*): uitgesondert, dat in de questie over het appel van de Sententien van den Raad haar Ho: Mo: soo veel nagaaven in het jaar 1639, dat het eigentlyk maar aanquam op het appel van de Sententien, die geweesen wierden over sodanige agterhaalde persoonen, en goederen. Het geen den Raad deed representeeren aan deselve, „ dat dewyl haar Ho: Mo: „ sitten sonder eed, en sonder Instructie, en „ souden konnen sonder reproche de ondersaaten van haar respective Provincien favoriseeren door middel van het appel, grotelyx te „ bedugten was, dat de Krygsofficieren, en Soldaaten, dat bemerkende, en vreesende, dat „ na alle uitgestaane pericul, en kosten van „ procedeeren, zy nog ten laaste met schaade, „ en schande, naa haar garnisoenen dikwils souden moeten keeren, niet meer op de Placaaten, nog contraventien, sullen vigileeren (*b*)."

En wat in de derde plaats aangaat de judicature

(*a*) Sie *Res:n St:n Gen:* 2 *July* 1624, 18 *Octob:* 1625, 15 *Nov:* 1628, 27 *Aug:* en 3 *Sept:* 1627.

(*b*) Sie *Res: R: van St.* 11 *Janry:* 1639.

ture van den Raad van Staate over de geene, die directelyk pecceeren tegen de Generaliteit, in saaken, den oorlog en de gemeene defensie betreffende, daar van blykt by meenigvuldige exemplen.

In het jaar 1596 is de Syndicus der Stad Groningen, beschuldigt van correspondentie met den Aartshertog Ernest, te regt gestelt voor den Raad van Staate op Resolutie van haar Ho: Mo: (*a*).

In het selve jaar Willem Fonk, door de Aartshertog Albert gesonden om iets te handelen met de Graaf van Oostvriesland tot nadeel deeser Landen, en te Amsterdam geapprehendeert (*b*).

In het jaar 1626 Jacob Hendrikx Bolleman Koopman te Schiedam, door haar Ho: Mo: gebruikt tot het inhuuren van Zeescheepen tot transport van Militie, en daar in gemaliverseert hebbende (*c*).

In het jaar 1627 eenige huisluiden van Herwaerden. De Staaten van Gelderland schreeven wel daar over aan den Raad, maar die antwoorde, „ dat deselve gemaliverseert hadden tegen „ de Generaliteit: en dat het den Raad toekomt „ te straffen de geenen, die teegen de Genera„ liteit hebben gemaliverseert": daar by voegende in het mondelyk antwoort aan de Gedeputeerden van Gelderland, „ dat andere Provincien „ daar

(*a*) Sie *Res: R: van St.* 27 en 30 *April*, 6 en 7 *Mey* 1596. *Res: Sten Gen.* 19 *Aug:* 1596.

(*b*) Sie *Res: R: van St.* 13, 14, 18, en 24 *Juny* 1596.

(*c*) Sie *Res: R: van St.* 16, 17, 18, 19 en 21 *Feb:*, 12, 16, en 30 *Maert*, 4, 7, 24, en 25 *April* 5 *Jun:*, en 7 *Octob:* 1626.

„ daar tegen niet ſeggen, uitwyſens verſcheide „ exemplen, als van Bolleman, en andere, in „ Holland geſchiet (*a*)."

In het jaar 1629 de Schout en Regenten van Amersfort, ſchuldig aan het overgeeven van de Stad aan den vyand (*b*).

In het jaar 1636 Jor. Jacob Frederik van Reneſſe van Baar Canonik te Santen, en wonende met ſauvegarde in de Provc. van Utregt, over een gemaakte toeleg om een burger van Utregt te leeveren in handen van den vyand (*c*). Ontrent welk geval aanmerkelyk is, dat haar Ho: Mo: geneegen zynde om gratie te accordeeren aan den gem: Jacob Frederik van Reneſſe, en ſuſtineerende daar toe bevoegt te weeſen, om dat de Raad van Staate hem had te regt geſtelt op haar delegatie, de Provincie van Holland, welke van begryp was, dat haar Ho: Mo: daar toe niet bevoegt waaren, in tegendeel beweerde, „ dat daar geen delegatie was, of verſtaan konde worden te weeſen: en dat de ge„ heele ſaak behoorde gelaaten te worden tot „ het beleid van den Raad van Staate, ſonder „ ſig des verder te bemoeyen, en de Juſtitie „ haar voortgang te laaten gewinnen (*d*).

In het jaar 1637 deed de Raad van Staate op Reſ: van haar Ho: Mo: eenige ingeſeetenen ophaalen uit de Nederbetuwe, en te regt ſtellen,

ter

(*a*) Sie *Reſ: R: van St*e. 22 en 23 *Feb:* 1627.

(*b*) Sie *Reſ: St*en *Gen*l. 20 en 21 *Aug:* 1629. *Reſ: R: van St*e. 22 *Aug:* en 4, en 5 *Oľtob:* 1629.

(*c*) Sie *Reſ: St*en *Gen*l. 26 *April* en 20 *Mey* 1636.

(*d*) Sie *Reſ: St*en *van Holl*t. 16 *July* 1636.

ter saake dat zy sig hadden gegeeven onder Contributie tegen de Placaaten. De Provincie van Gelderland pretendeerde, dat de huisluiden mosten worden te regt gestelt voor het Hof van Gelderland. Maar se wierden niet overgegeeven als gevoegshalven, en sonder praejudicie van den Staat, en van de hoogheid van de Generaliteit, mitsgaders onder conditie, dat soo geen regt daar over gedaan wierd de Raad het regt en vryheid behielt van se weder te doen haalen en straffen (*a*).

In het jaar 1639 is by haar Ho: Mo: verstaan, dat de ingeseetenen deeser Landen, die den vyand gediend hadden in het overvoeren van volk en munitien van oorlog uit Spagnien na Italien, of die daar naa sig in sulke en diergelyke saaken souden moogen verloopen, „door „ den Raad van Staate sullen worden beregt, „ en gestraft, na behooren (*b*).

En in het jaar 1645 is de Raad door haar Ho: Mo: versogt, en geautoriseert, om te doen cesseeren alle ingekroope Contributien in Gelderland, Holland, en Overyssel, „ en daar tegen „ te statueeren, soo ten reguarde van de inge- „ setenen deeser Landen, de voorf: pretense „ contributien betaalende, als ten opsigte van „ 's vyands Soldaaten, deselve contributien invor- „ derende, de respective poenen, begreepen in 't Pla-

(*a*) Sie *Res: St. Gen.* 27 *Jul:*, en *R: van St.* 29 *July*, 7, 11, 18, en 19 *Aug:* 1637.
(*b*) *Res: St. Gen.* 12 *Nov:* 1639. Sie meede *Res: St. Gen.* 3 *Nov:* 1637.

„ Placaat van den 20 Maert 1599, en deſelve „ vervolgens in vigeur te doen executeeren (*a*)."

Uit alle welke exemplen klaar blykt, dat de Provincien van ouds begreepen hebben, dat de judicature over deliĉten, begaan wordende tegen de Generaliteit, in ſaaken rakende den oorlog, en de gemeene defenſie, competeert aan den Raad van Staate, door wie die ook begaan worden. Hoewel men daar by moet voegen, dat in ſommige van de aangetooge gevallen de Provincien, welker ingeſeetenen wierden betrokken voor den Raad van Staate, het tegengeſprooken hebben, gelyk geſegt is, of ſig voorſien hebben van Aĉten van non prejudicie, gelyk de Stad van Amſterdam in het geval van Willem Fonk, en de Prov^e^. van Utregt in dat van de Magiſtraat van Amersfort.

(*a*) Sie *Reſ*: *St*^n^. *Gen*^l^. 20 *July*, 20 *Nov*:, en 21 *Decemb*. 1645. *Reſ*: *R*: *van St*^e^. 15 *Aug*: 1645.

HET ELFDE CAPITTEL.

Of, en hoe ver, de Raad van Staate in het stuk van haar Ampt gesubordineert is aan de Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit, gemeenlyk genaamt de Vergadering van haar Ho: Mo:.

Het laaste point, dat te examineeren staat in de verhandeling van het Ampt van den Raad van Staate, is, of, en hoe ver, de Vergadering van haar Ho: Mo: bevoegt is, om te retracteeren, of te corrigeeren, de decreeten, en dispositien, van den Raad van Staate, te weeten, wanneer die betreffen persoonen, en saaken, gestelt by Instructie ter dispositie van den Raad.

In het generaal valt ontrent dit point te considereeren, dat de laaste Instructie van den Raad van Staate onderscheid maakt tusschen de *Staaten Generaal*, dat is, tusschen de Staaten van de gesaamentlyke Provincien, of een *extraordinaris Vergadering*, sodanig als die van het jaar 1651, waar op verscheide Provincien Staatsgewys verscheenen, andere gerepresenteert wierden door een notabel getal van extraordinaris Gedeputeerden, en *de Vergadering van de ordinaris Gecommen ter Generaliteit:* en dat het vystigste Articul van de voorss: Instructie reserveert aan *de Staaten Generaal, en aan de Staaten van de Provincien in het particulier, elx soo veel hen aangaat*, het regt, en de magt, om selve ordre te stellen tot dienst van den Lande in de saaken, by de Instructie gestelt ter dispositie van den Raad, hoewel niet onbepaaldelyk, maar alleen „ by tyde

„ van

„ van nood, of als de ſaaken van den Lande ſulx „ ſullen vereiſchen": dan dat het ſelve Articul geen gewag maakt van de *Vergadering van de ordinaris Gecommen ter Generaliteit*, veel min aan deſelve reſerveert eenige ſodanige generale dispoſitie, ſchoon dat die Vergadering niet ſlegts eens, of tweemaal, genoemd word in de Inſtructie, maar in neegen verſcheide Articulen, en namelyk in de 4, 5, 7, 8, 9, 10, 33, 42, en 43ſte.

Deſelve Inſtructie maakt nog een ander onderſcheid, welk van geen minder opmerking is in deeſe, te weeten, tuſſchen ſaaken, welke ſimpelyk geſtelt worden ter dispoſitie van den Raad van Staate, en ſaaken, waar ontrent de *Vergadering van de ordinaris Gecommen ter Generaliteit* concurreert met den Raad, en dat wederom op meer als eene wyſe, ſommige ſaaken geſtelt wordende ter dispoſitie van de gem: Vergadering, mids alvoorens daar op neemende het *advis* van den Raad, andere in teegendeel ter dispoſitie van den Raad, maar *met en nevens de Vergadering van de ordinaris Gecommen ter Generaliteit*, en eindelyk andere meede ter dispoſitie van den Raad, maar *met kennis en toeſtemming van de meergem: Vergadering*.

Van de eerſte der voorſ. dryderley ſaaken ſpreekt het 7de Artl. met eenige volgende: van de tweede het vierde, vyfde, twee en dry en veertigſte Articulen: en van de laaſte het dry en dertigſte.

Uit welk dryderley onderſcheid tuſſchen ſaaken en ſaaken meede ſchynt by een noodſaaklyk gevolg te konnen beſlooten worden, dat de *Vergadering van de ordinaris Gecommen ter Genera-*

liteit geen dispositie heeft ontrent de saaken, welke simpelyk gestelt zyn ter dispositie van den Raad, veel min de magt, om te retracteeren, of te corrigeeren, de decreeten, en dispositien van den Raad daar ontrent.

Waarom ook de Heeren Staaten van Holland, by het 15 Art: der Instructie voor haar Gedeputeerden ter Generaliteit (*a*), aan deselve gelast hebben, „ den Raad van Staate te laaten by „ het volkoome gebruik van haar Instructie, „ sonder daar in eenige verandering, of inbreuk, te doen, of te gedoogen by iemand „ anders gedaan te worden."

Dog om wat dieper te treeden in de discussie van dit point, de dispositien, en decreeten, van den Raad van Staate zyn, gelyk gebleeken is uit de voorgaande Capittelen, judiciëel, of extrajudiciëel.

Het sal dienstig weesen, eerst te spreeken van de judiciëele. Want beweesen zynde, dat geen Appel, of Reformatie, daar van valt aan haar Ho: Mo:, maar dat de Raad wyst by arrest, schynt te volgen, dat de extrajudiciëele, of politique, dispositien van den Raad nog minder konnen door haar Ho: Mo: geretracteert worden. Waar van de reeden is, dat de geene, die beswaard zyn by extrajudiciëele dispositien, een middel van redres hebben, dat de geene niet hebben, die beswaard zyn by judiciëele dispositien, de Raad konnende op vertoog van nadere redenen, of overleevering van nieuwe bescheiden self retracteeren de eerste soort van dispositien, maar niet de laaste.

Het

(*a*) 23 *July* 1669.

Het ſoude moogen vreemd ſchynen, dat men onderneemt te bewyſen, dat de Sententien van den Raad van Staate geen Appel, nog Reformatie, ſubject zyn: dewyl het notoir is, dat en de Collegien ter Admiraliteit, en alle andere Collegien hier te Lande, welke gelyke ſoort van Jurisdictie exerceeren als de Raad van Staate, wyſen by arreſt. Maar de disputen, daar over tot verſcheide tyden gereeſen tuſſchen haar Ho: Mo:, en den Raad van Staate, maaken dit bewys noodſaakelyk (1).

Hoe wynig haar Ho: Mo: geregtigt zyn tot het verleenen van Appellen van Sententien van den Raad van Staate, ſal uit het vervolg blyken. Maar men kan niet tegenſpreeken, dat 'er een tyd geweeſt is, waar in de Vergadering van haar Ho: Mo: Appellen verleent, en de Raad van Staate die gereſpecteert heeft, genoegende ſig met het verleenen derſelve tegen te ſpreeken, wanneer het berigt van den Raad vooraf gevraagt wierd, gelyk meeſt geſchiede, en daar door ſomtyds het verleenen ſtuitende. Maar de Raad kante ſig met meerder nadruk en ſucces daar tegen, naa dat de Staaten van Holland in het jaar 1636, by geleegentheid dat ter Generaliteit gedelibereert wierd over het verleenen van gratie aan Jacob Frederik van Reneſſe, ter dood verweeſen by Sententie van den Raad

(1) Nª. Het point van het Appel is ſeedert nader, en uitvoerlyker, geadſtrueert in een Miſſive, en nevens gevoegde Memorie, van den Raad van State van den 14 Febr: 1718, en is het Appel, welk aanleiding gaf tot de Miſſive en Memorie, ten ſelven daage door haar Ho: Mo: geweigert.

Raad van Staate, of immers over het mitigeeren van de ſtraf, hadden doen denunciëeren ter Vergadering van haar Ho: Mo:, „ dat de Raad van „ Staate uit kragte van de Unie is geautoriſeert, „ om Juſtitie te adminiſtreeren, als in het hoog- „ ſte reſſort, ſonder ſubject te weeſen eenige „ retractatie uit hoofde van de Vergadering van „ de Heeren Staaten Genl. (*a*):" en na dat deſelve by de Inſtructie, tot het maaken van welke het voorſ: voorval aanleiding gaf (*b*), gelaſt hadden aan haar Gedeputeerden ter Generaliteit, „ganſch „ geen Jurisdictie aan haar te neemen," anders als „ dat zy ſouden ſig moogen laaten commit- „ teeren, en gebruyken, in ſaaken, daar Reviſie „ verſogt word (*c*):" en vooral, naa dat deſelve in het jaar 1658 verklaart hadden, „ dat de Raad „ van Staate in ſaaken, volgens haar Inſtructie, „ en deugdelyke obſervantie, te haarer kennis „ ſtaande, Juſtitie adminiſtreert in 't hoogſte „ reſſort, ſonder dat de Sententien van denſel- „ ven Raad eenige Appellatie, of Reformatie, „ maar wel, en alleenlyk, Reviſie, of propoſitie „ van erreur, onderworpen zyn: en dat dien- „ volgende wegen haar Ed: Groot Mo: ter Ge- „ neraliteit in geenerhande manieren ſal worden „ toegeſtaan, dat aan gecondemneerden door „ Vonniſſe van den Raad by haar Ho: Mo: ver- „ leent worde Mandement in cas d'Appel: maar „ dat

(*a*) Sie *Reſ: Stn van Hollt*. 16 *July* 1636.
(*b*) Sie de bovengem: *Reſ: van den* 16 *July* 1636.
(*c*) *Inſtructie voor de Gedeputeerden van Hollant ter Generaliteit* 13 *Maert* 1643, *Art*: 8 en 9, en 23 *Jul*: 1669, *Art*: 9 en 10.

„ dat de versoeken van Appel van weege haar „ Ed: Gr: Mo: ter Generaliteit met alle ernst „ en iever tegengegaan sullen worden: en in „ geval de Heeren Gedeputeerden van de an- „ dere Provincien buyten vermoeden souden „ moogen tragten, daar toe by overstemming, „ en in weerwil van de Heeren Gedeputeerden „ van Holland, conclusie te formeeren, dat als „ dan by deselve Heeren Gedeputeerden daar „ op, in gevolge van het 10de Art: haarer In- „ structie, verklaart sal worden, dat haar Ed: „ Gr: Mo: sodanige conclusie houden voor nul „ en van onwaerde, en dat de Raad van Staate „ dien onaangesien, en niet tegenstaande de in- „ hibitie, of surceantie van executie, die soda- „ nige conclusie soude moogen meedebrengen, „ of impliceeren, vermag, ook gehouden is, „ met de executie van haar gegeeve Sententie „ voort te vaaren: en dat deselve Raad van „ weege de Prove. van Holland daar in by alle „ betaamelyke middelen, en manieren, de be- „ hulpelyke hand sal worden gebooden (*a*)."

In het jaar 1638, als haar Ho: Mo: een Appel verleend hadden, schreef de Raad aan deselve (1), dat se wel wist, „ dat het verleenen van „ Mandementen in cas d'Appel een ordinaris „ provisie van Regten is — dog dat dit geen „ plaats had tusschen haar Ho: Mo: en den „ Raad, welke haar Ho: Mo: wisten, om regt „ uit te spreeken, geen subaltern Collegie te „ zyn, en dat ook de Vergadering van haar „ Ho: Mo: geen ordinaris Collegie van Justitie „ was".

En

(*a*) Sie *Res: Sten van Holl*. 14 *May* 1658.

(1) 27 *Novemb:* 1638.

En in het volgend jaar 1639, wanneer met vry wat iever over dit subject gedisputeert wierd, was men van wederkanten eens, dat 'er geen Appel valt van Sententien, raakende de verpagte Middelen, en tusschen militairen geweesen: en haar Ho: Mo: gaaven over, dat de Sententien in cas d'Appel souden geweesen worden door gelyk getal van Heeren uit de Vergadering, en uit den Raad. Maar de Raad wilde niet verder koomen, als dat in Revisie aan partyen na bevinding soude moogen toegestaan worden, nieuwe stukken en schriftuuren op korte termynen in te brengen. Soo dat de saak tot geen accoord quam, schoon dat Prins Fred: Hendrik sig seer bemoeide om se daar toe te brengen. Waar op de Resolutien van den Raad van den 11, 12, 13, 14, en 22 Janry:, 28 July, en 9 Aug: 1639 konnen nagesien worden.

Dog om te koomen tot de reedenen, waarom de Raad van Staate sustineert, dat haar Sententien indistinctelyk geen Appel subject zyn, deselve zyn in het breede ter neder gestelt in de Brieven van den Raad aan haar Ho: Mo: van den 18 Mey 1658, en van den 27 Mey 1670, en in die aan de Staaten van Holland van den 30 April 1694, en koomen in substantie uit op de volgende:

Dat de Vergadering van haar Ho: Mo: geen Hof van Justitie zynde, geen regt heeft om sonder speciale delatie van de Bondgenooten Appel te verleenen van Sententien, geweesen by Collegien, welke op sodanige speciale delatie regt doen:

Dat de meening van de Bondgenooten niet ge-

geweest is, nog kan geweest zyn, sodanig regt te defereeren aan de Vergadering van haar Ho: Mo: ten opsigte van de Sententien van den Raad van Staate, als welke haar Jurisdictie bekoomen heeft, eer 'er Gedepen van de Provincien by forme van een permanente Vergadering saamen quaamen:

Dat by de eerste geleegentheid, die 'er voorquam, na dat de Vergadering van haar Ho: Mo: een sedentair Collegie geworden was, de Bondgenooten toonden, dat se niet verstonden, dat daar aan soude geappelleert worden, uitwysens het 50ste Art: der Instructie van de Collegien ter Admiraliteit van den 3 Aug: 1597:

Dat ook de Vergadering van haar Ho: Mo: niet geconstitueert is om Justitie te administreeren, dewyl de Leeden, deselve composeerende, in geen eed nog pligt zyn van de gesaamentlyke Bondgenooten, nog voorsien van Commissie, en Instructie, om daar op uit derselver naam regt te doen, nog selfs stemmen hoofd voor hoofd, en niet haar eigen advis uitten, maar dat van haar respective Committenten, welker uitgedrukte, of presumtive, last sy moeten volgen:

Dat die defecten in de constitutie van de Vergadering soo palpabel zyn, dat het een vast gebruik, en als een wet, geworden is, te senden aan eenig Hoff van Justitie, om gedecideert te worden, de saaken, die in Appel koomen aan haar Ho: Mo: van den Raad van Vlaanderen, in wiens reguard haar Ho: Mo: zyn gekoomen in plaats van de Groote Raad te Mechelen:

Dat 'er geen reeden is om te denken, dat de Bondgenooten stilswygende souden gewilt hebben,

ben, dat de Sententien van den Raad van Staate souden appellabel zyn, en dat sy opentlyk daar tegen souden voorsien hebben in opsigt van de Sententien van de Collegien ter Admiraliteit:

En dat het meede niet te denken is, dat de Bondgenooten gesaamentlyk souden weesen van een ander begryp ontrent den Raad van Staate, als se ieder in den haare zyn ontrent de Collegien van de Gecommde Raaden, of Gedeputeerde Staaten:

Dat wel voor het jaar 1636 verscheide Appellen verleend zyn door haar Ho: Mo:, maar dat sulx altyt gecontesteert is, en niet sal blyken van vrywillige concessie, of submissie (*a*).

Waar by het Hof van Holland, wiens advis de Staaten van die Provincie in het jaar 1658 over het disput innaamen, voegde in haar Advis van den 31 Mey van dat jaar, „ dat uit de verleen-„ de Appellen geen possessie kan worden geme-„ tiëert, al waar het ook soo, dat de Gecom-„ mitteerden in den Raad, sulx souden moogen „ hebben toegestaan: overmids dat in Regten „ notoir is, dat sodaanig toestaan, wel meede-„ sleept een renunciatie, voor soo veel die par-„ ticuliere saak belangt, maar niet wegneemt „ het regt, het Collegie competeerende. Behal-„ ven, dat de Gecommitteerden niet gequalifi-„ ceert zyn het regt van haar Collegie te ver-„ korten, overmids daar in geen verandering „ kan worden gedaan, sonder consent, en toe-„ doen, van de gesamentlyke Bondgenooten „ van de nadere Unie:"

En

(*a*) Sie *Res: R: van St*. 12 *Janry*: 1639:

En eindelyk, dat de Resolutien van haar Ho: Mo: van den 11 en 18 Jan: 1639, waar by de saak soude weesen afgedaan tot nadeel van den Raad, niet konnen tot nadeel van de Raad geallegueert worden: soo om dat die Resolen. alleen by provisie genoomen zyn voor den tyd van één jaar, en (gelyk de eerste duidelyk segt) behoudens en onvermindert wederzyds regt: als om dat die het Appel en Revisie sodanig onder een mengen, dat men qualyk seggen kan, wanneer men op de saak let, en niet op de bloote naam, of haar Ho: Mo: daar by afstaan het verleenen, 't zy van Appel, of van Revisie, of de Raad het wysen by arrest. Behalven dat de Raad opentlyk staande hield, dat de eerste van die Resolutien, waar van de tweede een gevolg is, niet overeenquam met het geen, dat door tusschenspreeken van Prins Fred: Hendrik verdraagen was (*u*).

Belangende nu in de tweede plaats de extrajudicieële dispositien van den Raad van Staate, boven is reeds beweesen, dat soo de judicieële geen Appel subject zyn, de extrajudicieële nog minder konnen door iemand anders geretracteert worden. Gelyk meede booven aangemerkt is, dat de Instructie van den Raad klaar aanwyst, van welke saaken haar Ho: Mo: konnen kennisse neemen, en van welke niet. Waar by nog is aan te merken, dat selfs ontrent de eerste soort van saaken geen woorden gebruikt worden, welke gelyken na superioriteit, of na magt om te retracteeren de dispositien van den Raad,

(*u*) Sie *Res. R: van St*., 13 *Janry*: 1639.

Raad, maar alleen na een concurrentie, gelyk als *met en nevens* en *kennis en toestemming*.

En heeft de Raad ook altyt begreepen dat zy, blyvende binnen de paalen van haar Instructie, niet gebonden is aan Resolen van haar Ho: Mo:, veel min dat die souden konnen retracteeren de Resolutien van den Raad.

In het jaar 1590 verstonden de Staaten Generaal, dat de Raad, aan wie het beleid der krygsfaaken eigentlyk bevoolen was, sig met den eerste soude begeeven naa Arnhem, om aldaar naa occurrentien van saaken met advis van syne Exc. van Nassau, en van de andere Heeren Krygsoversten, te adviseeren, en te resolveeren, 't geen tot 's Lands meeste dienst soude noodig bevonden worden. De Raad vond goed, veertien daagen laater te gaan, en begreep, dat in alle gevalle de Staaten Generaal behoorden meede te gaan, om des te beeter gesaamentlyk de saaken af te handelen (*a*). Waar op de Staaten Generaal protesteerden, ongehouden te willen zyn, soo eenig ongeval den Lande overquam, verklaarende voorts, dat haar omtrent het meedegaan geen wet behoorde gestelt te worden. Maar de Raad stoorde sig niet aan die hooge taal, en antwoorde onder anderen, „ dat zy het uitstel van de „ reis had goedgevonden ten meesten dienste van „ den Lande: en dat die van den Raad meenen, „ dat se volgens hun eed en Instructie gehouden „ zyn, hunne actien te dirigeeren in het beleid „ van de saaken, hun opgelegt, naa dat se in „ conscientie ten dienste van den Lande bevin- „ den

(*a*) Sie *Resol: R: van St.* 25, 26, en 27 *Juny* 1590.

„ den te behooren: dat zy agten hun geoor-
„ loft, en nodig, te zyn, vermoogens hunne
„ Instructie de Staaten te versoeken, te compa-
„ reeren, daar de nood het is vereischende,
„ en dat het selve behoord nagekoomen te wor-
„ den": doende by non comparitie een contra-
protest, en het selve eindigende met de volgen-
de aanmerkelyke woorden: „ behoudens altoos
„ myne Heeren de Staaten Genl., principaalen
„ van haar Ed:" (of, soo als men nu soude
seggen, van haar Ho: Mo:) „ en van den Raad,
„ hunne vryheid, autoriteit, preëminentie, en
„ geregtigheid, in alle saaken". Waar uit ge-
sien kan worden, wat begryp men van ouds
gehad heeft van de subordinatie van den Raad
van Staate aan haar Ho: Mo:.

Dog om hier by te voegen één exempel, of
twee, van laater tyd, in het jaar 1670, als haar
Ho: Mo: by Res: van den 16 April den Raad
versogt hadden, aan haar in geschrift te laaten
toekoomen de redenen, waar op de Raad den 5
van de voorgaande maand gegeeven had se-
ker declaratoir over den rang tusschen den Heer
van Mombas, en andere Collonels te paerd,
„ om, deselve redenen gesien, by haar Ho: Mo:
„ geresolveert te worden, soo als soude bevon-
„ den worden te behooren, blyvende inmiddels
„ de voorsz: saak van rang, en preseance, in
„ staat en surceantie, tot nadere ordre van haar
„ Ho: Mo:," schreef de Raad (1) daar over
twee nadrukkelyke Brieven aan haar Ho: Mo:,
met versoek, dat niets mogt ondernoomen wor-
den

(1) 18 en 29 *April* 1670.

den in praejudicie van het regt, en autoriteit, den Raad competeerende. Waar op een conferentie gehouden zynde, wierd vervolgens den 3 Mey door den Agent de Heide aan den Raad bekent gemaakt, dat haar Ho: Mo: goedgevonden hadden, te doen ligten uit haar Regifter al, wat daar in genotuleert was op het fubject, en ter occafie, van het bovengem: declaratoir van den 5 Maert, en, dewyl het grief van den Raad daar door quam te cefſeeren, de voorf: beide Brieven aan den Raad te doen wedergeeven: welke de Raad vervolgens verklaarde te houden voor niet gefchreeven (*a*).

Maar alfoo haar Ho: Mo: niet te min ten felven daage van nieuws de remonftrantie van de gem: Collonels van de Ruytery commifforiaal maakten met den Raad, en, naa gehoude conferentie, den Raad verfogten, „ dat dewyl het „ een faak was van confideratie, waar van alle „ de Leeden van haar Ho: Mo: wel dienden „ geïnformeert te zyn, de Raad onbefwaart „ wilde zyn, haar redenen by gefchrifte te „ willen vervatten, om, defelve gefien, dan „ daar op verder gedisponeert te worden, als „ bevonden foude worden te behooren (*b*):" fchreef de Raad den 27 van defelve maand aan haar Ho: Mo: een feer ample Miffive, waar in fe vooraf verklaart, „ fig ten hoogften befwaard „ te vinden, om haar redenen in gefchrifte „ te vervatten, ten fine als in haar Ho: Mo: „ Ref: van den 20 geëxprefſeert ftaat," onder

(*a*) Sie *Ref: R: van St*. 18, 28, en 30 *April*, en 3 *Mey* 1670.
(*b*) *Ref: St*. *Gen*. 20 *Mey* 1670.

der anderen, om dat „ de Resolutien, en declaratoiren, van den Raad niet subject zyn „ eenig hooger ressort, of eenige verdere dispositie, en de Raad midsdien niemand daar van „ in 't minste, onder reverentie, schuldig is reekenschap te geeven:" dan dat de Raad niet te min *uit haar self* overboodig was, te justificeeren de wettelykheid van haar proceduuren: bewysende vervolgens in het breede, onder anderen, „ dat de Raad in alle saaken, staande „ tot haar directie, disponeert in het uitterste „ ressort, en dat haar dispositien geen de minste „ retractatie, buiten haar, onderworpen zyn." Deese Brief wierd door de Provincien overgenoomen, en het declaratoir van den Raad in questie bleeff in zyn kragt.

Nog viel 'er een andere saak voor in het selve jaar, die de Raad verpligte tot het doen van gelyke verklaaring: te weeten, die van den Commis Hendrik van Leeuwen, waar van gesprooken is in het voorgaande Capittel. De Magistraat van Utregt, niet konnende stuiten de voortgang der crimineele proceduuren tegen den gem: Commis door haar devoiren by den Raad van Staate, addresseerde sig aan haar Ho: Mo:, welke daar op versogten, dat de Raad soude willen haar by geschrifte informeeren van de redenen, dienende tot adstructie van haar competentie, en ondertusschen supersedeeren met de proceduuren (*a*). De Raad maakte wel geen swarigheid in het geeven van de versogte informatie, maar uit

(*a*) Sie *Res: Str. Gen*. 24 *April*, 5 *Juny*, en 17 *Sept*. 1670.

uit haar Ho: Mo: Res: van den 27 Septemb: 1670 blykt, dat de Gecommen van den Raad die informatie in een conferentie gegeeven hebbende, daar by verklaarden, dat het niet geschiede met intentie, „ om haar in te laaten in „ eenig verder debat met de bovengem: Magistraat, of in saaken, concerneerende haar „ judiciëele functie, te geeven eenige redenen, „ of reekenschap, veel min, om haar actien te „ subjecteeren eenig hoger ressort van regten (*a*)."

Den 14 der volgende maand wierden twee concepten van Resolutien, de eene, waar by de Raad van Staate soude worden geëxcuseert van de judicatuure over den geweesen Commis Hendrik van Leeuwen, de andere, waar by de Commisen van den Raad van Staate, en van den Thesaurier en Ontfanger Genl., van doe voortaan souden gestelt worden ter judicature van den Raad in saaken, haar Ampt raakende, gerapporteert, waar van het eerste des anderen daags aangenoomen wierd door de Gedeputeerden van Holland, Zeeland, en Utregt, en gesonden aan de vier andere Provincien, gelyk het tweede concept meede gesonden wierd aan alle, om sig daar op te verklaaren binnen twee maanden. De twee maanden verstreeken zynde, en naamelyk den 15 Janry: 1671 wierd het eerste concept gearresteert, en de Raad versogt, te doen overleeveren aan den Officier der Stad Utregt de informatien ten laste van den Commis van Leeuwen. Maar de Raad, verre van daar aan

(*a*) Sie ook *Missive van den Raad aan haar Ho: Mo:* 26 *April* en 19 *Sept.* 1670.

aan te defereeren, schreef aan haar Ho: Mo: den 19 derselve maand, dat zy geïnformeert was, dat de Provincien van Gelderland, Overyssel, en Stad en Landen, nog niet geresolveert hadden op de overgesonde concepten: dat de Provincien van Zeeland, en Vriesland, sig verklaart hadden voor het gesustineerde van den Raad: en dat die van Utregt niet buyten interest was: en versogt vervolgens, „ dat haar „ Ho: Mo: niet geliefden qualyk te neemen, „ dat de Raad onaangesien haar Ho: Mo: Res: „ van den 15, en sonder praejudicie van de „ deliberatien der respective Provincien, afwag- „ tende de dispositie der gesaamentlyke Bond- „ genooten, middelerwyl continueerde in de „ exercitie van het regt, aan den Raad compe- „ teerende." De Staaten van Utregt klaagden wel eenige tyd daar naa aan haar Ho: Mo:, dat de Raad niet naquam derselver Resole. van den 15 Janry: (*a*), en haar Ho: Mo:, siende, dat de Raad declineerde aan den Officier der Stad Utregt te doen overgeeven de informatien ten laste van den Commis van Leeuwen, versogten wel, dat de Raad die ten spoedigste wilde aan haar oversenden (*b*). Maar de Raad rescribeerde (1), dat het tweede van de bovengem: concepten behoorde alvoorens geconverteert te worden in een formeele Resolutie, ten einde dat de Raad in het toekoomende niet meer mogt bejeegent worden met diergelyke exceptien van incompetentie. Het geen ook tot volkoome genoegen van

(*a*) Sie *Resen Sten Genl*. 22 *July* 1671.
(*b*) Sie *Res: Sten Genl*. 28 *Aug:* 1671.
(1) 16 *Sept:* 1671.

van den Raad geschiede den 13 Octob. van dat jaar.

Dit laaste exempel raakt wel een judiciëele saak, maar die behandelt wierd op een extrajudiciëele wys: dewyl de Magistraat van Utregt sig daar over niet geaddresseert had aan haar Ho: Mo:, als aan een hooger Regtbank, van welke se versogt een provisie van Justitie, maar als aan een Staatsvergadering, die se begreep dat door haar autoriteit den Raad van Staate konde houden binnen de paalen van desselfs Jurisdictie. In plaats dat de Raad van Staate begreep, dat se geen reekenschap van haar actien schuldig was aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, en dat die niet konden by Resolutie aan haar de handen binden. Sonder dat gevonden word, dat haar Ho: Mo: het selve wedersprooken hebben, brengende de questie over de te regt stelling van den meergem: Commis aan de respective Provincien, principaalen *van haar Ho: Mo:, en van den Raad*, om te gebruiken de woorden, hier booven bygebragt uit een Res: van den Raad van den 27 Juny 1590.

Die meerder exemplen begeert, voege by de twee voorige het gepasseerde in het jaar 1651, en verscheide volgende, tusschen haar Ho: Mo: en den Raad van Staate over het aanneemen, en besweeren, der laaste Instructie van den Raad, waar van boven gehandelt is in het eerste Capittel: het verschil tusschen haar Ho: Mo: en de Raad over de begeeving der Ampten, en de manier, op welke dat verschil ingeschikt is, waar van gehandelt is in het vyfde Capittel,

het

het verschil over het verleenen van remissien, waar van gehandelt is in het selve Capittel: en eindelyk het verschil over het verleenen der militaire verlooven, waar van gehandelt is in het elfde Capittel van het Tractaat van het wettig gesag over de Militie van den Staat. Alle welke exemplen klaarlyk doen sien, dat men altyt begreepen heeft, dat de Raad van Staate niet sodanig gesubordineert is aan de Vergadering van de ordinaris Geçommitteerden ter Generaliteit, dat die te gebieden hebben aan den Raad, en dat den Raad gehouden is indistinctelyk te obtempereeren aan derselver Resolutien.

TWAALFDE CAPITTEL.

Van de persoonen, waar uit de Raad van Staate bestaat.

Na het afhandelen van het Ampt van den Raad van Staate, schynt het niet ongevoeglyk te weesen, iets te seggen van de persoonen, uit welke de Raad bestaat.

De eerste, die hier in consideratie koomen, zyn de Stadhouders van de Provincien, van welke het tweede Articul der Instructie van het jaar 1588 segt, „ dat in den Raad sullen be„ greepen weesen, en tot alle tyden daar in „ compareeren, plaatse en stemme hebben, de „ Gouverneurs van de respective Provincien." Waar by het eerste Articul der Instructie van het jaar 1651 voegt, „ daar deselve zyn, off „ namaals mogten koomen:" ongetwyffelt, om dat de meeste Provincien geen Stadhouder hadden in het jaar 1651.

Sonder dat die beide Instructien eenig voorregt, off meerder autoriteit, geeven aan de Stadhouders als aan de andere Raaden van Staate, als alleen, „ dat de Gouverneurs van de respecti„ ve Provincien daar by versogt zyn, soo wel „ als de President in der tyd, om goede opsigt „ te neemen, dat alle particuliere affecten, „ twistelyke en impertinente propoosten, niet „ raakende de materie, en affairen, die gedeli„ bereert worden, voorgekoomen en verhindert „ worden."

Selfs hebben de Stadhouders noit deel gehad aan het presidie, welk altyt gerouleert heeft on-

onder de andere Leeden van den Raad. Maar daar tegen is haar advis altyt eerst gevraagd, het welk aangesien kan worden als geen gering voorregt.

Dog hoe klaar de Instructien ook schynen te spreeken van de sessie der Stadhouders in den Raad van Staate, en voornaamelyk de laaste, gewaagende selfs van de Stadhouders, die *namaals mogten koomen*, soo heeft niet te min de Prove van Holland gesustineert, in het jaar 1668, en wederom naa het overlyden van de laaste Koning van Groot-Brittannien glorieuser geds., dat wanneer de meeste Provincien sonder Stadhouder zyn, de overige Provincien geen regt hebben om de haare te doen compareeren in de Raad van Staate: waar by de Provincien van Zeeland, Utregt, en Overyssel sig gevoegd hebben in het jaar 1705.

De reedenen, waar op deese sustenue gebouwt is, zyn vervat in de bekende Resole van de Heeren Staaten van Holland en Westvriesland van den 19 Decemb: 1668, mitsgaders in die van de Staaten van deselve Provincie van den 18 Aug: 1705, van de Staaten van Zeeland van den 7 Septemb: 1705, van de Staaten van Utregt van den 14 Aug: 1705, en van de Staaten van Overyssel van den 22 April 1707, welke vier laaste Resolutien geïnsereert zyn in de Notulen van haar Ho: Mo: van den 17 en 21 Aug:, en 10 Sept: 1705, en van den 4 Aug: 1707, en koomen uit op de dry volgende:

Eerstelyk, dat de regtmaatigheid, soo wel als de proportie tusschen de Provincien, niet konnen lyden, dat wanneer de meeste Provincien, en daar onder de Provincie van Holland, welke al-

alleen meerder contribueert als alle de andere, om redenen van Staat geen Stadhouders hebben, de overige Provincien souden de haare introduceeren in den Raad van Staate:

Ten andere, dat de jegenwoordige Instructie van den Raad van Staate een fluctueerende Instructie is:

En ten derde, dat geene van de Bondgenooten oit konnen geweest zyn van meening, dat als zy, om redenen van Staat, geen Stadhouder meer souden aanstellen, de andere souden moogen haar Stadhouders brengen in den Raad van Staate.

Maar, om voorby te gaan het geen dat hier tegen ingebragt is in het jaar 1668, de Heeren Staaten van Vriesland, gesien hebbende de bovengem: Resolutien van de Provincien van Holland, en Utregt, van het jaar 1705, hebben den 11 Septemb: van dat jaar geschreven een ample Missive aan de respective Provincien, waar in zy tot adstructie van het regt, dat haar, en elk van de Provincien affonderlyk, soude competeeren om haar Stadhouders te doen sessie hebben in den Raad van Staate, en tot wederlegging van het bovenstaande contrarie gesustineerde, aan deselve voordraagen in substantie:

Dat het voorf: regt zyn grondslag heeft in een eenpaarige overgifte van alle Bondgenooten, welke overgifte begreepen is in de Instructien van den Raad van Staate van de jaaren 1588 en 1651:

Dat de Instructie van het jaar 1651 niet alleen spreekt van de *Gouverneurs van de Provincien*,

cien, daar deſelve zyn, maar 'er opmerkelyk byvoegt, *of naamaals mogten koomen:*

Dat die Inſtructie gearreſteert is met eenpaarige bewilliging van alle de Provincien, het geen hier booven in het eerſte Capittel beweeſen is:

Dat de oppoſitie van den Raad van Staate tegen een Inſtructie, met eenpaarige bewilliging van de Provincien gearreſteert, geen genoegſaame reeden is om de Inſtructie te doen paſſeeren voor een fluctueerende Inſtructie, en vooral niet, ſeedert dat de reeden van de oppoſitie van den Raad, beſtaande in remarques op verſcheide Articulen, weggenoomen is door haar Ho: Mo: Reſ: van den 10 July 1671:

Dat geoordeelt moet worden van de meening, welke de Bondgenooten gehad hebben in het jaar 1651, niet uit giſſingen, maar uit de duidelyke letter der Inſtructie, waar van de ſin bekragtigt word door een declaratoir, by de Groote Vergadering gegeeven den 21 Juny desſelven jaars, meedebrengende, dat deſelve „niet „ verſtonden door de Reſe. op de ſaaken van oorlog, en dispoſitie over het geeven van de Patenten, den 16 derſelve maand genoomen," waar in de Gedeputeerden van de Provincien van Vriesland en Stad en Landen meenden dat de Stadhouders behoorden genoemt te zyn geweeſt, „ in eenige deelen te enerveeren, altereeren, off prejudiciëeren de Articulen van „ de Unie en eeuwig Verbond, tuſſchen deeſe „ geüniëerde Provincien den 29 Janry: 1579 „ gemaakt, nog ook de Articulen van de Inſtructie van den Raad van Staate, voor ſoo „ veel deſelve van de Stadhouders is ſpreeken„ de:"

En

En eindelyk, dat het staat aan elke Provincie, haar regt in deese te gebruyken, off niet te gebruyken: maar dat de geene, die sig daar van ontsetten door het mortificeeren van het Stadhouderschap, niet konnen daar door veranderen, off verminderen, het regt van de andere Provincien, welke een Stadhouder hebben, of naderhand souden willen aanstellen.

Naast de Stadhouders koomen in consideratie de twaalf Raaden, welke op nominatie van de respective Provincien gecommitteert worden door haar Ho: Mo:, en welke aangaande niets bysonders valt aan te merken, buyten het geen, dat de Instructie daar van segt, als dat by de Resolutie, den 20 Apr: 1674 genoomen op de herstelling van de Provincien van Gelderland, Utregt, en Overyssel, naa dat die in het jaar 1672 overheert waaren door Vrankryk, een tweede plaats in den Raad van Staate toegestaan is aan de Provincie van Stad en Landen, en maar één plaats gelaaten aan de Provincie van Gelderland, die 'er te vooren twee had: en ten anderen, dat de voors: twaalf Raaden presideeren by weeklyxe tourbeurten, het geen vastgestelt is by Resolutien van den Raad van den 30 Mey en 12 Septemb: 1588: de dispositie daar over afhangende van den Raad, om dat de Instructien van de jaaren 1588 en 1651 niets daar ontrent gereguleert hebben, in plaats dat volgens de eerste Instructie van den 18 Aug: 1584 „ alle maanden één gecommitteert most „ worden tot President by pluraliteit van stem- „ men (*a*); „ het geen egter den Raad niet bellet-

(*a*) *Instr*: 18 *Aug*: 1584 *Art*: 1.

lettede om kort daar na, te weeten den 5 Sept: 1584, te kiesen „ en te constitueeren den Heer „ van Meetkerken, President van den Raad van „ Vlaanderen, om van doe voortaan in den „ Raad te presideeren, om alle saaken te pro-„ poneeren, advisen te vraagen, en te colligee-„ ren, volgende de Instructie, gemaakt op de „ Regeering," dat is *den Raad van Staate*, wel-ke men in die tyden *de Regeering* noemde, gelyk getoond is in het tweede Capittel.

In het begin, doe de Thesaurier Generaal gekoosen wierd uit het getal der Raaden, had hy ongetwyffelt gelyke stem met de andere. Maar, het zy dat dit geduurt heeft tot het overlyden van den Thesaurier Genl. van Gogh, voorgevallen in het jaar 1637, of niet, het welk men met geen seekerheid kan bepaalen, de Staaten van Holland wilden, dat in de Instructie, welke by die gelegenheid gerevideert wierd, gelyk gebruyklyk is, soo meenigmaal als het Ampt vaceert, soude gestelt worden, „ dat de Thesaurier „ sal moogen adviseeren, sulx als desselfs voorsaaten hebben gedaan:" 't geen by Holland geresolveert zynde den 29 April, wierd de volgende dag aldaar geresolveert, de Instructie te laaten soo als se lag: en den 9 Mey, „ dat de Thesaurier „ Genl. soude hebben resolutive stem in saaken „ van financie, en in alle verdere saaken alleen „ deliberative." Maar den uitslag ter Generaliteit was, „ dat wanneer de Thesaurier Genl. ge-„ vraagt soude worden, hy den Raad soude die-„ nen van advis deliberatif in alle getrouwigheid „ en rondigheid, sonder eenige simulatie, con-„ niventie, of andere passie, alleenlyk voor oo-

gen

„ gen hebbende den dienst en voordeel der ge-
„ meene saake (*a*)."

Niet te min was de Heer Brasser naaulyx op die Instructie aangestelt tot Thes: Generaal, off hy bragt te weege door zyn credit by de Prins van Orange, dat haar Ho: Mo: goedvonden op het advis van den Prins, „ dat in de „ Commissie, en Instructie, van den Thes: Ge- „ neraal gevoegd en gestelt soude worden de „ titul van Raad, sulx en in voegen als de „ Commissien van zyn voorsaaten altyt waaren „ geëxtendeert geweest: en dat hy dienvolgende „ in alle saaken soude hebben sodanige stem, „ als deselve zyne voorsaaten hadden gehad: en „ dat het vyfde Art: van de Instructie van den „ Tresorier dien conform soude worden gere- „ dresseert, en geëxtendeert (*b*)."

Dan uit die woorden kan niet beslooten worden, hoedanige stem de Thesaurier Genl: Brasser, off zyn voorsaaten, welker Instructien niet gevonden worden, gehad hebben: en het is niet onwaarschynlyk, dat de eigentlyke meening van die woorden geen andere geweest is, foo veel de stem aangaat, als dat de woorden *wanneer hy gevraagt sal worden* souden geligt worden uit het vyfde Articul. Immers in het Instructieboek ter Griffie van haar Ho: Mo: word geen andere verandering gevonden in dat Articul, als dat die woorden met een streep onderhaald, en tusschen twee haaken ingeslooten zyn.

Dog,

(*a*) *Instructie* 12 *Mey* 1637 *Art:* 5.
(*b*) *Sie Res. Sta Genl.* 27 *Juny* en 14 *July* 1637.

Dog, hoe het ook daar meede zy, de Instructie van zyn nasaat (a), welke gevolgt is in die van den 8 Janry. 1660, en 4 Novr. 1700, heeft daar in nader voorsien, met te statueeren, dat de Thesaurier Genl. sal hebben „ in alle saa-„ ken, des gevraagt zynde, een deliberative „ stemme, dienende tot informatie van den „ Raad, sonder dat deselve in het neemen van „ de conclusie getelt sal worden."

En wanneer de Raad verstond by secreete Resolutie van den 19 February 1658, „ dat de „ Thesaurier Generaal soude hebben conclusive „ stem in sulke 's Lands processen, daar toe de „ Raad soude goedvinden hem specialyk te assu-„ meeren", wierd 'er wel uitdrukkelyk bygevoegt, „ sonder daar door te veranderen het „ vyfde Articul van zyn Instructie".

Dan hoewel de stem van den Thesr. Generaal niet geteld word, en hy selfs geen stem heeft, als *des gevraagt zynde*, immers niet sedert het jaar 1654, soo is egter gesorgt by de Instructie van dat jaar, en by de twee volgende, „ dat „ de Thesaurier Generaal sal hebben de titul „ van Raad, sulx en als zyn voorsaaten *in offi-„ cio* hebben gehad, en dat hy voords zyn Ampt „ sal bedienen met sodanige eer en respect, als „ zyn voorsaaten *in officio* het selve tot nog toe „ hebben gedaan."

Behalven deese vaste, off ordinaris, Raaden zyn by speciale Resolutien van de Bondgenooten gecommitteert in den Raad van Staate, om al-daar

(a) *Instr.* 29 *April* 1654 *Art.* 5.

daar te leeren de gronden van de Regeering, Prins Frederik Hendrik in het jaar 1600 (*a*), Prins Willem desselfs Soon in het jaar 1638 (*b*), en de laast overleede Kooning van Groot-Brittannien in het jaar 1670 (*c*), de eerste in het seeventiende, de tweede in het dertiende, en de laaste in het twintigste, jaar van haar ouderdom.

Ook heeft Holland voorgeslaagen in het jaar 1651, dat de Veldmaarschalk mogt geadmitteert worden in den Raad van Staate, „om meede te „ helpen adviseeren op de militaire saaken (*d*)." Maar het insigt, welk de Provincie van Holland daar in had, niet overeenkoomende met het insigt van de andere Provincien, vond die voorslag geen ingang.

Men swygt van de Engelsche Raaden, welke geseeten hebben in den Raad uit kragte van het Tractaat van den 10 Aug: 1585, en particulierlyk van den Ambassadeur van Engeland, welke zynde daar in blyven sitten by gedoogen van de Staaten naa het lossen der verpande Steeden, naderhand niet als met moeite, en ongenoegen, daar uit geweert is (*e*).

Men soude hier konnen spreeken van de ministers, en daar onder van den Thesaurier Gene-

(*a*) Sie *Res: St^en Genl*. 16 *Feb*: en *R: van St^e*. 18 *Maert* 1600.

(*b*) Sie *Res: St^en Genl*. 3, 4, en 5 *Nov*: en *R: van St^e*. 5 *Nov*: 1638.

(*c*) Sie *Res: St^en Genl*. 31 *Maert*, en 31 *Mey* 1670.

(*d*) Sie *Res: van de Gr: Vergadering* 2 *Mey* 1651, *Deductie van Holl^t*. 16 *Mey* 1657 *Art*: 172.

(*e*) Sie AITZEMA *b*: 8, *fol*: 764, en *b*: 48, *fol*: 432.

neraal, wiens Ampt geheel, off meest, ministerial is, schoon dat hy de titul van Raad heeft. Maar waar in het Ampt der ministers bestaat, kan gesien worden uit elkx Instructie, en is daarom onnoodig daar van hier meer te seggen als dat deselve in de besoignes en conferentien, waar toe se gecommitteert worden door den Raad, gelyke stem hebben met de andere Commissarissen.

De Secretaris heeft van overlange het Segel gehad in zyn bewaaring, waar toe buyten andere redenen, geallegueert in de consideratien van den Raad op het 49ste Art: der Instructie van het jaar 1651, volgens welk Art:, soo wel als volgens het 31ste Articul der vorige Instructie, het Seegel soude moeten bewaard worden „ by één van de Raadsheeren, daar toe te „ committeeren," gedient heeft, dat daar door bespaart word een tractement van vyf hondert gl: 's jaars, by Res: van haar Ho: Mo: van den 4 Maert 1587 daar toe gestelt.

Voor de rest is het Segel, dat de Raad gebruikt, het oud Segel van de seventien Provincien, bestaande in een bos met pylen, met het woord *Concordia* op de band, waar meede de pylen saamen gebonden zyn, welke band vastgehouden word door een hand uit een wolk: en met het volgend omschrift, *Sigillum adversum Ordinum Belgii.* En diend dit Segel niet alleen voor den Raad van Staate, maar ook voor de Staaten Generaal, welke by Resolutie van den 13 Septemb: 1584 *het Seegel van de Generaale Staaten* overgegeeven hebben aan den Raad,

„ behoudelyk dat myne Heeren de Generaale „ Staaten het ſelve ſullen moogen gebruiken in „ haar depeſchen, en in ſaaken, daar in zy „ ſullen goedvinden te reſolveeren, ſonder ee- „ nige ſwaarigheid": en welke tot den huydigen dag toe daar meede doen beſegelen alle Commiſſien, gebruikende alleen een ander groot Segel tot de Tractaaten.

Dat.

Dat. 14 Februarii 1718.

HOOG MOGENDE HEEREN,

Wy hebben ontfangen U Ho: Mo: Resolutie van den 12 deser, waar by het deselve gelieft heeft te requireeren ons berigt op een Request van Mr. Andries Kaan, gewesen Ontfanger der Dominiale en andere Middelen te Meenen, versoekende Mandement in cas d'appel met de clausule van inhibitie van de Sententie, by ons geweesen tot syn laste den 4 deeser, mitsgaders op een deductie, dienende tot adstructie van het regt van appel met inhibitie, welke soude competeeren aan de Vergadering van U Ho: Mo: ten opsigte van de Sententien van de Raad van Staate: en waar by U Ho: Mo: inmiddels, en tot dat ons berigt sal weesen ingekoomen, houden in staat en surceantie alle proceduuren van executie der voorsz. Sententie. *Missive van den Raad van State aan haar Hoog Mog.*

Wy konnen niet verbergen voor U Ho: Mo:, dat dese Resolutie ons niet weinig gesurpreneert heeft, voor soo veel de executie van onse voorschreve Sententie daar by gesurcheert is:

Niet alleen, om dat deselve Resolutie ten dien opsigte directelyk aanloopt tegen U Ho: Mo: Resolutie van den 9 September 1705, by welke U Ho: Mo: verklaart hebben, *dat in het toekomende geen surceantien tegen den Raad van Staate sullen worden verleend, sonder derselver berigt daar op alvoorens te hebben ingenoomen:* het geen in deese niet gedaan is:

Maar insonderheid, om dat sedert het jaar 1657, wanneer het laaste appel verleend, of

liever, verleend zynde, in effecte weder ingetrokken is, niet alleen geen appellen, maar selfs, wanneer versoek daar toe gedaan, en tyd om daar over te delibereeren genoomen is, geen surceantien verleend zyn, schoon dat daar ernstig om wierd aangehouden.

Wy behoeven geen ander bewys tot dit laatste als het exempel van de Weduwe van den Commis, Isbrand van Noortwyk, welke in het jaar 1695, appel versogt hebbende van een Sententie van deesen Raad, en onderhand oovenaal tegen de executie derselve hangende de deliberatie van U Ho: Mo:, geen van beiden konde obtineeren, hoe veel devoiren ook daar toe gedaan wierden, gelyk noch in veeler geheugenis is. waar op de Resolutien van U Ho: Mo: van den 22, 24 en 29 Januarii, 9 en 13 Februarii van het jaar 1693 ongetwyffelt reeds door U Ho: Mo. nagesien zyn.

Om niet te spreeken van het exempel van Marcelis Thiens van het jaar 1658, het eenige buiten dat van de Weduwe van den Commis Noordwyk, welk voorgevallen is sedert het jaar 1657, dog welk wy voorbygaan, om dat niet blykt dat Marcelis Thiens getragt heeft de executie te stremmen.

En wy syn te meer gesurpreneert geweest over het verleenen van soo ongewoone surceantie, om dat die schynt verleent te weesen sonder de minste blykelyke noodtsaak.

Wy onderstellen, dat de meening niet is, de surceantie langer te doen duuren als tot dat ons berigt sal ingekoomen weesen. want anders was een surceantie, die, als men daar op toelegt, geëterniseert kan worden, en waar tegen geen

re-

remedie van regten is, gelyk de deese, veel prejudiciabelder, en voor ons van veel erger gevolg, als een Mandement van appel met inhibitie.

Maar soo de meening is, de surceantie niet langer te doen duuren als tot dat ons berigt sal ingekoomen weesen, behoefde immers de Raad van Staate, des noods, alleen versogt te worden, soo lang te wagten met de executie der Sententie: in plaats van deselve by authoriteyt te surcheeren, en de surceantie door een Kamerbewaarder van U Ho: Mo: te doen insinueeren aan partye, voor dat selfs daar van kennis aan de Raad gegeven was.

Wy seggen, *des noods*, om dat gewagt konde worden van de discretie van de Raad, dat haar berigt over het appel gevraagt zynde, sy voor het geeven van het selve niet soude precipiteeren de executie, welke buiten dat bekent is dat geen groote vaart kan loopen, om dat de gecondemneerde, een Ingeseete zynde van de Provincie van Zeeland, niet executabel is sonder voorgaande attache op de Sententie.

Maar het geen ons eenig bedenken geeft omtrent het oogmerk der surceantie, en ons daarom te meer noodsaakt om het grief aan te wysen, welk daar door ons word aangedaan, is, dat wy niet komen beseffen, waar toe het berigt, met opsigt tot welk de surceantie alleen verleend is, dienen kan, naa dat U Ho: Mo: eenige daagen agter den andere sig hebben laaten voorleesen de Retroacta op het subject van het appel van de Sententien van de Raad van Staate, en daar onder ongetwyffelt een berigt van de Raad, en

een advis van het Hof van Holland, beide van het jaar 1658, waar in omstandig en fondamenteel beweesen is, dat deselve niet appellabel zyn: en na dat U Ho: Mo: naa haar gewoone wysheid en oplettentheid niet konnen gemanqueert hebben te maaken de vier volgende peremptoire reflexien op de verdere Retroacta:

Eerstelyk, dat in de tyden, wanneer nu en dan appellen verleend zyn, de Heeren Gedeputeerden ter Vergadering van U Ho. Mo:, soo wel als in de Raad van Staate, geen of weinig kennis moeten gehad hebben van de manier van regtspleeging in appel en revisie.

Want waar aan kan men anders toeschryven, daar appel een ordinaris provisie van justitie is, dat U Ho: Mo: geen appel verleenden, sonder vooraf in te neemen het berigt van den Raad? dat de Raad in haar berigten sig veeltyds inliet op de *merita causae?* dat haar Ho: Mo: het berigt van den Raad gesien hebbende meer appellen geweigert, als verleend, hebben? en dat die weigering sodanig aangesien wierd voor een decisie in het hoogste ressort, dat noit revisie naderhand versogt is? alle saaken, welke vreemd souden klinken in de ooren van Geregtshoven van appel:

En waar aan kan men anders toeschryven, dat naa dat de Provincie van Holland in het jaar 1636, ter occasie van een surceantie, by U Ho: Mo: verleend tegen de executie van een Sententie van den Raad, in serieus overleg genoomen had de singuliere manier van handelen ter Vergadering van U Ho: Mo: ontrent de Sententien van den Raad, en vervolgens sig duidelyk verklaard had tegen het appel in het generaal,

naal, soo wel als tegen de surceantie, in het voorschreve particulier geval, Gedeputeerden uit de Vergadering van U Ho: Mo:, en uit de Raad, naa lang disputeerens, in het begin van het jaar 1639, door tusschenspreeken van Prins Fredrik Hendrik, die gewisselyk grooter Krygsman als Regtsgeleerde, of Practisyn, was, aangegaan hebben een provisioneel accoord, door U Ho: Mo: geapprobeert, maar door den Raad niet aangenoomen, waar in appel en revisie soodanig onder een gemengt zyn, dat men niet wel seggen kan, als men let op de saak, en niet op de bloote naamen, of U Ho: Mo: daar by provisioneelyk afgestaan hebben van het verleenen van appel, of van revisie, en de Raad van het wysen by arrest?

Ten anderen, dat de Heeren Gedeputeerden, welke in gevolge van U Ho: Mo: Resolutie van den 27 October 1657 met eenige Heeren Gecommitteerden uit deesen Raad gebesoigneert hebben over het point van appel en particulierlyk over het voorschreve provisioneel accoord van het jaar 1639, sig by haar schriftelyk rapport, of geraisonneert advis, van den 28 February 1658 niet alleen verklaard hebben voor de revisie, en tegen het appel, maar oock, dat de forme van revisie soude behooren gevolgt te worden in opsigt van de clausulen van surceantie, en relief, en van de manier van het instrueeren der saken.

Ten derde, dat niet lang naa dat het voorschreeve rapport van den 28 February 1658 gebragt was ter deliberatie van de Provincien, en namentlyk den 9 April van het selve jaar, een Mandement van appel versogt zynde door den

bovengemelden Marcelis Tiens, U Ho: Mo: by Resolutie van den 1 Junii daar aan volgende, naa daar over ingenoomen te hebben het berigt van de Raad van Staate, en het advis van het Hof van Holland, welke beide met veele, en kragtige, redenen beweerden, dat de Sententien van den Raad van Staate geen appel, maar alleen revisie, subject zyn, het appel geweygert, en alsoo de questie over het appel met volkoome kennis van saaken, en na dat de Provincien dry maanden tyd gehad hadden om te delibereeren op het bovengemelde rapport van den 28 February, getermineert hebben ten voordeele van de Raadt van Staate.

Zynde de conclusie wel genoomen met de stemmen van vyf Provincien, en gecontradiceert door de Heeren Gedeputeerden van de Provincien van Vriesland en Stad en Landen, dog gewisselyck om geen andere reeden, als om dat die Provincien doe ter tyd, gelyk een ieder weet, in een spoor waaren om alles tegen te spreeken, waar voor sommige andere Provincien sig interesseerden: gelyk in deese niet alleen daar uit af te neemen is, dat die beide Provincien geen particulier interest, verschillende van dat van de vyf andere Provincien, hadden in het stuk van appel, maar vooral daar uit, dat haar Gedeputeerden in haar aanteekening niets bybragten, waarom sy geen plaats gaaven aan de peremptoire redenen, geallegueert in het bovengemelde berigt van den Raad, en advis van het Hof, als precieselyck, en alleen, de saak in verschil selve.

Want wat is anders de saak in verschil selve te

te allegueeren voor reeden, soo het niet is, te geeven voor reeden, waarom haar Ho: Mo: bevoegt zyn appel te verleenen van Sententien van den Raad, *de hoogheid en het regt van de Staten Generaal*, waar door in die aanteekening niet als de Vergaderin van U Ho: Mo: kan verstaan worden sonder de grootste absurditeyt, *die bevoegt zyn appellen in sulk een cas te verleenen?*

En ten vierden, dat sedert het jaar 1657, en selfs sedert het jaar 1648, tot nu toe, dat is in seventig jaaren, een langer tyd als nodig is tot het fondeeren van prescriptie, geen appellen verleend, maar wel gewygert, of buiten effect gesteldt zyn;

Konnende nog het appel, in het jaar 1653 aan de Regenten van Etten, nog de surceantie, aan deselve geduurende de deliberatie over het appel verleend, het eenig exempel, dat sedert het jaar 1648 tegen ons geallegueert kan werden, ons in het minste praejudicieeren, om dat U Ho: Mo: ongetwyffelt sullen geremarqueert hebben, dat het versoek van die van Etten niet gesonden is aan den Raad om berigt na de gewoonte van de tyden, doe de appellen plaats hadden, maar gestelt in handen van Partyen, en naderhand in handen van Commissarissen uyt de Vergadering, dog sonder den Raad, uytwysens U Ho: Mo: Resolutien van den 23, 28, en 31 January, en 19 Februarii 1653; gelyk ook niet blyken sal, dat het appel geïntimeert is aan den Raad, of dat die de minste kennis daar van gehad heeft.

Deese vier peremptoire reflexien, welke U Ho: Mo:

Mo: niet hebben konnen manqueeren te maaken op de retroacta, welke sy sig hebben laten voorleesen, geeven niet alleen soo veel ligt aan de materie, maar stellen se soo seer buiten geschil, dat wy nogmaal moeten seggen, niet te konnen beseffen, waar toe naa het nasien van soodanige Retroacta ons berigt geëyscht is, soo het niet is om voet te geeven om by provisie te surcheeren de executie der Sententie.

Op dat egter in deesen deele niets te seggen valle, voegen wy ten overvloed hier nevens een Memorie, waer in beknoptelyk by een gebragt zyn de voorname redenen, waar meede in het voorschreve berigt, en advis, en by andere geleegentheeden voor deese beweesen is, dat onse Sententien geen appel subject zyn, maer alleen revisie.

Wy swygen van de gedrukte Deductie, welke U Ho: Mo: nevens de Requesten van den Gedeporteerden Ontfanger Kaan aan ons gesonden hebben, soo, om dat de vier bovengemelde reflexien meer als genoeg zyn, om die Deductie van vooren tot agteren te destrueeren, als om dat wy hoopen, dat U Ho: Mo: wel sullen toelaaten, dat wy niet treeden in een particuliere discussie van een Deductie, welke opgestelt is met soo quade trouw, dat daer in sonder bewimpeling gesegt word, dat het Mandement van appel, door Marcelis Tiens versogt den 1 Junii 1658, op het Advis van het Hof Provinciaal in Holland ontsegt is, *niet, om dat by gemelden Hove sonde zyn geoordeelt, geen appel in casibus non exceptis van Sententien van den Raad van Staate te vallen, maar om dat het maar was geweest simpel* re-

recolement van reekening sonder figuur van proces, of eenig het minste geding, en sulx ook meede geen condemnatoire Sententie, maar enkel en alleenig een reguleering van posten in de reekening, die qualyk waaren gebragt.

Daar nogtans niets diergelyks gevonden word in het Advis van het Hof, gelyk U Ho: Mo: sal voorstaan: maar daar in tegendeel de Heeren van het Hof in den aanvang van het advis seggen, dat sy *niet sullen sig inlaaten, nog treeden, in het examen van de merite van de saake, of van de proceduuren voor den Raad* van Staate *gevallen*, en een weinig laager, *dat sy niet konnen oordeelen, dat Marcelis Thins gefondeert is in syn versoek om te hebben Provisie van Appel, geconsidereert, dat geen Appel plaats heeft dan van Sententien van subalterne Regters tot hooger Regters*: bewysende vervolgens met een meenigte van redenen, dat de Raad van Staate geen subaltern Regter is, en dat de Sententien van den Raad indistinctelyk geen Appel subject zyn.

Voor de rest, *Ho: Mo: Heeren*, hebben wy by deese geleegentheyt nagesien onse instructie op het stuk der verleende surceantie, een stuk van verder uitsigt als het Appel self, om dat surceantien konnen verleend worden in veel geleegentheeden, daar geen Appel te pas komt: hoewel wy dat vertrouwen hebben van U Ho: Mo:, dat de saak niet sodaanig voorgekoomen is, doe voorleede Saturdag de surceantie verleend wierd: En hebben in het nasien onser instructie geremarqueert, dat de Staaten Generaal ons leeren onderscheid maaken in niet minder als negen verscheide articulen tusschen haar en *de Vergadering*

ring van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit:

Dat deselve sommige saaken stellen ter dispositie van de hooggemelde Vergadering, mits daar op neemende het *advis* van den Raad:

Andere in tegendeel ter dispositie van den Raad *met en nevens* de hooggemelde Vergadering:

Andere meede ter dispositie van den Raad, maar *met kennis en toestemming* van de meergemelde Vergadering:

En eindelyk andere simpelyk ter dispositie van den Raad, sonder dat de Vergadering daar omtrent genoemd word:

Van welke laatste soort de judiciëele saaken zyn:

Dat de Staaten Generaal wel reserveeren aan sig, en aan de Staaten van de respective Provincien, selve ordre te stellen op de saaken, by de instructie gesteld ter dispositie van den Raad, maar met byvoeging van die notable bepaaling, *by tyde van nood, of als de saaken van den Lande sulx sullen vereischen*, en sonder de minste mentie te maaken van *de Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteyt*, of aan deselve te geven de magt van te surcheeren onse Sententien, of andere Decreeten over saaken, by de Instructie gestelt ter dispositie van den Raad:

En eindelyk, dat hoewel de Staten Generaal ongetwyffelt de magt hebben van te veranderen onse Instructie, deselve egter by de Instructie selve vastgestelt hebben, dat niet te sullen doen al *met kennis en advis* van den Raad, het welk ons te meer authoriseert om ons te houden aan on-

onſe Inſtructie, ſoo lang als de geſamentlyke Provincien geen verandering daar in maaken.

Uit dit alles konnen U Ho: Mo: oordeelen, wat te houden zy van ſurceantien, welke nog conform zyn aan onſe Inſtructie, nog geſondeert op eenige andere formeele Delatie van de Bondgenooten: en of het met, of ſonder, grond is, dat de Heeren Staaten van Holland ſeggen in de bekende Reſolutie van den 14 Mey 1658, *dat de Raad van Staate, niet tegenſtaande de inhibitie, of ſurceantie van executie, vermag, ook gehouden is, met de executie van haar gegeeve Sententien voort te vaaren.*

En zyn wy derhalven in die hoop en verwagting, dat U Ho: Mo: ſullen gelieven van de hand te wyſen het verſoek van een Man, die op hoop van daar door te ſullen ontgaan ſyn verdiende ſtraf uit het graf ophaald een queſtie, welke in het jaar 1658 afgedaan is, immers, welke de geene, die dit niet ſouden willen toeſtaan, moeten bekennen ſedert die tydt geſlaapen te hebben: en daar door tragt te ſtooren de goede harmonie tuſſchen U Ho: Mo: en deeſen Raad.

Hoog Mog. Heeren, Wy beveelen U Ho: Mo: in Godes heilige protectie. In den Hage den 14 Februarii 1718.

(Was geparapheert)

Adr. van Borſſelen tot Geldermalſſen, vt.

Ter ordonnantie van de Raad van Staate der vereenigde Nederlanden.

(En geteekent)

S. van Slingelandt.

Me-

Memorie, behelsende de redenen, waarom van de Sententien van den Raad van Staate der Vereenigde Nederlanden niet kan geappelleert worden aan de Vergadering van haar Ho: Mo:.

De redenen, waarom niet kan geappelleert worden aan haar Ho: Mo: van de Sententien van den Raad van Staate, zyn meerendeels uitvoerlyk gededuceert in een Berigt van den Raad van Staate aan haar Ho: Mo: van den 18 Mey 1658, en in een Advis van het Hof van Holland aan deselve van den 31 dier maand: en koomen uit op het volgende:

Dat de Vergadering van haar Ho: Mo: geen Hof van justitie zynde, geen regt heeft om sonder speciale delatie van de Bondgenooten appel te verleenen van Sententien, geweesen by Collegien, welke op soodanige speciale delatie regt doen:

Dat de meening van de Bondgenooten niet geweest is, nog kan geweest zyn, soodanig regt te defereeren aan de Vergadering van haar Ho: Mo: ten opsigte van de Sententien van den Raad van Staate, als welke haar Jurisdictie bekoomen heeft, eer 'er Gedeputeerden van de Provincien by forme van een permanente Vergadering saamen quaamen:

Dat by de eerste gelegentheid, die 'er voorquam, na dat de Vergadering van haar Ho: Mo: een sedentair Collegie geworden was, de Bondgenooten toonden, dat se niet verstonden, dat daar aan soude geappelleert worden, uitwysens het

het 50 articul der Instructie van de Collegien ter Admiraliteit van den 3 Augusti 1597: volgens welk articul de Sententien van deselve Collegicn geen appel aan de Vergadering van haar Ho: Mo: subject zyn, maar alleen revisie:

Dat ook de Vergadering van haar Ho: Mo: niet geconstitueert is om justitie te administreeren, dewyl de Leeden, deselve composeerende, in geen eed nog pligt zyn van de gesaamentlyke Bondgenooten, nog voorsien van Commissie, en Instructie, om daar op uit derselver naam regt te doen, nog selfs stemmen hoofd voor hoofd, en niet haar eigen Advis uitten, maar dat van haare respective committenten, welker uitgedrukte, of presumtive, last zy moeten volgen:

Dat die defecten in de constitutie van de Vergadering soo palpabel zyn, dat het een vast gebruik, en als een wet, geworden is, te senden aan eenig Hof van justitie, om gedecideert te worden, de saaken, die in appel koomen aan haar Ho: Mo: van den Raad van Vlaanderen, in wiens reguard haar Ho: Mo: zyn gekoomen in plaats van de groote Raad te Mechelen:

Dog dat die reede geen plaats hebbende ontrent de Raad van Staate, geen reeden kan gegeeven worden, waarom haar Ho: Mo: souden haar bloote naam leenen aan eenig Hof van justitie, niet superieur zynde aan den Raad van Staate, om regters te weesen in cas d'appel over de Sententien van den Raad:

Om te swygen van de inconvenienten, so in opsigt van de revisien, als anders, spruitende uit het afdoen der appellen op de bovenstaande wyse:

Gelyk ook, dat geen diergelyk articul als het

337ste van de Instructie van den Raad van Vlaanderen, volgens welk geappelleert word aan haar Ho: Mo: van de Sententien van dien Raad, gevonden word in de Instructie van den Raad van Staate:

Hoewel dit laaste zyn opmercking verdient, om dat de questie over het verleenen van appel nog duurde in het jaar 1651, doe de nieuwe Instructie van den Raad van Staate gemaakt is, en doe haar Ho: Mo: met weinigh moeite hadden konnen besorgen, dat een diergelyk articul als het voorschreve 337ste daar in gebragt wierd, soo sy daar toe inclinatie gevonden hadden by de groote Vergadering:

In plaats dat de Raad geen gelyke geleegentheid had om te besorgen, dat een diergelyk articul als het voorschreve 50ste van de Instructie voor de Collegien ter Admiraliteit daar in gebragt wierd, als niet zynde gekent geweest in de deliberatien over de nieuwe Instructie, tegen het 34ste articul van de oude.

Het geen ook oorsaak was van verscheide omissien, en abuisen, die de nieuwe Instructie lange jaaren hebben doen aansien voor een fluctueerende Instructie.

Dat 'er bovendien geen reeden is om te denken, dat de Bondgenooten stilswygende souden gewilt hebben, dat de Sententien van den Raad van Staate souden appellabel zyn, en dat zy opentlyk daar tegen souden voorsien hebben in opsigt van de Sententien van de Collegien ter Admiraliteit:

En dat het meede niet te denken is, dat de Bondgenooten gesaamentlyk souden weesen van een ander begryp omtrent den Raad van Staate, als

als se meest alle in den haare zyn ontrent de Collegien van de Gecommitteerde Raaden, of Gedeputeerde Staaten:

Dat wel in voortyden, en voornaamelyk voor het jaar 1636, verscheyde appellen verleend zyn: maar dat, sonder te staan op het geen gesegt word, niet alleen in het bovengemelde Berigt van de Raad, en Advis van 't Hof van Holland, maar ook in het Verbaal van het gepasseerde op de Kaamer van Prins Fredrik Hendrik op den 11 Januarii 1639, geïnsereert in het register van de Raad van Staate van den 12, nopende de oppositie van de Raad tegen het verleenen der appellen, tot peremtoire solutie diend, *dat uit de verleende appellen*, gelyk het Hof redeneert in het bovengemelde Advis, *geen possessie kan worden gemetiëert, al waar het ook soo, dat de Gecommitteerden in den Raad sulx souden hebben moogen toegestaan: overmids dat in regten notoir is, dat soodanig toestaan wel meede sleept een renuntiatie, voor soo veel die particuliere saak belangt, maar niet wegneemt het regt, het Collegie competeerende. behalven, dat de Gecommitteerden niet gequalificeert zyn het regt van haar Collegie te verkorten, overmids daar in geen veranderingh kan worden gedaen, sonder consent, en toedoen, van de gesaamentlyke Bondgenooten van de nadere Unie:*

Dat de Resolutien van haar Ho: Mo: van den 11 en 18 Januarii 1639, waar by de saak soude weesen afgedaan tot nadeel van den Raad, niet konnen tot nadeel van de Raad geallegueert worden: soo om dat die Resolutien alleen by provisie genoomen zyn voor den tydt van één jaar,

S 2 en

en (gelyk de eerste duidelyk segt) behoudens en onvermindert wederzyds regt: als om dat die het appel en revisie sodanig onder een mengen, dat men qualyk seggen kan, wanneer men op de saak let, en niet op de bloote naam, of haar Ho: Mo: daar by afstaan het verleenen, 't zy van appel, of van revisie, of de Raad het wysen by arrest. behalven dat de Raad opentlyk staande hield, dat de eerste van die Resolutien, waar van de tweede een gevolg is, niet overeenquam met het geen, dat door tusschenspreeken van Prins Fred: Hendrik verdragen was (*a*).

Waar by voor het laast komt, dat soo 'er een tyd geweest is, waar in haar Ho: Mo: de practycq, of possessie, voor sig hadden, de practycq, en possessie, van de laaste sestig à seventig jaaren voor den Raad, en tegen haar Ho: Mo:, zyn: En wel met dat notabel onderscheid, dat de oude, en nu lang geaboleerde, practycq streed met soo veel peremtoire redenen, en gronden van regeering, als booven bygebragt zyn, en bovendien van alle titul gedestitueert was.

In plaats dat de practycq der laaste sestig à seeventig jaaren gegrond is op alle de bovenstaande redenen, en gronden van Regeering, en voor tituls heeft aan de eene kant het incontestabel regt van haar Ho: Mo:, als representeerende de Staten van de seeven vereenigde Provincien, om te revideren de Sententien van de Generaliteyts Regters in het hoogste ressort, en aan de andere kant, dat de Raad van Staate het

(*a*) Sie *Res. R. van St.* 13 en 14 *Jan.*, en 28 *Jul.* 1639.

het eerste en voornaamste is van de Generaliteyts Collegien, welke geen hooger Collegie van Justitie boven haar kennen, en daarom wysen by arrest. gelyk beweesen is in het bovengemelde Advis van het Hoff.

Advis van het Hof van Holland aan haar Ho: Mo: van den 31 *Mey* 1658.

Hooge Mogende Heeren.

Wy hebben ontfangen U Ho: Mo: Missive van dato den 21 deses, met de Bylaegen, raekende het versoeck van Marcelis Thins *cum suis*, omme te hebben provisie van appel van een Sententie, by den Raed van Staete tot synen nadeel geweesen, waer over U Ho: Mo: syn requirecrende ons Advys. welcken volgende by ons alle de Stucken, en 't geen den voornoemden Thins tot fondement van syn versoeck vorders heeft overgelevert, zynde gelesen, ende rypelyk overwoogen, sonder ons inne te laten ofte te treeden in het examen van de merite van de saecke, ofte van de proceduyren, voor den gemelten Raad gevallen, en sulcx alleenelyk reguard nemende op het geen U Ho: Mo: ons belieft hebben voor te dragen, hebben wy goetgedacht by desen, onder correctie van U Ho: Mo:, te adviseren, dat wy niet konnen oordeelen, dat den voorschreven Thins gefondeert is in syn versoeck om te hebben de voorschreve provisie van appel, geconsidereert, dat geen appel plaats heeft, dan van Sententien van sub-

alterne Regters tot hooger Regters, die by de Princen van den Lande daar toe zyn gestelt, 't welck in alle Regeeringen door geheel Europa gebruyckelyck is, gelyck oock op dat fundament, naa dat het appel van 't Hof van Hollandt aan den grooten Raad van Meghelen quam te cesseren, de Heeren Staten van Holland en Zeeland niet hebben konnen goetvinden, dat men van de Sententien van 't Hof voornoemt aan haar Ed: Gr: Mo: soude appelleren, maar hebben by provisie soodanige saacken by revisie gedaan decideren: zynde in den Jare 1575 de Heere Prince van Orange L. M. geauthoriseert, om eenige uyt den voorschreven Hove, als mede andere naa zyn goeddunckeu, tot de revisie te committeren; gelyck oock in den jare 1577 by de hooggemelte Heeren Staten van Holland en Zeeland op het advis van denselven Hoove een Ordonnantie, ofte nader Instructie, op den naam van den Koninck van Spagnien is gemaackt, en onderhouden tot dat het Collegie van den Hoogen Raad is geërigeert geworden; staande alhier sonderling te noteeren, dat den Raad van State soo voor als naa de troublen een Collegie is geweest van seer grooten aansien, sonder dat boven haar oyt gestelt is een hooger Regter, aan dewelcke soude konnen worden geappelleert: en naa dat den Koninck van Spagnien verklaart is vervallen te zyn van het reght en heerschappyen deser Landen, is oock de Regeeringe in haar handen gesteld, op soodanige Instructie, als doen ter tydt goedgevonden is, als wanneer de Heeren Staten Generaal niet ordinarie zyn vergadert geweest, maar by denselven Raadt, de saacken

van

van 't Landt sulcx vereyschende, beschreven; soo dat de gelegentheid van de Regeringe sulcx als doen is geweest, en de saake selfs uytwyst, dat van haar Sententien niet heeft konnen worden geappelleert. Waaromme oock in de Instructie van den meergemelden Raad geen vermaan gemaackt is, of ook noodig geweest is eenig vermaan te maacken, of provisien van appel van hare Sententien behooren verleent te worden, of niet; en al is 't, dat de Vergadering van U Ho: Mo:, daar na, en oock tegenwoordig, sedentair is geworden, soo en is daar door het regt, 't welck den Raadt van Staate origineelyck, ende te vooren, gehad heeft, niet vermindert of weggenomen. 't Welk ook geconfirmeert werd met de Resolutie, die by U Ho: Mo: ten overstaan van syne Hoogheid L. M., ende in 't bywesen van Gedeputeerden van den Raad, in den jaare 1639 genomen is, by dewelke, alleenlyk voor den tyd van één jaar, ordre is gestelt, hoe ymand sig sal draagen, die by eenige Sententie van denselven Raad vermeint beswaart te zyn, welke Resolutie niet van nooden soude zyn geweest, indien het middel van appel aan U Ho: Mo: voor een iegelyk soude open gestaan hebben: hoewel ook deselve Resolutie, soo die is geëxtendeert, by den Raad van Staate in de tegenwoordigheit van syn hooggemelte Hoogheit by een formeele Resolutie, in 't selve jaare genomen, tegengesprooken en gedisavoueert is: en hoewel U Ho: Mo: somtyts provisien van appel van de Sententien van den Raad hebben verleent, soo en kan daar uit geen possessie wer-

 den

den gemetieert, alwaar het ook soo, dat de Gecommitteerden in den Raad sulx souden moogen hebben toegestaan, des nogtans neen, overmits in rechten notoir is, dat soodaanig toestaan wel meede sleept een renuntiatie, voor soo veel die particuliere saak belangt, maar neemt niet wegh 't regt, het selve Collegie competeerende. Behalven, dat de Gecommitteerden niet gequalificeert zyn het regt van haar Collegie te verkorten, overmits daar inne geen veranderinge kan werden gedaan sonder consent en toedoen van de gesamentlyke Bondgenooten van de naadere Unie. Waaromme ook 't selve altyd by haar tegengesproocken is, soo wanneer sulcks tot haar kennis is gekomen. Gelyk ook de Gecommitteerden uit eenige Provincien specialyk gelast worden te letten, dat geen executien van Sententien, by eenige Collegien van de Generaliteit gewesen, souden mogen gesurcheert werden. Met 't geen voorschreve is word ook weggenomen 't geen geseid word, dat U Ho: Mo: volgens het 50 articul van de Instructie van den jaare 1651 altyd soude vry staan, deselve Instructie te veranderen, presupponeerende voords, dat sulcx ook soude zyn geschiet door het verleenen van provisien van appel: daar nogtans de veranderinge van de Instructie andere formaliteiten is requireerende, gelyk uit het begin van het voorschreeve 50 articul wel te sien is. Daarenboven komt mede in consideratie, dat de Sententie, tot nadeel van den voornoemden Thyns gewesen, eenige des gemeene Lands inkomen en Domeynen raakt, en sulcx onder andere mede de Zenuwen van de Regeeringe, die

daar-

daarom by de Rentmeesters, of Ontfangers, promtelyk moeten worden geïnt, op dat den Staat geconserveert mag blyven. Waarom ook by het 9 en 10 articul van de Instructie van den jaare 1588, en het 17 articul van de nieuwe, 1651 gearresteert, expresselyk is gestatueert, dat de gemeene Middelen ende consenten van de Provincien by den meergemelden Raad sullen werden geïnnet, en geëxecuteert, gelyk 's Princen beeden of penningen geïnnet zyn geweest, dewelke immers met geen provisie van justitie konnen worden tegengehouden. ende dewyl by het 18 articul alle Comptablen van des Generaliteits middelen en inkomen, geen uitgesondert, gestelt worden onder het gesag en directie van den Raad van Staate, die oversulx privativelyk competeert de kennisse over deselve Comptablen, en dat mede de Sententie in questie, inhoudende condemnatie van seekere somme, raakt 's Lands Domeinen en inkomen, kan de inninge ofte de executie van dien in geenderhande manieren, en sulx ook niet met een mandement van appel, belet worden, of soude ook in alle andere saaken, de gemeene Middelen, Inkomen, en Domeinen concerneerende, gelyke provisie moeten worden verleent, 't welk hoe prejuditiabel en schaadelyk voor de Regeeringe soude zyn, U Ho: Mo: wel konnen considereeren, en hebben daaromme soodanige provisie van appel soo dikwils afgeslagen. indien men verder wil gaan, en sien op andere Collegien, die immers niet meerder zyn als den Raad van Staate, sal bevonden worden, dat alle Sententien van de Raden ter Admiraliteit volko-

men effect hebben, en reëlyk en met ter daet ter executie gestelt worden, sonder dat by appel, of reformatie, daar tegen kan worden versien, maar alleenlyk by revisie, of propositie van erreur. gelyk 't selve ook plaats heeft in reguard van de Sententien, by de Gecommitteerde Raaden, of Gedeputeerde Staaten, van de respective Provincien gewesen. veel meer redenen militeeren voor den Raad van Staate, als zynde een Collegie, boven welke mede geen hooger Regter in die Unie is gestelt. soo dat uit het geene voorschreve is vastgestelt zynde, dat den Raad van Staate originelyk, en van de eerste institutie af, dispositie heeft gehad, en kennisse genomen, en nog is nemende, volgens haar Instructie, van saaken, raakende des gemeene Lands Middelen, Inkomen, en Domeinen, komt met eenen te corrueeren het argument, by den voorschreven Thins uit de delegatie genomen, gemerkt het selve te regte wel een delegatie is geweest in reguard van den Hoogen Raade, hoewel, onder het welnemen van U Ho: Mo:, by inadvertentie aldaar gebragt: maar naar dat den gemelden Hoogen Raad haar van die besoigne geëxcuseert hebben gehad, hebben U Ho: Mo: goetgevonden, en verstaan, dat de voorschreve saake gebragt soude worden aan den Raad van Staate, om by deselve te worden getermineert, die by haar selven daar toe waaren gequalificeert, 't welk maar regten niet en is een delegatie, maar alleenlyk een excitatie van de Jurisdictie, ofte van het offitie van denselve Raad, gelyk de Regtsgeleerden dat noemen. Waaromme ook by de Resolutie van U Ho: het woord

van

van delegatie niet gebruyckt word. Wat belanght de nulliteiten, die geseit worden in de Sententie te zyn gecommitteert, het selve komt alhier niet in consideratie, alsoo deselve by revisie so wel konnen gededuceert werden, als by appel. Wy sullen ons niet verder inlaten, om U Hoog Mo: niet langer op te houden, siende dat by de Missive van den meergedagten Raad van State, ons mede toegesonden, seer pertinentelyck op alles word geadviseert, en hebben wy daarom alleenlyck aangeroert het point van regten, en met bondige redenen aangewesen, dat geen Mandement van appel by U Hoog Mo: behoord te worden verleent, ons niet te min refereerende tot de hooge en wyse dispositie van U Hoog Mo:, aan dewelcke wy by dese weder te rugge senden de voorschreve Requeste en Stucken ons toegesonden, omme daar op geresolveert te werden sulcx U Hoog Mo: bevinden zullen te behooren.

Hier mede, *Hooge Mogende Heeren*, beveelen wy U Hoog Mo: in de protectie van den Almogenden God, die deselve met alle heyl en prosperiteyt in hare Regering wil zegenen. Geschreven den 31 Mey 1658.

U Hoog Mo: gedienstige,

Den Praesident ende Raaden over Holland, Zeeland en Vriesland,

Geteekent,

Ad. Pots.

Extract

Extract uyt het Register der Resolutien van de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

Lunae den 14 *Februarii* 1718.

Ontfangen een Missive van de Raad van Staate, geschreeven alhier in den Hage op huiden dato deeses, houdende, in gevolge ende tot voldoeninge van haar Ho: Mo: Resolutie van den 12 daar te voren, derselver berigt op de Requeste van Mr: Andries Caan, geweese Ontfanger der Dominiale en andere Middelen te Meenen, versoeckende Mandement in cas d'appel met de clausule van inhibitie van de Sententie by welgemelde Raad van Staate geweesen tot zynen laste den 4 deeser, mitsgaders op een Deductie, dienende tot adstructie van het regt van appel met inhibitie, welk soude competeeren aan de Vergaderinge van haar Ho: Mo: ten opsigte van de Sententien van den Raad van Staate. Waar op gedelibereert zynde, is goedgevonden ende verstaan, dat in het versoek, by den gemelden Suppliant gedaan, niet kan worden getreeden, en word dienvolgende het selve afgeweesen.

De Heeren Gedeputeerden van de Provincien van Gelderland (1), en van Utrecht, hebben op de

(1) De Gedepen. van Gelderland zyn in effecte gedesavoueert by *Res: van de Staaten van den* 8 *April* 1718, geïnsereert in *de Notulen van haar Ho: Mo:* van den 20 daar aan volgende.

de bovenstaande conclusie gedaan aantekenen, dat dit exempel niet kan nog mag in consequentie getrokken worden, ofte prejudiciëeren aan de hoogheid en het regt van de Staaten Generaal, die bevoegt zyn appellen in sulken case te verleenen.

Nota. De aanteekening van de Heeren Gedeputeerden van de Provincien van Gelderland en Utregt op de bovenstaande Resolutie is van woord tot woord gecopiëert na die van de Heeren Gedeputeerden van de Provincien van Vriesland en Stad en Landen op de Res. van den 1 Juny 1658, van welke aanteekening op de Res. van den 1 Juny 1658 gesprooken word in de bovenstaande Brief van den Raad van Staate van den 14 February 1718 folio 3. alleen is 'er dat verschil tusschen de beide aanteekeningen, dat de Heeren Gedeputeerden van de Provintien van Gelderlandt, en Utregt, een aanteekening doende, die aanloopt tegen haar voorig advis van het jaar 1658, niet *contradiceren de conclusie*, gelyk de Heeren Gedeputeerden van de Provintien van Vriesland en Stad en Landen deeden in het jaar 1658.

CONCEPT

VAN

INSTRUCTIE,

DIENENDE TOT HET AMPT VAN

STADHOUDER,

OF VAN

GOUVERNEUR,

ÇAPITEIN GENERAAL,

EN

ADMIRAAL

OVER HOLLAND EN WESTVRIESLAND.

Concept van Instructie, dienende tot het Ampt van Stadhouder, of van Gouverneur, Capitein Generaal, en Admiraal over Holland en Westvriesland.

VOORBERIGT.

Tot beter verstand van het volgend concept van Instructie diend vooraf geweeten te worden, eerstelyk, dat men genoomen heeft tot model, of grondslag, de Instructie van Prins Mauritz van den 1 Novemb. 1585 (*a*), zynde de eerste, en eenige Instructie, welke naa de afsweering van de Koning van Spagnien gemaakt is voor de *Stadhouder*, of eigentlyk voor den *Gouverneur*, *Capitein Generaal*, *en Admiraal*, over Holland en Westvriesland:

Ten tweede, dat die Instructie, onder anderen, daar in gebreklyk is, dat se inhoud verscheide al te generaale clausulen, uit welke Prins Mauritz, en zyn opvolgers, geleegentheid genoomen hebben om te treeden buiten de paalen van haar Ampt, gelyk nader aangeweesen is in de aanmerkingen op het volgend concept:

En ten derde, dat des niet tegenstaande, de voorf. Instructie soo weinig was van de smaak van Prins Mauritz, en van syn opvolgers, dat van eersten af aan gearbeid is om se te ontsenuwen, en dat men met reeden twyffelen kan, of se niet met Prins Mauritz gestorven is.

Het

(*a*) Nº. De *Commissie* en *Instructie* van Prins Mauritz zyn te vinden by Bor b: 20.

Het geen de meeste klem scheen te sullen geeven aan de Instructie was, dat by deselve een Raad toegevoegd wierd aan den Stadhouder, met welke, of, (om te gebruiken de woorden van de Commissie) *met advis en ten overstaan* van welke, de Stadhouder soude verrigten *alle saaken van Oorlog, en van de Politie.*

Maar dat bleef geen langer stant grypen als tusschen de seeven en agt jaaren, of tot in Januari 1593, wanneer die Raad wierd afgeschaft: eeven als of se met geen ander oogmerk was ingestelt geweest als om Prins Mauritz, welke maar twee maanden voor haar afschaffing bereikt had den ouderdom van 25 jaaren, *te raaden en te assisteeren* geduurende syn minderjaarigheid: schoon dat beider Commissien, en Instructien, het tegendeel doen denken, als spreekende nergens minder van als van 's Princen jonge jaaren: en, het geen seer aanmerkelyk is, schoon dat syn Heer Vader een sodanige Raad nevens hem gehad had tot zyn dood toe.

Maar het bleef daar by niet. Doe Prins Mauritz overleeden was, schynt men toegelegt gehad te hebben om ten gevalle van Prins Fred: Hendrik de Instructie geheel te verduisteren, en hem stilswygende daar van te ontslaan.

Want hoewel *Bor, de Groot*, en de Staaten selve, spreeken van de Instructie van Prins Mauritz als van een gearresteerde Instructie (*a*): soo word niet te min in de Resolutie van de Staaten van

(*a*) BOR *b*: 20, DE GROOT *Apol: cap.* 9, *Deductie van de St^n. van Holl.* 30 *Jenry* 1651 by AITZEMA *herst: Leeuw.*

van den 24 April 1625, dat is, van de volgende dag naa het overlyden van Prins Mauritz, van die Instructie gesprooken *als van een concept van Instructie sonder date:*

En in de Resolutie van den 1 Mey, wanneer Prins Fred: Hendrik aangesteld wierd tot Stadhouder, word wel gesprooken van de *Commissie* van Prins Mauritz, maar niet van zyn *Instructie.*

Op de eige wys is gehandelt in het jaar 1647 met de Instructie by de aanstelling van Prins Willem tot Stadhouder: gelyk te sien is uit de Resolutien van de Staaten van den 18 en 19 Decemb. van dat jaar.

Om te zwygen van de aanstelling van de laaste Stadhouder, als voorgevallen in een trouble tyd.

Hoewel het niet ondienstig weesen kan, by deese geleegentheid sig te erinneren, dat men aan deselve de practyq van syn voorsaaten tot Instructie gaf: de Resolutie van de Staaten van den 3 Julii 1672, waar by hy aangesteld is tot *Stadhouder, Capitein Generaal, en Admiraal, over Holland en Westvriesland*, meedebrengende, niet alleen, dat hy aangesteld wierd „ met alle soda„ nige digniteiten, en waerdigheeden, als waar „ meede deselve Ampten waaren bekleed ge„ weest by de Princen syn voorouderen", sonder de minste mentie te maaken van de Instructie, maar, het geen nog meerder aanmerking verdiend, „ dat de saak ter Generaliteit „ daar heen soude worden gedirigeert, dat hy „ tot Capitein Generaal en Admiraal over de „ Militie te water en te Lande van de vereenigde Nederlanden mogt aangestelt worden,

„ en dat, by ampliatie van zyn Instructie" (dat is, van de Instructie, den 24 Febr: 1672 ter Generaliteit gearresteert) „ op hem mogt wor-
„ den geconfereert, tot kennelyk wederseggens
„ toe, sodanige vrye magt, en autoriteit, over
„ de Patenten, en andere saaken, tot de voorsz.
„ Militie specteerende, als de voorgaande Prin-
„ cen van Orange, als Stadhouders, en Capi-
„ teins Generaal, ten respecte van de voorsz.
„ Militie hadden geëxerceert": — schoon dat de laastvoorgaande Stadhouder in het jaar 1650 gemaakt had van de Militie het gebruik, dat al de wereld weet.

Uit al het welk af te neemen is, wat het oordeel der Stadhouders soude geweest zyn van een sodanige Instructie als het volgend concept, en welk waarschynlyk het lot derselve syn soude, soo oit Stadhouder daar op wierd aangesteld, schoon dat men meend te moogen seggen, dat het geen precautien, nog andere clausulen, inhoud als welke gepleegde abuisen noodwendig maaken, sonder de handen te binden aan den Stadhouder, meer als bestaan kan met het oogmerk van syn Ampt.

Con-

Concept van Instructie, dienende tot het Ampt van Stadhouder, of van Gouverneur, Capitein Generaal, en Admiraal, over Holland en Westvriesland.

Aanteekeningen op het neevenstaande concept.

Op het hoofd.

De titul van *Stadhouder* word niet gegeeven aan Prins Mauritz in zyn Instructie, Commissie, nog andere Acte van die tyd, maar wel aan desselfs Heer Vader, welke de Graaf gerepresenteerd had.

Waar in het Ampt van *Admiraal van Holland* bestaat, sedert dat de Middelen te waater overgegeeven zyn aan de Generaliteit, en de Collegien ter Admiraliteit gemaakt tot Generaliteits Collegien, word nog in de Instructie van Prins Mauritz, nog elders, gevonden: en is daarom ook daar van niets gesegt in het nevenstaand concept.

Art: 1.

De voorf: Gouverneur, Capitein Generaal, en Admiraal, ſal gehouden zyn voor te ſtaan, te vorderen, en te bewaaren de hoogheid, geregtigheeden, vryheeden, privileegien, en oude en wel hergebragte coſtumen, van de voorſ. Landen, Leeden, Steeden, en ingeſeetenen van dien, en derſelver ruſt, ſeekerheid, en welvaaren: en deſelve te conſerveeren, en te beſchermen tegen alle overlaſt, desordre, oneenigheid, afbreuk, en ſchaade.

Is conform de Inſtructie van Prins Mauritz.

Art: 2.

Sal in het byſonder meede voorſtaan, bevorderen, en beſchermen, de waare Gereformeerde Chriſtelyke Religie, ſodanig als die by de hooggem: Heeren Staaten aangenoomen is, en de openbaare exercitie derſelve: ſonder te gedoogen dat daar aan eenig hin-

Is breeder geëxtendeert als in de Inſtructie van Prins Mauritz tot ſtuiting van diergelyke abuiſen, als waar van de Heer *de Groot* handelt in het tweede Capittel van zyn Apologie: en het is opmerkelyk, dat in het jaar 1583, wanneer de Gedeputeerden van

hinder, of belet, toegebragt worde, of dat geïmpiëteert worde, door wie het ook ſoude moogen weeſen, op het regt, aan de hooggem: Heeren Staaten als hooge Overheid toekoomende in en over kerkelyke ſaaken, en uitdrukkelyk aan deſelve gereſerveert by het 13 Art: van de Unie van Utregt.

Art: 3.

Om al het welk te konnen doen met goed overleg, en met volkoome

van de nader geüniëerde Provincien, te Utregt vergaderd tot het reſumeeren van de Unie, in bedenken gaaven aan haar reſpective Principaalen, of het niet geraaden was eenige verandering te maaken in het dertiende Art: van de Unie, en onder anderen vaſt te ſtellen, dat geen verandering in de Religie ſoude moogen gemaakt worden *als met gemeen conſent van alle de Bondgenooten*, de Staaten van Holland dat gedeelte van de voorgeſlaage verandering in het voorſ. dertiende Art: van de Unie gedeclineert hebben by haar Reſolutie op het 11 Art: van het reces van de voorſ: Vergadering te Utregt, geïnſereert in het Regiſter van Holland onder den 14 Jun: 1583.

De Inſtructie van Prins Mauritz ſpreekt niet van de Gecommitteerde Raa-

me kennis van ſaaken, ſal hy niet alleen houden goede correſpondentie met de Collegien van de Gecommitteerde Raaden in de beide Quartieren, maar ſal ook ſeſſie, en ſtem, hebben in deſelve Collegien.

Raaden: maar in de meeſte Articulen word geſprooken van *Gedeputeerde Raaden*, *die neffens ſyne Exc: ſullen worden gevoegd*, en die in zyn Commiſſie *Eedelen en Raaden*, *by zyne Exce. te voegen* genoemd worden, *met welke*, of *met advis en ten overſtaan van welke*, gelyk de Commisſie ſegt, hy ſoude verregten *de ſaaken van den Oorlog*, *en Politie:* waar door ongetwyffeld verſtaan word *het Collegie van Raaden nevens ſyne Exce.*, *om geſtaadig ſyne Exce. by te weeſen*, *en deſelve te raaden*, *en te aſſiſteeren in de ſaaken van het gouvernement*, welker Commiſſie en Inſtructie is van den 22 Januari 1590.

Alleen word in de Inſtructie van de Gecommitteerde Raaden, zynde van de eigen datum, aan deſelve gelaſt, „ vooral te houden goe- „ de correſpondentie „ met ſyne Exce. als „ Gou-

„ Gouverneur en Capi-
„ tein Generaal van de
„ voorf. Landen, en den
„ Raad neevens defel-
„ ve", gelyk aan de andere zyde aan den Raad nevens fyne Exce. by Inftructie gelaft word, „ te houden goede cor-
„ refpondentie met het
„ Collegie van de Ge-
„ committeerde Raa-
„ den."

Dan dewyl het voorf. *Collegie van Raaden nevens fyne Exce.* weinig jaaren naa de inftelling ingefmolten is in dat van de *Gecommitteerde Raaden*, en de aangetooge woorden *met*, of *met advis en ten overftaan*, een concurrentie meedebrengen, fchynt de natuur der faake te vereifchen, dat de Stadhouder feffie, en ftem, hebbe in de Gecommitteerde Raaden.

Art: 4.

Sonder dat hy fal moogen compareeren in de Vergadering van de Staaten,

De comparitie van de Stadhouder in de Staatsvergadering belemmert, en

ten, of participeeren aan derselver deliberatien, het zy als een meedelid van de Ordre van de Ridderschap, of uit eenigen anderen hoofde: uitgesondert, dat wanneer de Leeden niet sullen konnen den anderen verstaan over saaken, waar in geen overstemming plaats heeft volgens de Ordonnantie op de Vergadering, en twee derde deelen van de Leeden, en daar onder ses van de neegen volgende, de Ridderschap, Dordregt, Haarlem, Delff, Leyden, Amsterdam, Gouda, Rotterdam, en Alkmaar, of Hoorn, van één advis zyn, het verschil sal gesteld worden ter arbitrage, of decisie, van de Stadhouder, en van twee Leeden uit het Collegie van de Gecommitteerde Raaden in het Zuiderquartier, twee uit het Collegie van de Gecommitteerde Raaden in het Noorderquartier, en twee Hollandsche Raaden en verminderd, seekerlyk de vryheid der deliberatien: en het schynt niet over een te koomen met de natuur van het Ampt van de Stadhouder, meerder relatie te hebben tot één van de Leeden als tot alle de andere: Prins Mauritz is noit ordinaris comparant geweest ter Vergadering, immers men vind daar van nergens voetstappen: maar in het jaar 1637 is Prins Fred: Hendrik door de Eedelen aangenoomen *tot eerste Lid van haar Lichaam*, en op die wys gebragt in de Vergadering: uitwysens de Resolutien van de Staaten van den 26 Jan:, 5 Febr:, en 19 Maert 1637.

De Ordonnantie op de Vergadering van het jaar 1574, te vinden by *Bor* b: 7, en die van den 17 Maert 1581, stellen het verschil, als de Leeden niet konnen den anderen verstaan over saaken, waar in geen overstem-

den in het Hoff, alle by het lot te kiesen: welke sullen eed doen in handen van de Staaten van onpartydig te sullen oordeelen, en uitspreeken, het geen, dat sy luiden in conscientie, reeden, regt, en billykheid, en sonder sugt, of affectie, voor of tegen iemand, wie het soude moogen weesen, sullen bevinden te behooren: en dat sy het verschil soo spoedig sullen afdoen, als de natuur van het selve sal toelaaten, sonder de afdoening der saak onder eenigerhande pretexten sleepende te houden, of uitstel te soeken.

stemming plaats heeft, ter decisie van de Stadhouder, en van eenige uit den Raade van Holland, ter keuse van denselve. Maar de Ordonnantie van het jaar 1585, gearresteert in een tyd doe Holland sonder Stadhouder was, stelt het verschil, als twee derde deelen van de stemmen eens zyn, ter decisie van neutrale Heeren, of personagien, by onderling verdrag te kiesen binnen de geünieërde Provincien. Waar tegen Amsterdam en Gouda sig egter kanteden. Seedert is geen nadere Ordonnantie gemaakt, nog iets finaals geresolveert omtrent de decisie der verschillen.

Het formulier van eed, by de Arbiters te doen, is genoomen uit de concept-Resolutie van de Vergadering op de groote Saal van den 19 Aug: 1651, en uit het Advis over de submissie der verschillen tusschen de

Pro-

Provincien, geïnsereert in haar Ho: Mo: Resolutie van den 12 April 1721.

Art: 5.

Sal binnen de voorsz: Landen doen administreeren regt, en justitie, door de Hooven, en Geregten daar toe gesteld, aan allen en een iegelyk, die het sullen versoeken: en sal met der daad beletten, en doen cesseeren, alle hinder en feitelyke oppositie, tegen de vrye loop van de Justitie, en in cas van conflict van Jurisdictie, soo ver gaande dat te vreesen soude weesen voor daadelykheeden, of desordres, daar tegen stellende nodige ordre, met overleg van de Gecommitteerde Raaden, by provisie, en tot dat de Staaten op haar naaste Vergadering daar in sullen hebben voorsien.

Hetgeen in de Instructie van Prins Mauritz gesegt word van „ het verleenen en expedieeren „ van de provisien van „ Justitie by advis van „ de President en Raa„ den, en van het exe„ cuteeren der Ordon„ nancien, Appointe„ menten, en Senten„ tien van den Hoove”, is in dit concept uitgelaaten. De Stadhouder met het Hof maakten van ouds één lichaam, soo in het stuk van de Politie, als van de Justitie. Sedert de troublen is het Hoff by trappen gesllooten uit al, dat de Politie raakt, en men weet geen reeden, waarom de Stadhouder soude blyven de hand houden in de saaken van Justitie, of waarom in dien deele soude onderscheid weesen

ſen tuſſchen het Hof en den Hoogen Raad. Beide moet hy aſſiſteeren door ſyn geſag in het adminiſtreeren van de Juſtitie: waar voor overvloedig geſorgt is by het nevenſtaand Articul: maar beide behooren in het adminiſtreeren van de Juſtitie, ſoo criminee-le, als civile, eeven vry te weeſen van de influentie van een perſonagie van een ſoo groot aanſien en geſag als een Stadhouder.

Art: 6.

Sal verleenen met advis van de Heeren Gecommitteerde Raaden alle brieven van gratie, remiſſien, pardon, abolitie, en diergelyke, naa voorgaand berigt van den Officier en Magiſtraat van de Stad, of Plaats, daar het feit, of delict, begaan is, en mids dat den Impetrant van de voorſ. brieven van gratie, remiſſie, pardon, abolitie, en dierge-lyke,

De Inſtructie van Prins Mauritz ſpreekt meede van brieven van legitimatie, atterminatie, conſent om te teſteeren, en diergelyke. Het verleenen van welke beter gedefereert wierd aan één van de beide Hooven.

On-

lyke, ſal gehouden weeſen deſelve te doen interineeren naa behooren: ſonder nogtans dat remiſſie, of pardon, ſal gegeeven worden van gequalificeerde doodſlaagen, of andere enorme delicten, gecommitteert met gelegde laage, of opgeſette wille.

Art: 7.

Sal te behoorlyke tyd, in conformiteit van Octroyen en Privilegien, vernieuwen en veranderen de Burgemeeſters, Scheepenen, en Wetten, daar, en voor ſoo ver, voorige Stadhouders daar toe zyn bevoegt geweeſt.

Art: 8.

Onder de Graaven heeft het Hoff geconcurreert met de Stadhouder ontrent de electie van Scheepenen, en in ſommige Steeden meede ontrent de electie van Burgemeeſteren: en ſelfs heeft het Hoff by uitlandigheid van de Stadhouder hem daar in vervangen: alles in conformiteit van de Privilegien.

Maar by de Inſtructie van Prins Mauritz word de Magiſtraats beſtelling aanbevoolen aan de Stadhouder „ met de Ge„ deputeerde Raaden „ welke nevens ſyne „ Exce.

„ Exce. fouden worden
„ gevoegt". Welk Collegie weinig jaaren daar naa vervallen zynde, heeft de Stadhouder alleen de Magistraaten blyven veranderen. Of het beter soude hebben geweest, de *Gecommitteerde Raaden* aan hem daar in te adjungeeren, heeft zyn bedenken.

Art: 8.

Wanneer in de nominatien, welke ten dien einde aan hem sullen overgegeeven worden, eenige defecten, of abuisen souden moogen gevonden worden, strydende met de Octroyen en Privilegien, sal hy de Magistraaten van de Steeden daar van adverteeren, om geredresseert te worden door die het behoord.

Dit is een nieuw Articul, dienende tot weering van voor deese begaane excessen, onnoodig hier op te haalen.

Art: 9.

Indien de nood, of seekerheid van de Landen, mogt vereischen eeni-

Dit Articul is meerendeels genoomen uit de Acte van delatie van het

eenige afstelling, of vernieuwing, van Officieren, Wethouderen, of Magistraaten, van de Steeden, buiten de gewoone tyd, sal het selve moogen doen met kennis van saaken, en met advis van het meerderdeel der Vroedschap, of van de geenen, welke volgens de Octroyen, Handvesten, en Privilegien, representeeren het *corpus* van deselve Steeden: wel verstaande sonder praejudicie van de Octroyen, Handvesten, en Privilegien, welke niet te min sullen blyven in haar geheel, en voorbehoudens dat het vry sal staan aan de Officieren, Wethouderen, of Magistraaten, welke souden moogen meenen verkort te weesen door sodanige afstelling, of vernieuwing buiten de gewoonlyke tyd, sig daar over te addresseeren aan de hooggemelde Heeren Staaten.

het gouvernement van den 20 July 1575, uit de Unie tusschen Holland en Zeeland van den 28 April 1576, en uit de Acte van delatie van de hooge Overheid van den 24 Jul: 1581, welke in deesen deele veel accurater, en meer gecircumscribeert, zyn als de Instructie van Prins Mauritz. Tot wat excessen, en omkeering van de Regeering, de al te generaale bewoording van die Instructie aanleiding gegeeven heeft in het jaar 1618, kan gesien worden in het negende Capittel der Apologie van de Heer *de Groot*: om te swygen van exemplen van latere tyden.

Art: 10. In

Art: 10.

Sal de bestelling van alle Ampten en bedieningen binnen den Lande van Holland en West-vriesland laaten aan de geenen, aan welke deselve toekomt, of daar van syn in deugdelyke possessie: uitgesondert, dat van alle hooge Ampten, die in voortyden geconfereert zyn by de Princen van den Lande, een nominatie van dry persoonen door de Staaten gedaan, en één daar uit door den Stadhouder geëligeert sal worden binnen agt daagen, naa dat de nominatie aan hem overgegeeven sal weesen, of dat anders de electie sal vervallen aan de Staaten.

In het 31ste Articul der Instructie van het Hof van Carel van Bourgondien word gewag gemaakt van „ Benifi„ cien, en van kleine „ Officien, off anders, „ in de magt, en tot „ ter gifte weesende „ van de Stadhouder. By het 17de Art: der Instructie van het Hof van Maximiliaan van Oostenryk word aan de Stadhouder verbooden, „ sig meer te onder„ winden eenige Offi„ cien, of Beneficien, „ te geeven, hoedanig „ die zyn. Daar in is geen verandering gemaakt by de Instructie van het Hof van Keyser Karel, of by eenig ander instrument, dat men weet. Soo dat het difficiel is te seggen, welke de *Ampten*, *Officien*, *Staaten*, *en Benificien* zyn, waar op geoogt word in de Instructie van Prins Mauritz, als daar in gesegt word,

word, dat de Gouverneur van Holland sal hebben de collatie van „ alle Ampten, Officien, „ Staaten, en Benifi- „ cien, van ouds ge- „ ſtaan hebbende ter „ gifte, of collatie, „ van de Gouverneurs, „ off Stadhouders, van „ de voorſ. Landen." Voords hebben de Staaten vaſtgeſteld by Reſolutie van den 25 Febr: 1589, dat van alle hooge Ampten, die in voortyden geconfereert zyn by de Princen van den Lande, een nominatie van dry perſoonen by de Staaten gedaan, en daar uit één door ſyne Exce. geëligeert, ſal worden. Al het welk in agt genoomen is in het opſtellen van het nevenſtaand Articul.

Art: II.

Gelyk hy meede op gelyke nominatie ſal hebben de electie van de Collonels, Lieutenant Collonels, Sergeanten Majors, en Capiteins Ampten, te voet en te paerd,

By Reſolutie van den 9 en 17 Novemb 1618 hebben de Staaten aan ſig behouden de nominatie van dry perſoonen tot de vacante Compagnien, en de electie ge-

paerd, ſtaande ter repartitie van de Provincie van Holland en Weſtvriesland, en niet oopen vallende in dadelyke actie tegen den vyand, daar de Stadhouder preſent is, in welk geval hy ſal hebben de aanſtelling ſonder voorgaande nominatie, mids ſig reguleerende naa de Ordonnantie van de Staaten op de qualificatie der Officieren, reeds gemaakt, off nog te maaken.

gegeeven aan Prins Mauritz, neevens de begeeving, ſonder nominatie, van de Compagnien van de vreemde Natien, en van die, welke in het veld ſouden oope vallen: en die voet is gevolgt ten tyde van de volgende Stadhouders, tot dat by Reſolutie van den 27 Aug: 1672 aan de laaſt overleede Stadhouder is gedefereert „ by „ proviſie, en tot dat „ anders ſoude weeſen „ gereſolveert, de col- „ latie, en begeeving, „ van alle de charges „ van en over de Mili- „ tie van de repartitie „ van Holland, van „ Vendrig tot Collonel „ beide incluis."

De aanſtelling der Lieutenants, en Vendrigs, kan te gemakkelyker gelaaten worden aan de Gecommitteerde Raaden, wanneer de Stadhouder ſeſſie en ſtem heeft in die Collegien.

Art: 12.

Sal in qualiteit van Gou-

Dat geen militair Officier,

Gouverneur en Capitein Generaal hebben het opperste gesag en commandement over de Militie, te voet en te paerd, op wiens repartitie deselve soude moogen betaald worden, welke sig sal bevinden binnen den Lande van Holland en Westvriesland, sonder toe te laaten dat binnen denselven Lande iemand anders, wie het soude moogen weesen, booven of nevens hem daar over exerceere eenig militair commandement.

cier, sonder selfs uit te sonderen een *Gouverneur Generaal*, men swyge een *Capitein Generaal van den Staat*, mag exerceeren eenig commandement over de Militie, zynde op het territoir van een Provincie, welke een *Stadhouder en Provinciaal Capitein Generaal* heeft, hebben de Staaten van Holland staande gehouden tegen de Graaf van Licester, uitwysens derselver Resolutie van den 6 Febr: 1587, en 't geen dat de Heer *de Groot* daar by voegt in het elfde Capittel van zyn Apologie: en de Staaten hebben het selve nader geadstrueert in het tweede point der Deductie, den 30 Janry: 1651 overgegeeven in de Vergadering op de groote Saal.

Art: 13.

Sal met kennis, en advis, van de Gecommitteerde Raaden de Militie gebruiken tot verseekertheit, en bescher-

Is ten deele genoomen uit de Instructie van Prins Mauritz.

ſcherming, van denſelven Lande, nodige beſetting van de Steeden, Sterkten, Haavenen, Waateren, en Stroomen, van dien, en afbreuk van de vyanden, mitsgaders tot handhaaving van de gemeene ruſt, en van de publique autoriteit, tegen alle geweld en dadelyke oppoſitie: en ſal voords beſorgen, dat de Militie gehouden worde in goede ordre, tugt, en krygsdiscipline: alles buiten verkorting van het geſag, wettelyk aan de Generaliteit gedefereert over de Militie by eenpaarige bewilliging van de geſaamentlyke Bondgenooten van de nadere Unie.

Art: 14.

En in het byſonder ſal hy in opſigt van de Patenten door de Generaliteit verleend wordende aan de Militie, agtervolgen het geen, dat daar omtrent vaſtgeſteld is by de

de Groote Vergadering van de gesaamentlyke Bondgenooten den 16 Jun: des jaars 1651, sonder te gedoogen, dat daar tegen geattenteert worde, soo veel aangaat syn gouvernement van Holland en Westvriesland.

Art: 15.

Sal de Burgemeesters en Regeerders van de Steeden, stem in Staat hebbende, laaten by haar regt, en oud gebruik, van de Militie by het intrekken af te neemen den eed van getrouwigheid, en van gehoorsaamheid aan derselver politique beveelen: te bewaaren de sleutels van de poorten: te geeven het wagtwoord: en kennis te neemen van alle delicten, niet weesende puurlyk militair, of door de militairen onderling begaan wordende.

Is conform aan de Resolutie van de Groote Vergadering van den 25 Maert 1651, en aan het elfde Capittel der Apologie van *de Groot*.

At: 16.

Is

Art: 16.

Sal in saaken van den oorlog, en raakende de gemeene defensie, trouwlyk naakoomen, en doen effectueeren binnen de limiten van syn gouvernement, de beveelen, en ordonnantien, van de Staaten Generaal, en Raad van Staate, der Vereenigde Nederlanden conform de Instructie, voor denselven Raad gearresteert, of nog te arresteeren.

Is conform aan de Instructie van Prins Mauritz, uitgesondert dat *de Staaten Generaal* daar in niet genoemt worden, maar alleen *de Raad van Staate*, om dat namelyk *de dispositie over de saaken van den oorlog, en over het volk van oorlog*, welke gemeen gemaakt is in het jaar 1651, te vooren gegeeven was aan den Raad van Staate alleen. En dient sonderling tot explicatie van dit Articul, dat de Staaten van Holland seggen in haar antwoord van den 2 Novemb. 1590 op seekere propositie van de Graaf van Hohenlo, „ dat de „ Raad van Staate volgens haar Instructie „ gebruikt de generaale „ dispositie over de saaken van den oorlog te „ Lande; maar moet „ haare Resolutien addresseeren, ende doen „ executeeren, aan ende „ door de Gouverneurs

van

„ van de respective Provincien, elx in haar gouvernementen, in der voegen, dat op haare Resolutien, of beveelen, nog andersins, geen volk van oorlog uit of in de Landen, of Steeden, en Sterkten van Holland en Westvriesland geligt of geleid en word, of marcheert, ten zy hen 't selve by zyn Excelle. als Gouverneur en Capitein Generl. van de voors. Landen, of by de Gecommitteerde Raaden van de Staaten van Holland op den naame ende van weege zyn Excelle., by Patenten bevoolen worde."

Art: 17.

En sal voords sig in alles, deese Instructie, en het Ampt van Stadhouder, Gouverneur, Capitein Generaal, en Admiraal, over de Lande van Holland en Westvriesland, aangaande,

de, draagen, ſoo als het een goed en getrouw Stadhouder, Gouverneur, Capitein Generaal, en Admiraal, toeſtaat, en betaamd, ſonder ſig meerder aan te maatigen als uitdrukkelyk aan hem by deeſe Inſtructie is gedefereert.

En reſerveeren de Heeren Staaten van Holland en Weſtvriesland wel expreſſelyk aan haar de magt, en faculteit, om te allen tyde deeſe Inſtructie te moogen altereeren, amplieëren, vermeerderen, of verminderen, naa dat de nood, of dienſt, van den voorſ: Lande ſal vereiſchen.

